EDIȚIA wmtnro SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ CU ASISTENŢA SOCIETĂŢII FILOZOFICE S PETERSBURG ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII JURNAL, fondată de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL XX Editat de L M Lopatin Cartea a III-a ( ) LUNI-IUNIE- MOSCOVA Litografia TV a Asociației I I Kushnerov și K str Pimenovskaya, suspin hom* JiLlL Il II h ci zhe'la ¿unoda ■ :;s i ; Ш cusí* ■ I LEEIK'* g Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Creștinismul timpuriu și socialismul modern (Religios paralelă istorică) S Bulgakov Opinii etice ale lui Joseph Butler N Vinogradova Vitalismul și sarcinile biologiei științifice în problema vieții Vl Karpov Edmund Husserl și psihologii zilelor noastre G Lanza Problema abstracţiei (Pe motive de fiabilitate a unei hotărâri, excepții de la care sunt inimaginabile) Leonid Gabrylovich Doctrina lui Plotin despre gândire și ființă A Kubitsky Referitor la o carte remarcabilă N Berdyaeva Referitor la autobiografia pr Nietzsche V Polovtsova Critică și bibliografie I Pliant bibliografic Anunturi Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Creștinismul timpuriu și socialismul modern), (Paralela religios-istoric) Mm Gg! Printre semnele spirituale ale timpului nostru, printre cele mai expresive este faptul că se face din ce în ce mai mult compararea creștinismului timpuriu cu socialismul modern, convergența sau opoziția lor Într-un studiu istoric în general, nu numai un studiu detaliat al Faptelor este important, ci și o capacitate pur artistică de a pătrunde intuitiv în esența lor interioară, simpatia istorică; există, fără îndoială, o afinitate spirituală deosebită între anumite epoci sau aspectele lor separate Istoria prinde viață pentru noi în măsura în care putem să-i traducem limbajul în experiențele noastre, să-i reînvie literele moarte, să o transformăm într-un instrument de autocunoaștere De aceea, cu fiecare nouă întorsătură a istoriei, cu fiecare schimbare a iluminării istorice, întreaga perspectivă istorică, distribuția umbrei și a luminii, se schimbă oarecum Evident, o atracție istorică similară ar trebui să explice atracția extraordinară a timpului nostru față de epoca creștinismului primitiv și dorința de a o înțelege în lumina istoricului nostru prezent Conferință publică susținută la Moscova la februarie Repetată pentru studenți și eleve în sala gimnaziului Medvednikovskaya pe martie a aceluiași an Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV experienţă Prin urmare, nu este deloc surprinzător dacă, în acest studiu, se face simțită și dezvoltarea gândirii economice și a științelor sociale, datorită cărora latura socială a oricărei mișcări istorice, în special, creștinismul timpuriu, este subliniată cu insistență Epoca noastră politico-economică chiar se străduiește să traducă Noul Testament, pe cât posibil, în limbajul economiei politice În lumina economicismului particular al erei noastre, în aplicarea studiului istoriei creștinismului, se fac unele observații noi și destul de interesante, sunt surprinse astfel de trăsături istorice ale acestuia, care, probabil, nu erau accesibile pentru observarea secolele precedente Desigur, acest lucru poate adăuga puțin la înțelegerea sa religioasă corespunzătoare, dar ajută la restabilirea completă a mediului extern al evenimentelor religioase, latura umană în opera divino-umană * Explicarea creștinismului timpuriu din punct de vedere socio-economic este în mod firesc un exercițiu școlar pentru susținătorii materialismului economic Pentru ei, se știe dinainte că nu există nicio problemă religioasă specială și că creștinismul timpuriu a fost o suprastructură ideologică a fundației socio-economice a secolelor I-II ale erei noastre, iar interpretarea evenimentelor din istoria Evangheliei este adaptate acestei scheme Pentru materialistul economic,

desigur, nu există subiect mai mort și mai neinteresant decât istoria religiei, în special istoria creștinismului; totuși, nevoile de agitație provoacă apariția unui număr de cărți și pamflete care propagă ateismul și, în acest scop, dezvăluie "rădăcinile pământești" ale religiei Rezultatele unei astfel de interpretări pentru sentimentul religios sunt evidențiate de opera cel puțin a pastorul din Bremen (!) Calthoff, decedat recent, demonstrând avshago în "teologia sa socială" că persoana istorică a lui Hristos nu a existat deloc și că creștinismul timpuriu a fost Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM miscare sociala si economica *) În aceeași ordine de idei sunt și concluziile cunoscutului Kautsky, care tocmai a publicat un volum gros despre originea creștinismului ~), unde el, după vechile scheme ale lui Bruno Bauer, demult aruncat de știința istorică, chiar dacă cel mai negativ și raționalist, interpretează din nou din punct de vedere economic originea În cele mai multe cazuri, literatura de partid și pamflet despre acest subiect nu prezintă nici un interes științific, nici religios-filosofic, ceea ce, desigur, nu o împiedică să-și exercite influența asupra maselor Dar chiar și în literatura științifică mai independentă există un interes pentru acest aspect al studiului creștinismului timpuriu Deci la ultimul, al -lea, congres evanghelico-social de la Dessau (Q-II iunie) au avut loc dezbateri extrem de interesante asupra raportului ProF "Primii creștini și clasele inferioare" a lui Deisman, în care se discuta aceeași chestiune a compoziției sociale a primilor creștini și a subsolului său economic Cu acest studiu, se sugerează o comparație a marii mișcări naționale din zilele noastre - Albert Kaithof Problema lui Das Christus Grundlimen einer Socialtheologie De ea Die Enstehung des Christentums Neue Beitrage zum Christusproblem Pentru o analiză critică, vezi Prof ZГ Bousset A fost wîssen wir von Jesus? Tubinga) Karl Kautskij Der Ursprung des Christentums Stuttgart, , p Publicat în traducere rusă sub titlul: Lumea antică, iudaismul și creștinismul, trad N Ryazanova Traducerea rusă este prevăzută și cu o "prefață la ediția rusă", dar din anumite motive îi lipsește capitolul final al originalului: Christentum und Socialdemokratie) Die Verhandlungen des XIX Evangelisch-Socialen Kongresses abgehalten in Dessau am - iunie Gõttingen, Pe lângă președintele prof A Harnak și vorbitor prof Deisman următoarele persoane: prof von-Soden, prof Titius Golman, Friedrich'Naumann, secretar Fischer, trecut I Hertz * Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV tsialistpcheskago - cu mișcarea creștinismului timpuriu Căci socialismul apare şi astăzi ca religie a maselor de oameni, care au fost crescute în secolele al XIX-lea în creştinism; el este, prin urmare, un rival natural și oponent al creștinismului Aceasta este prima mișcare din istoria popoarelor creștine care are trăsături religioase și, în plus, este conștient ostilă creștinismului și se străduiește să smulgă masele poporului din acesta Toate curentele intelectuale îndreptate împotriva religiei, până în secolul al XIX-lea (sau sfârșitul secolului al XVIII-lea), nu au depășit limitele saloanelor, sălilor universitare, caselor private, nu au devenit proprietatea maselor în aceeași măsură ca și modernul socialism Masele de oameni, care, chiar și în țările cele mai cultivate, bineînțeles, nici în modul de viață, nici în pregătirea lor, nu pot asimila socialismul ca doctrină științifică bazată pe argumentare științifică, îl acceptă ca pe o nouă credință, o nouă credință religie nouă, menită să înlocuiască și să elimine pe bătrânii, creștinii Astfel, înaintea noastră este o luptă între două credințe, o ciocnire a două religii Și în cei care observă această luptă, chiar și indiferent de propriile

convingeri religioase, simpatii sau antipatii, apare în mod firesc nevoia de a reveni în gândire la acele vremuri când religia creștină a intrat pentru prima dată în lume și a cucerit-o, așa cum socialismul vrea acum să cucerească aceasta Unul dintre cele mai bine stabilite fapte din istoria creștinismului timpuriu, care a atras în ultima vreme o atenție deosebită, este că, conform poziției sociale a adepților săi, a fost o mișcare predominant populară sau, așa cum le place să spună acum, " proletarul a capturat inițial gradele inferioare și doar semnificativ mai puține ale păturilor mijlocii ale populației, cele mai înalte erau reprezentate destul de slab Afirmând acest fapt, care a atras atenția chiar și a vechilor oponenți ai creștinismului, ei sunt de acord Biblioteca "Runivers" CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM și Kautsky cu poporul său asemănător, explicând din aceasta creștinismul timpuriu ca mișcare a proletariatului evreu și greco-roman și cercetare istorică independentă Există o mulțime de dovezi în acest sens în chiar textul Noului Testament - este suficient să ne amintim, de exemplu, caracterizarea comunității corintiene în capitolul I al Epistolei apostolului Pavel către corinteni În general, pecetea simplității și chiar a unei anumite comunități se află pe comunitățile originare ale creștinismului Are originea departe de marile centre istorice, într-o provincie îndepărtată, Palestina Fondatorul său își petrece primii ani într-o familie de dulgher și El Însuși participă la munca de tâmplărie Apostolii veneau din mijlocul pescarilor și al oamenilor de rând în general și chiar și cel mai învățat dintre ei, Apostolul Pavel, a fost un meșter (I Cor :), un făcător de corturi care, chiar și în timpul călătoriilor sale misionare, a lucrat cu propriile mâini, obținându-și propria mâncare Un detaliu caracteristic este acel App Pavel, ajungând în Corint, rămâne și el cu colegul său de muncă și cu fratele său de credință, Akila Cât de expresive sunt aceste cuvinte simple, cu care Sf Pavel o laudă pe Maria din Efes (Rom ib, o): "a făcut multă muncă pentru tine " Aproape aceleași cuvinte sunt înscrise pe o piatră funerară din patria apostolului Pavel, pe coasta de sud-vest a Asiei Mici, pe mormântul unui om simplu, o anume Daphne, un grădinar bun care a murit după ce "a muncit din greu" Și chiar și în catacombele romane găsim un ecou al expresiei obișnuite: o soție își laudă soțul, "care a muncit din greu pentru ea " Doar oamenii care cunosc valoarea muncii cinstite și grele laudă astfel lucrează, dar nu lucrează există" (Tes , IO) Nu o dată, atenția filologilor a fost atrasă și asupra numelor persoanelor primite în epistolele Sf Paul, - aici se pot recunoaște cu ușurință destul de multe nume comune de sclavi, care, după cum se știe, în loc de Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Numele primite porecle sau porecle Oprește atenția la care se observă și epistolele Sf Paul, sărăcia profundă a unor comunități, de exemplu, Ierusalim, macedonean, în folosul cărora face în mod constant culegeri, și, după observația subtilă a lui Deisman, sunt caracteristice și metodele recomandate de acesta la această culegere în comunitatea gălățeană: el recomandă punând deoparte o sumă mică în fiecare duminică, acesta este un sfat pentru oamenii săraci care există cu salarii O confirmare foarte interesantă și cea mai recentă a aceluiași caracter popular al creștinismului timpuriu, după cum se dovedește, este acum adusă de nisipurile egiptene și măruntaiele pământului african Vara trecută ( ) prof Deisman a publicat un volum mare, intitulat "Das Licht vom Osten" (principalele sale concluzii sunt expuse de el și în reoeratul din Dessau), unde face ca aceste nisipuri și adâncuri să vorbească într-un limbaj viu și inspirat, să depună mărturie irefutabilă despre popularitatea populară Caracterul

creștinismului timpuriu Vorbesc despre rezultate Datorită lor, acel strat mijlociu și inferior, în care s-a răspândit creștinismul timpuriu, prinde acum viață înainte ca cercetătorul, în viața de zi cu zi, cu durerile și grijile sale, să ne vorbească în propriul său limbaj și povestește despre ființa sa "După perioada Fanteziei, "în timpul căreia Kautsky și Kalt-hoff au povestit și au compus despre viața proletariatului antic", spune prof Deisman în raportul său, fapte mărunte Și oricine participă în această cercetare se simte adesea ca și cum o autoritate invizibilă, guvernând suveran secolele, a aranjat retroactiv un chestionar social privind epoca romană a împăraților și a turnat sute și mii de istorici pe biroul istoricilor Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI CEL MAI NOU SOCIALISM de mii de texte individuale, din care trebuie să obțineți o imagine mozaică a vieții maselor antice "(c) În locurile în care se aflau cândva orașele, orașele, satele antice, acum sunt smulse multe monumente scrise de natură nonliterară, dar cotidiană, care sunt cel mai prețios material pentru caracterizarea limbajului popular și a vieții populare "Țăranii și artizanii, soldații, sclavii și mamele ne povestesc despre grijile și nevoile lor " Printre aceste monumente se numără inscripții grecești și latine (epigrafe), apoi foi scrise de papirus și în final cioburi (ostracuri) Masa principală de inscripții este sculptată pe piatră, apoi pe cupru, pe plăci de tablă sau de aur, pe tăblițe cerate sau pe perete (așa-numitele grafitti), acestea includ și inscripții pe monede și medalii Aceste inscripții, acum numărând sute de mii, se găsesc peste tot întreaga lume greco-romană de la Rin până la Nilul superior și de la Eufrat până în Marea Britanie În ceea ce privește papirusurile, cel mai mare număr dintre ele se găsesc în Egipt pe locurile ruinelor unor așezări antice, ele reprezintă diferite înregistrări ale unei nenorociri -natura literara: acte juridice (contracte de inchiriere, facturi, chitante, contracte de casatorie, testamente etc), apoi scrisori si insemnari, caietele elevilor, vraji, horoscoape, jurnale, etc Monumentele grecesti de acest fel acopera epoca in de ani, de la secolul al III-lea înainte de PX până în epoca bizantină târzie Dar documentele în alte limbi ale epocii se alătură acesteia Ele oferă material extrem de viu pentru caracterizarea istorică Prof Deisman în studiul său citează texte (cu reproduceri fototip) ale scrisorilor private, de exemplu, un soldat către părinții săi, un muncitor către soția sa care așteaptă un copil etc Într-un cuvânt, ele ne introduc în atmosfera intimă, cotidiană a vieții Dar și mai mult material pentru cunoașterea vieții claselor inferioare este dat de așa-zișii Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV ostraki, cioburi de lut, găsite acum cu mii în ruinele egiptene Craniul, ca material de scris cel mai ieftin, uneori gratuit, era folosit de cele mai sărace clase (amintiți-vă de ostracismul atenian!), era scris pe el de cei care nu își permiteau să cumpere papirus, dar, din fericire pentru istorici, acest material cel mai ieftin era împreună cu asta si cel mai puternic (Trebuie spus în general că în vremurile străvechi scriau pe un material mai durabil decât în timpul nostru, iar aliatul acestei bune calități a materialului scris este căldura climei egiptene și uscăciunea nisipurilor deșertului) Lucrarea de studiu, clasificarea tuturor acestor materiale, care ne promite să dezvăluie cu o claritate neașteptată mediul social al creștinismului timpuriu, este încă la început Dar și acum Prof Deismann a făcut câteva observații și descoperiri extrem de importante cu privire la limba greacă a Noului Testament Studiul filologic al Noului Testament, în comparație cu scrierea literară clasică, a condus de mult la concluzia că există o

diferență semnificativă de limbă între ele Limba Noului Testament diferă de cea literară nu numai prin influența sa semitică, ci și prin prezența în el a propriilor sale cuvinte și expresii speciale, care până acum au fost considerate în mod specific Noului Testament Acum cercetările prof Deisman, pe baza unui studiu comparativ al textelor din monumente nou descoperite și din limba Noului Testament, l-a condus la următoarele concluzii foarte importante, pe care le fundamentează în detaliu în studiul deja citat "Das Liclit vom Osten": "Noul Testamentul, în părțile sale cele mai importante, vorbește un limbaj neliterar, comun al poporului: sute de trăsături verbale care anterior erau considerate un semn al limbii greacă a Noului Testament pot fi prezentate acum ca expresii populare bazate pe exemple din inscripțiile din Asia Mică sau papile egiptene Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM rusov și cioburi "(ib-) Din acest punct de vedere, Evangheliile sinoptice (adică Matei, Marcu și Luca) diferă în limbajul cel mai popular, mai ales prin transmiterea lor a spuselor lui I Hristos, precum și epistola Sfântului Iacob, Ioan scrierile, Apocalipsa, Epistolele, precum și Evanghelia, în ciuda doctrinei Logosului care i-a sedus pe atât de mulți, sunt și ele adânc înrădăcinate în limbajul popular, cotidian, acesta din urmă fiind, în cuvintele lui Daysman, "o carte populară istorică mondială" Uimitoare și de-a dreptul orbitoare este această descoperire, restabilind filologic antichitatea istorică a Evangheliei lui Ioan: orice critică negativă a făcut și mai face peste ea timp de un secol întreg, iar acum pietrele și nisipurile deșertului au strigat în apărarea Evanghelia Logosului! Cunoscutul pr Naumann, în timpul dezbaterii de la Dessau asupra raportului Deisman, a remarcat toată această variabilitate și inconsecvență în raport cu Evanghelia după Ioan, așa cum s-a reflectat în predarea universitară, sub influența prejudecăților predominante și a construcțiilor a priori ale istoriei creștinismului, iar acum știința filologică obiectivă, aproape exactă, întoarce Evanghelia după Ioan în locul care i-a fost atribuit întotdeauna de tradiția bisericească, care o face referire la sfârșitul secolului I În general, în prezent, studiul istorico-critic face o întorsătură decisivă în direcția tradiției bisericești, deci, de exemplu, pe lângă cel indicat, anul trecut, de prof De asemenea, Harnack a restaurat în merite istorice Faptele Apostolilor, a căror semnificație a fost, de asemenea, îndelungată și negata cu încăpățânare de critici Autenticitatea istorică a majorității epistolelor Sf Paula a fost întotdeauna mai puțin suspectă* în lumina noului) De exemplu, chiar și cuvântul παρουσία, folosit în aplicarea celei de-a doua veniri a Mântuitorului, a fost folosit pentru a desemna sosirea unei persoane nobile, un conducător militar și, în plus, a desemnat o taxă pentru primirea lui Biblioteca "Runivers" p BULGAKOV descoperiri, unele trăsături populare sunt stabilite și în limba lor, deși legate în principal de viața urbană și de cercul urban de concepte, spre deosebire de Evangheliile sinoptice cu aroma lor rurală în limbaj și în imagini, de exemplu, găsite în pilde, și spre deosebire de Joan new gospel, care nu are trăsături pronunțate ale vieții urbane sau rurale În general, după concluzia lui Deisman, "Noul Testament, considerat în ansamblu, este o carte a poporului", "cartea poporului și a omenirii", care a devenit "cartea popoarelor doar pentru că a fost cartea poporului" oameni" (Das Licht, -) Iar aceasta Concluzia filologiei, mai mult decât afirmațiile a priori ale materialismului economic, mărturisește în favoarea marelui, istoric mondial Faptul că creștinismul s-a născut în mijlocul poporului, a fost o mișcare a poporului, deci, după cum concluzionează

alții, că creștinismul timpuriu a fost o mișcare socială și economică, "proletar", în sensul actual al cuvântului, "masă", adică clasă? , dar religios Pentru a stabili clar această poziție în conștiință, trebuie în primul rând să se familiarizeze cu compoziția socială a societății de atunci din Imperiul Roman, care, în ideile contemporanilor, a coincis cu universul și a constituit zona de distribuție a crestinismului Trebuie totuși subliniat imediat că starea actuală a cunoștințelor noastre nu ne permite să rezolvăm această problemă în mod satisfăcător, mai ales în ceea ce privește multe provincii care au jucat un rol important în istoria creștinismului (Egipt, Asia Mică, chiar Palestina) în sine) Aici trebuie să fii foarte mulțumit Biblioteca Runiverse CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM idei generale și aproximative, pe care încă nu se poate îmbrăca în imagini concrete, până când știința nu va umple acest * gol cu un studiu detaliat al materialului livrat de arheologie Situația este mult mai favorabilă în ceea ce privește Grecia (deși aici, pentru epoca elenistică ulterioară, avem mult mai puține informații decât pentru epoca clasică, vremea înfloririi democrației), și cu atât mai mult în ceea ce privește Italia și Roma Se poate spune deja dinainte că vastul teritoriu al statului roman în epoca imperială era o varietate uriașă în termeni etnografici, culturali, socio-economici, în plus, chiar mai mult decât acum, pentru că atunci nu exista nici o influență nivelantă a capitalismului internațional Cea mai remarcabilă trăsătură care distinge viața socio-economică a lumii antice este, fără îndoială, sclavia Acesta este un punct atât de strălucitor încât fixează involuntar atenția asupra sa, astfel încât nu este surprinzător dacă răspândirea sclaviei și semnificația ei sunt adesea chiar exagerate A fost sclavie, într-adevăr; Fundamentul fundamental, cel mai important al vieții sociale a lumii antice, dar totuși nu a fost nici universal, nici determinant, cel puțin, de exemplu, într-un asemenea grad ca munca salariată în capitalismul modern În Grecia, cea mai mare distribuție a sclaviei datează din epoca de după războaiele persane, în general, din secolul al V-lea moșii Marile centre ale vieții industriale ale secolului al V-lea - Corint, Atena, Egina, Siracuza - au fost centre de acumulare de sclavi Oricât de mare ar fi competiția creată de sclavie la munca liberă, aceasta din urmă nu a fost niciodată înlocuită I) G Mai jos Die Uníreiheit (Wõrt d Volksw Π, iiob) Dobschlìt^ în RE von Hauck und Herzog, -te Ausg Schiverei und Christentum* Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV yeni în cele din urmă, mai ales în domeniul agriculturii O trăsătură distinctivă a regimului sclavagist din Grecia, în comparație cu cel roman, a fost relativa blândețe atât în morală, cât și în legislație Poate fi legat de aceasta faptul că istoria greacă nu ne spune nimic despre marile indignări ale sclavilor, asemănătoare celor petrecute la Roma Este periculos, așadar, să identificăm sclavia greacă și romană pe singura bază legală formală, că în ambele cazuri normele dreptului proprietății erau aplicate oamenilor, iar sclavul era considerat un instrument viu de producție Sclavia atinge cea mai mare amploare la Roma în secolul I î Hr , la sfârşitul republicii şi la începutul imperiului, iar aceleiaşi epoci aparţine acea ferocitate binecunoscută în aplicarea acestui drept crud, care l-a provocat pe Mommsen, cu o oarecare exagerare, totuși, să spunem că negrii niya suferinzi în sclavie sunt doar o picătură în ocean în comparație cu suferința sclavilor romani Acel proces dureros de degenerare economică națională, care a avut loc în Republica Romană în ultimele trei secole de existență, a dus la dezvoltarea latifundiilor capitaliste și la înlocuirea muncii libere prin munca sclavă, care a avut drept

consecință degradarea libertății muncă "Dominația romană a lumii a fost opera unei organizații statale și militare bazate pe populația țărănească a Italiei, iar la început sclavii nu au jucat deloc un rol primordial De-a lungul timpului, războaiele de succes au inundat țara, sub formă de prizonieri de război, cu noi hoarde de sclavi și, în același timp, au subminat economia țărănească independentă, căci i-au smuls pe țăranii care au fost chemați în rândurile de soldaţii de la plug Datoriile inevitabile și lipsa de adăpost au completat ruina țăranilor A fost un alt motiv puternic, care a contribuit la E Meyer Sclavia în lumea antică, p Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM distrugerea economiei țărănești: criza agrară care a făcut ravagii în Italia și seamănă în multe privințe cu ultima noastră depresiune agrară de la sfârșitul secolului al XIX-lea Odată cu agricultura italiană, datorită importului de produse agricole din colonii în Italia, provinciile au intrat în competiție, printre care se afla și coșul de pâine al imperiului de atunci - Egiptul Scăderea prețurilor, inevitabilă deja din cauza acestei concurențe, a fost intensificată și mai mult de măsurile de stat, care au stabilit vânzarea pâinii la prețuri vădit reduse, cu scop caritabil Pe lângă aceste condiții de piață, deosebit de nefavorabile pentru economia țărănească, deja zguduită și într-un echilibru instabil, țăranii au închis și sursa unor noi alocații de pământ, din așa-numitul ager publicus, pământuri de stat, care devin proprietatea bogatul Pe această bază a luat naștere o mișcare către o revoluție agrară, în fruntea căreia se aflau frații Gracchi; cu toate acestea, nu a avut succes Economia țărănească a fost condamnată la moarte Loturile țărănești au fost cumpărate de speculatorii capitaliști, și în acest fel au fost create celebrele latifundii romane care, după binecunoscuta zicală a lui Pliniu cel Bătrân, au distrus Roma Pentru cultivarea lor a fost folosită forța de muncă mai ieftină a sclavilor Nu mai erau suficienți prizonieri de război, era nevoie de răpirea organizată a sclavilor, parțial pe bază legală, cu ajutorul cămătăţii în provincii, parțial pur și simplu prin jaf pe mare de-a lungul întregului litoral al Mării Mediterane, în special în Asia Minor Principala piață pentru comerțul cu sclavi era insula Delos, unde, potrivit lui Strabon, se vindeau zilnic mii de sclavi (miriade) Numărul total de sclavi din Italia a depășit chiar și pe cei liberi în momentul celei mai mari răspândiri a sclaviei Populația indigenă a Italiei este alungată treptat din cenușă Urme ale acestei degenerescențe latiFundiale a italianului Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV agricultura afectează literalmente încă, de exemplu, Campania romană, care s-a transformat dintr-un grânar într-un focar mlaștinos de malarie Câmpurile depopulate, care sub presiunea crizei agrare, la fel ca în timpurile moderne din același motiv în Anglia, sunt în mare măsură transformate în pășuni, sunt cultivate de sclavi din diferite triburi, răpiți sau prizonieri de război, degradați, în cuvintele lui Mommsen, unui animal domestic "Pe pământul marilor stăpâni, sclavi uneori cu tize arse pe trup, cu picioarele înlănțuite în lanțuri, lucrau toată ziua pe câmp sub supravegherea vigilentă a străjerilor cruzi, iar noaptea erau alungați în cazarmă, care arăta ca o temniță și adesea situată în subteran" x) O astfel de economie de sclavi era imposibilă, desigur, fără un regim terorist (Mommsen), dar, în ciuda acestui fapt, secolele II și I î Hr sunt marcate de indignări grandioase ale sclavilor din Sicilia, care foloseau sclavia mai devreme și mai crud decât alții cu gladiatori aproape că au adus statul în pragul distrugerii, iar peste de mii de oameni, din ordinul consulului Publius Rupilius, au fost bătuți în cuie

în cruci după a doua răscoală siciliană oameni dar pentru a atinge chiar instituția sclaviei, pentru a lupta pentru distrugerea ei și pentru libertatea legală, niciunul dintre rebeli nu-i venea în minte Concomitent cu sclavii agricoli (familia rustica) sunt mase uriașe de sclavi domestici urbani (familia urbana), folosiți parțial ca servitori personali, parțial, cu utilizarea unei diviziuni rafinate a muncii, pentru a îndeplini toate) Grinberg Starea neliberă a muncii (în Istoria Muncii, o colecție de articole din Handw d Staatsw) , Biblioteca Runiverse CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM posibile teme *) (există până la I de nume pentru aceste specialități individuale) Acel lux frenetic este creat în sclavie, folosirea sclavilor pentru a satisface capricii, impresia cărora Roma imperială a lăsat-o pentru totdeauna Totuși, nu numai în scopuri de lux, ci și pentru artizanat și chiar pentru producția în fabrică (din câte se poate vorbi despre aceasta din stadiul tehnologiei de atunci), munca sclavă era folosită preponderent, astfel încât cea mai mare parte a ceea ce este produs in Europa astazi prin munca libera, in viata romana savarsita de sclavi) Numărul sclavilor din Roma era așadar foarte mare Asupra populației totale, care, după estimarea lui Beloch, este împărțită de Ed Meyer, de oameni (conform unei alte estimări, se determină în jur de P/ milioane), pe la începutul erei noastre existau jumătate de sclavi) Starea sclavilor era fără speranță și fără speranță Sclavia romană se remarcă la începutul erei creștine printr-o cruzime și o inumanitate cu totul excepționale "Da, este cu adevărat un sclav al unui bărbat*, așa exclamă de la Juvenal referitor la sclavul trimis la executare (prin crucificare) una dintre doamnele romane, de a cărei cruzime se plâng Ovidiu și Juvenal Seneca are o zicală caracteristică: totidem hostes quot servi După definiția juristului Ulpian, un sclav este un animal: servus vel animal aliud Statutul juridic al sclavului ca mobil res mobilis excludea toate drepturile: nu avea o familie care să poată fi dizolvată întotdeauna prin voința proprietarului, nu avea niciun drept nici măcar asupra propriului corp Prin urmare, prostituția a fost una dintre cele mai profitabile moduri de exploatare a sclavelor Se știe și cum) Bucher Originea economiei naționale,) Friediander Sittengeschichte Roms, te Aufl ,) Aceste estimări fluctuează foarte mult Liarquardt determină numărul de sclavi din Roma la cu peste liberi, Beloch - la - , Friedländer - jumătate (Citat în Dobschütz, p) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV o influență moralizantă asupra purității căsătoriei între romani înșiși a fost această iresponsabilitate a sclavului Abia sub Hadrian a fost luat fără motive serioase dreptul de a vinde sclavi gladiatorilor sau bordelurilor Pedepsele pentru încercările de evadare erau deosebit de crude: biciuire fără milă, cătușe, celulă de pedeapsă, muncă la topchak, în mine, în cariere Tentativele de revolta erau pedepsite cu moartea În anul sosirii ap Pavel la Roma, în al -lea an, subproiectul orașului Pedoniy Sekund a fost ucis și, deoarece ucigașul nu a fost găsit, atunci, conform legii obișnuite, toți sclavii omului ucis, care se aflau în casă la momentul crimă și, prin urmare, stârnind suspiciuni, ar fi trebuit executat Au fost Și, deși gloata orașului i-a susținut, senatul, cu ajutorul forței militare, a reușit executarea sângeroasei sentințe Nici unui sclav nu a fost recunoscut ca având dreptul la o religie, cel puțin așa cum o practicau oamenii liberi "Sclavii nu au nicio religie sau doar una străină", a spus Cassius în Senat sub Nero Retorul Seneca relatează un caz în care un stăpân, în semn de recunoștință față de un sclav pentru că și-a salvat fiica, a vrut să i-o dea în căsătorie, dar, în același timp, a întâmpinat

obiecții din partea aceea, de altfel, ca soția să trebuiască împarte cultul și vatra cu soțul ei, între timp sclava nu are nici vatră, nici cult Cu toate acestea, sclavilor li s-a dat o oarecare libertate de a-și satisface nevoile religioase prin aderarea la colegiile religioase inferioare (collegia te-nuiorum) Nu este de mirare că starea de spirit a sclavilor era adesea plină de disperare și disperare fără speranță) Despre poziția sclavilor, cu excepția ghilimelelor eseuri, cf de asemenea: P Guiraud (Etudes economiques sur l'antiquité) Paris Marquardt Privatleben der Romei th Mommsen Romische Geschichte, P Th Zahn Schiverei u Christenthum in der alten Welt (Skizzen aus dem Leben der alten Kirche) Allard Les esclaves chretiennes Ul dhoni Die christliche Liebesthatigkeit Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM vulpi în desfrânare și în orgii de noapte, după o muncă grea de o zi întreagă, au ars printr-o viață care ardea rapid, distrugând sufletul și trupul, alții, sinucigați, au căutat eliberarea de sclavie Legislația împăraților prin umanizarea umanizării stoicismului cu oamenii săi științifici și egali de oameni, sclavia este atenuată în epoca târzie (despre sensul tributului lui Hristos va fi mai mic), iar numărul sclavilor este deja semnificativ redusă, iar treptat sclavia moare, pierzându-și semnificația în calitățile institutului de economie Dar care a fost soarta în continuare a celor pe care creșterea latifundiilor i-a alungat din sat? Epoca noastră cunoaște, de asemenea, pe scară largă, mișcarea populației din mediul rural către centrele urbane și industriale; pe această mișcare a populației, atracția ei către oraș, industrialismul modern se bazează, ca și pe fundamentul său populațional Dar de unde putea, atunci, țăranul italian, care se desprinsese a pământului natal, dacă în oraș, cu o dezvoltare slabă, dar în comparație cu dezvoltarea actuală și de-a dreptul neînsemnată a industriei, îl aștepta aceeași competiție mortală a muncii sclavilor, pe care nu o putea suporta nici la țară! Șomaj îngrozitor, o asemenea acumulare de șomeri și proletariat flămând, care, după Ed Meyer, nu cunoaște nici măcar lumea capitalistă modernă, au fost o consecință inevitabilă Din cauza necesității politice, statul a trebuit să-și pună sarcina de a îngriji cetățenii liberi, iar acum proletarul roman (și mai devreme grec) se transformă într-un pensionar de stat În bugetul statului roman, cheltuielile pentru întreținerea proletarilor joacă un rol tot mai proeminent Presa fiscală, care a stors impozitele din toate provinciile, a făcut din proletarul roman un pensionar nu atât al Romei, cât, în esență, al întregii lumi de atunci Ca să nu mai vorbim de clădirile publice întreprinse de dragul creării de venituri Întrebări de filosofie, carte> Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV șomeri, despre sărbători, sărbători naționale etc , regula generală la Roma este distribuirea gratuită sau la preț redus a pâinii, iar apoi a altor necesități Distribuția gratuită a pâinii, introdusă pentru prima dată de Caem Gracchus, devine regulată din legea din î Hr , iar la început pâinea se dădea la jumătate de preț, iar din anul d Hr a început să fie distribuită gratuit Sub Augustus, numărul total de bărbați care au primit asistență de la stat s-a ridicat la un număr rotund de aproximativ de mii Începând cu Cicero, o cincime din vectigalia (impozite indirecte) este absorbită de distribuirile gratuite ale unei Rome; în după R Chr consumul era deja de m surori (cca m p), iar condiţia pentru obţinerea pâinii era doar dreptul de cetăţenie romană şi de şedere romană Dar acestor extrădări regulate li s-au alăturat extraordinare (așa-zisele, largitiones), foarte frecvente sub împărați, precum și cadourile în bani sau eliberarea de bani prin testament Astfel, sclavia s-a răzbunat crunt cu o otravă socială

internă în fața acestei clase de paraziți, care cerea și distracție - panem et circenses devine sloganul gloatei - și pentru care s-au construit aceste teatre grandioase, circuri Potrivit lui Dionisie, numărul de locuri în circul roman a ajuns la , iar după extinderea circului de către Nero, după Pliniu, până la Cu toate acestea, trebuie adăugat la aceasta faptul că toate aceste alocații de stat și private, care au căzut în principal către populația masculină adultă, nu excludeau în niciun caz prezența săracilor din mediul urban, în special în rândul familiilor numeroase, așa cum munca sclavă era încă incapabilă înlocuirea ambarcațiunii libere; cu toate acestea, printre reprezentanții săi se numărau mulți liberi, de asemenea foști sclavi, instruiți în comerț de către stăpânul lor Dacă ignorăm aceste detalii relativ minore și ne concentrăm atenția asupra celor mai mari diviziuni ale societății, atunci Biblioteca "Runivers" Se poate spune că în epoca nașterii creștinismului, inegalitatea socială și concentrarea proprietății în mâinile câtorva optimiști în timpul proletarizării sau înrobirii restului populației au fost principalele trăsături ale epocii Adevărat, dacă comparăm această concentrare a capitalului cu prezentul, pare slabă; pentru ce înseamnă primii bogați ai Romei antice, un fel de augur Len-tul sau libertul lui Nero Narcis cu capitalul lor de - de milioane, aducând doar vreo milioane P/ ruble de venit anual, în comparație cu actualii miliardari ai Americii - Rockefeller, Morgan, Carnegie sau Rothschild Dar acestei bogății, pe de altă parte, i se opune o asemenea sărăcie și înrobire a maselor, în comparație cu care poziția muncitorului mediu american sau european, în special a sindicalistului, pare a fi o bunăstare de neatins Cu toate acestea, toată astfel de convergență economică a epocilor istorice îndepărtate, din cauza diferenței de psihologie, este în general mai mult decât riscantă și, poate, este mai corect să ne abținem cu totul de la ele Dar este imposibil să nu remarcăm acea trăsătură fundamentală în poziția clasei sărace, că se împarte în două părți complet diferite, în multe privințe chiar opuse: sclavi, care poartă toată povara vieții, cu adevărat trudiți și împovărați ^, și proletari pensionați de stat, care, în raport cu sclavii, așa cum recunoaște chiar și Kautsky, joacă rolul de exploatatori, deși, ca cetățeni ai Romei, exploatează provincii și mai puternic impozitate Și, deși această diferență este oarecum nivelată de abundența de liberi, totuși decalajul social dintre sclavi și proletari rămâne mare: acestea sunt două clase complet diferite Așadar, fizionomia socială a Romei și Italiei este ceva cu totul unic și, desigur, nu se repetă nicăieri altundeva în provincii * Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Ce putem spune pe baza nivelului actual al cunoștințelor noastre despre situația socio-economică a acestor provincii? Toate provinciile, în general, sufereau de povara impozitelor, care de obicei erau încă exploatate, iar taxerii le extrageau cu dobândă Cu toate acestea, în epoca imperială, colectarea impozitelor era deja relativ reglementată și, datorită păcii și guvernării mai ordonate, bunăstarea provinciilor a crescut în general, ceea ce s-a exprimat, printre altele, în monarhismul lor particular Prosperitatea a fost mare în Siria, Egipt, precum și în provincia Africa (Africa propria), despre care Mommsen remarcă că până și clasa de mijloc a fost păstrată în agricultură*) Dintre orașele de provincie, Alexandria, Egipt și Antiohia, Siria, ocupă un loc imediat lângă Roma, dar în aceste orașe comerciale și industriale, desigur, nu a existat atât de multă mulțime urbană inactivă ca la Roma De asemenea, nu există niciun motiv să afirmăm că sărăcia specială domnea în Palestina la începutul erei noastre Era o ţară dens populată, cultivată, care, cel

puţin după unii cercetători*), nu era în orice caz inferioară altor provincii Aici era organizat ajutorul săracilor prin slujitori speciali la templu), care strângeau pâine și bani pentru ei; caritatea lor era, prin urmare, legată de o organizație religioasă În toată această lume, formată din părți socio-economice și politice atât de diferite, creștinismul se răspândește, primind imediat trăsăturile unei religii universale, populare Deja la sfârșitul secolului I, înainte de Traian, ea avansa deja, >) Rõmische Geschichte, V, etc (Citat în Kõhler, , pp - J) miercuri comparații la Kohler Socialistische Irrlehren von der Entsteliung des Christentums und ihre Wiederlegung , p -) &Aurer Gesch d jud Volkes, II, , - Biblioteca "Runivers" CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM după cercetările lui Harnack), până la ţărmurile Mării Tireniene, având principalele centre în Antiohia, pe ţărmurile vestice şi nord-vestice ale M Asia şi la Roma Aici și în Bitinia deja trezește atenția guvernului Și până în anul (moartea domnului Aurelius), creștinii sunt deja găsiți în toate provinciile romane și chiar în afara Imperiului Roman În ceea ce privește gradul de răspândire a creștinismului, o mare diferență este izbitoare între apus și est și cu atât mai mult între părți ale imperiului cu predominanța greacă sau latină: creștinismul grecesc există încă de pe vremea apostolilor, latină , probabil, doar de pe vremea lui Marcus Aurelius Asia Mică a fost creștinizată în cea mai mare măsură și, în plus, mai devreme decât altele; este urmată de Siria cu Antiohia, Egiptul cu Alexandria, Roma cu Italia de Jos, Numidia, sudul Galiei Religia creștină este cea mai răspândită în orașele mari, astfel că în acest sens "creștinismul este o religie urbană" (Harnack), totuși, într-o serie de provincii (în Asia Mică, Armenia, Africa, Siria și Egipt, Palestina) este și se răspândește în copaci nr Nu există nicio modalitate de a stabili vreo legătură generală între răspândirea creștinismului și condițiile economice, limitându-l la un anumit grup economic special, de exemplu, sclavii sau proletariatul, dacă luăm în considerare vastitatea teritoriului, varietatea economică condițiile, în general toată diversitatea vieții și, în plus, nu există absolut nicio bază științifică de încredere pentru aceasta Și, dimpotrivă, acele informații, este adevărat, fragmentare care există în general cu privire la componența socială a comunităților creștine timpurii, nu ne permit deloc să afirmăm că acestea au fost formate din reprezentanți ai oricărui grup social x) Die Mission und Ausbreitung des Christentums - Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Să începem cu prima comunitate din Ierusalim care a apărut după Rusalii, acest leagăn al întregului creștinism Pe baza unor lucruri complet inacceptabile din punct de vedere științific, Fantasia Kautsky în cea mai recentă "cercetare" o înregistrează într-un grup special al proletariatului urban, despre care, însă, istoria nu a păstrat nicio informație Aceasta se face, desigur, conform prescripției interpretării istoriei și, în special, a originii creștinismului din punctul de vedere al materialismului economic De fapt, informațiile fragmentare de care se dispune despre aceasta, din punct de vedere al istoriei religioase, desigur, o problemă relativ secundară, nu ne permite deloc să caracterizăm nici măcar comunitatea din Ierusalim ca un grup omogen social Miezul ei, apostolii, care au migrat din Galileea la Ierusalim, erau artizani rurali, pescari galileeni, dar nicidecum proletari urbani Prima predică, după care s-au botezat circa de suflete, conform "Faptele Apostolilor"*, a fost adresată "evreilor, popor evlavios, din toate popoarele de sub cer" adunate cu ocazia sărbătorii de la Ierusalim* (D Ap II,) Alături de săracii care aveau nevoie de ajutor, erau în ea

oameni care "dețineau case și pământuri" (Fapte Ap IV,) și le vindeau în folosul comunității (de aici și povestea lui Anania și Safira) Adevărat, putem concluziona că în epoca ulterioară comunitatea din Ierusalim era deosebit de săracă, judecând după faptul că Sf Pavel era atât de preocupat de colecții în folosul ei printre alte comunități, dar în aceste colecții se poate vedea și expresia unei evlavie deosebite în favoarea bisericii primordiale În ceea ce privește alte comunități, deși se poate considera stabilit că erau formate în principal din clasele inferioare ale populației, sclavi, liberi, artizani, fermieri, este absolut imposibil de afirmat că acestea ar fi fost grupuri omogene din punct de vedere social: între proletariatul roman și sclav , artizan urban sau Biblioteca "Runivers" CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM locuitorul rural rămâne, în ciuda apartenenței lor comune la straturile inferioare, neculte ale populației, o diferență socială uriașă II, în plus, deși sub formă de excepții, dar în componența comunităților creștine timpurii figurau și reprezentanți ai claselor de studii superioare O serie de exemple în acest sens sunt date de Faptele Apostolilor; deci, în Cipru, s-a convertit proconsulul lui Serghie Pavel (D Ap XIII, -), la Atena - Dionisie Areopagitul (XVП,), la Salonic "multe femei din clasele superioare" (XVIII,)), în Beria la fel (XVI,) La fel, colaboratoarea lui Pavel, Priscila, având în vedere educația ei remarcabilă, trebuie atribuită claselor superioare Pliniu raportează împăratului Traian că în Bitinia au plecat "multi omnis ordinis" la secta creștină Epistola App Iacov se întoarce împotriva viciilor creștinilor bogați, care fac totuși parte din comunitate *) La Roma, Pomponia Graecina a fost convertită, apoi consulul Titus Flavius Clement și soția sa Dompzplla Sursele ulterioare confirmă în continuare acest lucru Pe baza scrisorilor apostolice, în principal Pavel, se poate stabili existența creștinilor la curtea imperială (Filip ,), alături de sclavi, în comunitatea creștină intră și proprietarii de sclavi Într-un cuvânt, materialul istoric disponibil nu ne permite deloc să caracterizăm creștinismul timpuriu prin prisma compoziției sale sociale, ca mișcare !) Mier Harnack Die Mission,) Kautsky vorbește despre epistola lui Iacov despre "vrăjmășia de clasă" în comunitatea creștină timpurie și, în plus, chiar într-o formă mai ascuțită decât în prezent Ca să nu mai vorbim de cât de puțin corespunde această afirmație propriei sale explicații despre originea creștinismului ca mișcare a proletariatului, este suficient să citim epistola Sf Asta este în întregime și să nu scoatem pasaje din context pentru a vedea cât de departe este acest mesaj de predicarea urii de clasă sau chiar de exprimarea acesteia În aceasta vedem unul dintre cele mai clare exemple de tendință extremă din expunerea lui Kautsky Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV clasa, adica care este expresia nevoilor și dispoziției oricărei clase, în sensul că socialismul este, în esență, mișcarea proletariatului industrial, așadar, cronometrată la poziția sa specială în procesul de producție În acest sens, creștinismul timpuriu rămâne o mișcare populară în afara clasei, interclase, dar nu o mișcare de grup sau de moșie Răspândirea ei cu mult mai mare rațiune poate fi datată în grupul național-religios și anume în dispersarea evreiască, diaspora, care avea un anumit centru religios-național - sinagoga, în care apostolii apăreau de obicei cu o predică Conform întârzierii lui Garnac, "mai există în continuare principalele centre și line ale propagandei creștine"*) Există o altă trăsătură a răspândirii primului handedism, care nu-i permite să se alăture mișcării sale de socialistă sau de clasă, pe manieră a socialismului modern: nu este o mișcare a acestei mase b aceasta din

urmă; dimpotrivă, se răspândește în cuiburi, cele comune în curs de dezvoltare formând centre naturale pentru răspândirea ulterioară Unul dintre experții epocii, Schurer, spune despre aceasta: "Nu trebuie să exagerăm numărul și semnificația primelor comunități înainte de începerea cercurilor care cu greu se observă în viața publică a marilor orașe, în nici un caz nu se remarcă în ea" *) Așadar, creștinismul timpuriu a fost, în componența sa predominantă, o mișcare populară, dar nu a fost nici de clasă, nici de masă, nici măcar național, pentru că devreme scutură trăsăturile îngustemii evreiești Cu toate aceste proprietăți, ea se apropie și se opune în același timp socialismului modern, tot o mișcare populară, dar, spre deosebire de creștinismul timpuriu, de masă, de clasă, proletar și *) Ibid, i) Citat în Kõliler, p - Biblioteca "Runivers" CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM volum industrial Dar toate aceste semne sunt doar derivate; ele sunt legate de principala diferență interioară dintre aceste două mișcări, de diferența dintre inimile și sufletele lor Căci primul creștinism este, în primul rând, în baza sa vitală cea mai profundă, o mișcare religioasă care decurge din relația sufletului cu Dumnezeu și numai ca concluzii derivate care dau principii sociale; socialismul este, în primul rând, o mișcare socio-economică, legată de poziția externă a unei persoane în producție, de atitudinea clasei angajaților față de antreprenorii lor, deși, în același timp, posedă și unele trăsături de caracter religios circulaţie Să ne oprim mai îndeaproape asupra acestei comparații între natura creștinismului timpuriu și socialismul Originea creștinismului este legată de nașterea misterioasă, de negăsit, miraculoasă în lume a unei noi credințe și a unei noi vieți Limbile de foc care au coborât pe pământ în ziua Cincizecimii au aprins o flacără religioasă care s-a aprins într-un foc de tabără istoric mondial, iar cu lumina și căldura acestei flăcări suntem luminați și încălziți până astăzi Credința în Mântuitorul înviat, care a izbucnit în lume cu o forță irezistibilă, sentimentul prezenței Sale reale, șuvoaiele iubirii și iertării divine, a vărsat din suflete un cântec religios de rugăciune, bucurie, împăcare, desfătare, dragoste care a nu a sunat niciodată în lume Creștinismul timpuriu) pare să reprezinte în istoria creștinismului pe cei j&eiï după înviere, când Domnul, deși invizibil, este aproape și se arată ucenicilor Săi așteptând chemarea unei inimi arzătoare In toate) "Nu a fost crearea unei mișcări sociale, adică nu a rezultat din nicio luptă de clasă și, în general, nu are legătură directă cu răsturnările sociale ale societății antice" (Prof Ernst Troeltsch" Die Sociallehren der christlichen Kirchen în Archiv für Socialwissenschaft und So-cialpolitik, hrsg von W Sombart und M Weber, XXVI Band, i Heft ( ), p) miercuri eseul meu: *Despre creștinismul timpuriu* (Despre ce era în el și ce nu era - Experiență de caracterizare) Gândirea Rusă, , V-VI, Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV în munca de zi - la pescuit - El li se arată și le binecuvântează munca lor cu participarea Sa, pe drumul spre Emaus, El întâlnește un călător necunoscut și li se deschide "în frângerea pâinii"; El condescende la îndoială, dând o confirmare senzuală a realității Sale și, în același timp, se dezvăluie solemn ca având toată puterea în cer și pe pământ Atmosfera creștinismului timpuriu este saturată de sentimentul unui miracol care se face continuu, începutul transformării lumii Și părea atunci că transfigurarea care începuse nu va întârzia să se termine, că sfârșitul istoriei era deja aproape, la ușă, și se apropia ultima minune a transformării lumii, a doua venire în glorie era aproape Este imposibil să auzi această muzică religioasă răsunând în suflete, să simți această inspirație a credinței, din care s-a născut istoric

creștinismul, fără a o traduce, deși într-o măsură slabă, în limbajul experiențelor religioase moderne, în propria experiență religioasă Și, prin urmare, să înțelegem originea istorică a creștinismului și, mai mult, corect; pe deplin, din punct de vedere științific, este posibil să se înțeleagă numai sub condiția acestei simpatii psihologice, religioase, cum este nevoie de măcar o picătură de gust și dezvoltare estetică pentru a studia științific, de exemplu, istoria picturii Și, pe de altă parte, oricine nu numai că el însuși rămâne străin de această experiență, ci neagă însăși posibilitatea ei sau, cel puțin, toată semnificația ei, se va dovedi a fi cu atât mai puțin reușit în rezolvarea problemei, cu atât merge mai mult în ea Nu este deloc surprinzător, așadar, dacă pentru Kautsky și pentru alți autori social-democrați care au scris despre creștinism, toată această latură religioasă a creștinismului timpuriu se dovedește a fi neinteresantă, lipsită de importanță și pur și simplu aruncată peste bord, iar doar latura economică rămâne de interes relaţiilor, astfel încât istoria creştinismului timpuriu devine o pagină din istoria vieţii economice Este ca și cum ar fi istoricul literaturii ruse Biblioteca "Runivers" CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM rature, respingând orice "ideologie" poetică ca neimportantă și neinteresantă, ne-ar spune despre Pușkin doar că el era proprietar de pământ, primea venituri din pământ și în această calitate era complet asemănător cu cei din jur, sau dacă un critic muzical de o asemănare tipul ne povestise despre Beethoven că era un mic burghez, iar acesta este întregul secret al simfoniei a IX-a a lui Nici măcar nu s-ar putea opri asupra unui asemenea mod de a explica istoria, indicând o îngroșare a minții și o scădere a gustului, dacă nu ar fi acum atât de obișnuit, dacă mulți nu și-ar imagina într-adevăr că, eliminând problema în sine în toată originalitatea, complexitatea și claritatea ei individuale și punând în locul ei o latură a ei, complet nesemnificativă sau chiar indiferentă, ei astfel face față triumfător acestei probleme mulți alți istorici și interpreți ai creștinismului timpuriu, de exemplu, declară în mod repetat că nu este interesant pentru el dacă Hristos a existat deloc, că este posibil să stabilească despre viața Sa, cum a fost El; Toate acestea, vedeți, sunt indiferente și neinteresante pentru istoria creștinismului, căci doar condițiile sociologice și socio-economice ale creștinismului timpuriu sunt de o importanță esențială, la care numai realitatea istorică din istoria religiei se reduce Este la fel de imposibil să argumentezi cu un reprezentant al unui astfel de punct de vedere ca și cu acel producător de vopsele care ar susține că esența picturilor lui Böcklin sau a oricăruia dintre marii maeștri se reduce la compoziția chimică a vopselelor vândute de acesta , și orice altceva este o suprastructură, o ideologie, iar singura realitate în pictură nu este un tablou, ci culorile ei; Este interesant că o încercare de a elimina semnificația personalității Fondatorului său în explicarea originii creștinismului nu este nicidecum o caracteristică a științei istorice a direcției economice; acest drum, deși nu într-un mod atât de grosolan, lipsit de principii Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Forma, a prezis critica protestantă liberală în persoana primilor reprezentanți ai școlii din Tübingen Și este curios că în înțelegerea istoriei nașterii creștinismului, știința germană din secolul al XIX-lea a descris un cerc: a început să-l caute în influențele impersonale ale mediului cultural al ciocnirilor dintre iudaism și elenism etc , în ultima vreme, urmând același drum istoric științific, se ajunge la recunoașterea unei anumite semnificații în istoria creștinismului și a religiei în general a indivizilor creatori "Isus este explicația

istorică a originii religiei noastre", așa cum a spus prof Deisman în raportul său către Dessau, iar această înțelegere este împărtășită de un număr întreg de cercetători din ultima generație (Vernle, Weinel, Dobschutz, Harnack, etc) Dacă există zona în care rolul exclusiv al indivizilor creativi este cel mai incontestabil și evident, atunci aceasta este cea în care acționează inspirația, invizibilă, cu adevărat magică, luminând o persoană; o astfel de zonă este religia și arta Încercați să înțelegeți originea islamului, fără de care întreaga istorie a lumii ar fi diferită, dacă eliminați din încercarea de a înțelege istoria lui Israel, care într-un anumit sens este axa istoriei lumii, dacă Moise sau profeții sunt excluși din este produs în aplicarea istoriei creștinismului: nu numai că însăși existența istorică a lui Hristos x) este negata, dar este și recunoscută ca indiferentă sau lipsită de importanță Aici se amintește involuntar, prin contrast, de alte, lucruri, cuvinte de foc pe același subiect, care) Interpretarea Evangheliei ca sistem de mituri, originar din Babilon ("panbabilonism") și asociat cu îndumnezeirea forțelor vegetale ale naturii sau a soarelui cu ciclul său anual, s-a alăturat încercărilor anterioare în această direcție în mod modern ori Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM sunt puse de Dostoievski în gura ateului-misticului Kirillov (din "Demonii*") - "Ascultă ideea cea mare: a fost o zi pe pământ, iar în mijlocul pământului stăteau trei cruci Unul de pe cruce a crezut atât de mult încât i-a spus altuia: "Astăzi vei fi cu mine în paradis" Ziua s-a încheiat, amândoi au murit, s-au dus și nu au găsit nici paradis, nici înviere Ceea ce s-a spus nu era justificat Ascultă: acest bărbat era cel mai înalt de pe tot pământul, el era ceea ce trebuia să trăiască Întreaga planetă, cu totul pe ea, fără acest om este o nebunie Nu a fost nici înainte, nici după El la fel, și niciodată, chiar până la un miracol Este un miracol că niciodată nu a fost și nu va fi niciodată la fel Și dacă da, dacă legile naturii nu s-au îndurat de Eto, nici măcar de propriul lor miracol, ci L-au forțat să trăiască în mijlocul minciunilor și să moară pentru minciuni, atunci întreaga planetă este o minciună și stă pe minciuni și batjocuri stupide Prin urmare, însăși legile planetei sunt minciuni și vodevil diavolesc De ce să trăiești, răspunde, dacă ești bărbat* Așa se pune întrebarea de acest geniu rus Dar pentru filistinismul științific modern, el se dovedește a fi indiferent într-un grad înalt Individualitatea spirituală, omul interior, eul substanțial este, ca să spunem așa, organul percepției religioase Intrarea în Biserică în epoca creștinismului timpuriu a fost trăită ca un act, în primul rând, în cel mai înalt grad individual și intim, având loc între Dumnezeu și suflet, ca naștere la o viață nouă*) Prin urmare, a fost, în primul rând, ca o trezire spirituală a personalității, o realizare a naturii sale divine În creștinism s-a născut o nouă individualitate, o nouă forță a istoriei și o nouă temă și, în sens istoric, aceasta este cea mai mare revoluție, deși internă și invizibilă, care a fost făcută vreodată în istorie Creștinismul viu este format din cei care au realizat Vezi descrierea poetică a experiențelor de botez din epoca creștină timpurie în Weincl Die Wirkungen des Geistes und der Geister im nacli-apostolischen Zeitalter bis Irénaus Freiburg Pg io-ii Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV în sine, forțele sale și libertatea sa morală a indivizilor, prin urmare nu este și nu poate deveni masă, adică o mișcare depersonalizantă, căci va rămâne pentru totdeauna, în esența ei, o colecție de indivizi, suflete; conștiințe personale care nu se suprimă, ci își afirmă religios propriul sine În același timp, acest individualism creștin este departe

și chiar opus celui mai nou individualism non-religios, egoism gol Individualitatea trezită, realizându-și fiul divin, s-a găsit în cercul altor asemenea indivizi uniți în Dumnezeu, s-a simțit în Biserică, în unirea credinței, speranței, iubirii, în unitatea mistică a Trupului lui Hristos Creștinismul s-a născut, nu ca religie a unui individ, un înțelept solitar (un exemplu de religiozitate atât de izolat individualist, alături de creștinism, ne dă stoicism), nu, a apărut ca Biserică Pentru o astfel de uniune internă, religioasă a oamenilor, toate diferențele externe empirice, istorice, naționale și sociale sunt permeabile și numai o astfel de unitate ar putea ap Pavel, în epoca celor mai mari segregari naţionale şi sociale, că "în Hristos nu este nici bărbat, nici femeie, nici barbar, nici scit, nici sclav, nici liber* Unitatea religioasă nu poate fi împiedicată și, după cum știm, într-adevăr nu a fost împiedicată de asemenea diferențe, care în domeniul relațiilor sociale și juridice par de netrecut, ca, de exemplu, între stăpân și sclav În acest sens, creștinismul timpuriu și Biserica în general nu sunt în esență o organizare de clasă generată de o mișcare de clasă, precum socialismul, cu toată forța ei subliniind tocmai diferențele empirice ale oamenilor și toată ireconciliabilitatea lor Și faptul că creștinismul timpuriu și-a găsit adepții în primul rând printre clasele de jos și de mijloc nu îl face deloc o clasă mișcare în sens socio-economic, așa cum este adesea descrisă acum Clasele inferioare, în psihologia lor, în simplitatea și smerenia lor, aveau inima mai deschisă pentru a predica Împărăția lui Dumnezeu decât clasele superioare, mândre de educația sau puterea lor "Te laud, Tată, Doamne al cerului și al pământului, că am ascuns aceste lucruri de cei înțelepți și pricepuți și le-am descoperit pruncilor" (Luca, IO, I) Așa a fost în orice moment și rămâne până în ziua de azi, creștinismul pare mereu a fi "prostia" pentru cei care sunt plini de ei înșiși Masele de oameni sunt în general mai religioase, iar asta nu din cauza lipsei lor de educație, așa cum cred de obicei oamenii aroganți semi-educați, ci din cauza organicității mai mari a vieții lor, a dezvoltării armonioase a forțelor spirituale, a naturaleței lor mai mari , apropierea de natura Acest mod de viață spiritual este mai ușor distrus de muncitorii din fabrică, care sunt plasați într-un mediu artificial, semicultiv și astfel, ca orice jumătate de inimă, deosebit de nociv al vieții din fabrică, datorită căruia oamenii de aici se transformă ușor într-un "proletariat", asimilând "conștiința" iluminismului ieftin În ateismul popular, aproape întotdeauna se pot urmări influențe intelectuale și, în măsura în care socialismul este combinat cu ateismul și materialismul, el nu poate fi deloc considerat o formă naturală, spontană a conștiinței de sine a clasei muncitoare, un mesianism proletar deosebit ialism în fața tuturor ochilor și mai mult sau mai puțin clar Dar același lucru trebuie repetat cu privire la socialismul occidental Intelectualii sunt Lassalle și Marx, Proudhon și Louis Blanc, Kautsky și Bebel, și își transmit ideile intelectuale, formate sub influența filozofiei iluminismului și a materialismului, drept o filozofie populară, proletariană Și este foarte instructiv, așadar, că în țara celui mai dezvoltat capitalism industrial, în Anglia și în întreaga lume anglo-saxonă (în America, Australia, Africa), unde a cărei clasă a trăit mai mult prin propria sa minte, mai puțin supusă influențelor intelectuale, ea s-a protejat în cea mai mare parte de această formă de conștiință de sine, presupusa special proletariană, rămânând fidelă religiozității sale tradiționale În prezent, când atât dreapta cât și stânga susțin că

oamenii muncitori sunt în esență atei, este deosebit de oportun să protestăm cu voce tare împotriva acestei calomnii împotriva sufletului poporului Dimpotrivă, oamenii din adâncurile lor sunt religioși în mod natural; ateismul pentru el este o stare artificială, artificială; el poate fi, și este adesea, superstițios, obscur din punct de vedere religios, dar nu fără Dumnezeu Nu degeaba toate marile mișcări religioase din istorie au fost populare, iar religia noastră acționează în primul rând ca o mișcare populară Hristos, înconjurat de oameni și predicând mulțimilor asupririi Sale, când în oraș, când în deșert, când dintr-o barcă pe apă, când pe câmpie - cum aceste imagini ale Evangheliei rămân captivante și apropiate de epoca noastră democratică Și orice mișcare religioasă, în măsura în care se desprinde de popor, rămâne fără sânge-inteligentă, neputincioasă și lipsită de viață, întrucât există, pe de altă parte, un pericol mai mare pentru bisericile istorice, ca pierderea legăturii cu sufletul poporului, cu masele Apropo, la dezbaterea de la Dessau despre raportul lui Deismann despre clasele inferioare și creștinismul timpuriu, după o serie de luminate științifice, a luat cuvântul un pastor din Chemnitz, un anume Johann Hertz În discursul său sincer și sincer, el a afirmat că între creștinismul protestant din zilele noastre și popor se formează o ruptură profundă și că, de aceea, este necesar să mergem cu o predică în masă Între timp, s-a plâns el, teologii învățați moderni nu vorbesc sau scriu în mod popular, le lipsește contactul personal cu masele "Din masa însăși", a spus Hertz, "liderii creștinismului trebuie să se nască Știu din experiență: în mase există forțe mari, vii, religioase Biblioteca "Runivers" Creștinismul timpuriu și noul socialism, Așadar, pentru noi, întreaga opoziție care există între creștinism și socialism în relația lor cu problema personalității a fost suficient conturată: creștinismul trezește personalitatea, face o persoană să simtă un spirit nemuritor în sine, individualizează o persoană, indicându-i pentru aceasta calea și scopul creșterii interioare; socialismul o depersonalizează, întrucât se adresează nu sufletului individualității, ci pielii sale sociale, reducând conținutul prezent al individului în întregime la reolexuri sociale Acest lucru pare contrar binecunoscutului Fap că socialismul în felul său trezește și masele, le face "conștiente"; totuși, această trezire are propriul ei scop și caracter special Ea nu intră în adâncurile religioase ale sufletului , dar se limitează la zona relațiilor sociale exterioare Mulțumită acesteia, privirea este rafinată numai asupra diferențelor externe de poziție a oamenilor, instinctul lor de clasă este acutizat, sentimentul de izolare socială, competiție, dușmănie este intensificat Creștinismul timpuriu ne arată un mod complet diferit de a aborda problemele sociale, iar acest lucru se vede cel mai bine în atitudinea sa față de sclavie Care a fost răul principal al sclaviei antice? În distrugerea personalității umane, în raport cu sclavul ca cu un lucru, în nerecunoașterea îndatoririlor morale și a răspunderii față de această persoană De aici toată cruzimea, batjocura nemiloasă și chinul în postura de sclav, echivalat cu un animal În sine, instituția socio-economică a sclaviei, ca organizație binecunoscută a muncii, deși, desigur, reprezintă un fel foarte sever și împovărător, dar permite totuși diverse aplicații în funcție de spirit Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV atmosferă khovnoy, departe de viață și morală Desființarea * ca organizare socio-economică a producției, și înlocuirea cu alta, mai înaltă, nu a putut avea loc decât într-un proces organic lent al istoriei, prin evoluție economică, așa cum poate avea loc moartea treptată a capitalismului modern și a

creștinismului nu este deloc chemat să livreze omenirii o față de masă - auto-asamblare și covor zburător istoric Ceea ce trebuie să se realizeze în istorie prin munca a multor generații și într-un proces îndelungat, trebuie să se realizeze și în ea: pietrele nu se vor transforma, ca prin farmec, în pâine Dar creștinismul, cu atitudinea sa nouă, religioasă, față de individ din interior, regenerează sclavia străveche: acolo unde ieri stăpânul de sclavi și lucrul animat, sclavul, stăteau unul înaintea celuilalt, astăzi există deja personalități egale, egale în fața lui Dumnezeu În viața externă, ei se află pe trepte diferite ale scării sociale, dar trebuie să considere această poziție foarte diferită a lor ca o sursă de obligații morale reciproce; în acest sens, trebuie să înțelegem îndemnurile repetate ale Sf Pavel către stăpâni și sclavi despre îndatoririle lor reciproce Biserica creștină timpurie a realizat egalitatea religioasă completă, pentru că, cu adevărat, nu a existat nici sclav și nici om liber, iar aceasta în sine a fost o revoluție spirituală invizibilă, dar fulgerătoare Dacă în lumea păgână se considera că un sclav nu are religie sau, cel puțin, era exclus din comuniunea religioasă cu cei liberi, atunci în Biserică sclavii erau considerați membri cu drepturi depline: puteau fi clerici și chiar episcopi (chiar și în limba romană) cathedra îl cunoaștem pe Papa Pius, se pare, de la sclavi și Callist, fără îndoială un sclav) Din sclavi au ieșit martiri și sfinți, a căror amintire a fost cinstită cu evlavie de către Biserică Istoricul francez (Allard) vorbește frumos despre asta: "De câte ori creștinii erau chemați să-și mărturisească credința, venea și un sclav, iar sângele sclavului era amestecat cu sângele celor liberi" Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI CEL MAI NOU SOCIALISM pe dinţii fiarelor sau pe securea călăilor Pe buze îi scăpau frumoase apeluri la conştiinţă Sclavii ştiau să moară - unii pentru credinţă, alţii pentru puritate Biserica, în timp ce cânta imnuri, a oferit moaștele acestor umile victime, iar în anumite zile, spre marea uimire a păgânilor, credincioșii din toate clasele și-au plecat genunchii înaintea pietrei, transformată într-un altar, sub care sclavul martir s-a odihnit Este un fapt izbitor că în catacombele creștine titlul de sclav lipsește cu desăvârșire în inscripțiile mormântului, în ciuda faptului că, după cum știm, aici au fost îngropați mii de sclavi și, spre deosebire de acesta, în cele păgâne de pe mormântul unui sclav, titlul și specialitatea acestuia sunt consemnate în detaliu Dovezi tăcute, dar expresive ale egalității creștine antice! O ilustrare vie a acestei reforme sociale din interior este dată de un mic mesaj al Sf Pavel, inscripționat: lui "Filimon", un bogat tesalonicen, Ly pe care, din motive necunoscute, sclavul Onesim a fugit, l-a convertit la credință de către Apostolul Pavel în timpul închisorii sale romane Știm deja că fuga unui sclav era de obicei pedepsită sever, între timp, iată că un sclav este trimis proprietarului, însoțit de o asemenea dorință a apostolului: "Acceptă-l ca pe inima mea nu ca pe un sclav, ci mai înalt decât un sclav, un frate iubit odihnă inima mea în Domnul" (Filip , Ió,), "și știu, adaugă apostolul, că veți face mai mult decât vă spun" Pentru creștinismul timpuriu, așa cum se poate vedea din exemplul sclaviei, întrebările sociale erau în esență religioase și etice; criteriul intern aici a rămas o personalitate religioasă, trăind într-o atmosferă de iubire bisericească Dar acest lucru nu i-a făcut pe primii creștini indiferenți față de mijloacele exterioare de manifestare a ei, indiferenți față de nevoile stringente ale vieții Dimpotrivă, iar în acest domeniu a introdus noi dimensiuni, reevaluate Și mai presus de toate, această reevaluare a Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV se referă

la atitudinea față de muncă Lumea antică, parțial sub influența sclaviei, parțial sub influența altor motive, ideologice, chiar religios-filosofice, disprețuiește munca, considerând-o un jos, nedemn de un om liber și ocupație cetățeană, "banausica", în fântâna -expresia cunoscută a lui Aristotel Creștinismul, dimpotrivă, binecuvântează și sfințește munca nu numai prin exemplul apostolilor săi, care au proclamat prin gura apostolilor Principiul lui Pavel al datoriei universale de muncă: "cine nu muncește, să nu mănânce", și un exemplu al primelor sale comunități, dar și o atitudine fundamental nouă față de lume și făptură, îndumnezeită prin întruparea lui Hristos Acum pot doar să trec peste această idee, dar ar trebui să fie clar pentru istoricul ideilor economice că creștinismul aduce o schimbare radicală și în perspectiva economică Datorită unei evaluări pozitive a muncii, tocmai în ea se naște potențial cea mai nouă economie națională și, în consecință, știința noastră actuală a economiei naționale, oricât de temeinic această legătură este acum uitată și ascunsă Nu numai munca, ci și începuturile politicii sociale, lupta sistematică împotriva sărăciei și sprijinul săracilor în creștinism primesc cea mai înaltă sancțiune în porunca iubirii și a ajutorului activ față de aproapele, a cărui împlinire ni se va cere nouă , după Evanghelie, la Judecata de Apoi Având în vedere diversele manifestări din prima mână, atenția se oprește în primul rând la comunismul imaginar al comunității IERUSALIM, despre care în cartea "Apo-Stolskiy, citim:" Totuși, ei erau în general și aveau totul în total Și și-au vândut averea și toate averile și au împărțit-o între toți, după nevoile fiecăruia " (II, -) la picioarele apostolilor și fiecăruia i s-a dat, în ce Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM avea nevoie" (IV, ,) Viața comunității din Ierusalim a atras atenția de-a lungul întregii istorii a creștinismului: aproape toate numeroasele mișcări religios-comuniste din Evul Mediu, Reforma, chiar și timpurile moderne, iau În ultima literatură negativă, tocmai această poveste este luată ca bază pentru a descrie creștinismul timpuriu ca o mișcare socio-economică, ca un fel de comunism de consum, care amintește de obiceiurile ascetului Secta evreiască a esenienilor, desigur, la această interpretare aniem pentru a elimina sau reduce O astfel de interpretare găsim, printre altele, la Kautsky O examinare imparțială a acestor dovezi trebuie să ne conducă la o concluzie diferită, asupra căreia toată știința istorică serioasă acum este de acord - și anume că nu există nimic ici și colo despre comunism ca instituție economică Conform remarcii potrivite a lui Deisman, "patosul moralizator al acestei Formulări este amestecat cu limbajul chestionarului socio-politic", iar manifestarea exterioară a prima iubire creștină, cea mai asemănătoare cu ceea ce se poate observa într-o familie iubitoare prietenoasă, este transformată într-o instituție, o persecuție planificată care duce sarcini economice Nu avem informații despre cât a durat această comuniune de proprietate și nu o întâlnim în alte comunități Dacă este evaluată într-o perspectivă religio-istorică generală, atunci ea devine în concordanță cu alte forme de caritate și politică socială veche creștină Acestea includ: milostenie în timpul cultului, întreținerea profesorilor și angajaților comunității, sprijinul văduvelor și orfanilor, săracii, slabi și incapabili de muncă, îngrijirea prizonierilor din temnițe și a celor care lucrează în mine, răscumpărarea sclavilor sau eliberarea lor, acordarea de asistență în caz de mari dezastre, căutarea unui loc de muncă pentru cei care vin Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV comunitatii si grija pentru fratii care sosesc, precum si pentru comunitatile sarace sau pe cale de disparitie, la care Sf Apostol se preocupa de

obicei atat de mult si induinator Pavel Aceste forme de activitate socială caracteristice acelei epoci, desigur, odată cu ea au trecut în istorie, însă însăși sarcinile ei au o semnificație de durată și rămân în vigoare și acum, când, datorită complicației vieții economice, dezvoltarea mijloacelor sociale asistența a devenit o problemă științifică atât de complexă, constituind subiectul economiei politice și al politicii sociale Și dacă indicațiile științei socio-economice ne conduc acum la conștientizarea că cel mai bun mijloc pentru atingerea aceluiași scop pare a fi o transformare treptată, dar constantă și mai mult sau mai puțin decisivă a economiei individualiste și de drept privat în direcția socialism, atunci nu îmi imaginez categoric că era posibil în spirit creștin să obiectăm în principiu la socialism Dimpotrivă, socialismul din acest punct de vedere este doar un mijloc de îndeplinire a cerințelor eticii creștine Desigur, printre problemele controversate ale științei economice, care vor face mereu obiectul unor dezacorduri atât științifice, cât și practice, se numără ritmul, metodele, măsurile pentru această transformare Aici, prin însăși natura acestui subiect și prin natura științei economice, care nu dă în general incontestabile, pentru toate concluziile și rețetele incontestabile, este posibilă o întreagă gamă de nuanțe socio-politice, pe care le avem în știință, de la extrem conservatorism până la radicalism extrem Socialismul practic, non-doctrinal, este întotdeauna parțial, ceea ce germanii numesc Stùcksocialismus Despre un astfel de socialism, primul ministru al Angliei a spus odată în Camera Comunelor: acum suntem cu toții socialiști Și într-adevăr, dacă luăm în considerare toate modurile în care economia noastră este lentă și uneori insensibilă,   uneori, nu fără șocuri ascuțite, dar totuși neîncetat și constant crește în socialism, dacă ne amintim de așa-zisul socialism de stat, municipal, comunal, cooperative, reglementarea legislativă a condițiilor de muncă până la stabilirea unui salariu minim și a dreptului la munca, atunci recunoașterea socialismului este o chestiune de alfabetizare politică și economică simplă Și, în orice caz, între creștinism și socialism în acest sens practic, neutru al cuvântului, nu numai că nu există și nu poate exista vreun antagonism, ci, după înțelegerea mea politică, economică și religioasă extremă, un creștin, din moment ce este ghidat nu prin motive egoiste, ci cu adevărat morale în politica socială și nu poate decât să fie mai mult sau mai puțin socialist, nu în sensul doctrinar, ci în sensul aplicat al cuvântului Dar, pe de altă parte, în nuanțe și în aplicarea practică nu poate exista nimic unitar, incontestabil și general obligatoriu aici, iar spațiul este deschis pentru cunoașterea personală și înțelegerea personală, terenul este creat pentru dezacorduri cu totul conștiincioase Deci, pentru creștinism nu există absolut nici nevoie și nici posibilitatea de a nega adevărul socialismului Dar dacă acesta este pur și simplu cazul în relația dintre etica creștină și socialism, înțeles ca totalitatea reformelor sociale, atunci apare cu totul diferit în relația dintre creștinism și religia socialismului Căci socialismul de astăzi apare nu numai ca un domeniu neutru al politicii sociale, ci, de regulă, ca o religie bazată pe ateism și divinitatea umană, pe auto-îndumnezeirea omului și a muncii umane și pe recunoașterea forțelor elementare ale natura și viața socială ca singurul principiu de construcție al istoriei În acest sens, există o opoziție completă și ostilă între creștinism și socialism Dar socialismul este o știință, auzim din fiecare sută   ron, religia este o formă învechită de conștiință

Nu a fost stabilită nici măcar o legendă socialistă pioasă despre diferența fundamentală care există între socialismul științific și socialismul utopic (religios, dacă vreți)? Că în socialism există, și, mai mult, ca element constitutiv necesar, datele științei, indicațiile economiei politice, nu există nicio dispută în acest sens Pe baza acestora se dezvoltă latura aplicată, practică a socialismului; dar tocmai această latură este cea care caracterizează cel mai puțin socialismul ca religie Legislația socială, sindicalismul, cooperativele, activitățile municipale și de stat, ciocnirea muncii și a capitalului - toată această practică a socialismului, studiată de economia politică științifică, nu este deloc în legătură cu o anumită religie socialistă Dar, pe de altă parte - și trebuie să ne dăm seama în cele din urmă de acest lucru destul de clar - știința socială în general, economia politică în special, sunt complet neputincioși să ridice vălul viitorului, să depășească conjecturile mai mult sau mai puțin solide despre viitorul imediat, ziua istorică de mâine; este incapabil de profeție socială, pentru care socialismul, numit științific, se consideră competent Nu este că știința socială nu a ajuns încă în acest punct, nu, în metodele sale, în metodele sale științifice, nu există absolut nicio dată pentru asta Pur și simplu, o singură lege universală a dezvoltării societății, similară legii gravitației, nu poate fi stabilită, iar natura neștiințifică a acelor profeții, exemple ale cărora sunt deja disponibile în literatură, confirmă pe deplin această idee În general, nu se poate aștepta și cere de la știință mai mult decât ceea ce are și poate da, altfel rezultatul este o superstiție științifică, care diferă de alte superstiții doar prin formă, și nu prin calitate Între timp, sufletul socialismului, desigur, este în profețiile sale, patosul său este în anticiparea destinelor viitorului Prin urmare pur Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM socialismul științific nu poate exista deloc II Vechea împărțire a socialismului în științific și utopic, introdusă de Engels, care, desigur, înțelegea marxismul prin socialism științific și prin utopic orice altceva, a pierdut de mult tot terenul: pe de o parte, elementele cu adevărat științifice ale marxismului au a încetat de mult să reprezinte ultimul cuvânt în economia politică, care s-a dezvoltat odată cu dezvoltarea vieții economice și cu studiul ei științific, iar pe de altă parte, viața a reabilitat în mod decisiv multe aspecte ale învățăturilor care erau numite anterior utopice (cum ar fi, de exemplu, , teoria mișcării cooperatiste) și le-a plasat, dacă nu mai sus, cel puțin într-o măsură mai mare, la egalitate cu învățăturile așa-zisului socialism științific Și în sfârșit, cel mai important, prin însăși natura sa, socialismul conține inevitabil elemente supraștiințifice și, în acest sens, utopice, mai precis, religioase Omul nu se pleacă în el în fața puterii Faptului stabilit de știință, ci se străduiește să se ridice deasupra lui, își pune sarcina de a transforma creativ realitatea după ideal, puterii Faptului i se opune aici datoria ideală, și, desigur, acest entuziasm idealist este sufletul socialismului Odată, acum vreo ani, în plină alegeri din Germania, a trebuit să-l întreb pe un hangiu pozitiv din cartierul Turingian, care, de altfel, a trimis un deputat social-democrat la Reichstag: ce vor mai exact social-democrații Fără ezitare, mi-a răspuns imediat: "sie wünschen mehr zu verdienen" (vor să-și mărească câștigurile) Venerabilul hangiu a avut dreptate și profund greșit Că această luptă pentru o ascensiune materială în poziţia muncii, desigur profund vitală şi importantă, stă la baza socialismului, nu este nimic de discutat Dar este la fel de evident că

este imposibil să reducem patosul socialismului la acest prozaic, deși foarte important Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV la cauza apărării, pas cu pas, a pretențiilor muncii de a scurta ziua de muncă și de a ridica salariile, la lupta economică de clasă, care, în formă acută sau plictisitoare, are loc oriunde există temeiuri economice pentru aceasta, dar , cu toate acestea, de la sine nu creează încă socialismul Această proză cotidiană este cuprinsă de socialism, spiritualizată în lumina apocalipticei sale, a profeției sale Da, socialismul nu are doar propria sa apocaliptică, ci și propriul său misticism, care este cunoscut de toți cei care l-au experimentat; Aș putea să mă refer aici și la propria mea experiență anterioară În socialism, și mai ales în marxism, există un simț viu al creșterii organice, al formării istorice, al unui puternic proces supra-individual, care în teoria sa este desemnat ca creșterea forțelor productive cu logica sa de fier; în ea, într-adevăr, se aude bătăile pulsului istoric, există un sentiment de vegetație istorică În acest sens, cu tot raționalismul său, socialismul are misticismul său adevărat, deși ateu, și în aceasta, chiar și în afara conștiinței, stă principala sa forță de atracție Căci, după ce a pierdut religia, o persoană nu încetează să sufere din cauza izolării sale de întreaga lume, tânjește după integritate organică, un surogat pentru comuniunea bisericească și, prin urmare, o găsește atât de ușor și de bunăvoie în socialism Expresia clasică a acestui patos al socialismului, de neîntrecut până acum, o găsim în pagina finală a discursului lui Lassalle "Programul muncitoresc" La citirea lui, devine deosebit de clar ce diferență există între dorința "mehr zu verdienen" și socialism "Onoarea înaltă istorică mondială a unui astfel de destin (pentru a face din ideea dvs ideea călăuzitoare a societății) ar trebui să vă umple toate gândurile Viciile celor asupriți, amuzamentul inactiv al oamenilor necugetați, chiar și frivolitatea nevinovată a neînsemnatului, toate acestea sunt acum nedemne de tine Tu ești piatra pe care să construiești Biblioteca "Runivers" CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM biserica prezentului! Lăsați acest gând, în toată înalta sa rigoare morală, cu exclusivitate pasională, să vă stăpânească mințile, lăsați-l să vă umple spiritul și lăsați-vă întreaga viață să fie demnă de el, conformă cu el și impregnată cu el pentru totdeauna Severitatea morală a acestui gând să nu te părăsească niciodată, nici în atelier la serviciu, nici în timpul liber, nici la plimbări, nici la adunări, și chiar și atunci când te întinzi pe patul tău tare, să-ți umple și să-ți ocupe sufletul acolo atâta timp cât nu vei fi uitat de somn Cu cât aprofundezi mai mult în ea, cu atât pasiunea ta pentru ea este mai nedivizată, cu atât mai devreme, crede-mă, perioada istorică modernă își va îndeplini sarcina, cu atât mai repede vei atinge acest obiectiv "Așa înseamnă să fii socialist, potrivit la imaginea uneia dintre cele mai fascinante și strălucitoare personalități ale ei Dacă ceea ce se spune aici nu este religie (desigur, într-un sens mai larg), atunci mă întreb, ce este? Natura religioasă a socialismului, și împreună cu ea toată opoziția sa religioasă față de creștinism, nu este atât de pronunțată în nimic, ca în escatologie, în doctrina unui cataclism social și a epocii viitoare, a "stății viitorului" nașterea societății printr-o răsturnare socială, este adânc înrădăcinată în religia socialismului, în profețiile sale, apocalipticul ei tot cataclismul social prin care omenirea va face, în cuvintele chiar și sobruului și prozaicului Marx, "salt din tărâm" de necesitate în domeniul libertăţii", de la "Vorgeschichte" la "Geschichte" În Anglia în timpul cartismului, în Franța în anii revoluționari, în și , în Germania în timpul aceluiași revoluționar

Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV a existat încredere în viteza transformării sociale și, dimpotrivă, când acest sentiment slăbește, atunci cei mai entuziaști lideri ai socialismului văd în această slăbire un fel de decadență socialistă, "revizionism", "bernsteinism", ceva meschin, nu inspirator Bineînțeles că această escatologie este și ea declarată a fi întemeiată științific, dar pur și simplu nu trebuie să se oprească la această naivitate, pentru a nu jigni în zadar nici această credință, nici știința Eshatologia, credința în epoca viitoare și așteptarea ei, aspirația unui cer nou și un pământ nou, în care să trăiască adevărul, este o parte indispensabilă a credințelor religioase; a jucat un rol deosebit de important atât în iudaism, cât și în creștinism Creștinismul timpuriu a trăit cu o așteptare deosebit de tensionată a sfârșitului apropiat al lumii și a celei de-a doua veniri a Mântuitorului în glorie În prezent, poate fi considerat un fapt istoric complet stabilit că această tensiune de așteptare a unui cataclism mondial iminent a jucat un rol uriaș într-o serie întreagă de evaluări și autodeterminari ale creștinismului timpuriu În istoria ulterioară a creștinismului, această așteptare își pierde din intensitate, devenind agravată doar în anumite momente ale istoriei, marcate fie de o ascensiune deosebită a sentimentului religios, fie de catastrofe istorice Într-un suflet individual, starea eshatologică este cu atât mai puternică, cu atât mai intensă viața religioasă în el, decât sentimentul direct al lui Dumnezeu în lume și în istorie, sentimentul unui principiu viu și creator, pentru a cărui putere nu există limite Eshatologia în acest sens este un atribut necesar al unei credințe religioase vii Dar cu ce fel de credință se hrănește eshatologia socialistă, de la cine își așteaptă socialismul minunile? Nu cunoaște un început personal, rațional în lume, în care să domnească doar puterea lucrurilor, legile dezvoltării istorice și economice, "factorul economic" Eshatologia lui se bazează doar pe credința în elementul social mort, în lumea creației Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI CEL MAI NOU SOCIALISM în lucru, în regularitatea mecanică a naturii, care, în virtutea propriei dialectici interioare, va conduce omenirea la Zukunftstaat Socialismul modern este, așadar, o contradicție întruchipată: entuziasmul religios, care este inevitabil generat de orice mișcare amplă și incitantă, alături de ateismul fundamental, înjosirea de sine a omului, transformarea personalității într-un reolex impersonal al relațiilor economice odată cu îndumnezeirea acestuia, transformare într-un om-zeu Aceasta este, desigur, în legătură cu atmosfera noastră spirituală generală, cu opiniile, credințele, prejudecățile, superstițiile actuale; toate acestea sunt acum complet diferite decât era în epoca creștinismului timpuriu în mediul lumii greco-romane Dacă atunci cele mai răspândite erau superstițiile magiei, miracolelor, demonismului opresiv, de care doar creștinismul a eliberat sufletele, acum, în mase largi, același rol îl joacă și superstițiile științifice, sau, din respect pentru știință, să spunem mai bine , cele pseudoștiințifice Și dacă atunci era ușor să crezi în atotputernicia fiecărui magician, a unui șarlatan făcător de minuni, acum este la fel de ușor să crezi în atotputernicia științei și nu numai în domeniul puterii sale reale și neîndoielnice, ci și în asemenea întrebări care se află cu siguranță dincolo de limitele competenței sale, și anume în chestiunile de conștiință religioasă Cu toată naivitatea, această opinie actuală este exprimată, printre altele, în concluziile noii cărți a lui Kautsky despre originea creștinismului "Dacă epoca dezvoltării creștinismului (spune el) a fost vremea celui mai sumbru declin spiritual, a creșterii rapide a celei

mai mizerabile ignoranțe și a celei mai stupide superstiții, atunci epoca dezvoltării socialismului este timpul celor mai strălucitoare progresul științelor naturii și cea mai rapidă creștere în educația maselor populare captate de social-democrație" (Kautsky,) Nu voi analiza aici esența opiniei că progresul științei naturii și al științei experimentale în general Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV științele sunt capabile să desființeze religia cu exigențele ei, nu ar fi greu să-i numim printre foarte marii oameni de știință pe cei care nu numai că nu ar împărtăși această părere, dar ar protesta cel mai energic împotriva acestei noi superstiții a epocii noastre Eu numesc superstiție tocmai această convingere că știința, rămânând însăși, rezolvă - și, mai mult, într-un mod cert, negativ - problemele religioase Oamenii de știință uneori se identifică prea ușor cu știința și pentru conjecturile și credințele lor religioase-filosofice personale fac știința însăși responsabilă, motiv pentru care opinii atât de variate și discordante în acest domeniu sunt atribuite în egală măsură științei Nu pot să nu citez cu această ocazie o mărturisire sinceră, făcută în fața unui public studențesc de una dintre cele mai subtile și conștiincioase minți științifice ale vremurilor noastre, Nestor al istoriei moderne a bisericii, pro Harnack, în lecturile sale de renume mondial despre esența creștinismului: "Doamne! Sensul vieții este dat de religie, adică dragoste pentru Dumnezeu și aproapele; știința este incapabil să o dea Îmi voi permite să mă refer la experiența mea personală, la rezultatul muncii mele serioase de treizeci de ani pe astfel de întrebări Știința pură este un lucru minunat; jalnic este cel care o tratează cu dispreț sau își atenuează interesul pentru cunoaștere Cu toate acestea, întrebările: unde, cum și de ce, și în timpul nostru, de asemenea, nu este în măsură să răspundă, precum și acum două sau trei mii de ani Ne oferă cunoașterea Faptelor, dezvăluie contradicții, conectează fenomene și corectează înșelăciunile sentimentelor și ideilor noastre Dar unde și cum începe, unde și cum duce curba lumii și propria noastră viață, a cărei curbă arată doar o anumită parte, știința nu răspunde la această întrebare Ch Harnak "Esența creștinismului", trad L M , p Biblioteca Runiverse CREȘTINISMUL TIMPURII ȘI NOUL SOCIALISM Atmosfera spirituală în care a apărut religia socialismului este determinată nu atât de caracterul științific strict, cât de acele dispoziții religios-filosofice în spiritul cărora sunt percepute concluziile științei Și aceste stări se nasc într-o tendință spirituală deosebită, care, începând cu Renașterea, cu atât mai departe, cu atât mai puternic, este indicată în cultura europeană în auto-îndumnezeirea omenirii, bazată pe negarea valorilor religioase superioare și cealaltă lume Mă refer aici la așa-numita "iluminare" Are multe ramuri, iar una dintre ele este cel mai recent socialism, care împărtășește cu el o înțelegere mecanică atât a individului, cât și a naturii relațiilor sociale Ultimul cuvânt al iluminismului spre sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea în filosofia socială a fost atomismul social, care în etică se exprima în benthamism sau utilitarism, iar în economia politică în Manchesterism Societatea era văzută ca o sumă de indivizi izolați care urmăreau exclusiv propriile interese și beneficii Prin urmare, sarcina unei politici rezonabile este de a delimita aceste interese, este determinată de trăsături pur negative În opinia școlii din Manchester, cel mai bine a fost rezolvat prin introducerea libertății complete a industriei și comerțului Omenirea se descompune aici în indivizi atomizați, împingându-se unul împotriva celuilalt din exterior, dar fără nicio legătură internă Personalitatea este simultan degradată,

transformată într-o mașină de calcul a beneficiilor și pierderilor și, în același timp, ridicată la tron, se dovedește a fi singura realitate, centrul universului Când Manchesterismul s-a discreditat suficient de rezultatele politicii sale și a devenit clar că era practic imposibil ca statul să se limiteze la funcțiile unei polițiști de securitate, rolul unui paznic de noapte, în cuvintele lui Lassalle, atunci locul Manchesterismului educațional a fost luat de socialismul educațional, Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV, care, neschimbat nimic în formularea fundamentală a întrebărilor, s-a limitat doar la o schimbare a programului politicii practice, rămânând ideologic doar antimanchesterismul, aceeași aritmetică a intereselor, ducând doar la o soluție diferită a primei probleme Socialismul în acest sens nu este altceva decât benthamism social Dacă pentru Bentham și Manchester unitatea era individul, atunci aici o astfel de unitate este reprezentată de o clasă formată din indivizi cu interese coincidente Atomismul social nu este depășit, ci doar modificat Socialismul, ca și Manchesterismul, construiește societatea pe delimitarea intereselor și doar o organizare coercitivă externă - statul le delimitează, fie că este starea de clasă a prezentului sau starea socialistă a viitorului, aceasta este cea mai înaltă și finală formă de socializare umană în ideile socialismului Socialismul iluminist nu are alte resurse pentru unificarea internă, bisericească a oamenilor, în afară de cea de stat Oamenii, cu toată socializarea lor exterioară, rămân de nepătruns unii altora, îngrădiți de un zid de sticlă, invizibili, dar palpabili, iar acest individualism rău și nesănătos din socialism îl va amenința mereu cu o revoltă anarhistă împotriva acestui exercițiu socialist Misiunea statului este să furnizeze și să distribuie tuturor câte o bucată și să se asigure că piesele sunt egale Din aceste principii este ușor de dedus principiul libertății, înțeles ca un gard exterior al autonomiei individuale, al egalității, ca garanție a egalității în drepturi și a prosperității economice, dar pentru fraternitatea, de obicei atașată aici, nu este loc deloc și acolo nu apare nicăieri, iar chiar proclamarea ei este nejustificată de nimic, împrumut de contrabandă din creștinism Căci numai copiii unicului Tată, fiii lui Dumnezeu, și singura Mamă, membrii Bisericii, se pot simți frați Și frații pot suporta mișcarea externă Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM υ o organizare de stat-judiciară, doar ca mijloc educațional și un rău inevitabil, dar nu o vor ridica la ideal Pentru cea mai înaltă structură a omenirii, conceptul și norma sa supremă nu este libertatea și egalitatea, ci fraternitatea, nu statul, ci biserica, uniunea teocratică Și este instructiv și emoționant chiar să observăm că nici măcar benthamismul social nu poate renunța la acest ideal, acest vis luminos, că socialismul caută constant surogate pentru conștiința bisericească catolică Pentru ce, dacă nu despre catolicitatea, dacă nu despre umanitate, atunci deși o parte din ea rostește apelul: "Proletari din toate țările, uniți-vă?" Despre ce "biserică actuală" vorbește Lassalle? cea mai recentă carte a sa: "Social Democracy" pune capăt pentru totdeauna oricărei dominații de clasă"? La urma urmei, asta sună destul de mult ca un crez Dar piatra pe care este construită această biserică a viitorului rămâne pentru socialism tot același Bentham, interes, indivizi atomizați și umanitate auto-dumnezeiată, care își are profeții în persoana lui Auguste Comte și Feuerbach Să rezumam Paralela dintre creștinismul timpuriu și socialism ne conduce la concluzia generală că există o opoziție între ele, iar această opoziție este religioasă Este greșit să o reducem la o diferență între o viziune presupus antiștiințifică și una științifică,

deoarece știința nu este competentă să aibă ultimul cuvânt în această dispută De asemenea, este greșit să o reducem la diferențe socio-politice, pentru că socialismul practic se poate încadra în creștinismul în întregime și, în principiu, acesta, într-o anumită măsură, nu îl contrazice Creștinismul se dovedește a fi complet ireconciliabil cu socialismul doar pe plan religios, deoarece socialismul își folosește programul aplicat ca mijloc de afirmare a religiei sale Pe bannerul său Questions of Philosophy, KN , Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV sunt înscrise două motto-uri: unul este sclavia omului față de elementele moarte ale naturii și dezvoltării sociale și dominația nelimitată a legilor sale de fier, iar celălalt, care îl contrazice direct, este atotputernicia omului și auto-îndumnezeirea lui Primul motto, în loc de Providență, punând elementul mort, ne readuce la vechile religii naturaliste, care păreau a fi abolite pentru totdeauna de creștinism, este un atavism religios Al doilea motto îi cheamă pe oameni să fie ca zeii, să trăiască "în nume propriu", să-și pună natura creată, limitată în locul Divinului, aceasta este calea demonică care duce la împărăția lui Antihrist -principii polare, Hristos și Antihrist, iar ispita se repetă în pustie, dar de data aceasta asupra omenirii, care este invitată să se lepede de Dumnezeu pentru pâine, pentru putere, în numele autoîndumnezeirii În ordinea succesului istoric al socialismului, în primul rând, există o pedeapsă pentru păcatele creștinismului istoric și un formidabil apel la îndreptare Puterea socialismului, într-o anumită măsură, mărturisește slăbiciunea creștinismului, care își pierde puterea asupra sufletelor în favoarea unei alte religii, a unei alte viziuni asupra lumii Sunt departe de a mă gândi să explic pe deplin însăși originea noii religii în întregime prin aceste păcate, pentru că conștiința lor ar putea trezi în sufletele arzătoare, în primul rând, dorința de a lupta cu aceste păcate, fără a se retrage deloc în religie de umanitate; pentru această plecare trebuie să se alăture și acțiunea forțelor de altă natură, direct anti-creștină Dar aceste păcate cu siguranță pregătesc terenul pentru o astfel de apostazie Mai ales aici păcatele sunt resimțite în zona conștiinței și acțiunii sociale În creștinism, sensul obligațiilor sociale, ca să spunem așa, al iubirii sociale nu s-a manifestat suficient; s-a terminat- Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI NOUL SOCIALISM s-a mulțumit cu vechile mijloace tradiționale de asistență socială, distribuirea aproape directă de pomană, rămânând relativ surd la instrucțiunile științei și a situației istorice schimbate a economiei naționale, producția capitalistă În același timp, își au efectul și diversele înclinații păcătoase: lăcomia, servilismul, indiferența, acoperite cu ipocrizie, iar credințele cele mai prețuite devin un mijloc de autojustificare sau deghizare După cum a spus J Ruskin, "de obicei credem în nemurire pentru a evita pregătirea pentru moarte și în absența nemuririi pentru a evita pregătirea pentru o viață viitoare " atunci când sunt obișnuiți cu alții și cu cei săraci, și nu față de sine Păcatele creștinismului istoric în sfera socială sunt mari și numeroase, nu trebuie tăcute, trebuie recunoscute în scopul auto-corecției, căci vine un ceas formidabil, responsabil al istoriei Aceste păcate sunt legate nu numai de slăbiciunea sau depravarea voinței, ci parțial de o înțelegere unilaterală a creștinismului, de ceea ce poate fi numit hiperascetism individualist, eliminând însuși conceptul de istorie și, în consecință, sarcinile și îndatoririle istorice din cauza pierderii în conștiința creștină a Apocalipsei, împreună cu aceasta, atât scopul, cât și limita istoriei A fost foarte puternic în creștinismul timpuriu, care se aștepta la acest sfârșit prea curând,

chiar și ca o catastrofă externă, dar apoi este aproape pierdută în istoria ulterioară a creștinismului și atunci toată atenția se concentrează asupra vieții unite a unui suflet care a renunțat la lume și s-a eliberat de participarea la istorie O astfel de abatere de la istorie începe să fie considerată singura formă normală de viață creștină, dând lumea elementelor sau lipsei de Dumnezeu, curățând locul socialismului Vrând sau fără să vrea, dar istoricul dur Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Această realitate ne obligă să luăm în considerare propriile nevoi, iar depășirea religioasă a socialismului nu poate fi realizată decât pe baza filozofiei creștine a istoriei, adică apocaliptic Dar, lăsând deoparte aceste perspective mistice, trebuie să spunem că succesul zeității umane materialiste, răspândirea acestei credințe între mase și în semnificația ei istorică imediată marchează un pericol cultural iminent, o amenințare la adresa umanității europene cu civilizația ei, un boală care îi subminează treptat sănătatea spirituală Este adesea uitat și departe de a fi înțeles de toată lumea că cultura actuală din punct de vedere istoric are rădăcini religioase și încă se hrănește cu sucurile lor sănătoase Ei iau ultima pagină de istorie pentru o carte întreagă, și flori pentru întreaga plantă, nevăzând legătura internă a trecutului cu prezentul, toată organicitatea, continuitatea acestei dezvoltări culturale Noua Europă a fost hrănită și educată spiritual de către Biserica Creștină, iar cultura europeană actuală cu știința ei este creștină de origine, deși în conștiința ei începe să piardă această legătură Nicio civilizație din istorie nu a fost încă ridicată pe o Fundație ateă - da, în opinia mea, nu poate fi ridicată Cultura atee nu poate fi decât o plantă parazită pe trunchiul altcuiva și, în plus, distrugând rădăcinile copacului de care s-a lipit Îndumnezeirea de sine nu este un principiu dătător de viață, ci un principiu mortal Recunosc că prin inoculare este posibil să se accelereze sau să se faciliteze atingerea unui anumit obiectiv istoric apropiat, la fel cum introducerea otravii în organism dă uneori o excitare nesănătoasă și de scurtă durată a energiei Este foarte posibil ca introducerea în sufletul oamenilor a otravii zeității umane materialiste să ajute la mișcarea mai rapidă a proletariatului împotriva capitaliștilor, la mobilizarea revoluției sociale, la strângerea importanței Biblioteca "Runivers" CREŞTINISMUL PRIMAR ŞI CEL MAI NOU SOCIALISM Reforme sociale G Dar cu ce preț va fi cumpărată această victorie, cu ce puteri spirituale va intra această umanitate în următoarea epocă a istoriei? Только увѣровавъ въ экономическое провидѣніе, во всемогущество стихiйныхъ силхiйныхъ сильто вътистo вътистo вътество человѣческую личность и почитая ее простымъ рефлексомъ, можно съ беззаботностая ее простымъ рефлексомъ, можно съ беззаботность сотность на будущее и не слышать запаха уже начавшагося гнiенiя души народной, лишаюшать запаха уже начавшагося гнiенiя души народной, лишаюшать запаха уже начавшагося гнiенiя души народной, лишаюшать запаха уже начавшагося нства Între timp, istoria este creată de forțe vii, și nu de elemente moarte, iar personalitatea umană cu idealurile ei, cu religia ei este începutul creator, constructiv al istoriei Omul este fiul eternității, aruncat în șuvoiul timpului, fiul libertății, care se află în captivitate de necesitate, în funcție de legile naturii, de lumea materială, naturală El creează istoria numai în măsura în care este liber și este liber în măsura în care servește idealului, se ridică deasupra necesității, neagă puterea determinantă a acesteia asupra lui însuși Dar el îneacă această libertate a lui, pentru că se cufundă cu capul în lumea lucrurilor, le recunoaște puterea determinantă asupra lui însuși, cu

care este chemat să lupte și numai în această luptă pentru a crea cultură Și este imposibil să inspiri o persoană în toate modurile că este o fiară cu două picioare și natura sa este pur bestială și, prin urmare, nu poate decât să admită acest lucru și să se închine în fața bestialității sale Este imposibil, spre deosebire de chemarea creștină a mileniului: "vai de inimile noastre", cu impunitate să convingem o persoană să le coboare din care un copac cu mai multe ramuri a crescut cultura europeană, a existat încă creștinismul timpuriu în toată necompunebilitatea și simplitatea ei Biblioteca "Runivers" S S BULGAKOV pericolul ric, uscarea însăși surselor de creativitate Și, nu voi ascunde, o îngrijorare și mai mare se ridică în suflet la gândul la patria noastră și la poporul nostru, al cărui suflet este încă legat de fire mistice și istorice puternice de creștinismul timpuriu și este atât de aproape de acesta prin simplitatea și imediatitatea credinta ei Și ea este expusă aceluiași vânt ofilit, suflând de data aceasta nu dinspre est, ci dinspre vest Țara noastră se confruntă acum cu o criză cuprinzătoare și profundă, de stat, economică, culturală, iar toate eforturile și grijile elementelor vii ale societății noastre sunt îndreptate spre vindecarea acestei boli Nu voi slăbi toată importanța, dificultatea și urgența acestei sarcini istorice - vai și rușine pentru cei care rămân străini de ea! Dar importanța și măreția acestor sarcini transformatoare, preocuparea pentru pâinea zilnică, să nu ne oblige să uităm de sufletul oamenilor, de sănătatea și creșterea lui, de păstrarea lui de demoralizare, de decădere Căci, odată cu corupția sufletului poporului, pierdem Fundația pe care se bazează întregul prezent și viitor al Rusiei - și statulitatea ei, și economia națională și cultura națională Să păstrăm pentru veacurile viitoare lăcașul sufletului poporului, inima, conștiința, credința lui, aprinsă de lampa catacombei Și atunci nu ne este frică de toate încercările istorice și de credința noastră în viitorul oamenilor care, prin suferințele lor, au creat marea Rusie, ci au alimentat în sufletele lor un alt ideal, mai înalt, lăsat moștenire de creștinismul timpuriu și, în gândirea lui, numit patria lor: Sfânta Rusie! S Bulgakov Biblioteca "Runivers" Opinii etice ale lui Joseph Butler eu Numele lui D Butler ne este cunoscut doar specialiștilor, dar între timp Leslie Stephen, autorul capitalei "Istoria gândirii engleze în secolul al VIII-lea", îl numește pe acest gânditor cel mai profund și mai pătrunzător moralist (cu excepția lui Hume) al secolul al -lea *) Chiar dacă în aceste cuvinte ale istoricului englez recunoaștem o anumită exagerare, este totuși indubitabil că concepțiile etice ale lui Butler merită mult mai multă atenție decât li se acordă de obicei în scrierile despre istoria filozofiei sau chiar despre istoria eticii Când se caracterizează cele mai importante tendințe etice din Anglia în secolul al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea de obicei, ei înseamnă cei mai străluciți reprezentanți ai moralității engleze: Hobbes și Mandeville pe de o parte, Sheftesbury și Hutcheson pe de altă parte Cât despre Butler, părerile sale morale, care, după cum vom vedea mai jos, poartă urme foarte vizibile de eclectism, au rămas în mod firesc pe plan secund, sau uneori nu au ajuns deloc în scenă, în prezentarea evoluției problemelor etice atât pe limba engleză sol și pe Continent Între timp, o astfel de atitudine față de Batler nu poate fi numită corectă În ciuda colorației eclectice fără îndoială, opiniile etice ale acestui gânditor conțin, după cum se dovedește, \) Lislie Stephen Istoria gândirii engleze în secolul al XVIII-lea Londra, , V II, pp , Biblioteca "Runiverse" N VIN GRADOV de mai jos și multă originalitate Apoi, eclectismul lui Batler însuși este foarte valoros din punctul de

vedere al evoluției morale, ca etapă de tranziție între curentele anterioare ale eticii engleze menționate și între conceptele etice de mai târziu, după cum le găsim pe cele din urmă cel mai pronunțate în scrierile lui D Hume și A Smith În sfârșit, este imposibil să nu remarcăm învățătura originală a lui Butler despre natura conștiinței morale, o învățătură care anticipează unele dintre cele mai importante concepte etice apărute abia la sfârșitul secolului al XVIII-lea sau la începutul secolului al XIX-lea deja pe continent, și tocmai în Germania Toate acestea ne dau dreptul de a prezenta cel puțin o descriere concisă a concepțiilor morale ale lui D Butler, prefixând-o cu cele mai scurte informații biografice despre acest gânditor, în legătură cu o indicație a lucrărilor sale cele mai importante Joseph Butler s-a născut în Wantage în , fiul unui negustor de pânze A primit studiile timpurii la Samuel John's School, din Gloucester, după care a intrat mai întâi la Oxford și apoi la Universitatea Cambridge În a primit preoția și în curând a devenit predicator la Londra la Biserica Arhivelor (Rolls Chapei) În a fost numit prebendar de Salisbury, iar în anul următor rector de Gangton În , Butler a fost numit episcop de Bristol, unde a rămas până în , când a fost transferat la Londra, decanul St Paul În a fost numit episcop de Durgham, unde a murit în Prima lucrare a lui Butler, care l-a făcut celebru, "Fifteen sermons" (Fifteen sermons) a apărut în Aceasta este, într-adevăr, o colecție de predici rostite de Butler de-a lungul mai multor ani în biserica de la Arhive (Rolls Chapei) Viziunea morală a lui Butler are un sens în primele trei predici În , lucrarea principală a lui Butler, Biblioteca "Runivers" OPINIREA ETICA LUI JOSEPH BUTLER chiar mai popular în Anglia decât Fifteen Sermons, Analogia religiei cu constituția și cursul naturii În sfârșit, trebuie menționate încă două mici tratate ale lui Butler: "Despre identitatea personală" și "Despre natura virtuții" Deja în prefața predicilor sale, Butler indică metoda prin care consideră că este necesar să se procedeze în analiza activității morale și, de asemenea, încearcă să dea, în termenii cei mai generali, conceptul de bază al sistemului său moral Potrivit lui Butler, există două moduri de a interpreta comploturile morale: una începe cu o investigare a relațiilor abstracte ale lucrurilor, cealaltă pornește de la o investigare a Faptelor În acest din urmă caz, sarcina cercetătorului este de a determina natura omului în manifestările sale speciale, deoarece în activitatea de această natură se pot constata principii speciale de economie și o aranjare particulară a părților sau o constituție generală De aici rezultă sarcina cercetărilor ulterioare - de a stabili ce ordine sau mod de viață corespunde naturii omului astfel înțeles Dacă cineva aderă la prima metodă, a priori, atunci concluzia va fi exprimată sub forma că viciul sau imoralitatea este contrară naturii și fundației lucrurilor înseși Dacă urmam a doua metodă, atunci putem ajunge la concluzia că viciul este o încălcare a naturii noastre, ca un gol în organizarea armonioasă inerentă acestei naturi Ambele metode duc la același lucru, la elucidarea îndatoririlor noastre în raport cu viața practică și se întăresc și se întăresc foarte mult reciproc Prima dintre acestea Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV metodele iau cel mai adesea forma unei dovezi directe, formale și, în unele privințe, este cel mai puțin probabil să furnizeze material pentru orice truc în litigiu, cea din urmă metodă este cel mai capabilă să satisfacă o minte deschisă și strălucitoare și este mai aplicabilă unor relații particulare şi condiţiile de viaţă x) Butler consideră că este mai convenabil pentru dezvăluirea opiniilor sale morale să folosească tocmai această metodă experimentală sau

psihologică Primele trei din "Predicile" lui Butler ei și-au pus sarcina de a explica ce se înțelege prin natura omului, de îndată ce spun că virtutea constă în a urma această natură, iar viciul în a o evita Această afirmație este cu totul adevărată și nu are nevoie decât de de fundamentat *) După Sheothsbury, Butler în această justificare pleacă de la conceptul de sistem, economie sau constituție, înțelegând prin acești termeni totalitatea relațiilor dintre părțile unui singur întreg, întrucât în acest ansamblu o anumită idee este realizat Un astfel de sistem poate fi constatat în fiecare operă a naturii sau opera de artă, cu atât mai mult există în natura omului Din acest punct de vedere, totalitatea relațiilor din viața spiritului uman poate fi comparată cu un mecanism de ceas : acest mecanism, așa cum este evident pentru toată lumea, este format din părți, dar aceste părți sunt în anumite relații între ele și această armonie se realizează în ansamblu, la fel cum natura umană este formată din diferite elemente mentale - afecte, sentimente, înclinaţii etc , conduse de activitatea de reflecţie sau conştiinţă (conştiinţă), iar primatul acestei ultime Funcţii creează un fel de armonie a vieţii umane) O analiză ulterioară ar trebui să ne conducă la concluzia că J Butler Lucrările, ed ly W E Gladstone Oxford, , v II, p -) b , p) Ib , p - Biblioteca "Runivers" OPINIREA ETICA LUI JOSEPH BUTLER la fel cum scopul sau ideea ceasului constă în măsurarea timpului, tot așa ideea sau constituția naturii noastre constă în cultura virtuții la putere absolută asupra lor, în sensul subordonării lor față de această forță călăuzitoare superioară *) Acordarea acestui avantaj acestei forțe este absolut necesară pentru realizarea armoniei vitale, iar ignorarea tocmai acestei împrejurări este, potrivit lui Butler, un neajuns esențial al teoriei morale a lui Sheathsbury) În lumina acestui principiu, ajungem la convingerea că bunăvoința și egoismul sau egoismul (într-o anumită măsură) nu se contrazic, la fel cum utilitatea și virtutea nu sunt în antagonism una cu cealaltă Mai mult, bunăvoința excepțională față de un individ poate fi o expresie a slăbiciunii, la fel cum ignorarea beneficiilor personale în unele cazuri individuale nu poate fi considerată demnă de laudă) Butler dezvoltă aceste propoziții de bază mai târziu atât în predicile sale, cât și în tratatul său Despre natura virtuții O luare în considerare a naturii omului, atât în raport cu sine, cât și în raport cu societatea, arată, potrivit lui Butler, că "în natura umană există o serie întreagă de indicii că suntem creați pentru societate și pentru a face bine pentru semenii noștri, totuși modul în care suntem motivați să avem grijă de propria noastră viață, de sănătatea noastră și de bunăstarea personală) În om Ib , r -IO) Ib , p b Ib-, r -) Ib , p) Trei predici despre natura umană Londra, , p Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV este principiul natural al bunăvoinței, care este într-o oarecare măsură pentru societate ceea ce este egoismul pentru individ x) Oamenii prin natura lor sunt în relații strânse unii cu alții, astfel încât există o corespondență între sentimentele interioare ale unei persoane și sentimentele altuia, iar rușinea sau rușinea sunt la fel de nedorite și grele ca suferința trupească și invers, fiind un obiect al respectului comun este pentru toți extrem de dezirabil Oamenii alcătuiesc, parcă, un singur corp, ceea ce explică sentimentele lor variate unul față de celălalt Prin urmare, este complet absurd să afirmăm că fiecare este ceva complet singular și independent de ceilalți oameni Dacă observăm adesea relații ostile între oameni, atunci astfel de fenomene se explică prin faptul că oamenii au pasiuni nestăpânite, pe care le complau în anumite cazuri în așa fel încât să-i rănească pe alții și, în același timp, să se facă

rău pe ei înșiși Așa cum nu poate exista ura de sine, la fel nu există răutate a unei persoane față de alta, dacă concurența și răzbunarea sunt eliminate La fel, nu există dragoste pentru nedreptate, oprimare, perfidie, dar există o puternică dorință de a obține anumite beneficii externe, iar acestea din urmă, după cum arată o observație foarte veche, chiar și cei mai săraci oameni ar prefera să le obțină prin cele mai nevinovate mijloace, dacă ar fi ușor practicabil *) Și astfel, bunăvoința este trăsătura predominantă a naturii umane, spre deosebire de egoism sau egoism Dar, în același timp, deși ea înseamnă binele comun și egoismul particularul, ele coincid atât de mult între ele încât cea mai mare satisfacție personală se obține numai dacă dăm dovadă de bunăvoință în măsura cuvenită și, pe de altă parte, *) Ib , p o -) Ib , p - · Biblioteca "Runivers" OPINIREA ETICA A LUI JOSEPH BUTLER coroane, iar egoismul este una dintre principalele garanții ale comportamentului nostru corect în raport cu societatea Toate acestea demonstrează că suntem făcuți pentru ambele activități Pe lângă aceste manifestări spirituale de bază, Butler subliniază o serie întreagă de afecte și sentimente, diferite atât de bunăvoință, cât și de egoism, care, totuși, contribuie atât la binele general, cât și la cel personal Deci, de exemplu, fenomene precum dorința de respect din partea celorlalți, iubirea față de societate, indiferent de dorința de a beneficia de ea, indignarea față de un viciu prosper - toate acestea conduc la o astfel de reglementare a comportamentului nostru, astfel încât acesta din urmă să poată servi beneficiul semenilor noștri *) Ca urmare a analizei sale, Butler ajunge la concluzia că scopul omului constă în realizarea atât a fericirii personale, cât și a fericirii generale, pentru care există o predispoziție în însăși natura omului De fapt, o persoană nu reușește adesea să-și îndeplinească scopul într-un caz dat sau își neglijează îndatoririle atât în raport cu ceilalți oameni, cât și în raport cu sine, atunci când, în acest din urmă caz, este adesea vinovatul propriei nenorociri sau chiar al morții) În acest proces de desfășurare a activității morale, o persoană este ghidată de un principiu special care îl ajută să deosebească binele de rău, îl aprobă pe primul și îl condamnă pe al doilea) Aceasta este facultatea de reflecție sau conștiință Această facultate este clar distinctă de simpla simțire sau atracție Astfel, o mamă sau un tată, în virtutea unui sentiment instinctiv natural, poate avea grijă de copilul ei, dar aceasta nu este o reflecție sau Ib , r - j Ib , p -) Ib , p -) Ib ', p Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV conștiința: aceasta din urmă se constată numai atunci când părinții își dau seama că trebuie să exercite această grijă, să-și încordeze toate puterile și mijloacele pentru a-și crește copilul într-un mod demn *) Cu ajutorul acestei facultăți, o persoană face o distincție atât între dorințele intime ale inimii sale, cât și între acțiunile care sunt exprimate în exterior Conștiința pronunță un verdict definitiv asupra acțiunilor umane, deoarece unele dintre ele sunt legale, drepte, bune, în timp ce altele sunt ilegale, nedrepte, rele Fără a cere nimănui sfatul și fără a avea nevoie de ajutorul nimănui, ea își pronunță sentințele cu autoritate, aprobând sau condamnând persoana care acționează *) "În virtutea acestei facultăți naturale, omul devine un agent moral, o lege pentru sine Mai mult, această abilitate nu trebuie considerată doar ca un principiu în inima lui, care arată doar o influență parțială, ca și alte principii: nu, ea trebuie considerată ca o facultate, prin însăși felul ei și prin însăși natura ei, mai presus de toate altele, și în sine având propria sa autoritate asupra unei astfel de existențe ") Este clar din însăși natura acestei facultăți că ea pretinde că

controlează toate celelalte facultăți, deoarece nu putem forma conceptul de conștiință fără asumarea elementelor de judecată, direcție, stăpânire: toate acestea intră, ca parte inevitabil, în însăși ideea acestei facultăți, dacă are putere la fel de bine ca și drept, dacă are putere așa cum are autoritate evidentă pentru toți, atunci va fi absolut guvernează lumea) Conștiința este și baza conștiinței noastre) Ib , r ■) Ib , r) Ib , r) Ib , r Compar Disertație despre natura virtuții, p - Biblioteca "Runivers" VIZIUNEA ETICĂ A LUI JOSEPHAL BUTLER datorie sau datorie Datoria noastră este să respectăm această lege, spune Batler sau însăși existența acestei îndatoriri, este legea naturii noastre Conștiința nu numai că ne arată calea pe care ar trebui să o urmam, dar își menține autoritatea și prin faptul că este în același timp ghidul nostru natural, ghidul pe care ni l-a dat Creatorul naturii noastre, de aceea aparține condițiilor de bază a existentei noastre Este de datoria noastră să mergem pe această cale și să urmăm acest conducător, fără să ne întrebăm dacă putem rătăci sau abandona acest lider x) Dar conștiința, deși cea mai înaltă, nu este în niciun caz singurul lider al vieții umane: activitatea sa se desfășoară în legătură cu alte motoare principale ale vieții umane, iar unul dintre acești stimuli fundamentali este înțeles corect iubirea de sine (self-Iove) sau iubirea de sine "Iubirea de sine și conștiința rezonabilă", spune Batler, "sunt principiile principale sau cele mai înalte ale naturii umane: fiecare acțiune trebuie să corespundă acestei naturi, chiar dacă toate celelalte principii au fost ignorate, dar nu va exista o astfel de corespondență dacă unul dintre acestea principiile este absentă Conștiința și iubirea de sine, dacă adevărata noastră fericire este înțeleasă aici, ne conduc întotdeauna pe aceeași cale * *) Astfel, există o anumită armonie între egoism, care este înțeles într-un mod deosebit, și conștiință O armonie similară se găsește între datorie și urmărirea propriului avantaj sau interes propriu "Datoria și profitul coincid perfect, în cea mai mare parte în această lume, dar în întregime în viitor, așa cum se presupune în însăși conceptul de bine și guvernare perfectă a lucrurilor De aceea cei care au fost atât de înțelepți în generația lor *) Ib-, p S-) Ib , p Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV cei care au urmărit doar un presupus interes propriu, în detrimentul și dezavantajul celorlalți, vor ajunge în cele din urmă la concluzia că cel care a preferat mai degrabă să renunțe la avantajele acestei lumi decât să violeze conștiința și relațiile sale de viață, s-a îngrijit infinit mai bine de sine și și-a asigurat atât folos cât și fericire"*) II Am subliniat, comparativ pe scurt, punctele principale ale învățăturii morale a lui Butler Această expunere prezintă trăsături remarcabile de sistematicitate insuficientă și oarecare fragmentare, dar aceste trăsături sunt explicate prin natura scrierilor lui Butler în sine, care trebuie folosite pentru a descrie punctele de vedere ale acestui gânditor: acestea nu sunt tratate sistematice dedicate dezvoltării și justificării concepte morale, ci predici, deseori cu o viu colorată teologică, uneori schițe mai degrabă scurte pentru o lucrare reală decât pentru o lucrare finalizată, în alte cazuri, tratate de filozofie a religiei, unde problemele etice sunt doar atinse, și nu discutate în mod specific Dar, în ciuda tuturor acestor trăsături ale interpretării problemei morale, putem totuși observa cu ușurință acea trăsătură în concepțiile etice ale lui Butler, care poate fi caracterizată ca un fel de eclectism moral Caracterul eclectic al construcțiilor etice ale lui Butler se dezvăluie fără dificultate, întrucât elementele principale, ale căror combinații le datorează aceste construcții ale moralistului

britanic, sunt ușor conturate în fața noastră Aici, în primul rând, trebuie menționat Shaftesbury, a cărui influență asupra lui Butler a fost foarte mare Mult mai mică ar fi putut fi influența studentului lui Shaftesbury, Hutcheson, a cărui lucrare principală ("Din) Ib , p Biblioteca "Runivers" OPINIREA ETICA LUI JOSEPH BUTLER cercetarea ideilor originale de frumuseţe şi virtute) a apărut cu doar un an înainte de lansarea predicilor lui Butler În ceea ce privește Sheftesbury, influența acestui gânditor asupra lui Butler poate fi constatată în raport cu mai multe puncte În primul rând, aici este necesar să remarcăm principiul armoniei, căruia Butler i-a acordat o importanță atât de mare și a cărui implementare a încercat să o vadă în procesul activității morale Stabilirea unei asemenea armonii între diferitele tendințe ale naturii umane este în mod constant sarcina principală a lui Butler în analiza sa asupra dispozițiilor egoiste și sociale ale ființei umane În legătură cu influența acestui principiu al armoniei se află conceptele de "economie", "sistem", întrucât acești termeni înseamnă diverse relații între afectele care au loc în procesul, activitatea morală Toate aceste concepte joacă un rol important în explicarea însăși a naturii vieții morale și la Butler În fine, aici putem aminti și acea avansare a tendințelor sociale ale naturii umane, pe care am văzut-o la Sheotburp și care se regăsește constant la Butler, în ciuda tuturor eforturilor sale de a rămâne fidel principiului armoniei Dar în această influență neîndoielnică Sheostbury este doar un element pentru construcțiile eclectice ale lui Butler Un alt element necesar pentru o astfel de construcție este dat de direcția opusă a eticii engleze, care provine parțial de la Hobbes, parțial de la Locke Ne referim aici la acele forme încă rudimentare ale utilitarismului britanic, care sunt strâns legate psihologic de recunoașterea înclinațiilor egoiste originale (tm) ale naturii umane, puterea lor deosebită în comparație cu tendințe sociale, care sunt proprietatea unei etape relativ târzii de cultură Desigur, în legătură cu un astfel de concept, promovarea aici mai târziu a elementului rațional, întrucât acesta din urmă este foarte important în stabilirea, deja pe baza conștiinței Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV activitate, un anumit echilibru între tendințele egoiste și sociale ale ființei umane Toate aceste trăsături ale doctrinei utilitariste, în forma ei încă relativ rudimentară, se dezvăluie cu uşurinţă în învăţătura morală a lui Butler, pe care o caracterizăm Așa că Butler constată în mod constant legitimitatea, într-o anumită măsură, și astfel de aspirații ale naturii umane, care se bazează pe egoism El încearcă doar să stabilească un anumit echilibru între tendințele egoiste și altruiste, considerându-le pe acestea din urmă și proprietatea originară a naturii umane Dar, în orice caz, potrivit lui Butler, iubirea de sine nu poate fi complet dizolvată în altruism, iar egoismul, înțeles rațional, are același drept de a exista ca și altruismul Numai pe baza acestei tendințe de conciliere se poate înțelege dorința lui Butler de a armoniza concepte etice cardinale precum profitul și virtutea, fericirea individuală și binele comun: doar un astfel de sistem moral poate contribui la implementarea armoniei care se presupune că este necesară în procesul de activitate etică normală Desigur, cu această asumare a unuia dintre cele mai importante principii ale moralității utilitariste, există și un anumit element de raționalism și un fel de reflecție, care se remarcă mai ales în învățătura originală a lui Butler despre natura conștiinței sau a conștiinței morale Dar înainte de a face remarci asupra acestui punct în concepțiile lui Butler, trebuie menționat că

eclectismul acestui moralist nu este o combinație pur mecanică a elementelor etice ale gânditorilor anteriori Dimpotrivă, chiar în încercarea de a combina aceste principii formulate anterior, putem observa o anumită originalitate, deoarece Butler critică unele dintre punctele principale din învățăturile predecesorilor săi Deci nu are această dominație Biblioteca "Runivers" OPINIREA ETICA LUI JOSEPH BUTLER SL criteriu estetic în domeniul moralității, pe care îl întâlnim cu Shaftesbury În egală măsură, Batler este străin de optimismul care a colorat întreaga filozofie a predecesorului său Dimpotrivă, Butler pictează și starea actuală a naturii umane cu culori departe de roz, ceea ce este în legătură mai strânsă cu perspectiva sa teologică În fine, Butler nu este mulțumit de acea instinctivitate, sau chiar deocamdată, de spontaneitatea sentimentului moral, care proprietăți ale acestei experiențe sunt remarcate și la Shaftesbury însuși, dar sunt subliniate mai ales de succesorul său, Hutcheson Aceeași, într-un anumit sens, atitudine critică o găsim la Butler față de doctrina etică opusă, dintre care îl putem considera pe Hobbes cel mai bun reprezentant Recunoscând o anumită semnificație în spatele tendințelor egoiste din natura umană, Butler, însă, nu le consideră dominante și, dimpotrivă, evidențiază înclinațiile sociale ale unei ființe umane Astfel, Butler este în mod firesc departe de acel brand de utilitarism, care, de asemenea, derivă toate emoțiile noastre altruiste din tendințe pur egoiste, care sunt proprietatea inițială a naturii noastre Toate acestea mărturisesc un anumit grad de atitudine critică a lui Butler față de învățăturile morale anterioare, dezvăluind în același timp originalitatea relativă a propriilor vederi Această originalitate se găsește cu o forță deosebită în doctrina lui Butler despre natura conștiinței sau conștiinței morale Analiza conștiinței ocupă un loc central în etica lui Butler, iar aici moralistul englez diferă semnificativ de predecesorii săi domestici Problema unui sentiment moral deosebit a fost pusă în filozofia morală engleză cu mult timp în urmă și o întâlnim deja în neoplatonistul de la Cambridge Henry More, ca să nu mai vorbim de predecesorii imediati ai lui Butler-Shsfts-Õ* Biblioteca "Runivers" I VINOGRADOV, burp și Hutcheson Dar, în acest caz, Butler nu își repetă predecesorii, iar "conștiința morală" sau conștiința este caracterizată la Butler de unele trăsături deosebite Astfel, conștiința, în primul rând, nu este atât un sentiment, cât o reflecție, iar elementul rațional iese în prim-plan în această activitate mentală "În plus, conștiința este dominantă între alte funcții mentale, iar primatul acestei activități este subliniat în special de moralistul englez În fine, în manifestările ei, această facultate este complet independentă, autonomă, juridică Toate aceste trăsături stau în fața noastră, ca destul de originale, în comparație cu tendințele anterioare ale eticii engleze și, fără îndoială, îi asigură lui Butler un loc independent în rândurile moraliștilor britanici, primatul său și etc evoluţia moralei de mai târziu, în principal pe continent, mai ales în legătură cu etica imperativului categoric Toate acestea ne fac să vedem în Butler un gânditor relativ original care a lăsat o amprentă binecunoscută în istoria dezvoltării nu numai a englezei, ci și a eticii europene în general Dar acest lucru nu epuizează importanța lui Butler ca moralist Fără îndoială, însăși încercarea de conciliere a lui Betler, care urma să stabilească un anumit acord între tendințele egoiste ale naturii umane și dispozițiile ei simpatice, merită atenție Desigur, în acest proces de stabilire a unei armonii relative între înclinațiile opuse ale naturii umane, un rol semnificativ ar trebui să fie atribuit reolexiei, care, de fapt,

este declanșată de Butler În toată această încercare de conciliere, imposibilitatea acelor idei unilaterale despre însăși esența naturii umane, pe care le-am Biblioteca "Runivers" OPINIREA ETICA LUI JOSEPH BUTLER S se întâlneau, pe de o parte, la Hobbes și Mandeville, pe de altă parte, la Shaftesbury și Hutcheson În același timp, aceasta dezvăluie și o conștientizare a nesatisfăcătoarei acelei idei despre însăși natura sentimentului moral, pe care o întâlnim în special la Hutcheson, care a subliniat atât de mult caracterul instinctiv al acestei funcții mentale Dar, în ciuda acestor trăsături de relativă originalitate, această dorință de a aprofunda analiza problemei morale, această încercare de conciliere a lui Butler nu putea fi considerată complet reușită și conta pe un succes de durată Și, într-adevăr, vedem că această teorie morală în ansamblu și-a pierdut semnificația relativ curând, deși elementele individuale ale acestei construcții s-au dovedit a fi destul de viabile Această relativă efemeritate a doctrinei în ansamblu se datorează nu numai caracterului eclectic general al acesteia, ci mai ales obscurității și nedefinitei unora dintre conceptele de bază cu care operează Butler Deci, în primul rând, în ceea ce privește conceptul de conștiință, aici nu întâlnim o idee clară și distinctă a acestei abilități Această activitate Butler asimilează natura reflecției, prin urmare, evidențiază elementul intelectual, dar, în același timp, o relație clară și certă a acestui element cu înclinațiile emoționale naturale, în legătură cu care se dezvoltă activitatea menționată, rămâne neclară funcționează și alte activități spirituale, întrucât o astfel de clarificare este absolut necesară pentru înțelegerea Faptului primatului conștiinței între alte forțe spirituale În cele din urmă, asemenea proprietăți ale conștiinței, precum autonomia ei, puterea ei de a-și da legea în sine, nici nu își găsesc o explicație suficientă în caracterizarea acestei activități pe care o întâlnim cu Butler Biblioteca "Runivers" N VINOGRADOV Dar dacă premisele psihologice ale moralistului englez, analiza lui a celor mai importante activități mentale care au loc în procesul activității morale, nu poate pretinde a fi complet convingătoare, atunci aproximativ același lucru se poate spune despre cea mai conciliantă încercare a lui Butler Chiar dacă recunoaștem importanța și, poate, necesitatea unei astfel de sarcini conciliante, atunci, totuși, soluția lui Butler a acestei sarcini nu poate fi considerată complet satisfăcătoare În ciuda tuturor explicațiilor lui Butler, ne este încă greu să înțelegem nevoia de armonie între egoism și altruism, deoarece considerăm tendințele altruiste atât mai puternice, cât și mai originale în economia generală a psihicului nostru În legătură cu aceasta, problema stabilirii relației corecte între fericire și datorie rămâne nerezolvată, precum și problema și mai dificilă a relației dintre individ și societate Conștiința soluționării nesatisfăcătoare a tuturor acestor probleme, cu care ne întâlnim la Butler și predecesorii săi, este unul dintre stimulentele pentru o discuție mai aprofundată a acestor probleme, pe care o găsim la cel mai important gânditor al Angliei din secolul al XVIII-lea secolul - D Huma Caracterizării concepțiilor etice ale acestui moralist profund subtil ne propunem să dedicăm următorul nostru eseu N Виноградовъ Biblioteca "Runivers" Витализмъ și задачи научной біологіи въ вопросѣ о жизни Diviziunea muncii în științe a însemnat că științele naturii erau acum: · cercetarea relațiilor cauzale a avea zici gc-síeckt Este recunoscut că abordarea teleologică poate avea și o valoare euristică semnificativă pentru cercetarea cauzală în ele, dacă este folosită cu atenție și critic, chiar dacă poate duce la presupuneri pripite dacă este folosită

necritic În măsura în care naturistul este și o ființă umană și, ca ființă umană, este mai mult sau mai puțin un filosof, el nu se sustrage deloc de la observarea finală a naturii, deși, ca om de știință naturală, poate nu este scopul lui, ci cel mult un mijloc euristic Eduard von Hartmann (Problem des Lebens, p ,) INTRODUCERE Oricine intră în contact cu științele biologice, studiindu-le sau lucrând independent în domeniul lor, trebuie să răspundă, mai devreme sau mai târziu, de întrebarea principală Diviziunea muncii științifice a condus la faptul că știința naturii și-a propus ca scop doar investigarea relațiilor cauzale Modul teleologic de a-l privi poate, dacă este aplicat critic și cu atenție, de asemenea, de o mare valoare euristică în investigarea cauzei, deși, dacă este aplicat necritic, poate duce la speculații prea grăbite Întrucât naturistul este, pe lângă om, și, ca om, mai mult sau mai puțin un filosof, el nu poate abandona complet luarea în considerare a naturii din punct de vedere al scopurilor, deși pentru el, ca om de știință a naturii, aceasta ar trebui să nu fie un scop, ci cel mult un principiu euristic Eduard von Garty Ann (Problema vieții, p ,) Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers " VL KARPOV Întrebați biologia: ce este viața? Importanța acestei probleme este clară; Într-adevăr, pe lângă enormul interes teoretic, soluția ghicitorii vieții promite foarte mult omenirii: oportunitatea de a stăpâni fluxul proceselor vieții, de a interveni în ele, de a le dirija după dorința noastră, într-un cuvânt, de a pune un fundație solidă cele mai importante două grupe de științe pentru bunăstarea umană - medical și agricol În prezent, nu avem o soluție completă a problemei vieții, deși numărul faptelor și legilor referitoare la ființele vii crește vertiginos, iar sute de cercetători din toate țările lucrează pentru a le stabili Dar, ca întotdeauna, gândirea umană se străduiește să treacă peste granița cunoscutului și să anticipeze viitorul Dacă nu ne-am hotărât acum problema vieții, încercăm să spunem măcar în ce direcție va fi rezolvată Există o "forță de viață" specială în corpurile vii sau diferă ele de corpurile așa-numitei naturi moarte doar prin complexitatea mai mare a proceselor fizice și chimice? Și, dacă existența unei forțe de viață este probabilă, care este, aproximativ, natura ei? Soluția problemei vieții într-un astfel de cadru, adică întrebarea direcției în care ar trebui să fie decis a fost dată înainte și este dată acum A refuza este greu, aproape imposibil: ca orice om gânditor trebuie să decid pentru mine întrebarea: "Ce sunt eu?", ca lucrător în domeniul științelor biologice, trebuie să știu unde să-mi îndrept cursul bărcii mele, pentru a nu suferi un accident neașteptat Iar cadrul în care se încadrează aspirațiile noastre a fost de mult pregătit Cine a ajuns la întrebarea esenței vieții se află la răscrucea a două căi bătute: dacă mergi la dreapta, vei fi un vitalist; dacă mergi la stânga, vei fi mecanicist Ceva mai departe, fiecare dintre drumuri este împărțit în mai multe poteci, dar aceasta este o chestiune secundară, în primul rând: la dreapta sau la stânga Niciunul dintre aceste drumuri nu este complet acoperit de vegetație, dar numărul de oameni care merg pe unul sau altul fluctuează Ieri încă un dosar lung a mers la stânga și abia unul sau doi la dreapta, azi s-a schimbat cursul, toată lumea vrea să meargă la dreapta, cei care merg pe cealaltă direcție sunt ridiculizati, se numesc orbi, Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata • înapoi, folosind aceleaşi epitete pe care le-au primit la vremea lor oamenii care le-au părut asemănătoare În prezent, experimentăm un astfel de val dreptaci "Subiectul vrăjmășiei și ridicolului, așa cum nu a mai fost niciodată în istoria științei, noul

curs sub stindardul ideii de dezvoltare, a ieșit triumfător din luptă", scrie unul dintre vestitorii noii direcții în biologie) Într-adevăr, pentru nimeni nu este un secret că biologia modernă, sub forma "școlii tinere", se află în întregime sub semnul vitalismului Să ne imaginăm un om care, prin forța lucrurilor, este adus la o răscruce de drumuri Ce îl poate face să aleagă între două direcții științifice opuse? Ce poate face pe un savant, care merge de mult timp pe aceeași cale, să renunțe la convingerile pe care le-a mărturisit și să treacă în tabăra adversarilor? Aceste întrebări sunt destul de pertinente în timpul nostru și îmi voi permite să mă opresc puțin asupra clarificării lor Desigur, în primul rând, autoritatea decisivă sunt datele științelor biologice*, anatomiei, histologiei, fiziologiei, embriologiei, mecanicii dezvoltării, doctrina evoluției și compararea lor cu datele și legile științelor exacte* , mecanică, fizică și chimie Esența problemei, pe scurt, a fost până acum posibilitatea înlocuirii unei serii biologice cu o serie fizico-chimică Cine consideră că o astfel de întreprindere este fezabilă acum sau în viitor, vorbește în favoarea unei "înțelegeri mecanice" a vieții Dar nici una dintre științele numite, care oferă material pentru o soluție, nu poate fi considerată completă; ei continuă să se dezvolte, îmbogățiți cu fapte noi, legi noi Din când în când, unul sau altul trece printr-o perioadă de muncă deosebit de rodnică, înaintând mult înainte, ca, de exemplu, fiziologia la mijlocul secolului al XIX-lea, histologia la sfârşitul ei, ca fizica contemporană Științele, ca ființele vii conform teoriei lui de Vries, trec prin perioade de mutație O astfel de dezvoltare intensificată aduce de fiecare dată noi puncte de vedere, deschide noi perspective și pentru științele adiacente De aici ezitarea devine perfect de înțeles și legitimă Adoif Wagner Der neue K urs in der Biologie Stuttgart, * Biblioteca "Runivers" VL, KARPOV curs în problema vieţii Deci, de exemplu, viziunea mecanicistă a celei de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea în ochii celui mai nou istoric al vitalismului (Driesch) își găsește o explicație completă: i) în apariția teoriei lui Darwin,) în stabilirea legea fizică a conservării energiei,) în cercetările începute ce structură a fiinţelor vii; un alt autor al taberei opuse (Brey-nig) privește chestiunea aproximativ în același mod Știința recent apărută a embriologiei experimentale a contribuit în mare măsură la triumful vitalismului modern prin descoperirea în ființele vii a unei noi și neașteptate serie de legi Ea i-a livrat lui Driesch prima și principala dintre dovezile sale de vitalism, la care altele fuseseră deja preluate de-a lungul timpului Dar nu numai datele științelor naturale determină alegerea între mecanism și vitalism Indiferent cum ar fi privit acest fapt, faptul în sine nu poate fi negat Povara care înclină în cele din urmă cântarul este adusă tot timpul lângă naturalistul din afară În fiecare persoană care trăiește o viață conștientă, există dorința de a dezvolta o anumită viziune asupra lumii, la "întreaga cunoaștere", după cum Vl Solovyov O astfel de cunoaștere integrală este o sinteză a științei, filozofiei și religiei, tot ceea ce determină imaginea spirituală a unei persoane Până de curând, în epoca dominației materialismului, știința a fost proclamată principala componentă a cunoașterii integrale, care a determinat orice altceva, inclusiv religia De atunci, în aproximativ de ani, situația s-a schimbat radical În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când valul materialismului a atins punctul culminant, adevărata filozofie era în stâlp, doar câțiva specialiști erau interesați de ea; cercurile largi și oamenii de știință natural în special au tratat-o cu dispreț Ei s-au odihnit din Hegel, idolul recent, al cărui nume era asociat cu

conceptul de cel mai înalt punct culminant al speculației filozofice Neglijarea filozofiei a fost atât de mare încât până și figura colosală a lui Schopenhauer, filozoful, cu care știința naturii putea trăi în deplină pace, a rămas în umbră Dar deja la începutul ultimului sfert de secol s-a remarcat o întorsătură, iar primul căruia i-a apucat gândul însetat de filozofie a fost filosoful-naturalistul Kant Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata "Înapoi la Kant" a devenit sloganul vremurilor Doar primul pas este dificil și, odată făcut, mișcarea gândirii filozofice a început să se desfășoare din ce în ce mai mult, cucerind din nou lumea Sistemul, sau mai bine zis metafizica, marelui Kant are particularitatea că nu se poate sta pe el, ca pe creasta unei stânci, multă vreme și - așa cum a fost cazul după Kant, la începutul secolului al XIX-lea - iar acum gândirea filozofică a fost spulberată în multe nuanțe cu o înclinație clară spre idealism Reînvierea filozofiei nu a putut decât să se reflecte în știința naturii Iar primele roade ale studiilor filozofice ale oamenilor de știință a naturii au fost încercările de a aplica teoria cunoașterii la formarea conceptelor de științe naturale Fizicienii, chimiștii, fiziologii au început să furnizeze cărților lor introduceri filozofice, explicând semnificația acelor sau altor concepte științifice, stabilind granițele științelor și relațiile lor cu viziunea generală asupra lumii, uneori, părăsind laboratoarele și microscoapele, au scris tratate filozofice (Ostwald) , Makh, Driesch, Vervorn p multe altele) Discuțiile despre ce este cauză și efect, ce sens ar trebui să i se acorde conceptului de forță și lege, au devenit la modă Și treptat, sub acoperirea raționamentului epistemologic, adevărata filozofie naturală a început să pătrundă în știința naturii O întorsătură deosebit de bruscă, o ruptură completă cu trecutul recent, a fost făcută de acel grup de oameni de știință care nu s-a temut să introducă în explicația naturii conceptul de scop ca principiu de funcționare - au fost de multe ori ridiculizati și, se părea, complet excluși din știință causae finales, peste care și-au rafinat inteligența și Voltaire Împreună cu conceptul de scop eficient, a fost destul de firesc să recunoaștem existența unui substrat special - purtător de scopuri, adică principiu psihic independent, sufletul II acest pas a fost făcut Dacă înainte sufletul era considerat ceva de explicat din punct de vedere al științei naturii, acum este introdus ca o explicație a faptelor științifice naturale Este de la sine înțeles că o astfel de formulare a problemei ar fi trebuit să provoace și a provocat proteste: sensul categoric al scopului și legitimitatea introducerii psihicului în explicația naturii este, din punct de vedere pur filozofic, un subiect controversat și departe de a fi rezolvată problema Și aici, spre deosebire de dualismul filozofic în diferitele sale modificări, cu o vigoare reînnoită Biblioteca "Runivers" VL KARPOV adversarul său etern, monismul, se dezvoltă Sub steagul monismului, se adună și majoritatea oamenilor de știință a naturii cu minte materialist, deoarece materialismul, incapabil să reziste criticilor filozofice, a încetat să mai existe ca dogmă independentă Acei oameni de știință care nu îndrăznesc să se alăture niciunei direcții și doresc să evite metafizica cu orice preț, caută refugiu în tabăra pozitivismului Încetul cu încetul, disputa cu privire la problemele științifice speciale este adusă în arena mai largă și devine parte a unei lupte mai generale și mai profunde a viziunilor asupra lumii Acest lucru este recunoscut și exprimat clar de mulți biologi moderni: este suficient să comparăm prelegerile publice ale monistului Haeckel și antipodul său Reinke Lupta viziunilor asupra lumii, care se desfășoară

cu o acuratețe deosebită în cercuri binecunoscute de naturaliști, este un fapt Nu ne vom opri mai detaliat asupra cauzelor luptei, cu atât mai puțin să intrăm într-o evaluare a părților opuse, vom evidenția doar un punct, care este adesea trecut cu vederea Rădăcinile acestei sau aceleia viziuni sunt așezate prea adânc pentru a fi ușor distruse de silogisme bine formate Ele sunt strâns legate de întreaga viață mentală a unei persoane, temperamentul, caracterul, proprietățile sale moștenite și dobândite Totalitatea manifestărilor mentale, ceea ce se numește sufletul uman, nu este un mozaic întâmplător, ci un organism viu și întreg, străduindu-și să-și mențină echilibrul și să-și stabilească bunăstarea în cel mai înalt punct posibil El realizează acest lucru prin cele mai variate mijloace, de multe ori sfidând logica, sfidând dovezile "Întunericul adevărurilor josnice ne este mai drag decât înșelăciunea înălțătoare", această frază a lui Pușkin exprimă un fapt psihologic indubitabil Și trebuie să ținem cont de el chiar și în domeniul științei O serie întreagă de cercetări psihologice ne elucidează, în ultimii ani, semnificația individualității și temperamentului în procesele creativității umane; dezvoltarea în continuare a acestui domeniu extrem de interesant va ajuta probabil la explicarea acelor contradicții ireconciliabile dintre oamenii de știință, care încetează să ne uimească doar prin forța obișnuinței Odată ce luăm în considerare acest lucru, ne va fi destul de clar că, în alegerea între mecanism sau vitalism, generalul Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata Viziunea asupra lumii a unui goochen poate juca un rol important Problema începutului activ al vieții, a dezvoltării și originii sale, este prea strâns legată de direcția filozofică generală pentru a fi ușor de renunțat "Putem distinge între contrariile marcate și profunde ale viziunii asupra lumii din zilele noastre ca idealism și materialism", spune neovitalistul Reinke Caii se luptă între ei ca lumina cu întunericul și, prin urmare, putem vorbi despre o vedere de zi, spre deosebire de o vedere de noapte, așa cum face filozoful Fechner, deși într-un sens diferit Această stare de fapt complică semnificativ problema specific biologică, transferând-o pe un teren complet diferit Având în vedere opoziția radicală a viziunilor asupra lumii, oponenții în cele mai multe cazuri nu se înțeleg și nu vor să se înțeleagă - vorbesc limbi diferite Prin urmare, în literatură rareori găsim o dispută cu adevărat științifică asupra problemei vieții; controversa apare mai degrabă din motive de natură personală În mod obișnuit, vitaliștii și mecaniciștii pur și simplu învață sau predică unui anumit cerc de ascultători, caracterizând partea opusă în termeni nu deosebit de măgulitoare În cele ce urmează, voi încerca să prezint câteva considerații pentru a clarifica problema direcției în care ar trebui dezvoltată problema vieții în biologia științifică Justificarea filozofică a vitalismului sau a mecanismului nu se înțelege aici: în propriul său domeniu, știința trebuie să rămână pe baza realismului empiric - toată lumea este de acord în acest sens - și nu va fi dificil pentru persoanele competente să-și traducă rezultatele în limbajul oricărui filosof filozofic sistem Aceasta nu înseamnă, desigur, că filozofia nu este necesară pentru om de știință naturală Este necesar deja pentru a delimita mai precis colțul în care trebuie să lucreze și pentru a evita o iluzie atât de comună de a-și considera partea ca un întreg) I Remile Naturwissenschaftliche Vortrage Heft Der Kampf der Welt-anschauungen, S Biblioteca "Runivers" VL CARDOV PRIMA PARTE Dintre cele două vederi opuse asupra esenței vieții, vitalistul a început să preia conducerea în ultima vreme Fără îndoială, în orice caz, a trecut

de la apărare la atac și, conform convingerii susținătorilor săi, a câștigat victoria După ce am înțeles ce este vitalismul modern sau "neovitalismul", așa cum l-au numit adversarii săi, vom înțelege clar starea de lucruri pe câmpul de luptă Dar nu trebuie să credem că neovitalismul este o singură și întreagă dogmă dezvoltată de orice școală anume - dimpotrivă, avem un număr de lideri separați, fiecare dintre care campanie împotriva mecanismului pe riscul și riscul său, uneori apropiindu-se, alteori divergenți din propriul său vecin A caracteriza vitalismul înseamnă a-i caracteriza pe reprezentanții săi principali iar acesta poate fi recunoscut ca Hans Driesch > Johann Reinke și recent interpretat cu mare succes August Pauli Dintre filozofii care sunt în comuniune mai strânsă cu știința naturii, vitalismul este apărat de Ed von Gartschnn și gânditorul francez Henri Bergson Esența doctrinelor dezvoltate de ei și remarcile critice despre acestea vor constitui subiectul primei părți a acestei lucrări eu Hans Driesch nu este doar cel mai talentat apărător al vitalismului, ci, în general, poate cea mai importantă și originală figură de la orizontul biologiei moderne În lucrările sale, toate avantajele și dezavantajele noii direcții biologice apar în trăsături neobișnuit de ascuțite, uneori exagerate Nu este de prisos să remarcăm că, până ultima dată, Drish nu a aparținut numărului de reprezentanți ai științei oficiale și a lucrat tot timpul ca om de știință liber) Intrând în domeniul științific la începutul anilor , Drish s-a dedicat lucrului la bio-experimentare *) În prezent este Privatdozent la Heidelberg Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI DESPRE VIATA logica - mecanica dezvoltării, așa cum a numit Wilhelm Roux această disciplină nouă, în curs de dezvoltare Trăsătura sa caracteristică a fost organizarea sistematică a experimentelor împreună cu o analiză logică detaliată a tuturor fenomenelor observate Teoria și experiența s-au dezvoltat aici mână în mână în strânsă legătură: fără o interpretare teoretică, rezultatele experimentelor privind dezvoltarea animalelor nu ar putea avea nicio semnificație, având în vedere complexitatea extremă a condițiilor și inconsecvența rezultatelor Un astfel de domeniu de activitate corespundea perfect abilităților tânărului om de știință și, împreună cu lucrările experimentale excelente, lucrările sale pe probleme generale au început să apară curând Metodologia biologiei, locul ei printre alte științe, teoria generală a dezvoltării animalelor și, în final, analiza principalelor fenomene ale vieții și interpretarea lor - acestea sunt subiectele lucrărilor sale, care au urmat una după alta de-a lungul anului $ ani În , a apărut un studiu teoretic asupra sarcinilor și metodelor biologiei "Die Biologie ais selbstandige Grundwissenschaft", în "Ana-lytische Théorie der organischen Entwickelung", în "Maschi-nentheorie des Eileens", în der morphogeneû-scher Vorgange", în "Die organischen Regulationen", în "Die Seele als elementarer Naturfaktor", în "Naturbegriffe und Natururteile", în "Vitalismus als Geschichte und als Lehre" - un rezumat sistematic al principalului dovezi de vitalism În paralel cu aceasta, educația filozofică s-a extins: Schopenhauer, Kant, Hegel, Aristotel, Mach au devenit treptat parte a perspectivei teoretice, extinzând și aprofundând capacitatea speculativă înnăscută a autorului În ultimele lucrări, Drish se ridică în fața cititorului la înălțimea sa; consideră că este deja posibil să rezuma rezultatele activităţilor sale Și putem, cred, să privim perioada trecută a activității lui Driesch ca un întreg, trecând pe tărâmul istoriei - nu există unde să mergem mai departe în această direcție Principala putere a lui Drish constă în capacitatea sa de a gândi abstract Întâlnim la el

o rafinament izbitor în subtilități logice, diviziuni, definiții, care seamănă într-o oarecare măsură cu scolasticii Dacă a trăit în Evul Mediu, probabil că admiratorii lui au exprimat Biblioteca "Runivers" VL KARPOV ar avea admiratia ta pentru el, numindu-l doctor subtilis Dar Driesch nu este doar sofisticat, el este profund, așa cum doar un filosof german poate fi profund și poate că nu ar fi mai puțin corect să-l numim doctor profundus În această privință, el seamănă puțin cu Kant, a cărui influență se reflectă nu numai în conceptele sale - recunoașterea fundamentelor a priori ale științei naturale - ci și în stilul său Puțini îl citesc pe Drish și foarte puțini înțeleg Pentru a urmări analiza lui subtilă, exprimată într-un stil atât de ponderat, uneori de-a dreptul lapidar, trebuie să treci singur printr-o anumită școală Acesta este, probabil, motivul pentru care Driesch nu a primit nicio critică solidă, în cele mai multe cazuri ratează marcajul Driesch a fost unul dintre primii care au rupt în mod deschis atitudinea sa dură din trecut față de darwinism ((Ar fi o insultă la adresa cititorului să se ia în considerare afirmațiile respintate ale așa-numitei teorii darwiniste", a scris el în (Biologie p) Dorința de a stabili un arbore genealogic al organismelor are foarte puține valoare în ochii lui Driesch "Filogenia noastră modernă poate oferi doar o galerie de strămoși, "idealul său este de a crea o biologie teoretică cu adevărat științifică, spre deosebire de cea empirică existentă anterior Diferența lor constă în procesarea logică a conceptelor Obișnuit știința empirică folosește concepte generale de natură colectivă (Kollektivbegríe), legându-le între ele, ea În acest fel, de exemplu, legea unei pârghii, a unui plan înclinat, legile kepleriene sunt derivate în mecanică Cunoașterea teoretică merge într-un mod diferit; descompune în primul rând fenomenele observate în ultimele elemente și din conceptele elementare obținute prin analiză creează un concept sintetic special - "concepte artificiale" (Kunstbegriffe) Cu ajutorul unor astfel de concepte artificiale se construiește o teorie științifică În mecanică - pentru a folosi exemplele date - ultimele elemente sunt viteza (v), masa (m); forța vie (τv) sau magnitudinea mișcării (τv) sunt concepte artificiale Legile sunt ecuații, care includ concepte artificiale compilate în acest fel Așa ar trebui să fie calea biologiei, în care Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI DESPRE VIATA Prin urmare, se poate apropia măcar puțin de idealul științelor exacte Folosind conceptele colective ale biologiei empirice, precum: vertebrat, protist, celulă, fragmentare, secreție, contracție, nu vom ajunge niciodată la obiectiv Prin urmare, studiul evoluției are un singur sens - descoperirea legilor schimbării formelor, altfel, ca tot ceea ce este istoric, nu are interes științific Cu astfel de premise, Drish începe să studieze fenomenele vieții Teza sa principală poate fi formulată astfel: printre procesele care au loc la ființele vii, se numără cele care nu pot fi reduse la fenomene naturale, cunoscute din alte științe, au o legalitate independentă (eigengesetzlìch), autonomă În consecință, biologia nu este subordonată fizicii și chimiei, ci coordonată de acestea, este aceeași știință autonomă ca aceasta din urmă Odată ce reușim să dovedim legitimitatea independentă a oricăror procese vitale, imposibilitatea de a le explica într-o manieră asemănătoare unei mașini, demonstrăm astfel corectitudinea vitalismului și nu ne putem îngrijora deloc de afirmațiile nefondate ale mecanicilor Astfel de ((dovezi) Drish prezintă trei și care, în propriile sale cuvinte, afirmă vitalismul pe temeiuri de nezdruncinat Desigur, nu toate procesele care se dezvoltă în corpurile vii sunt vitale: un număr

dintre ele pot fi explicate fizic sau chimic Aceasta include chiar și date precum starea de agregare a protoplasmei, structura sa fină Asemenea procese pot fi excluse din domeniul specificului vital ((eliminat) Mecaniştii spun că treptat va fi posibilă eliminarea tuturor manifestărilor vieţii, astfel încât pentru vitalism să nu rămână nimic, dar o astfel de viziune este pur şi simplu ((manifestare dogmatică) materialism Dovezile lui Driesham de vitalism sunt de departe cea mai serioasă încercare din toată literatura vitalistă din trecut și prezent Este necesar să ne oprim asupra lor mai detaliat Dintre toate cele trei dovezi, prima este de cel mai mare interes, materialele pentru care Driesch a preluat Biblioteca "Runivers" VL KARPOV din propria mea lucrare experimentală în domeniul "Resti- tudonslehre", i e reglementarea refacerii formei Se referă la "locul tipic" în care se desfășoară fenomenele vieții sau, așa cum spune Drish altfel, "localizarea proceselor morfogenetice", și este expus de el în detaliu într-un eseu cu același titlu sta- Orez I Stadiile dezvoltate stele de mare (Asterias giacidlis) a - conturul gastrulei, linia orizontală indică direcția inciziei; ¿-obiect imediat după operație; c - bine, dupa ce a restabilit ectodermul si intestinul primar; et- un alt stadiu de dezvoltare (așa-numita bipinnaria) dintr-o gastrula normală (a), di din lateral, b de jos; ¿Z , c - tot dintr-o gastrulă tăiată (f) Desenul este schematizat, dar proporționalitatea este păstrată (Din "Vitalismus" Driesch) strivire arici, consta- Faptele care stau la baza acesteia pot fi împărțite în trei serii Prima dintre ele se referă la zdrobirea ouălor de echinoderme (arici de mare și stele), adică la cea mai importantă dezvoltare Luați un ou de mare sau celule de scindare (blastomere) și separați-l în celule separate Fiecare dintre ele, separat, este capabil să dea o blastula completă, gastrula și plutheus, într-un cuvânt, un organism întreg, care diferă de cel normal doar ca mărime De asemenea, este posibil să faceți același lucru cu ușoare restricții în stadiul de clivaj, care conține - ib - de celule Blastula ariciului de mare, care arată ca un balon, putem tăia în orice direcție în părți și fiecare dintre ele, dacă nu este foarte mică, dă naștere unui întreg organism Tăierea gastrulei unei stele de mare, în care există deja trei secțiuni (o secțiune cu trei secțiuni ale intestinului sunt conturate, pe intestinul mijlociu, mijlociu și posterior), vom vedea că din Fiecare sit dezvoltă un întreg organism normal, doar proporțional redus (Fig i) Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata A doua serie de fapte a fost extrasă de Drishman din experimente cu regenerarea tubulariei polipului hidroid (Fig) Tăiind capul unui hidroid cu o margine de tentacule, constatăm că un nou cap se formează foarte repede, după ore Nu crește, ci se obține prin restructurarea secțiunii trunchiului aflată sub capul tăiat Primele etape de restructurare sunt conturate sub forma a două inele roșii care acoperă trunchiul - acestea sunt începuturile a două rânduri de tentacule În orice loc unde ajungem la o distanță cunoscută față de tăietură, sunt așezate rudimentele tentaculelor; dacă bucata rămasă din tulpină este foarte mică, inelele devin proporțional mai subțiri A treia serie de fapte oferă experimente pe ascidia clavellina, un animal care este relativ înalt organizat (Fig) Corpul ascidiei este format din trei părți, cea anterioară formând o cutie branhială străpunsă de găuri prin care circulă apa Dacă tăiați cutia, aceasta se rearanjează singură, își reduce toate organele și se transformă într-o minge rotundă de celule, iar apoi această minge dă naștere unei cu totul noi stropi de mare Tăiind cutia în bucăți, puteți obține din nou stropi de mare întregi,

dar reduse proporțional Acestea sunt faptele pe care Drish le analizează El introduce mai întâi două definiții: el numește fiecare parte a întregului în curs de dezvoltare, construit din celule identice, un organ elementar, procesul în virtutea căruia ia naștere un astfel de organ, un proces elementar Să urmărim întregul soarta ulterioară a unui organ elementar, de exemplu ectoderm, adică să enumerăm tot ce se formează din ea; această soartă obișnuită o putem numi sens prospectiv tăiați trunchiul Orez Tuba hidroidă iyaril și refacerea acestuia a-schema hidroidului; b și c începutul recuperării după îndepărtarea capului: sunt vizibile rudimente de tentacule sub formă de dungi; d - g arată cum scade dimensiunea zonei din care se refac tentaculele, pe măsură ce dimensiunea trunchiului rămas de la operație scade (Din "Vi tali sinus" Drysha) Biblioteca "Runivers" VL KARPOV organ Dar experimentele arată că, atunci când cursul normal al dezvoltării se modifică, un organ elementar poate da ceea ce nu dă în dezvoltarea normală, deoarece, de exemplu, intestinul anterior al gastrulei dă atât mijlocul, cât și spatele, cu alte cuvinte, posibilul său soarta difera de cea obisnuita Astfel, pe lângă valoarea prospectivă, fiecare organ are o potență prospectivă, adică prin acest termen totalitatea posibilelor direcții de dezvoltare inerente acestui semnificativ Orez Fig Ascidium clavellina și recuperarea ei din branhial, a-schema ascidiumului; b - cutia branhială tăiată; c, e - transformarea sa treptată într-o minge celulară; /-Ascidia s-a dezvoltat dintr-o minge (Din "Vitalismus" Driesch) corp Să facem cunoștință cu încă un termen dintr-un număr dintre mulți introduși de Driesch Educația, care constă într-o potențial de perspective egale, Drish numește un sistem paradis-fără potențial Acestea sunt tubularia hidroidă, cutia branhială a clavellinei Dacă, în plus, fiecare dintre părți dă întregul în proporții normale, adică întreg armonios (cum se întâmplă în cazurile indicate), atunci un astfel de sistem poate fi numit sistem armonic - echipotențial După o astfel de analiză, rezultatele experimentele pot fi exprimate într-o formă riguroasă din punct de vedere logic Să luăm oricare dintre părțile care dau întregul în dezvoltare ulterioară: unul dintre blastomeri, o bucată de tubularia, o cutie branhială a unei clavelline În fiecare dintre aceste sisteme ar trebui să găsim ceva punctum fixum, putem lua pentru el, de exemplu, marginea inciziei; în raport cu un astfel de punctum fixum, fiecare dintre părțile piesei regeneratoare ocupă o poziție definită Orice parte a întregului poate ieși dintr-un element, deoarece potența prospectivă a tuturor este aceeași, dar de fapt, în timpul regenerării, o anumită parte iese: primește un anumit spațiu Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI DESPRE VIATA Ô este o valoare pectivă Și este clar că distanța unui element dat față de punctum fixum, altfel locul ocupat de acesta în ansamblu, este esențială pentru determinarea valorii sale prospective O putem exprima în felul următor: valoarea prospectivă a elementului (S) este în funcție de distanța sa față de punctum fixum (a) sau de locul său în ansamblu, i e S = f(a) Numai asta, însă, nu este suficient Experimentele arată că dimensiunea piesei tăiate determină dimensiunea întregului: o bucată mică de blastula de arici de mare dă un plutheus mic Prin urmare, valoarea prospectivă a piesei (S) depinde nu numai de poziția sa în spațiu, ci și de mărimea absolută a sistemului Numind-o g, spunem S = f(a, g) Și acest lucru nu este suficient Există un al treilea factor care trebuie luat în considerare, care depinde nu de natura operației, ci de natura obiectului în sine Ea determină relația armonioasă a părților cu întregul, potența prospectivă specială a

fiecăruia dintre organele elementare și, în final, specificitatea de specie a obiectului Drish o numește litera E Spre deosebire de cei doi factori variabili discutați anterior, E este o valoare constantă Rezultatul complet al analizei poate fi exprimat prin formula: S=-f(a, g, E) Termenii a și g sunt destul de clari, dar ce este E? Prima presupunere care îmi vine în minte este următoarea: E este "o expresie scurtă a structurii fizico-chimice, tectonicii, mașinii", înțelegând acest cuvânt într-un sens larg, i e diversitatea, aranjarea într-o ordine tipică a numeroase substanțe și forțe fizice și chimice" *) După toate probabilitățile, așa și-ar fi imaginat un mecanicist problema Dar este permisă reprezentarea mărimii E în acest fel? * Aici ajungem la punctul central al dovezii vitalismului Dacă dezvoltarea s-ar desfășura într-un mod unic și determinat o dată pentru totdeauna, spune Drish, am putea considera E ca !) Aceste citate și următoarele sunt preluate din cartea lui Driesch "Vitalismus ais Geschichte und ais Lehre", Leipzig, Biblioteca "Runivers" VL KARPOV expresie mașină (Machinerie) Dar asta nu este; experimentele arată că o mică parte a unui sistem poate produce un întreg; fiecare dintre blastomerii ariciului de mare, fiecare bucată de tubular sau clavelină, poate, în funcție de tăietură, să producă restul Pentru aceasta, la urma urmei, "este nevoie de un set infinit de mașini, situate infinit aproape, pe diferențial, unele de altele" Și asta nu este suficient, cu excepția unui set infinit de mașini de dimensiuni normale, trebuie să ne imaginăm "un set infinit de altele, de dimensiuni infinit diferite" Conceptul de mașinărie este redus în acest caz la o absurditate totală Astfel, concluzionează Driesch, "cantitatea E nu poate fi nicio varietate fizico-chimică constând dintr-un număr de părți adiacente {in einem Neheneinander) Este un factor natural sui generis; apare alături de binecunoscutul din (fizică și chimie) ca o nouă particularitate elementară Să numim cantitatea E entelehie, umplând vechiul termen aristotelic cu un conținut nou Existența entelehiei dovedește autonomia proceselor vieții, dovedește vitalismul Această primă dovadă este cea principală; Driesch a petrecut câțiva ani dezvoltându-l și l-a formulat pentru prima dată în În , Driesch încă se înclina spre teoria vieții mașinii, pe care acum o respinge A doua dovadă este mult mai simplă și mai scurtă: se bazează pe faptele dezvoltării părților potențiale egale complexe Luați, de exemplu, o frunză din binecunoscuta begonie O bucată de frunză poate da naștere unei plante întregi cu rădăcini, tulpină, frunze Dacă o considerăm ca pe o mașină, atunci, în mod logic, trebuie să presupunem o mașinărie de genul care ar putea succesiv, din când în când, să se divizeze și să rămână tot întreagă Din nou, nicio "diversitate extinsă" nu poate ajuta problema, iar ceea ce se manifestă ca agent activ poate fi numit doar entelehie A treia dovadă este trasă de Driesham din analiza mișcărilor unei ființe vii Este dezvoltat în detaliu în cartea "Die Seele ais elementarei Naturfaktor" Datele pentru dovezi sunt furnizate, în primul rând, prin analiză Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI ȘTIINȚIFICE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata So "acțiuni" (Handlung), în al doilea rând, rezultatele experimentelor asupra sistemului nervos central Analizând acțiunile unei persoane, așa cum ne sunt cunoscute din viața de zi cu zi, putem observa cu ușurință că particularitatea fiecărei acțiuni este determinată de experiența anterioară, că, în limbajul științific, aceasta "are loc pe baza bazei istorice a reacția" (historische Reaktionsbasis) Aceasta deosebește organismul de mașina fonografului: la acesta din urmă reacția este determinată odată pentru totdeauna de istoria precedentă, în timp ce în organism istoria determină nu

reacția, ci baza reacției Mai mult, acțiunile sunt cauzate de stimuli extrem de diverși, care pot fi combinați între ei în diferite moduri Și acțiunile în sine constau în reacții extrem de diverse ale organismului, formând și cele mai diverse combinații Dar în același timp există o anumită corelație (Zuord-nung) între caracterul special al combinațiilor în iritație și caracterul special al combinațiilor de răspuns; putem vorbi de "individualitatea relaţiei" Și astfel "baza istorică a reacției" și "natura individuală a corelațiilor" sunt la fel de inexplicabile din punctul de vedere al mașinii Drish oferă un exemplu binecunoscut despre modul în care o ușoară modificare a sunetelor vorbirii, chiar și o singură literă, poate produce un efect teribil: "tatăl tău este grav bolnav" și (tatăl meu este grav bolnav "Pe de altă parte, același efect va fi produs de expresiile: "tatăl tău a murit", "dein Vater ist gestorben", "tatăl tău a murit" pentru o persoană care înțelege trei limbi "Ceea ce determină reacția" în acțiuni nu este o mașinărie, ci un fel de "entelehie"; să-i spunem "psihoid" pentru a lăsa termenul de suflet, Psyché, pentru psihologie pură Este de la sine înțeles că paralelismul psihofizic într-o astfel de formulare a materiei trebuie respins, iar Driesch trece de partea apărătorilor interacțiunii dintre suflet și trup, Busse și Hartmann Datele, împrumutate din experimente pe cortexul cerebral, constau în posibilitatea înlocuirii funcționale a părților îndepărtate ale creierului cu altele Experimentele pe animale arată că pierderea unei anumite funcții rezultată din îndepărtarea unei zone motorii sau senzoriale a creierului , Biblioteca "Runivers" VL, KARPOV scoarța, poate dispărea ulterior, iar capacitatea pierdută într-o anumită măsură să fie restabilită Din această cauză, sistemul nervos central este funcțional un "sistem echipotențial armonic", iar prima dovadă este pe deplin aplicabilă acestuia, dacă cuvântul "formă" este înlocuit cu funcție în el Astfel, prin intermediul unei analize logice riguroase a datelor stabilite cu precizie, Drish ajunge la recunoașterea în corpurile vii a unui principiu specific vital - entelehia Dar ce este entelechia? Aceasta nu este forța de viață a vechilor autori, nu sufletul, nu substanța, acesta este un concept științific abstract, Kunstbeg-riff Și e tot? Probabil că mai mult de un cititor al lui Driesch a trăit un sentiment ciudat: de parcă, în cursul analizei, el s-ar fi desprins treptat de realitate și acum începe să plutească într-o lume a abstracțiunilor necorporale și, ceea ce este bine, zadarnice Ce a primit? Îi oferă o piatră în loc de pâine? Dar pentru a înțelege întregul sens al unui concept abstract construit corect, pentru a vedea în el un răspuns real, este necesar să facem cunoștință cu teoria științelor lui Driesch Este subiectul unei cărți speciale, Naturbegriffe und Naturuгteile, și este rezumat în Vitalismus Într-o știință a științei construită logic, entelehia ocupă un loc destul de definit Sarcina științei, potrivit lui Driesch, este "ordonarea realității, completă și fără contradicții" (vollstândige widerspruch-lose Ordnung des Wirklichen) Atenție la faptul că în această definiție scopul practic al științei este lăsat deoparte, nici un cuvânt despre posibilitatea de a stăpâni realitatea, de a prevedea viitorul, de a schimba prezentul (ca în celebra definiție a lui Heinrich Hertz, sau în definiția lui Heinrich Hertz) biologul modern Loeb) Cererea de economie în gândirea științifică, prezentată de Mach, nu își găsește nici un loc pentru sine, deși Drish însuși indică rudenia cu Mach în alte privințe Strict vorbind, definiția lui Driesch a științei poate fi aplicată pe bună dreptate și metafizicii "Realul" are o dublă origine: pe de o parte este "dat", pe de altă parte este "opera mea" Participarea mea

constă în formarea de concepte și judecăți, transformări Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata dat direct într-o "realitate extinsă" reelaborată Cea mai înaltă etapă a acestei prelucrări este știința; pentru ea esse=concipi: a fi înseamnă a fi cunoscut prin intermediul conceptelor Sunt concepte create exclusiv de mine, fără participarea acestuia, acestea sunt categorii} există și judecăți care sunt independente de cantitatea de experiență anterioară - a priori Devenit în acest sens punctul de vedere kantian, Driesch, ca și Kant, consideră posibilă construirea unei "științe naturale pure", constând din judecăți a priori, conectând în mod necesar concepte categorice a priori O dezvoltare detaliată a acestei gândiri o vom găsi în Naturbegriffe und Natururieile, care este așadar, parcă, o revizuire modernă a Meta-physische Anfangsgründe der Naturwissenschaft a lui Kant Construind într-un anumit fel conceptul de "lucru", asociem cu acesta conceptul de "proprietăți", prin aplicarea categoriei de cauzalitate Pentru știință, "proprietățile permanente" ale lucrurilor, sau "yayaotaya/lm", au o semnificație specială Le întâlnim în mod obișnuit în fizică și chimie, dar trebuie să existe și în biologie Constantele fizicii sunt, de exemplu, capacitatea termică specifică, conductivitatea electrică, echivalentul mecanic al căldurii; ele pot fi exprimate în cifre Constantele chimice sunt mai complexe și mai relative, "spun ceva despre relația dintre specificul A și specificul J , în raport cu un al treilea specific C" Constantele relative pot fi exprimate doar mental, printr-o poziție întreagă Așa-numita "explicație" a fenomenelor se realizează tocmai cu ajutorul constantelor, deși, în general, orice explicație "este în mare măsură o tautologie și o autoînșelare" Acum se poate înțelege cu ușurință locul entelehiei în clădirea științifică: entelechia este o constantă biologică, "o varietate intensă de cel mai înalt fel" Ca factor sau element al științei, este ceva simplu, de necompunet, deși poate fi exprimat doar printr-o serie de propoziții Entelechia poate fi aplicată și pentru a explica viața: "ea explică nu mai mult, deși nici mai puțin, decât orice altă constantă, de exemplu, capacitatea termică specifică" Drish se oprește mai departe asupra relației entelehiei cu ambele legi fundamentale ale energiei, care în teoria sa Biblioteca "Runivers" VL KARPOV științele sunt, desigur, "principiile științei naturale pure", adică, a priori Analiza (ale căror detalii cititorul le va găsi în scrierile lui Driesch menționate mai sus) arată că doctrina entelehiei nu contrazice legile energiei și nu poate fi altfel, "din moment ce nimic nu poate contrazice aceste prevederi" Dar poate entelechia însăși este un tip special de energie? Până la urmă, Ostwald, de exemplu, consideră că este posibil să recunoască psihicul ca energie Nimic nu împiedică, potrivit lui Driesch, să vorbească despre energia entelehiei, clasificând-o drept energie "ascunsă" sau "imaginară" (cum a introdus odată Hertz conceptul de "masă ascunsă") "Nu dăunează la nimic, dar nici nu aduce niciun beneficiu " Dar, în orice caz, este necesar să se determine relația exactă dintre entelehie și energie, deoarece diferența dintre corpurile vii și cele moarte începe abia atunci când începem să vorbim despre energie Entelechia trebuie să interfereze cumva cu fluxul de energie care trece printr-o ființă vie, iar sarcina acesteia este de a regla sau compensa diferența de potențiale, în același mod în care un potențial electric poate compensa potențialul de atracție Aici entelechia se manifestă ca un "factor elementar al naturii" Pe aceasta ne putem opri în expunerea ideilor lui Driesch Dacă asimilezi părerile sale epistemologice, nedumerirea provocată la început de doctrina entelehiei dispare; într-

un sistem coerent de cunoaștere științifică, vitalismul își găsește un loc definit și convenabil Dar, desigur, pentru a fi pe deplin impregnat de aceste idei este necesară o anumită pregătire filosofică și, în principal, studiul filosofiei kantiene Kant și Schopenhauer dau cheia înțelegerii întregii învățături a lui Driesch De la Kant, el a împrumutat doctrina principiilor a priori ale științei naturii, care lasă o amprentă deosebită asupra întregului sistem al vitalismului lui Driesch, de la Kant și Schopenhauer, doctrina autonomiei disciplinelor științifice individuale În cuvintele lui Kant: "orice știință este un sistem; nu trebuie interpretată ca o suprastructură sau ca parte a unei alte clădiri, ci ca un întreg în sine" (Kritik der Urteilskraft II Theil §) - găsim un program de autonomie a biologiei, primul pas spre vitalism Adevărat, în depărtare Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata În cea mai recentă dezvoltare, Drish nu acceptă tot Kant, el devine în opoziție cu Critica judecății asupra chestiunii sensului scopului în explicarea naturii și încearcă să demonstreze că Kant a fost un vitalist ascuns După cum știți, Kant a considerat teleologia, atracția scopurilor pentru a explica fenomenele naturale în general și ființele vii în special, doar un principiu reglator, și nu unul constitutiv: lucrurile se întâmplă ca și cum ar fi scopuri în natură, dar scopurile nu pot fi introduse în explicarea unui număr de fenomene, considerate ca fiind cauze eficiente Tocmai cu aceasta Drish nu vrea să fie de acord; ca majoritatea vitaliștilor moderni, el pune principiul scopului la egalitate cu principiul cauzalității, îl face o categorie Drish numește direct doctrina sa vitalistă "teleologie dinamică" Esența argumentului lui Driesch împotriva lui Kant se rezumă la următoarele Kant admite pentru om, pentru acțiunile sale, o regularitate teleologică, dar el clasifică și omul ca parte a naturii, de aceea recunoaște teleologia pentru anumite manifestări ale acesteia, de ce să nu faci un pas mai departe și să extindă acest "tip special de cauzalitate" la toți? organisme Nu mă voi opri asupra analizei acestui argument, pe care, după toate probabilitățile, orice mecanicist consecvent îl va clasifica drept paralogisme și se va întoarce spre latura biologică a învățăturii lui Driesch Să încercăm să aducem într-un singur lucru tot ceea ce poate fi găsit în Driesch despre entelechie Pe vremuri se obișnuia să se prezinte rezultatele observațiilor științifice sub formă de anagrame, proverbe sau semne simbolice, așezându-le pe pagina de titlu a cărții sau la sfârșit; imitând aceasta, Driesch a putut exprima principalele rezultate faptice ale analizei sale sub forma unei ghicitori științifice Stilul ciudat, oarecum misterios, al "enunțurilor" lui Driesch este în perfectă armonie cu această formă Iată modul în care ar putea fi exprimat, folosind expresiile literale ale lui Driesch, desigur cu o schimbare corespunzătoare a pronumelor (cf Vitalismus pp și urm) Biblioteca "Runivers" VL KARPOV Mister Eu sunt, într-un sens extins, agentul elementar real al naturii Sunt cunoscut doar în legătură cu materialul, deși nu sunt o proprietate a materiei Este imposibil să mă închipui în vreun fel Întrebarea unde mă aflu este una inactivă Pot să împărtășesc, dar rămân întreg Pot folosi factorii din lumea exterioară pentru a produce și întreține ceea ce am nevoie; Am cunoștințe și voință primare, nu bazate pe experiență Factorii din lumea exterioară mă pot limita, pot să mă îmbolnăvesc și să mor De unde și în ce fel am venit, nu știu, știu doar că Aristotel a fost primul care m-a descoperit, iar Driesch mi-a dovedit existența într-o manieră temeinică Ce sunt eu? ' (Răspuns: entelechie Este inutil să explicăm mai departe, pentru că "orice explicație este într-un grad

înalt tautologie și auto-înșelăciune") Dar indiferent de modul în care ne raportăm la conținutul conceptului de entelehie, nu putem decât să fii surprins de armonia și transparența analizei logice a lui Driesch Din punct de vedere formal, el poate fi considerat ireproșabil: rezultatul la care a ajuns rezultă din premisele de bază cu deplină necesitate, nu este nimic de discutat Driesch demonstrează că procesele vieții în totalitatea lor sunt procese sui generis, având propria lor legitimitate independentă, că nu există o explicație pentru ele în fizică și chimie și că organismul nu este o mașină - acest lucru nu poate fi dovedit mai precis și mai convingător Extragând, mai departe, din procesele vieții tot ceea ce este misterios, care nu poate fi supus unei analize ulterioare, el le combină într-un singur concept, o constantă, entelehie Este adevărat că acest nume poate ridica obiecții, dar numele nu este ideea Drish însuși consideră că lucrările sale sunt prima dovadă reală a vitalismului; înainte era doar aspiraţie, goană spre lumină, gândul rătăcea bâjbâind, dar aici se dă un sistem strict de concluzii, bazat pe date experimentale precis stabilite Vor avea apărătorii mecanismului așa ceva? Acest lucru poate fi pus la îndoială Cu toate acestea, în lucrările lui Driesch există locuri slabe, vulnerabile, puncte de sprijin pentru critică Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI DESPRE VIATA În primul rând, întregul sistem ca întreg, ca și întreaga direcție a gândirii lui Drish, este prea formal, abstract Este un fel de minune tehnologică, așa cum a fost Turnul Eiffel la vremea lui, pe care o poți admira, dar cu care nu știi bine ce să faci Într-adevăr, ce legătură are știința naturii cu entelechia - Man-nigfaltigkeit intensivă - care se interesează despre locația căreia este o chestiune inactivă și care este inaccesibilă evaluării cantitative? Poate un astfel de Kunstbegriff să însemne ceva pentru un naturalist? Mintea filozofică a lui Drish nu permite amestecarea psihologicului cu biologicul și introducerea lui în știința naturii, deoarece obiectul psihologiei, "sufletul meu", se află în afara spațiului Pentru alți vitaliști, așa cum vom vedea, nu există limite în acest sens și sunt salvați în "psihic" ori de câte ori pare avantajos Driesch nu face acest lucru, preferând să rămână cu un concept abstract, "a vrea să-și imagineze care" este de neconceput Evident, este necesară reelaborarea acestui concept, poate pentru a-l diseca sau schimba, într-un cuvânt, pentru a supune datele de bază unor noi operații, ale căror rezultate ar fi potrivite nu numai pentru "studii științifice", ci și pentru laborator Ca ipoteză de lucru, este puțin probabil să conteze entelechia Este de regretat că metodele și spiritul științelor exacte ale fizicii teoretice, sau "filozofia naturală", așa cum o numesc englezii, i-au rămas străine lui Driesch El folosește, de exemplu, termenul de funcție și exprimă rezultatele analizei sub forma, parcă, a unei ecuații - dar în ce formă pur formală! Între timp, dacă biologia este vreodată destinată să devină o știință exactă, așa cum crede Driesch, atunci acest lucru cu greu poate fi realizat fără ajutorul analizei matematice Dacă totuși, pentru a păși pe acest teren, atunci va trebui inevitabil să sacrifice biologia aristotelică, deoarece fizica a trebuit să o lase la vremea ei În al doilea rând, oricât de ciudat ar părea la prima vedere, dezvoltarea concepțiilor lui Driesch a fost foarte influențată de viziunea mecanicistă predominantă și în special de "teoria mașinii" a vieții, pe care el însuși a împărtășit-o la un moment dat Nu că vederile menționate mai sus au devenit parte din sistemul lui, nu, dar sistemul a fost modelat și determinată în principal Biblioteca "Runivers" VL, KARPOV directii ca o contragreutate a acestora Punerea

întrebărilor a subliniat natura răspunsurilor Mecaniştii au asigurat că viaţa poate fi explicată prin fizică şi chimie, că biologia era o ştiinţă subordonată primelor două, - Driesch afirmă contrariul: negând subordonarea biologiei, el stabileşte egalitatea acesteia, o pune la acelaşi nivel cu fizica și chimie Mecaniştii spuneau: o fiinţă vie este o maşinărie, Drish îndreaptă toate eforturile pentru a demonstra contrariul şi pune pe scenă un agent anume, care, desigur, nu se află în maşină Punând întrebări, el continuă să stea pe același teren cu adversarii săi, îmbracă întrebarea sub forma unei alternative obișnuite, neadmițând posibilitatea de altceva ' Aceste observații necesită explicații, dar întrucât se aplică nu numai lui Driesch, ci și altor vitaliști, atingând nodul biologiei moderne, va fi mai convenabil să ne oprim puțin asupra lor, dar deocamdată trecem la prezentarea opiniile altor vitalişti P· " Aproape în aceeași direcție cu Driesch, dezvoltă ideea de vitalism și Johann Reinke, profesor de botanică la Universitatea din Kiel A intrat în acest domeniu la sfârșitul anilor , iar de atunci a propovăduit neobosit insuficiența unei viziuni mecaniciste asupra lumii atât în articole speciale, cât și în cărți voluminoase de natură pe jumătate științifică, pe jumătate filozofică, iar mai recent într-o serie de prelegeri abordate către publicul larg J) Este unul dintre principalii adversari ai lui Haeckel și încearcă pe cât posibil să paralizeze efectul nociv al monismului său, acest "Nachtansicht" al epocii moderne ' Orice concepte subtile fizice sau filosofice le explică (și Reinke vorbește de bunăvoie și mult despre filozofie), el le exprimă întotdeauna într-un limbaj clar și simplu; asta arată experiența bătrânului profesor, care o cunoaște pe a lui *) Principalele lucrări ale lui Reinke: Eìnleitung in die teoretische Biologie Berlin Die Welt als Tat Berlin - Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata audiență și forțele sale Subtilitățile și subtilitățile logice în care Driesch se simte atât de liber îi sunt străine lui Reinke, iar în momentul decisiv preferă să apeleze la bunul simț, să sublinieze că nu-și poate imagina problema în alt fel Și totuși, în esență, urmează aceeași cale ca și Drish, prin analiza logică și dezvoltarea unor concepte științifice corecte, fără, totuși, să-și lege analiza cu vreo dată științifică deosebită, precum Drish Cele mai noi opinii ale lui Reinke asupra esenței proceselor vieții sunt rezumate de el extrem de clar și consecvent în prelegerile sale de științe naturale (Natunvissenschafdiche Vorträge N i-)!) În general, aceste prelegeri pot fi recomandate oricui ar dori să-și formeze o idee despre viziunea lui Reinke asupra lumii în ansamblu Reinke nu se recunoaște ca un vitalist: vechiul concept de vis vitalis, cu care el asociază ideea de vitalism, nu îi atrage simpatia În multe locuri, el își dă titlul de "mecanist moderat", deși aria mecanicii este insuficientă, în opinia sa, pentru înțelegerea ființelor vii și ar trebui completată Întrucât aceste completări se dovedesc a fi la fel de departe de mecanism precum învățătura lui Driesch și sunt împotriva ideii actuale a mecanismului, Reinke, în ciuda propriilor declarații, este considerat unul dintre liderii neovitalismului Ce este puterea? Reinke întreabă în primul rând și o definește ca fiind capacitatea de a provoca fenomene Această definiție este mai largă decât definiția mecanică obișnuită, deoarece include atât forma corpurilor, care determină o serie de fenomene, cât și procesele mentale - aproape că se apropie de conceptul de cauză Conceptul de forță este mai larg decât conceptul de energie, care este doar capacitatea de a lucra și este, prin urmare, una dintre forțe Energia se supune principiului conservării, nu dispare și nu se

formează din nou, forța poate dispărea, de exemplu, puterea de refracție a spatului islandez dispare atunci când cristalul este dizolvat în acid clorhidric Energia este un concept cantitativ, forța este unul calitativ) Tradusă în rusă sub denumirea de "Naturphilosophy" Sankt Petersburg Biblioteca "Runivers" VL KARPOV O serie de forțe determină direcția oricărei mișcări, aceasta include capacitatea unui cristal de a refracta o rază de lumină, de a o împărți, aceasta include și locația șinelor de cale ferată care determină direcția trenului Acestea sunt forțe care depind de forma sistemului material, de locația părților sale - Formkrãfte În mecanismele sau mașinile create de mâna omului, putem distinge două tipuri de forțe: în primul rând, forța ca energie, pe cheltuiala căreia mașina produce o anumită cantitate de muncă, și în al doilea rând, forța ca formă care determină direcția în care se eliberează energie, producând efectul dorit La o serie întreagă de mecanisme diverse livrăm rezerva de energie în același mod, răsucind, de exemplu, un arc elastic din oțel care face parte din compoziția lor; dar această energie acumulată, fiind cheltuită, provoacă un efect diferit: într-un mecanism pune în mișcare o săgeată care arată timpul, în altul sună ca o melodie de vals Strauss, într-un al treilea, în cele din urmă, pune în mișcare întregul, ca se întâmplă în locomotivele de jucărie Pretutindeni căile de eliberare a energiei sunt prescrise de formă, condiții sistemice sau forțe sistemice, energia însăși joacă rolul unui sclav Aceste observații preliminare sunt necesare pentru înțelegerea legilor care se manifestă în corpurile vii Cercetările biologice au condus la rezultatul incontestabil că procesele vieții se bazează pe procese relativ simple, ele pot fi numite zgzhgya / shshsh Din câte am putut să le analizăm, se dovedesc a fi de natură fizică sau chimică și este foarte probabil să fie toate Direcția acestor procese fizice și chimice elementare este determinată, ca la mașini, de forțe sistemice care depind de configurația organismului, de exemplu, de structura invizibilă a protoplasmei În acest sens, corpurile vii reprezintă analogii ample cu mecanismele și, astfel, există toate posibilitățile de a vorbi despre o "înțelegere mecanicistă a vieții" "Cred", adaugă Reinke, "că această viziune este destul de diferită de așa-numitul vitalism, care s-a amestecat într-o grămadă de forțe dominante și de slujire" (Naturw Vort Heft, p) Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viață, Z Dar mașinile nu apar de la sine, acele forțe sistemice conducătoare care fac dintr-o mașină o mașină sunt unite într-un întreg armonios prin activitatea creatoare a omului Mașinile sunt de neconceput fără un mecanic Trebuie să existe analogii cu aceasta în corpurile vii Știm că organismele complexe ale animalelor și plantelor, în care sunt întruchipate "condițiile sistemice", s-au format prin dezvoltare din celula ou În ce fel s-ar putea întâmpla asta? Evident, dezvoltarea unui organism și toată activitatea sa, legată de condițiile sistemice, trebuie să aibă o "bază sau cauză reală" specială în corpurile vii, la fel cum munca mentală a unui tehnician este cauza construcției unei mașini Ajungem astfel la "ceva complet nou", la recunoașterea inevitabilă a forțelor speciale căreia își datorează originea structura mașinii, condițiile sistemice la animale și plante Reinke propune să numească aceste forțe "dominante" Dominante, conform autorului, sunt un concept simbolic; ele înseamnă "necesar ereditar" (Erbzwang), transmis din generație în generație și producând un nou organism cu condițiile sale sistemice Dominanții, la fel ca mecanicii, construiesc în secvența corectă "o structură care acționează în mod intenționat și rapid"; ele unesc în

sine un întreg complex de cauze interne formatoare În primele sale lucrări, Reinke a distins două varietăți de dominante: lucru (Arbeits-) și formare (Bildungsdominan-ten); în ultimul timp el a identificat dominantele de lucru (și, în consecință, baza acțiunilor instinctive ale animalului) cu forțe sistemice Nu se vede în aceasta o anumită concesie a mecanismului Comparația dominantelor cu entelehia lui Driesch sugerează ea însăși; asemănarea lor este remarcată și de Reinke însuși Și la fel ca entelechia, dominantele sunt un concept, un simbol (cf Kunstbegriff a lui Drish), prin care desemnăm "ceva necunoscut" Este imposibil să le prezinți într-un mod definit, ele sunt pur și simplu un "rezidu de analiză", o "idee", "o admitere a agnosticismului temporal" ' Comparația cu activitatea mentală a tehnologiei este singura analogie posibilă pentru dominante și, prin urmare, pot fi numite pe bună dreptate "puterea intelectuală" a organismelor Biblioteca "Runivers" WD KARPOV Dar oare dominantele aparțin unor forțe materiale sau psihice? Și este dificil să dai un răspuns complet cert la această întrebare "Eu personal", spune Reinke, "înțeleg sufletul doar ca ceva conștient", iar acest lucru, desigur, nu vorbește în favoarea naturii psihice a dominantelor Psihicul, conform lui Reinke, este o forță specială asociată conștiinței; ea, ca si dominantele, isi subordoneaza energia; între mental și material există o interacțiune, o legătură cauzală Astfel, Reinke apare ca un adversar hotărât al paralelismului psihofizic "În om, punctul cel mai înalt în dezvoltarea celor vii, avem, într-o relație dinamică, de-a face cu forțe de patru feluri; dat fiind starea actuală a biologiei, le putem numi: energie, forțe sistemice, forțe dominante și conștiente ale spiritului Despre natura acestora din urmă, nu ne putem forma o idee care să ne permită să le comparăm cu forțele cunoscute ale naturii Întrucât forțele psihice influențează procesele materiale din organism, este de la sine înțeles că acestea trebuie să intre în domeniul biologiei În acest punct, Reinke merge mai departe decât Driesch, considerând posibilă împărțirea forțelor vitale în două categorii definite, dominantele și sufletul Să observăm că problema conștiinței psihicului și a relației conștientului cu inconștientul este una dintre cele disputate este decis de psihologi specialiști în moduri extrem de diferite și, prin urmare, împărțirea rămășiței necunoscute a analizei biologice în dominante și suflet este în mare măsură o chestiune de gust La urma urmei, Reinke însuși nu găsește nicio analogie pentru dominante, în afară de activitatea mentală a unui tehnician Ceea ce s-a spus, cred, este suficient pentru a caracteriza punctele de vedere ale lui Reinke Mai mult decât atât, cititorul care a făcut cunoștință cu Driesham este puțin probabil să găsească multe noi pentru el în Reinke Amândoi stau pe creasta valului filozofic care a izbucnit în biologie, rupând barajul materialismului dogmatic și sunt, fără îndoială, cei mai buni și mai tipici reprezentanți ai New Deal-ului Ele lucrează în aceeași direcție, dar apelează la un cerc diferit de cititori și astfel se completează reciproc Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata III Este interesant de observat cum, odată cu dezvoltarea vitalismului, se schimbă treptat viziunea asupra semnificației psihicului în explicarea fenomenelor vitale Drish, cu consistenta deplina, neaga posibilitatea unei astfel de aplicatii; acceptă să vorbească despre suflet, dar ca despre entelehie sau psihoid Reinke face un pas mai departe și evidențiază sufletul conștient ca principiu special al fenomenelor de viață; în cel mai nou reprezentant al vitalismului, Pauli, psihicul conștient iese în prim-plan, găzduind tot restul analizei August Pauli, profesor de

zoologie la Universitatea din München, este unul dintre acei teoreticieni ai evoluției (Deszendenztheoretiker) care, în opoziție cu darwinismul, au prezentat și actualizează lamarckismul cu o diligență deosebită și care s-au grupat în jurul noii reviste Zeitschrift für den Ausbau der Entwickelungs lehre Opera principală a lui Pauli este voluminoasa Darwinismusund Lamarkism us ( ); ea a nominalizat imediat autorul și i-a adus popularitate Pentru noi, de mai mare interes este rezumatul opiniilor teoretice ale lui Pauli, realizat de acesta în articolul "Die Anwendung des Zweckbegriffs auf die organische Kõrper (Zeitschr fd Ausbau d Entwicklungslehre Bd I, H - ,) , îl vom avea în vedere Următorul extras din articolul lui Pauli ne va introduce imediat în esența înțelegerii sale despre viață Este o chestiune de definire a celulei și a protoplasmei După ce a dat definiția obișnuită în formularea lui Richard Hertwig (din Lehrbuch der Zoologie Aufl), conform căreia principalele proprietăți vitale ale protoplasmei sunt "mișcarea, iritabilitatea, nutriția și reproducerea", Pauli continuă: "Această înțelegere obișnuită a proprietatile vitale ale celulei trebuie modificate astfel: protoplasma simte *), este constienta de starile sale, prin urmare, are o subiectivitate psihologica; ea distinge prin compararea stărilor eterogene, prin aceasta se irită în energia ei Cursivele sunt ale mele peste tot Biblioteca "Runivers" VL KARPOV esența, este determinată în reacții constând în producerea de muncă fizică, pe care o dirijează în funcție de starea sa, în timp ce urmărește să favorizeze acele momente care păstrează sau măresc starea dorită, împiedică sau înlătură nedorit Acțiunile ei în reacțiile lor au astfel o relație rațională cu stările interne - qualités effectus qualità tibus causae respondent - sunt teleologice și urmează o cauzalitate psihofizică; sunt acțiuni (Handlungen), productivitatea lor este limitată, sunt moștenite, învățate, condiționate de o creștere a iritațiilor "(p) Cititorul va ierta "traducerea oarecum stângace a pasajelor lungi ale lui Pauli" a lui Pauli în comparație cu originalul În orice caz, ceea ce vrea să spună autorul este destul de clar El crede că studiul celulei intră într-o fază nouă, "logic" condiționată: este necesar să se creeze o "psihologie" a celulei și, în acest fel, să se caute o explicație a proceselor vieții care ne sunt de neînțeles Să ne amintim că opinii similare au fost exprimate în urmă cu ani de compatriotul nostru Prof Famintsin în cartea sa "Științe naturale și psihologie" Să luăm acum în considerare modul în care Pauli susține aceste propoziții Punctul de plecare este conceptul de oportunitate aplicat ființelor vii Darwinismul, după cum se știe, a încercat să distrugă acest concept* i e da-i o interpretare mecanica simpla În cele din urmă, această încercare trebuie recunoscută ca un eșec: conceptul de scop se infiltrează de pretutindeni, își face loc în biologie în cele mai diverse moduri și, încetul cu încetul, devine nodul său teoretic În neo-marxism, teleologia apare ca principalul punct fundamental Pauli argumentează în continuare după cum urmează Permiteți-ne introducem conceptul de scop pentru a explica fenomenul, i e folosiți-o ca cauză, explicația va fi doar "în mod natural" atunci când o transferăm obiectului, sau mai bine zis, "subiectului, purtătorul proprietăților de explicat" Numai în acest fel este eliminată teleologia teistă, care transferă scopul Creatorului (în această eliminare Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata al viziunii teiste, Pauli vede meritul deosebit al lamarckismului) Astfel, o ființă vie manifestă o activitate independentă cu scop - (auto-teleologie Ce înseamnă aceasta? Caracteristic numeroaselor manifestări vitale ale scopului-cauză este

că termenul mediu se mișcă între cauză și acțiune Cu ajutorul ei, trăsăturile acțiunii așteptate se reflectă în cauze și de aici rezultă că între cauză și efect există o relație de judecată (Urteilsbeziehung) O relație de judecată poate apărea numai dacă există factori care simt, disting, aleg între unul sau celălalt, ergo cauzalitate intenționată nu poate fi decât psychistische Întregul curs de discuție care a fost purtat este foarte familiar; în ultimii douăzeci de ani astfel de gânduri au fost expuse în literatura de științe naturale de cel puțin douăzeci de ori și au fost formulate destul de precis de Kossmann în tratatul său de teleologie Caracteristica lui Pauli este concluzia rapidă a caracterului psihic al cauzei, un pas pe care majoritatea scriitorilor au ezitat să-l facă Dar pentru a aplica corect psihicul la explicarea fenomenelor biologice, este necesar să se determine cu exactitate natura psihicului și relația acestuia cu procesele materiale În extrasul lung pe care l-am citat, există o frază: "acțiunile urmăresc cauzalitatea psihofizică" Din aceasta, se pare, putem concluziona că Pauli este un dualist și recunoaște existența unei substanțe spirituale speciale care acționează asupra corpului , precum Reinke, Busse, Hartmann etc Dar Pauli nu vrea să se recunoască drept dualist Iată cum vorbește despre psihic Cauzalitatea datorată unui factor psihic, așa cum se crede în mod obișnuit, trebuie combinată cu forțe organice care nu se găsesc în lumea anorganică Pe această bază, introducerea factorilor psihici trebuie fie să ducă la vitalism, la vitalitatea vechilor autori, pe bună dreptate, abandonați, fie să sape o prăpastie între regnul organic și cel anorganic Dar nici pe acesta din urmă nu le putem permite, deoarece ne este clar că primele ființe vii trebuie să fi apărut în mod natural Biblioteca "Runivers" VL KARPOV din material anorganic Este posibil să se evite dificultățile în același mod ca pe vremea lui Bunge - și anume, să se introducă conceptul de expedient ca "regula de bază în discutarea reacțiilor fiziologice ale organismului", să-l folosească ca "principiu euristic" O astfel de cerere a fost făcută și de Kant; el a considerat oportunitatea ca un principiu regulator, nu unul constitutiv Ca principiu euristic, conceptul de scop poate fi aplicat și lumii anorganice; cel puțin legea lui Le Chatelier și Braun, care stabilește echilibrul intern al proceselor chimice, indică autoteleologia lor Este de la sine înțeles că autoteleologia, ca principiu euristic, "nu poate fi reprezentată senzual", "este greșit să încercăm să o fundamentam în concepte" Prin urmare, "trebuie să renunțăm complet la conceptul de suflet (suflet celular, suflet corporal), ca desemnări înșelătoare, și să-l înlocuim cu termeni cauzali sau astfel de adjective care exprimă că ne referim la momentul mental al fenomenului" (p) Dar, mai adaugă Pauli, întrucât această maximă, atunci când o substituim în întrebarea noastră despre natură, "arată existența obiectivă a ideilor unui scop în afara noastră, ea nu poate fi privită ca o simplă necesitate subiectivă a înțelegerii noastre, ci ne dezvăluie justificare obiectivă în natură" și astfel, teleologiei neo-lamarckiene, aplicăm termenul kantian de "realism fizic" Este imposibil să nu te gândești la acest loc Pe de o parte, autoteleologia este un principiu euristic și nu poate fi fundamentat; pe de altă parte, are o justificare obiectivă în natură și poate fi definită în termeni care înseamnă un moment mental Ce este ea? Kunstbegriff, cum sunt dominantele și entelehia? Dar atunci, pe ce bază se utilizează termeni psihici destul de precisi și definiți: senzație, distincție, judecată? Că Pauli nu vrea să stea pe terenul paralelismului psihofizic obișnuit, mi se pare, este clar: atunci, până la urmă, factorii psihici nu pot da nicio explicație și nu

este nevoie să-i implice în biologie Evident, frica de teism și, dacă pot să spun așa, eticheta științifică naturală nu îi permit lui Pauli să fundamenteze psihic Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI ȘTIINȚIFICE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata şi-l obligă să vorbească despre sufletul conştient fără să-l numească Altfel, ar fi mult mai ușor să vă alăturați lui Driesch Iată lipsa pregătirii filozofice stricte a lui Pauli, care iese în evidență neobișnuit de clar în comparație cu Driesch și Reinke Lăsând în urmă o explicație dificilă și delicată a naturii autoteleologiei (pusă, de altfel, într-o notă de subsol), Pauli procedează fără piedici și ajunge la rezultatul citatului dat la începutul capitolului - despre necesitatea suplimentării definirea celulei cu termeni psihologici Pentru a clarifica acest citat, voi cita câteva dintre considerațiile ulterioare ale lui Pauli cu privire la psihismul celulei Cunoaștem cel mai bine autoteleologia din experiența personală, dar la om, un organism complex, ea este conectată cu un creier complex; dacă transferăm direct în celulă proprietățile psihicului uman, merităm, pe bună dreptate, reproșul antropomorfismului Este necesar să se analizeze proprietățile mentale ale unei persoane și să le reducă, adică redus la formele cele mai primitive care pot fi găsite chiar și într-o celulă Făcând o astfel de analiză, Pauli reduce cauzalitatea auto-teleologică la cel mai simplu factor mental, senzația, cuplat cu tensiunea energetică Numai acest factor este suficient pentru a înțelege autoteleologia celulei în ansamblu: din eterogenitatea senzațiilor ia naștere diferențierea, procesul de bază al cunoașterii, "din opoziția senzațiilor provine excitația (Erregung) și din tensiunea lor fizică dorința (Wollen) " În felul acesta, Pauli restaurează treptat în elementul vital, celulă, totalitatea proprietăților mentale care caracterizează acțiunile umane; Cu același termen "acțiuni" el desemnează manifestări ale activității vitale celulare Și întrucât analiza lui Pauli din punct de vedere psihologic nu este foarte amănunțită, este puțin probabil ca acesta să poată evita reproșul antropomorfismului, care se pare că îl sperie Omit restul articolului, unde Pauli aplică autoteleologia și psihologia la explicarea fenomenelor fiziologice cu exemple concrete El spune Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" VL KARPOV despre organele de simț ale plantelor, apoi se oprește în detaliu asupra lucrării lui Pavlov privind fiziologia digestiei, care, printre altele, elucidează influența factorilor mentali asupra cantității și calității secrețiilor secretate Faptele citate prezintă, fără îndoială, un interes profund, dar nu se adaugă nimic nou la caracterizarea concepțiilor teoretice ale lui Pauli asupra viețuitoarelor Schopenhauer a pus următoarea zicală ca epigrafă unuia dintre tratatele sale: "Moral predigenist leicht, moral begründen schwer"; același lucru, mutatis mutandis, se poate aplica și încercărilor de a introduce psihicul în știința naturii Este ușor și aparent de înțeles să vorbim despre necesitatea psihologiei celulare, să descriem acțiunile unei ființe vii, chiar și evoluția vieții în ansamblu, folosind termeni psihologici, dar pentru a fundamenta această introducere și a pune mentalul într-o legătură cauzală cu biologicul, fără a depăși limitele biologiei științifice, - sarcina este dificilă și greu de rezolvat Articolul lui Pauli nu dă nimic pozitiv în acest sens, dar este interesant ca exemplu de păreri și dispoziții ale unui cunoscut grup de zoologi la începutul secolului XX Problemele biologiei teoretice și formularea lor sunt în esență aceleași acum ca și pe vremea lui Aristotel, mai mult, sunt apar în mintea oricărei persoane profane când începe să se gândească mai profund la viață Secolul al XIX-lea, "epoca

științelor naturale", a fost implicat în dezvoltarea lor detaliată, dar apoi s-a întâmplat ceva surprinzător: pe măsură ce lucrarea progresa, problemele în sine au dispărut treptat din câmpul vizual mental al omului de știință Pădurea a dispărut în spatele copacilor Și acum suntem din nou prezenți la deschiderea sa și din nou problemele vechi au primit în ochii celor care au început să vadă interesul noutății Este de mirare că o formulare simplă și firească a problemei i se pare omului de știință, obișnuit cu alte cuvinte, o întreagă revelație Într-adevăr, neovitalismul marii majorități a vestitorilor și predicatorilor New Deal, de la Bunge, Rindfleisch, Borodin, la Schneider și Pauli, conține ceva mai mult decât o întrebare? Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata IV Nu mă voi opri mult asupra opiniilor altor biologi vitaliști, dintre care Carl Camillo Schneider ocupă primul loc în ceea ce privește numărul de lucrări scrise Părerile sale, chiar mai puțin clare decât cele ale lui Pauli, se află, de altfel, într-o perioadă de evoluție constantă: el însuși marchează deja câteva perioade ale vitalismului său În ultimul articol (Zeitschrift fd Ausbau der Entwickelungslehre Bd I), Schneider numește noua lui tendință "evitalism" și îi pune pe vechii autori în legătură directă cu vis vitalis Există, în opinia lui, o substanță vie specifică; ea se manifestă întotdeauna sub formă de boabe, vizibile sau invizibile la microscop, iar în toate procesele, cu excepția dezvoltării, rămâne neschimbată Sarcina principală a materiei vii este de a comunica o anumită direcție proceselor fizice și chimice Aceasta este o repetare a doctrinei unităților vitale care a dominat literatura anilor ; Schneider îl pune în legătură cu forța vitală și îi conferă o culoare aparte "Vitalitatea" pentru el este un fenomen psihic, un substrat vital altul decât cel material, și anume cel psihic Dar aici trebuie adăugat că Schneider înțelege psihicul în sensul lui Mach, adică "că elementele mentale: culorile, tonurile, presiunea, senzațiile de căldură, mirosurile etc , sunt realități care umplu spațiul și nu apar doar în creier " Îmi permit să pun capăt acestui lucru și îi rog pe cei care sunt interesați de Schneider să citească articolul său în original, deoarece, în opinia mea, este de neconceput să transmitem în cuvinte scurte o filosofare ulterioară "Ar trebui să te bucuri", spune însuși Schneider, "dacă pe această bază te înțelegi pe tine însuți; de la o înțelegere deplină a celorlalți, cărora adesea le lipsește autoînțelegerea, este ușor să stai departe Dar tendința vitalistă nu se limitează doar la biologi; La dezvoltarea sa au luat parte și filozofii, desigur, cei pentru care domeniul biologiei nu este străin Întrucât problema vitalității prezintă o tendință irezistibilă de a plonja în domeniul speculației, apoi de a asculta vocile persoanelor competente în acest domeniu, * Biblioteca "Runivers" VL KARPOV este pozitiv necesar Când spun asta, mă refer la doi filozofi: Edward F Hartmann și Henri Bergson Deținând vaste cunoștințe de specialitate în toate ramurile științelor naturii, Hartmann avea tot dreptul să își spună cuvântul cu privire la înțelegerea vieții, așteptându-se ca aceasta să fie luată în considerare El a dedicat problemei vieții una dintre ultimele sale lucrări, "Problem des Lebens", un volum mare de de pagini Vom găsi în ea, în primul rând, o istorie detaliată a problemei, o expunere a punctelor de vedere ale tuturor biologilor mai mult sau mai puțin importanți de la mijlocul secolului al XIX-lea și, în al doilea rând, o formulare extrem de clară și distinctă a propriilor opinii ale lui Hartmann Motivele care îl forțează pe Hartmann să se alăture vitalismului sunt aceleași ca ale altor vitaliști: insuficiența forțelor obișnuite, "centrale" ale fizicii și mecanicii de a explica

viața, imposibilitatea de a explica cu ajutorul lor oportunitatea pe care organismul o dă dovadă în alegerea mijloacelor pentru protecţie şi autoconservare, dezvoltare etc Clarificarea tuturor acestor lucruri este, în ochii lui Hartmann, principalul merit al vitalismului Însă, ca filosof realist, nu se mulțumește să afirme un fapt și să construiască concepte abstracte, precum entelehie sau dominante, ci merge mai departe și încearcă să determine mai precis, în conformitate cu metafizica sa, trăsăturile caracteristice ale "principiului vieții" Astfel, parcă, continuă opera idealistului Driesch, ridicând pe locul defrişat de el, clădirea filosofiei naturale Și trebuie să facem dreptate: această clădire este unul dintre cele mai bune exemple arhitecturale de stil natural-filosofic Noul vitalism, spune Hartmann, trebuie să evite cele trei greșeli fundamentale ale vechiului, cele trei căi false, de-a lungul cărora va fi întotdeauna învins de mecanismul eteric, a patra sau a cincea stare de agregare A doua cale falsă este antropomorfismul Întrucât principiul vital prezintă o activitate convenabilă, el a fost înzestrat cu proprietățile conștiinței umane, dotate cu cunoștințe despre procesele fizice și chimice, ale căror Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata s-a gândit, a făcut o alegere etc Au făcut din el un fel de mare demon, "cu care organismul era înzestrat, fără să-l bănuiască A treia cale este individualizarea Recunoașterea principiului vieții ca ceva individual, măsurat într-o anumită proporție a fiecărui individ Într-un astfel de caz, creșterea, declinul, dispariția, divizarea sau fuziunea a două principii este de neînțeles În consecință, trebuie să reprezentăm principiul vieții ca imaterial, inconștient și supraindividual (supraindividuell) Conceptul de materie, conform vederilor fizicii teoretice moderne, se reduce la conceptul de forță asociată unui punct cunoscut din spațiu ca centru: orice materie este descompusă la sfârșit - se termină într-o serie de forțe centrale Principiul vieții, așa cum crede Hartmann, este și el o forță, dar de un cu totul alt fel, care, spre deosebire de materie, nu are un centru, adică neemanând dintr-un loc anume din spațiu Fiind o forță, principiul vital poate acționa asupra altor forțe, adică asupra particulelor de materie; prin rotirea și mișcarea acestora, el poate transfera energia sistemului de la o axă de coordonate la alta Dar el însuși nu este energie și nu are potențial Hartmann, ca autor al cărții Weltan-schauung der modernen Physik, a fost complet impregnat de spiritul mecanicii și energeticii moderne; aceasta îi permite să-și dezvolte în detaliu viziunea asupra forțelor care nu au centru și să demonstreze că din punct de vedere fizic ele pot fi recunoscute fără contradicție Desigur, se poate argumenta dacă astfel de forțe există cu adevărat, dar dacă nu se poate face fără ajutorul lor, introducerea lor este permisă Principiul vieții nu poate fi decât inconștient Cel care nu recunoaște procesele mentale inconștiente îl poate numi psihoid; pentru Hartmann însuși va fi, desigur, psihic Nicio memorie, nicio judecată, nicio cunoaștere dobândită nu poate fi atribuită principiului inconștientului; acţionează, ca orice forţă, conform legilor sale inerente, imanente, din necesitate De remarcat că, potrivit lui Hartmann, atât atomii, cât și moleculele au un caracter psihic inconștient, dar sunt indivizi, deși de ordin inferior Și viața- Biblioteca "Runivers" VL KARPOV Principiul hiì nu este ceva individual, adică ocupând un anumit loc în spațiu la un anumit moment, își manifestă activitatea doar asupra indivizilor alcătuiți din forțe centrale, fie că sunt molecule sau organisme Ele furnizează pentru principiul vital un punct de atașament - punct mobil; nu există alt

punct - punct fixum Acțiunile principiului vital sunt, desigur, oportune și aceasta este semnificația sa principală, dar nu există nicio diferență fundamentală între el și materie în acest sens; teleologia sa este doar mai înaltă decât teleologia naturii anorganice Astfel, forța vitală ocupă un loc definit în lume ca întreg, în ființa sa inconștientă și constând din forțe inconștiente, care acționează intenționat Avem tot dreptul să numim metafizic un astfel de principiu vital; Hartmann face exact asta Granița dintre știința naturii și filosofia naturii dispare; se contopesc într-unul singur; deci, bineînțeles, așa trebuie să fie pentru oricine încearcă să îmbrățișeze procesul mondial ca întreg Extrem de interesantă este viziunea lui Hartmann asupra relației sufletului cu trupul, asupra așa-zisului cauzalitate psihofizică Hartmann, după cum se știe, este un adversar al paralelismului psihofizic, dar în el sistem, problema legăturii sufletului cu trupul primește o acoperire specială Conștient psihic și inconștient psihic sunt două concepte care trebuie distincte clar Psihicul inconștient, cu care suntem deja familiarizați, deoarece în organisme coincide cu principiul vieții, poate acționa asupra fizicului Acest lucru este destul de de înțeles: la urma urmei, fizicul este esențial inconștient psihic, doar individualizat Dar psihicul conștient are o zonă mult mai îngustă: este pur și simplu latura interioară a psihicului inconștient, iar relația sa directă cu fizicul este de neconceput Întrebarea "acțiunii sufletului asupra corpului" se împarte astfel în două: i) acțiunea inconștientului-psihic asupra fizicului - aici este zona "cauzalității psihofizice" și) relația a psihicului conștient la inconștient; există aici un fel de "paralelism" Pentru vitalismul modern, o astfel de formulare a întrebării este de mare interes, Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata Dacă Pauli ar fi cunoscut-o, prezentarea lui ar fi câștigat probabil în claritate v În multe privințe, viziunea lui Hartmann asupra lumii este abordată îndeaproape de un alt filozof care tratează problemele biologice - Henri Bergson, profesor de filozofie la Collège de France Ultima sa lucrare, L'évolution créatrice, publicată în , a trecut prin patru ediții într-un an și a devenit o carte la modă pozitiv: "Catolicii îl citesc; pragmatiștii îl folosesc; socialiștii îl studiază", scrie unul dintre recenzorii francezi Hans Driesch a salutat cu entuziasm cartea lui Bergson, încercând să atragă atenția compatrioților săi asupra ei - și numai această recomandare poate determina un biolog să ia studiul Din cartea extinsă și atentă a lui Bergson voi cita doar ceea ce are legătură directă cu înțelegerea vieții Bergson, desigur, este un vitalist, dar nu-i pasă de fundamentarea științifică a vitalismului, ci construiește mai departe și, în acest sens, lucrarea sa, împreună cu Problema des Lebens a lui Hartmann, poate fi considerată ca completarea și continuarea logică a lui Driesch muncă Într-adevăr, este imposibil de înțeles și reprezentat entelechia, principiul de viață al lui Driesch, - Bergson pleacă de aici: "gândirea noastră în forma ei pur logică este incapabilă să reprezinte adevărata natură a vieții, sensul profund al procesului de evoluție " Principiul vital este prea specific pentru a fi plasat în cadrul științei noastre Baza și esența vieții este un impuls inițial special, aspirația - "elan originel", care nu se estompează, care trece din generație în generație prin toate ființele vii; el face ființele să trăiască, să se dezvolte, să subjugă materia moartă puterii sale, să evolueze Acesta este un singur flux, împărțit în mai multe fluxuri și în fiecare dintre ele arată o parte specială a naturii sale A înțelege viața înseamnă a înțelege "elan originel"; dar în niciuna dintre

ființele vii nu se manifestă pe deplin, ele trebuie luate toate împreună, în diversitatea lor infinită Tradus în rusă sub titlul "Evoluție creativă" Biblioteca "Runivers" VL KARPOV Dar în ce fel este posibil să cunoaștem această esență fundamentală a vieții? Știința creată de omenire și de care este atât de mândră este complet nepotrivită acestui scop Atunci ce este potrivit? Aici Bergson își dezvoltă teoria cunoașterii, țesut într-un singur nod cu filosofia sa naturală - și acesta este unul dintre cele mai interesante aspecte ale întregului sistem Cunoașterea este una dintre manifestările vieții, ca și viața însăși; este împărțită în mai multe fluxuri paralele: în diferite părți ale regnului animal, capacitatea de a cunoaște este exprimată diferit, nu numai cantitativ, ci și calitativ Intelectul uman este unul dintre tipurile de cunoaștere care s-a dezvoltat în el cu o forță deosebită; trăsătură caracteristică epocii - capacitatea de a gândi logic, capacitatea de geometrie și, în general, de procesare matematică a realității Inteligența este în mod necesar unilaterală; el este destinat să ia în stăpânire natura moartă, anorganică și să facă din ea un instrument al omului; adevărata lui sarcină este fabricarea și, în loc de homo sapiens, ar fi mult mai corect să numim un om homo faber - un meșter Dar pentru a înțelege esența vieții, care curge veșnic, se schimbă veșnic, intelectul uman cu știința sa este categoric incapabil Viața este ilogică Din fericire, intelectul nu este singurul mod de a cunoaște; poți cunoaște cu ajutorul instinctului Această abilitate este dezvoltată deosebit de strălucitor într-una dintre ramurile fluxului de viață, la artropode și în familia himenopterelor (viespi, albine, furnici) atinge punctul culminant Viespile solitare pot face față gândacilor, pregătindu-i pentru hrana urmașilor lor, astfel de operațiuni complexe care depășesc puterea unui zoolog învățat Ea știe unde sunt localizați nodurile nervoase ale gândacului și îi găsește direct, fără antrenament prealabil, prin instinct Putem defini instinctul drept cunoașterea directă a lucrurilor, în timp ce inteligența este îndreptată spre cunoașterea relațiilor Și omul nu este complet lipsit de cunoaștere instinctivă Intelectul, gândirea logică formează miezul strălucitor al cunoașterii umane, este înconjurat de o graniță mai puțin clară și ceață a cunoașterii instinctive Aceasta este ceea ce filozofii au numit intuiție, "Anschauung", cunoaștere care pătrunde direct în esența lucrurilor, fără judecată și Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI DESPRE VIATA logica Numai în acest mod intuitiv putem înțelege esența vieții Incapacitatea intelectului de a înțelege viața se reflectă în aparenta insuficiență a două viziuni moderne ale biologiei teoretice: mecanism și finalism, adică teleologie Explicația mecanică a vieții este deja imposibilă pentru simplul fapt că nu poate lua în considerare timpul Toate ființele vii apar și se schimbă continuu; fiecare clipă care trece își lasă amprenta asupra lui Timpul curge neobosit înainte, iar viața se schimbă odată cu el; de aceea nu se repetă niciodată; dar pentru o înțelegere mecanică a lumii, este doar că timpul nu are o durată reală (durée), este doar "timp", "t", care poate fi făcut să se miște în orice direcție cu orice viteză Un astfel de timp este aplicabil doar pentru a explica fenomenele recurente ale naturii moarte Teleologii de ultimă generație, de exemplu, neo-lamarckiștii, încearcă și ei să stoarce vieții în cadre nepotrivite Uneori se vorbește despre activitatea conștientă oportună manifestată de o ființă vie în evoluția ei, ca și cum ar fi vorba despre om, adică transfera trăsăturile intelectului uman la baza vieții Uneori li se pare că viața se dezvoltă după un anumit plan, nu se știe de cine și când este înscrisă *, în

acest caz ei consideră pur și simplu trecutul în lumina prezentului Dar nu există un plan în dezvoltarea vieții: viața merge așa cum îi place, dezvoltându-și trăsăturile inerente și împărțindu-le între specii separate, încercând și eșuând, creează constant lucruri noi și direcția creativității sale nu poate fi prevăzută Nu vom lua în considerare cât de mult conțin ideile noi ale lui Bergson Cititorul educat filozofic va întâlni, desigur, o mulțime de lucruri familiare în Evoluția Creativă: intuiția reaparând la suprafața filosofiei, voința ca bază a vieții, subordonarea intelectului etc Dar toate acestea sunt lipite cu măiestrie într-un singur întreg , expuse într-o formă strălucitoare și oferă, în general, o iluminare neobișnuit de strălucitoare și profundă a vieții Poate că mai mulți biologi vor arunca această carte cu enervare de îndată ce se va familiariza cu apologia cunoașterii intuitive - și va pierde multe Pentru ce este Biblioteca "Runivers" VL KARPOV, Bergson acordă atenție, este în principiu destul de corect, se poate argumenta doar despre modalitățile de exprimare Este posibil, de exemplu, să reducem intuiția la acea creativitate psihică inconștientă, a cărei întrebare este dezvoltată intens de psihologia modernă Dar, în plus, este destul de posibil să se introducă în ciclul cunoașterii științifice ceea ce Bergson consideră proprietatea exclusivă a intuiției Aceasta nu va fi cunoasterea stiintelor naturii, cunoasterea stiintelor exacte, pe care Bergson o considera singura, ci cunoasterea istorica, in sensul in care Rickert isi dezvolta teoria Logica istoriei și conceptele sale de bază sunt diferite de cele din știința naturii și, desigur, încercările de a încadra procesul istoric al evoluției în cadrul științei naturale sunt sortite eșecului La această propoziție, precum și la opiniile lui Bergson cu privire la studiul vieții în general, va trebui să revenim în partea a doua Pornind de la o întrebare pur biologică, a trebuit să mergem mai adânc în profunzimile filosofiei naturale Interesul pentru filosofia naturală este destul de înțeles și justificat: la urma urmei, "un om de știință naturală, în plus, un om și, ca om, este întotdeauna mai mult sau mai puțin un filosof", notează Hartmann Într-adevăr, intrând în contact mai strâns cu sistemele metafizice, citindu-le și luând punctul de vedere al creatorului lor, ai o plăcere deosebită Întreaga lume începe să pară o încăpere vastă luminoasă, în care diferitele etape ale procesului lumii sunt situate în ordinea corectă, reduse la esența lor interioară, și unde tu însuți îți găsești locul; totul este legat unul de celălalt prin o mie de lanțuri și formează un întreg armonios, plin de sens și frumos Această desfătare este în mare măsură de natură estetică, ca și contemplarea unei opere de artă, și de aceea devine pentru prima dată de înțeles afirmația paradoxală a lui Lotze, că printre considerentele care determină alegerea între ipotezele științifice ar trebui luate în considerare și cele estetice În orice sistem metafizic, viața și întrebările asociate cu acesta au un anumit loc, dar este neapărat limitat, are Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata însemnând numai în legătură cu întregul și este subordonat acestuia, ca mai important Prin urmare, desprinzându-se de contemplarea întregului și trecând pe tărâmul științei concrete cu nevoile sale reale, faptele și fleacuri, omul de știință începe să simtă o dezamăgire involuntară: înțelegerea filozofică, care poate fi corectă, se dovedește a fi prea larg și abstract și în unele părți chiar îndrăzneț Filosoful hotărăște să tragă o asemenea concluzie, să treacă peste o astfel de linie, ceea ce pentru muncitorul din cutare sau cutare domeniu pare a fi o întreprindere riscantă Și acest lucru este destul de de înțeles, deoarece filozoful,

după ce a rezolvat o anumită întrebare, merge mai departe, scopul său nu este aici; muncitorul, însă, se oprește pe gânduri, știind că va mai trebui depusă multă muncă înainte ca problema să primească o claritate științifică completă Tocmai un astfel de punct în biologie este recunoașterea unei forțe speciale, a unui agent, a entelehiei, a sufletului, a elanului sau cum s-ar putea numi, fără de care explicația vieții ar fi imposibilă și care nu are nicio analogie în natura anorganică Exemplu de șapte ori și respingeți o dată, spune înțelepciunea populară, iar înțelepciunea științifică cere: "principia non sunr mulriplicanda praeter ne ces sitate ni" (Newton), prin urmare trebuie să revizuim din nou și din nou standardele pe care vitalismul le transmite drept singurele posibile Hartmann, fără îndoială, mai conștient de situație decât oricine altcineva, scrie în prefața la Problem des Lebens: iologicheskiy, ce legătură are nu numai că nu este echivalent cu ei, dar ocupă cel mai înalt nivel (übergeordnet) , și că vitalismul filozofic natural nu privește și nu limitează domeniul de lucru și metodele științelor naturale; astfel, a lupta împotriva lui și a-l alunga nu poate fi de niciun interes pentru specialist De îndată ce acest punct de vedere va dobândi, pacea va fi restabilită între știința naturală și filozofie Sub această afirmație, cred, toți cei care nu consideră cunoașterea științifică naturală ca fiind singura și exhaustivă a întregului domeniu al cunoașterii umane va subscrie de bunăvoie; întreaga întrebare este: unde se termină știința naturii și unde începe filosofia călătoriei? Biblioteca "Runivers" VL KARPOV VI Nu cred că se pot contesta serios aspectele pozitive ale vitalismului Este necesar să ne imaginăm starea în care se aflau punctele noastre de vedere asupra esenței vieții la începutul anilor ai secolului XIX și direcția în care au lucrat teoreticienii biologiei și apoi semnificația neovitalismului în istoria biologiei va deveni complet clar Proprietățile de bază ale vieții erau de obicei asociate cu proprietățile materiei vii (Lebensstoft, matière vivante), adică protoplasmă Această substanță, sau un amestec de substanțe, așa cum au spus mulți, este, desigur, extrem de complexă din punct de vedere chimic, formula ei este necunoscută, nu a fost încă posibil să o obțină sintetic, cu toate acestea, nu există nicio modalitate să o consideri ca ceva dincolo de sfera fizicii și chimiei, și, prin urmare, ne putem aștepta pe bună dreptate să obțină toate proprietățile de bază ale vieții din proprietățile chimice și fizice ale protoplasmei Aceasta a fost, ca să spunem așa, poziția principală Lucrările ulterioare în această direcție au condus la necesitatea de a împărți protoplasma și celula într-un număr de unități de viață mai simple, care diferă de molecule doar într-o complexitate mai mare (unități fiziologice Spencer, plasme Wisner, pangene de Vries, bioblaste Hertwig, biogene Verworn, Weismann) biofori, gemulele Haacke, vortexurile Molecules s - Cermak etc) În acest fel, una dintre principalele metode ale fizicii și chimiei a fost transferată la biologie - explicarea întregului din proprietățile părților sale constitutive ipotetice Existența unităților vitale menționate a fost, desigur, o ipoteză auxiliară, deoarece, cu excepția lui Altmayn, toți ceilalți oameni de știință și-au considerat unitățile invizibile Într-o serie întreagă de manuale și monografii, găsim încercări de a explica toate proprietățile ființelor vii, inclusiv aici fenomenele de ereditate, prin conectarea și distribuirea în mișcare, împărțirea și diferențierea unităților de viață Problema oportunității în structura și funcțiile organismelor a fost uneori direct respinsă ca neștiințifică, dar mai des a fost rezolvată prin referire la teoria lui Darwin Organizarea și activitatea intenționată a

unei ființe vii este rezultatul selecției naturale și al luptei pentru existență, Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata înlăturând fără milă tot ce este nepotrivit Cu alte cuvinte, ceea ce era oportun a fost considerat o adaptare O astfel de "explicație mecanică" a oportunității o găsim în discursurile lui Dubois Reymond, unul dintre cei mai mari gânditori ai tendinței mecaniciste Este de la sine înțeles că majoritatea biologilor erau angajați, ca întotdeauna, în rezolvarea unor întrebări speciale, făcând experimente fiziologice, analize chimice sau observații microscopice Direcția mecanicistă, stabilită de lucrările clasice ale lui Dubois Reymond, Ludwig, Helmholtz, s-a dovedit a fi extrem de fructuoasă în dezvoltarea multor probleme particulare: procesele de respirație, digestie, circulație sanguină Se poate spune că abia atunci au început să înțeleagă aceste procese într-un mod cu adevărat științific, când a fost posibilă alungarea forței vitale a vechilor autori, care nu a putut fi explicată Este de mirare că majoritatea lucrătorilor științifici au crezut profund în principiile mecanismului, presupunând că până și misteriosul care a rămas în vii va fi elucidat în viitorul apropiat Dar suportul principal al acestei încrederi l-au oferit două prevederi de bază ale științei naturii dezvoltate în secolul al XIX-lea: legea conservării materiei și legea conservării energiei, aplicabilă tuturor fenomenelor naturale, inclusiv ființelor vii Aceste legi atotcuprinzătoare au exclus cel mai categoric posibilitatea introducerii oricăror forțe supranaturale, iar una dintre acestea a fost forța de viață a vechilor autori Fără îndoială, au existat multe puncte în Catehismul biologilor care doar cerșeau critici Definițiile vieții, de genul celor date de fiziologul Vervorn: "viața este metabolismul corpurilor proteice", erau, de fapt, atât de naive încât puteau stârni cu ușurință ispita Și așa, atunci când au fost găsiți oameni de știință care priveau știința modernă cu ochi fără prejudecăți și au fost suficient de îndrăzneți pentru a-și critica critica, ei și-au găsit un teren fertil pentru ei înșiși Vitalismul a apărut pentru prima dată ca o critică a afirmațiilor actuale despre viață, iar aceasta este semnificația sa principală I Insurgenţii noii direcţii şi-au acordat principala atenţie la ceea ce a rămas necunoscut în manifestările vieţii Biblioteca "Runivers" VL, KARPOV leneș și mai clar conturat acest lucru Ei au arătat că o serie întreagă de procese din punct de vedere al fizicii și chimiei rămân complet inexplicabile și chiar și în fenomene precum mișcarea sucurilor în plante și pătrunderea nutrienților într-un organism animal, o serie de regularități complexe și specifice sunt observate Mecaniştii cred doar că sunt uşor de explicat, dar de fapt nu o pot face Al doilea punct important a fost că mecanicii au ignorat proprietatea de bază a vieții O ființă vie nu este o substanță sau un conglomerat de particule materiale, ci ceva unificat, întreg, care se susține singur, având capacitatea de a alege și de a acționa în mod oportun, așa cum o persoană acționează în mod oportun În dezvoltarea și activitatea organismului, se manifestă o serie de metode atât de complexe, încât este imposibil să-l compari cu o mașină, așa cum au făcut mecanici Strâns legată de dezvoltarea acestui punct de vedere a fost critica darwinismului, care a fost tratată mai mult sau mai puțin de toți reprezentanții vitalismului În același timp, s-a dovedit că darwinismul nu oferă nicio explicație pentru oportunitatea El poate, în cazul extrem, să explice trecerea de la o formă adaptată la alta adaptată la condiții noi, dar nici măcar nu atinge originea oportunității Intenția este proprietatea de bază a fiecărei ființe vii, originea ei este

legată de originea vieții Evidențiind oportunitatea, reglarea generală a proceselor fizico-chimice care au loc în organism, vitaliștii și-au îndreptat atenția către viața psihică a acestuia Și întrucât ceea ce este oportun ne este cel mai bine cunoscut din experiența vieții psihice, ideea în sine a fost de a plasa activitatea unei ființe vii în cutare sau cutare dependență de experiențele sale mentale Această direcție și-a găsit sprijin în literatura psihofiziologică de specialitate, unde paralelismul care predominase până de curând a început să fie supus unei critici sporite Aceasta, în principalele sale caracteristici, a fost activitatea critică a noii tendințe După cum am subliniat deja, gânduri Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE, BIOLOGIE ÎN ВОПР despre viata care stau la baza ei nu erau complet noi, dar au fost complet uitate, iar pentru generația de oameni de știință care au crescut pe mecanism, de parcă nu ar exista Vitalismul a înaintat cu energie și a formulat cu siguranță o serie de întrebări, fără de care progresul biologiei științifice nu este posibil și care au fost împinse de mecanism - în aceasta constă, în opinia mea, semnificația sa istorică incontestabilă VIL Începând cu critică, vitalismul a început treptat să fie modelat într-o doctrină sau sistem Cu această latură pozitivă a vitalismului, cititorul s-a familiarizat suficient cu expunerea anterioară a lucrărilor lui Driesch, Reinke, Hartmann; putea vedea în ce atitudine ireconciliabilă deveniseră concluziile lor față de biologia mecanică Dar, studiind procesul de dezvoltare a vitalismului ca sistem, nu se poate, mi se pare, să nu observăm că metodele și natura criticii practicate de vitaliști au lăsat o amprentă de neșters pe latura pozitivă a învățăturii lor Cine ar dori să-și definească mai îndeaproape atitudinea față de neovitalism, trebuie în primul rând să-și clarifice atitudinea față de metodele sale critice, față de premisele pe care se bazează "Și în ele, alături de punctele forte, există și puncte slabe Insesizabile la prima vedere, ei cresc la o examinare mai atentă la astfel de dimensiuni încât încep să dea vitalismului o culoare complet diferită, mai puțin contrastantă La elucidarea acestui punct foarte important, îmi voi permite să stau puțin mai mult I Prima slăbiciune a criticii vitaliste este premisa care a intrat în uz, conform căreia fizica și chimia, ca științe ale lumii anorganice, pot fi comparate și contrastate cu biologia, ca științe ale vieții Drish, de exemplu, pune fizica, chimia, cristalografia și biologia într-una, devenind treptat serii mai complexe Desigur, o astfel de clasificare dintr-un anumit punct de vedere formal este corectă, dar ignoră o circumstanță esențială Dacă ne aprofundăm în sensul și în adevăratele sarcini ale acestor științe, atunci devine clar că fizica și chimia, pe de o parte, cristalografia și biologia, pe de altă parte, sunt științe moderne Biblioteca "Runivers" VL KARPOV tip și direcție foarte diferite Ambele serii de științe se ocupă de același material, natura, dar o studiază din unghiuri diferite Cristalografia și biologia și-au pus sarcina de a studia formele în care se manifestă natura, corpurile naturale (corpora naturalia), așa cum ne sunt date, în timp ce fizica și chimia stabilesc legile generale ale fenomenelor naturale (principia naturalia) Și această sarcină ei o pot îndeplini doar eliminând în mod deliberat o serie întreagă de condiții particulare, care sunt de o importanță capitală pentru corpurile naturale Fizica și chimia, așa cum s-a subliniat de multe ori, creează ele însele obiectele studiului lor; îşi construiesc conceptele de "substanţă", "sistem" etc şi iau în considerare fenomenele naturii numai în măsura în care se află în cadrul acestor concepte În fizica teoretică, unde se realizează

prelucrarea științifică reală a datelor experimentale și observaționale, această metodă apare cu deplină transparență Fizicianul studiază starea solidă a materiei, lichidul incompresibil, și deduce o serie de legi care sunt valabile numai atunci când sunt prezente anumite condiții prealabile; în același timp, nu este deloc interesat de întrebarea dacă obiectul pe care îl studiază are o suprafață Pe de altă parte, când începe să privească la suprafață, închide ochii la multe alte lucruri Același lucru se întâmplă și în chimie În acest fel obținem în fizică legile tensiunii superficiale, mișcarea unui lichid, a unui electron și chiar și mai multe legi generale ale mișcării în general; ale căror procese fizice și chimice sunt distribuite într-un spațiu cunoscut la un timp cunoscut Regularitățile observate și caracteristice corpurilor sunt de o cu totul altă ordine; ele privesc, ca să spunem așa, distribuția, direcția și interconectarea legilor fizicii și chimiei Este clar că științele care studiază corpurile naturale: biologia, cristalografia, geologia, studiul corpurilor cerești, nu pot fi puse la egalitate cu fizica și chimia Acest lucru este împiedicat decisiv printr-o clasificare metodologică realizată corespunzător Acest lucru duce la o concluzie care are un mare fundamental Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata S adica: nu ar trebui sa privim fizica si chimia ca pe unicul model al stiintelor lumii anorganice] altfel, fara sa o observam noi insine, riscam sa restrângem cercul legalitatii anorganice, prin excluderea acelor legi care se respecta in corpurile naturale, și atunci situația, că procesele vitale sunt toto genere diferite de cele fizico-chimice, este denaturată Critica vitalistă, cu privire la chestiunea viilor și a morților, a luat același punct de vedere ca și mașina de mers și a încercat să o doboare cu propriile sale arme Mecaniştii au recunoscut materia vie şi au fost îndreptăţiţi să se aştepte ca legalităţile generale pe care fizica şi chimia le oferă materiei îşi vor epuiza proprietăţile Dacă, totuși, admitem, cu vitaliștii, că organismul nu este o substanță, atunci, desigur, trebuie să-l scoatem din competența fizicii și a chimiei De obicei , se crede că, acceptând această propunere, tragem astfel o linie ascuțită între natura animată și cea anorganică și trebuie să aderăm la vitalism Dar o astfel de întorsătură, în esența problemei, este greşită Mecaniştii simt acest lucru, deşi nu îşi dau întotdeauna o explicaţie logică clară: prin urmare, ca răspuns la experimentele de restaurare Sec, ele indică refacerea formei printr-o picătură și un cristal În legătură cu viziunea indicată a fizicii și chimiei, există încercări de a infirma înțelegerea mecanicistă a vieții prin demonstrarea că organismul nu este o mașină Cu mâna ușoară a lui Lamettry, care și-a intitulat cartea materialistă "L'homme-machine", comparația organismului cu mașina a câștigat o mare popularitate A fost folosit de fiziologi pentru a explica cutare sau cutare parte a proceselor din organism: la urma urmei, este fără îndoială că o mașină creată de o mână umană pare să fie mai clară și mai înțeleasă decât orice Principala analogie între o mașină și un organism este aceea ambii din punct de vedere energetic sunt transformatoare de energie; ele transformă rezervele de energie livrate lor în energie mecanică și alte tipuri de energie de lucru, pierzând în același timp o parte semnificativă sub formă de căldură Potrivit lui Atwater, corpul uman poate folosi % din energie pentru muncă, adică la fel de mult ca cele mai bune motoare cu abur Entuziasm* Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" VL KARPOV căiindu-ne de această analogie, este ușor să ajungem la așa-numita teorie a vieții mașinilor Chiar și

biologi precum Drish erau apropiați de ea Și invers, după ce am ajuns la concluzia că viața este un proces complet unic, este ușor să identificăm înțelegerea mecanicistă a vieții cu homme-mașină a lui Lamettre și să cobori povara principală a criticii în acest punct La fel, de exemplu, Driesch și Reinke; după ce au demonstrat că organismul nu este o mașină, ei consideră sarcina încheiată și vitalismul dovedit științific Într-adevăr, nu este greu să arăți că organismul nu este identic cu mașina Toată lumea știe că o mașină este construită după planul unui om, cu mâinile sale, pentru scopurile sale specifice, că este, parcă, un plus față de mâinile omului și nu poate avea o semnificație independentă Desigur, mașina nu este în măsură să se împartă și să crească etc Dar este posibil să tragem concluzii suplimentare pe această bază? Nu avem în natură o serie de corpuri naturale, care, în ciuda apartenenței lor la lumea anorganică, ca un organism, nu permit o analogie completă cu o mașină? Dar și ei pot transforma energia conținută în ele sau adusă din exterior Aparatul nu se împarte - picătura sau cristalul lichid se împarte; o mașină se formează cu participarea mâinilor umane, corpurile cerești apar fără ajutorul mâinilor nimănui Dovada vitalismului pe baza juxtapunerii organismului cu mașina este astfel un argumentado ad hominen, nu un ad rem A treia slăbiciune (manifestată, însă, nu la toți neovitaliștii) este cea deja condamnată de dorința lui Hartmann de a introduce activitatea mentală conștientă în domeniul biologiei Unii introduc psihicul conștient pentru a sublinia puternic diferența fundamentală dintre corpurile vii și așa-zisele obiecte neînsuflețite - asta face, de exemplu, Reinke; alţii, nemulţumiţi cu o asemenea aplicaţie, o transformă într-un principiu de explicare a proceselor biologice de neînţeles (Pauli, Francais) De aici există un pas către doctrina "interacțiunii dintre suflet și corp", " cauzalitate psihofizică", care a fost atât de intens dezbătută în ultima vreme în literatura psihologică Dar natura Biblioteca "Runivers" VITALISM ȘI SARCINI DE PREDARE BIOLOGIA ÎN ÎNTREBĂRI despre viata stagiarul trece la un astfel de punct de vedere, se implică în discutarea acestor întrebări, i se pare că viziunea mecanicistă asupra vieții este înlăturată de la sine, că nu se mai poate vorbi de ea - nu există trebuie ca la baza unei astfel de schimbări să stea petiio principii Mă iau hotărât de partea celor care consideră introducerea conștientului-psihic în cercul întrebărilor biologice ca pe o metodă fundamental greșită, care, în afară de confuzie, nu poate aduce nimic O astfel de tehnică îl duce pur și simplu pe biolog dincolo de competența specialității sale și îl obligă să se sprijine pe astfel de legalități care pentru el, ca biolog, nu există În mod conștient, viața psihică ne este cunoscută doar din experiența personală, transferul ei către alte animale are loc printr-o serie de concluzii, mai mult, cu cât coborâm mai jos pe scara regnului animal, întrebarea devine mai întunecată și mai obscură Și cu toate acestea, posibilitatea senzațiilor nu poate fi exclusă, nu numai la plante, ci chiar și în corpurile de natură anorganică Pentru un om de știință care privește o ființă conștientă din exterior, poate nu este vorba despre senzațiile în sine și despre efectul lor asupra moleculelor, ci doar despre substrat, purtătorul acestor senzații, fie că este vorba de suflet sau de altceva Dezvoltând această viziune, trebuie neapărat să ajungem la recunoașterea existenței unor forțe într-o formă sau alta, care pentru mine, proprietarul lor, sunt procese mentale, de exemplu, trebuie să recunoaștem, împreună cu Hartmann, existența unor forțe non-centrale forțe, sau, împreună cu paraleliștii, să te mulțumești cu forțele centrale obișnuite sau, în sfârșit, să le

prezinți în alt mod Și aceste forțe sau reprezentări adecvate acestora sunt incluse în domeniul biologiei, și nu numai în acesta, ci și în domeniul fizicii, deoarece, deviând calea unei molecule sau a unui electron, cel puțin într-o suprafață echipotențială, ele nu poate fi indiferent față de un fizician Este destul de greșit să presupunem că fizica și chimia se ocupă de aceeași natură anorganică; ele studiază legile generale ale materiei și mișcările ei, oriunde apar, în toată natura accesibilă simțurilor Iar impactul unei substanțe spirituale asupra traiectoriei unei molecule poate fi subiectul de studiu al unui fizician, al nimănui altcineva * Biblioteca "Runivers" VITALISM ŞI SARCINI preda, biologie în întrebări despre viata Separând mentalul conștient de domeniul științelor exacte și biologice, ne rămâne să oferim o examinare a chestiunii conexiunii conștiinței cu lumea vizibilă și științele filozofice: teoria cunoașterii, așa cum a recomandat, pentru exemplu, Edm Koenig, sau filozofia naturală Și într-un asemenea caz, o serie întreagă de dovezi vitaliste, bazate pe conștiința acțiunilor omului și animalelor, capătă un alt caracter, mai puțin decisiv · Rezumând punctele slabe ale criticii vitaliste, putem spune că ele sunt: i) într-o îngustare arbitrară a legilor lumii anorganice,) în transferarea centrului de greutate al întrebării la demonstrarea propoziției "organismul" nu este o mașină *, o propoziție departe de a fi esențială,) într-o expansiune arbitrară a biologiei competențelor prin introducerea unui element conștient-psihic în ea Oricine este de acord cu acest lucru va trebui să admită că neovitalismul, distrugând mecanismul mersului în manifestările sale temporare, nu atinge multe dintre rădăcinile concepției mecaniciste asupra vieții și lasă întrebarea deschisă Pe de altă parte, formele ascuțite, rupând toate legăturile cu trecutul, în care este turnat "reziduul vitalist din analiza vieții", sunt dezvoltate, în principal, ca contrabalansare la mecanismul vulgar, constituie antiteza acestuia Considerând entelehia sau dominantele în sine ca ipoteze științifice naturale pozitive, este puțin probabil ca omul de știință să fie mulțumit Parodând binecunoscuta zicală a lui Hegel, el poate exclama: "daran ist naturwissenschaftlich nichts zu exkeppen" și poate cere alte KunstbegrifPoB, mai potrivite pentru munca științifică Aceasta este, după părerea mea, sarcina imediată a biologiei științifice și autonome: teza și antiteza trebuie să treacă în cea mai înaltă formă de sinteză Și o astfel de sinteză, în opinia mea, se poate baza pe conceptul de organism ca corp sau sistem natural Dezvoltarea acestei idei va face obiectul celei de-a doua părți a studiului Vl Karpov (A fi continuat, a fi) Biblioteca "Runivers" Edmund Husserl și psihologii zilelor noastre Problema adevărului și a cunoașterii a fost punctul central al cercetării filozofice încă de pe vremea lui Kant Toată forța filozofică puternică a secolului al XIX-lea este dedicată în primul rând dezvoltării acestor concepte de bază; timpul nostru este ocupat aproape exclusiv cu cercetări epistemologice și logice; aici se concentrează interesele celor mai mari forţe filosofice ale erei noastre După perioada tumultoasă de la începutul secolului al XIX-lea și reacția antifilozofică din anii cincizeci și șaizeci, filosofia a intrat într-o nouă eră a calmului și dezvoltării treptate a problemelor lăsate moștenire de Kant Kant însuși era departe de a fi conștient de toate dificultățile asociate cu implementarea consecventă a punctului său de vedere în teoria cunoașterii; în sistemul său, coexistă pașnic unul lângă altul curente destul de opuse, care în neokantianismul modern au dat naștere unei lupte acerbe între școli Începuturile tuturor nuanțelor criticii, care au crescut în epistemologia modernă până la

contrarii complete și conștiente, pot fi găsite și indicate în sistemul kantian; în ea coexistă încă pașnic între ele, complet neobservate de creatorul Criticii Arena celui mai amar război din timpul nostru este problema relației psihologiei cu teoria cunoașterii Multe pot fi deja considerate clarificate în această chestiune, multe rămân departe de a fi clare Treptat, filosofia pare să fie înclinată spre alungarea completă a psihologiei din teoria cunoaşterii; la ora actuală se poate spune aproape cu certitudine că victoria până la urmă va rămâne de partea direcţiei antipsihologice Biblioteca "Runivers" lanz Psihologia și teoria pură a cunoașterii sunt două tabere ostile Este dificil de definit limitele acestor concepte; trec treptat şi imperceptibil una în alta Ceea ce pentru Windelband va fi pură logică, pentru Rickert se va dovedi a fi cel mai pur psihologism, în timp ce Rickert însuși va fi psiholog din punctul de vedere al lui Cohen Punctul culminant atins de antipsihologismul în vremea noastră este Investigațiile logice, Ed Husserl x) Husserl refuză orice compromis cu psihologismul; nici normativitatea logicii, nici "ficțiunea" "conștiinței în general" nu-l satisfac; se rupe complet de ea, demonstrând că nici metoda, nici obiectul logicii nu au nimic în comun cu psihologia Care este trăsătura caracteristică a oricărui psihologism? În primul rând, în faptul că face adevărul și cunoștințele să depindă exclusiv de organizarea noastră subiectivă Acest concept mitologic este un fel de "virtus dormitiva" a oricărui psihologism Când dăm peste ceva inexplicabil pentru noi, mintea noastră se ascunde instinctiv în spatele unor astfel de concepte care îi conferă satisfacții fictive Acest "joc de-a v-ati ascunselea *) cu propriile sale concepte este caracteristic oricărui domeniu științific; chiar și până în ziua de azi, conceptele noastre științifice continuă adesea să se ascundă în colțurile întunecate ale fanteziei mitice, cum ar fi lichide imperceptibile, atomi, forțe etc Nu există o astfel de zonă în care acest "joc" să fi fost mai dezvoltat, ■ ce în domeniul psihologiei şi teoriei cunoaşterii) Psihologii tipici, precum Heimans, își bazează întreaga teorie a cunoașterii pe această mitologie a organizațiilor mentale dacă îi întrebați ce înseamnă de fapt prin această organizație notorie, atunci cu greu vor putea da Ed Husserl Logische Untersuchungen V /) Buze Aufgabe der Erkenntnisstheorie Philos Monatshefte , S ,) Însuși Lipps, în ciuda dorinței sale clar exprimate de a alunga orice "antropomorfism" și toată mitologia din teoria cunoașterii, este departe de a fi eliberat de acest "joc"; el introduce în logica sa concepte precum "organizarea spirituală" și altele de exemplu, Logica sa, trad Lossky, §§ -) Heymans Gesetze und Elemente des wissenschaftlichen Denkens Cm p ; - ; ; i i-ι ; și altele Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE ea are o definiție mai precisă decât cea pe care i-a dat-o Cohen: "Organizarea fizico-psihologică nu este decât o expresie în care toate acele definiții sunt combinate, pe care ar fi de dorit să le cunoaștem separat: deci nu denotă decât generalul X și semnul întrebării" Această metodă care explică cunoscutul necunoscutului, ascunsă în spatele unei neguri de concepte obscure, este demnă de doctorii lui Molière, dar trebuie alungată odată pentru totdeauna din știință O serie de argumente ale lui Husserl strălucitoare prin inteligența lor subtilă, după părerea noastră, s-au încheiat în cele din urmă cu teoria organizării *) El duce teoria organizării la absurditate totală i) Teoriile psihologice, încercând să explice adevărul din organizația noastră reală, trebuie, desigur, să admită însuși faptul organizației noastre și, odată cu el, adevărul necondiționat că această organizație există cu adevărat Fără să admită

acest adevăr necondiționat, fără nicio restricție, psihologul nu poate duce mai departe proba sa, întrucât este cu adevărat posibil să explicăm adevărul doar atunci când ne asumăm caracterul dat real al organizației În consecință, psihologul își asumă ceea ce vrea să explice; el vrea să explice fiecare adevăr despre o organizație și presupune pentru el adevărul necondiționat că organizația dată există cu adevărat Dacă el, ieșindu-se din acest cerc, afirmă că acest adevăr însuși depinde de organizație și de legile acesteia, atunci nu este greu să-l aduci ad absurdum Să fim de acord că cea mai înaltă premisă a oricărei explicații, principiul ei, nu poate fi decât o anumită poziție adevărată și în niciun caz cel mai real proces sau lege obiectivă care stă la baza unui număr de fenomene care trebuie explicate Realitatea însăși, desigur, nu poate fi o presupoziție sau un principiu de explicație, întrucât numai o anumită judecată poate îndeplini această funcție; nu forța gravitațională în sine, desigur, servește ca premisă sau principiu în explicarea fenomenelor cerești, ci doar o anumită judecată care exprimă esența ') Cohen liants Theorie der Erfahrung S) jurnal Untersuch S - În I Biblioteca "Runivers" G LANTS puterea acestei forțe; realitatea rămâne întotdeauna realitate și nu poate îndeplini niciodată funcții logice Această poziție este evidentă; ea doar stabilește o distincție între două concepte incomensurabile Să demonstrăm acum că psihologul trebuie să nege această propoziție evidentă de la sine Sarcina lui este de a explica adevărul din legile de organizare; presupozitia suprema in explicarea ei este adevarul ca organizatia si legile ei exista de fapt; nu există și nu poate exista o premisă superioară în explicația ei; acesta este punctul lui de plecare; totuși, acest punct de plecare în sine necesită o explicație, deoarece este și adevărul și, prin urmare, depinde de organizație În ce vom căuta explicația acestui adevăr? Presupoziții Nu mai putem face niciuna, deoarece acest adevăr în sine este cea mai înaltă presupunere posibilă pentru această explicație Explicaţia ei nu poate sta decât în însăşi legile organizării, în însuşi faptul existenţei; ceea ce este imposibil, întrucât am convenit că principiul explicației nu poate fi decât un anumit adevăr despre un fapt, și nu faptul în sine ■ Această dovadă încurcată este exprimată de Husserl în cel mai vag mod în următoarea formulare: "Adevărul că această organizație și legile ei există cu adevărat, ar trebui să-și derive explicația reală din faptul că aceste legi există cu adevărat, iar principiile conform la care urmează explicația, ar trebui să fie identică cu legile înseși - ceea ce este o absurditate pură"*)) Al doilea argument este următorul: Lumea depinde de cunoștințele noastre, este un produs al cunoașterii Dar toate cunoștințele noastre, în măsura în care sunt adevărate, depind de organizația noastră și, prin urmare, lumea reală depinde de ea Dar organizația noastră în sine este doar o parte a lumii, formată în mod natural în procesul dezvoltării sale, prin urmare, dorind să explicăm lumea, o asumăm deja în fața organizației noastre "În acest fel jucăm un joc nevinovat: iz lumea dezvoltă omul, iar din om lumea; Dumnezeu îl creează pe om, iar omul îl creează pe Dumnezeu")) Pagina iao TI) Pagina ' Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL SI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE Obiecția se referă la o aparentă contradicție între cele două viziuni grandioase ale modernității, între evoluționism și critică Lumea, conform celor din urmă, este produsul activității noastre cognitive subiective; formele de cunoaştere sunt condiţiile posibilităţii lumii Cu toate acestea, conștiința însăși, cu toate formele ei, este, la rândul ei, produsul real al acestei lumi; apare într-un anumit stadiu al dezvoltării sale; într-o zi nu era acolo și

într-o zi va dispărea din nou Conștiința este doar un episod din viața lumii Atunci cum poate lumea să fie produsul propriei sale creații? Cum se poate dezvolta legea cauzalității (ca formă a conștiinței) conform legii cauzalității? - Cercul logic! Critica, înțeleasă greșit ca psihologism transcendental, este cu siguranță distrusă de această obiecție; orice sistem de teorie a cunoașterii care privește "conștiința în general" cu toate formele și legile ei ca pe o organizație reală definită este distrus de această argumentare Dar adevărul este că "conștiința în general" și formele transcendentale ale cunoașterii noastre nu sunt ceva real care ar putea apărea sau să fie distrus Semnificația categoriilor de conștiință nu ar putea apărea treptat din lume, întrucât "semnificația lor în general face posibil pentru prima dată conceptul de lume în care ceva ia naștere treptat" Ch Pentru Husserl însuși, lumea este posibilă doar ca un obiect al adevărului; fără adevăr nu există obiect și, în consecință, nici lume Cu toate acestea, această afirmație nu face din lume un produs real al activității noastre subiective, sau al oricărei activități în general Adevărul care face posibil însuși conceptul de lume nu aparține el însuși lumii și nu se ivește treptat în procesul dezvoltării ei; este etern și neschimbător, pentru că este atemporal În consecință, obiecția de mai sus nu privește în niciun caz apriorismul critic în general, ci doar formele sale pervertite, care se apropie de psihologism Teoria evoluționistă se află în contradicție doar cu o critică care este ea însăși încurcată în rețeaua contradicțiilor psihologice; critica corect înțeleasă nu o contrazice, ci îi conferă, ca orice teorie, justificarea ei filozofică *) Rickert Gegenstand der Erkenntniss S Biblioteca "Runivers" ' G LANTS ') Al treilea argument Dacă relativismul face adevărul dependent de organizare; apoi, admițând logic posibilitatea oricărei organizații, oricât de ciudată ar fi ea, trebuie să admită posibilitatea unor astfel de ființe care, pe baza propriei organizații, ar începe să-și nege propria existență; dar negația este adevăr, iar adevărul este posibil pentru ei doar dacă li se permite să existe! Cum am privi însuși faptul existenței lor? Chiar există sau doar pentru noi, oamenii? Acum, dacă presupunem că toate ființele gânditoare, cu excepția acestui tip de tăgăduire de sine, dispar, atunci cum ar trebui să fie decisă problema existenței lor? "Ideea", spune Husserl, "că inexistența oricărei organizații specifice își are baza chiar în acea organizație, este o contradicție totală" Justificând adevărul, așadar, organizația existentă trebuie, alături de alte adevăruri, să fundamenteze și adevărul propriei inexistențe?! Acestea sunt cele trei puncte cele mai semnificative în critica lui Husserl la adresa teoriei organizării Asumarea acestui X necunoscut pentru a explica posibilitatea cunoașterii adevărate conduce epistemologia la absurditatea completă și o încurcă în contradicții fără speranță Ca principiu de explicație, organizația trebuie arhivată împreună cu forțele vitale și fluidele fără greutate Acceptând acest Xr necunoscut al acestei organizații mitice și a forțelor ei de formă ascunse, nu ne creăm în niciun caz o teorie a cunoașterii, ci doar o "mitologie a cunoașterii" *) Cu toate acestea, rolul organizării în cele mai recente teorii ale psihologiei nu se limitează la acest rol de principiu explicativ Acest X necunoscut se dovedește a fi mai periculos în teoria cunoașterii decât oriunde altundeva Gândindu-se inițial la acest X ca la ceva absolut necunoscut, psihologul, după caz, începe să-l doteze cu proprietăți generale care par să contribuie la explicarea problemelor sale Începe să se gândească la el nu ca la un set de elemente care trebuie explicate, ci ca la un set de principii Palagyi Logik auf dem

Scheidewege Însuși SG Palagyi este departe de a evita această "mitologie" în același mod în care Lipps își face "jocul de-a v-ați ascunselea" Vezi, de exemplu, p Biblioteca "Runivers " EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE de principii, conform cărora ar trebui să procedeze explicația în teoria cunoașterii Începe să joace pentru psiholog rolul crezului său; devine pentru el echivalent cu cererea de a explica cunoștințele noastre din legile naturale ale naturii psihice Psihologul nu exclude cunoașterea și adevărul din sistemul general al naturii; necesită o explicație naturală, necesită fizică *) sau chimie *) gândire "Organizarea" este periculoasă nu ca principiu de explicație (ca atare este produsul naivității științifice, un fel de alchimie a cunoașterii); este periculos ca simbol al acestei cereri pentru o explicație naturistă, empirică a cunoașterii; este periculos pentru că exprimă, sau mai bine zis personifică, o metodă destul de definită de cercetare epistemologică; amenință să transforme adevărul și cunoștințele într-o funcție a proceselor mentale naturale, reale Prin urmare, nu este suficient să subliniem psihologului caracterul neștiințific al explicației sale; este necesar să-i defalcăm în cele din urmă cererile, să arate lipsa de temelie a principalelor sale tendințe Aceste tendinţe principale ale psihologismului constau în strădania sa de a înţelege adevărul şi cunoaşterea ca fapte psihice, din punctul de vedere al originii lor cauzale; pentru psiholog, adevărul este o parte a realităţii, iar sarcina teoriei cunoaşterii se reduce pentru el la studiul cauzelor universale ale apariţiei judecăţilor cu caracter de adevăr sau de evidenţă) Argumentele direcției psihologice pot fi reprezentate aproximativ sub următoarea formă: Adevărul este întotdeauna exprimat în judecată; judecata este o anumită funcție mentală care procedează după anumite legi naturale; în afara judecății nu există adevăr; este întotdeauna subiectivă; ca ceva obiectiv, nu există decât simbolic sub formă de propoziții scrise "Judecata, ca atare, are existență numai în procesul viu al judecății, în actul individului care gândește, care are loc în interior la un anumit moment" "Ființa obiectivă nu aparține niciodată judecătorului însuși) Buze Die Aufgabe d Erkenntnisstheorie S) Heymans Gesetze und Elemente S) Acolo Pagină , , , , , Biblioteca "Runivers " G LANTS, dar numai de semnul său senzual, propoziție rostită sau scrisă, Adevărul, așadar, depinde în întregime de subiectul nostru, căci el există doar în el Logica nu are alt obiect decât procesele și funcțiile noastre mentale; dar ceea ce o deosebește de psihologie este tendința sa practică de a crea, în conformitate cu legile gândirii noastre naturale, norme pentru utilizarea corectă a acesteia; în propria sa parte teoretică, este doar o "ramură specială a psihologiei" *); sarcina sa se reduce la studiul esenței acelei funcții, pentru care se stabilesc anumite reguli în partea practică Toate legile și formele de bază ale gândirii noastre nu exprimă nimic altceva decât esența însăși a spiritului nostru Astfel, de exemplu, legea de bază a logicii, legea contradicției, exprimă, după Sigwart, esența funcției noastre mentale de negație Negația nu este o formă separată de judecată; exprimă doar un mod special al raportului nostru la o judecată afirmativă); de aici urmează imediat imposibilitatea psihologică de a afirma și de a nega simultan aceeași dependență teoretică; nu putem trata același obiect în moduri diferite în același timp; dacă dorim ceva, atunci nu putem să nu dorim același lucru în același timp și în aceeași privință; dacă ne exprimăm atitudinea negativă față de o anumită propoziție, atunci nu putem în același moment să o tratăm diferit, adică să afirmăm, ceea ce este exprimat cu alte cuvinte într-o formulă binecunoscută, că două

propoziții A sunt B și A nu este B nu poate fi adevărată în același timp Această imposibilitate psihologică este exprimată prin legea contradicției; el ne explică doar sensul negaţiei şi "formulează esenţa şi sensul ei într-o propoziţie care nu are decât valoarea pe care o aduce conştiinţei celui care foloseşte negaţia propria acţiune") *) Sigwart logică eu,) J Sf Mili Un examen al filozofiei lui Sir W Hamilton g Lipps Logic,) Sigwart logică I, și urm) Sigwart logică I § s   Potrivit lui Sigwart, aceeași amprentă psihologică este purtată de toate legile fundamentale ale logicii; "legea rațiunii și a efectului, de exemplu, corespunde legii contradicției, ca lege de bază a funcționării gândirii noastre" Astfel, adevărurile superioare, de care depinde toată cunoștințele noastre, pe măsură ce se prăbușește odată cu ele, capătă un caracter relativ; ele exprimă natura gândirii noastre, înrădăcinată în organizarea spiritului nostru De aici concluzia firească: fiecare adevăr are universalitate și necesitate numai pentru noi oamenii sau pentru tipuri similare de ființe gânditoare; o altă organizație - alte legi ale gândirii, altele și adevărul Pentru noi, o linie dreaptă este cea mai scurtă distanță dintre două puncte; pentru unele creaturi care trăiesc pe suprafața unei sfere și având la întâmplare conținutul doar de suprafețe sferice, o astfel de distanță cea mai scurtă va fi arcul de cerc mare Cine are dreptate? Desigur, răspunde psihologul, nici unul, nici celălalt nu este absolut și fiecare pentru sine; nu putem lega toate ființele care gândesc și contemplă de aceleași condiții de contemplare care sunt inerente spiritului nostru; contemplăm toate lucrurile în spațiul tridimensional și pentru noi contează geometria euclidiană; dar undeva sunt posibile astfel de ființe, a căror formă de conținut este spațiul cu patru dimensiuni; pentru ei geometria noastră pierde orice sens; folosesc unele dintre sistemele metageometrice Totul depinde de cum este aranjat cineva În zadar încearcă să infirme psihologismul referindu-se la normativitatea logicii Cea mai răspândită viziune la ora actuală stabilește diferența dintre psihologie și logică doar ca metodologic *)· Obiectul cercetării în ambele științe este același; fiecare dintre ei o abordează numai din puncte de vedere diferite și cu scopuri diferite Psihologia ne explică mecanismul natural al gândirii noastre; logica își evaluează produsele în funcție de anumite cerințe; unul descrie cum gândim cu adevărat, celălalt ne spune cum suntem) Siegwart, Lotze Într-o formulare deosebit de clară, această direcție normativă este exprimată în Windelband: Preludes   trebuie să ne gândim dacă vrem să ajungem la adevăr "Legile psihologice sunt principiile științei explicative", în timp ce legile logicii sunt "norme", adică "reguli de evaluare" x) Fiecare act de gândire se află sub influența acestei "legislații duble; pe de o parte, este un produs natural al vieții noastre psihologice, o cauză printre alte cauze; pe de altă parte, este considerată din punctul de vedere al relației sale cu sistemul de scopuri științifice; logica consideră fiecare act de cunoaștere nu ca parte a naturii, ci doar ca unul dintre membrii organizării teleologice a tărâmului adevărurilor, lăsând psihologia să investigheze problema originii și dependenței sale cauzale Ca principii de evaluare, legile logicii sunt esențial diferite de legile psihologiei; în "normă" se manifestă latura practică, estimativă a sinelui nostru, care, cu esența sa teleologică, le ridică deasupra sferei legilor empirice și le transferă din domeniul relativului în cel al absolutului Acest normatism nu poate salva în niciun caz logica de psihologism, tocmai pentru că în fond conține un

psihologism inevitabil Legile logicii, ca atare, nu sunt nicidecum norma pentru gândirea corectă Ca orice propunere teoretică, acestea pot fi folosite pentru normalizare, adică pentru crearea propozițiilor normative, dar în sine, în sensul lor interior, sunt adevăruri pur teoretice Să luăm de exemplu legea de bază a logicii, legea identității: A este A Această lege spune doar că conținutul oricărui concept este întotdeauna identic cu el însuși; el nu ne cere și nu ne cere; pentru a gândi corect, trebuie, desigur, să respect această lege; dar în sine nu presupune deloc dorința mea de a gândi corect, este adevărat în sine, complet independent de dorințele mele Pentru a număra corect, și eu trebuie să respect legile algebrei; din aceasta nu rezultă în niciun caz că legile algebrice sunt normele numărării corecte Orice *) Windelband Präludien, III Aufl) jurnal unters În I, - Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE o lege algebrică se poate transforma într-o normă de calcul corect; dar în sine rămâne o lege pur teoretică, care nu conține nicio idee de normalizare "Trebuie să distingem strict, spune Husserl, între legile care servesc doar la normalizare și regulile care conțin în sine ideea acestei normalizări" Orice propoziție teoretică poate primi o formulare normativă, rămânând în esență pur teoretică "Legile logice nu reprezintă în niciun caz o excepție de la această regulă") Este imposibil să trecem cu vederea diferența dintre "conținutul propriu" al legii și "aplicarea ei practică" Legile logice în sine nu sunt norme, ci pot servi doar ca norme pentru procesele noastre mentale; nu sunt nicidecum legi pentru psihic *); fiind astfel, ar trebui să presupună o ființă psihică, iar cunoașterea lor ar depinde de cunoașterea acestei ființe și, odată cu ea, adevărul logicii, de adevărul psihologiei Orice formulare a legilor logice doar ca reguli de reglare a proceselor mentale) duce deci inevitabil la psihologie; căci pentru a ști cum ar trebui să gândim, trebuie mai întâi să știm cum gândim cu adevărat Legile pentru psihic au un fundament psihologic inevitabil Astfel, "logica normativă" nu numai că nu distruge psihologismul, dar duce inevitabil la acesta Am spus deja că nu este suficient să aducem psihologul ad absiirdum, trebuie să-i distrugem fundamental principalele tendințe, care se exprimă în cerința de a aplica metodele de cercetare științifică naturală la procesele de cunoaștere a adevărului Conștiința filozofică primitivă (și în acest stadiu se află psihologismul) nu cunoaște alte obiecte, cu excepția celor reale, și nu știe să se raporteze la ele altfel decât din punctul de vedere al unei explicații științifice naturale Subiectul teoriei cunoașterii este știința și legile ei ideale; ci pentru un psiholog i) Pagina) jurnal unters În I, -) Windelband formulează conceptul de normă a unei urme mod: "Eipe Norm ist epee bestimmte, durch die Naturgesetze des Seelenlebens herbeizut-iihrende Form der psychischen Bevegung" Praludien S Biblioteca "Runivers" G LANTS știința se transformă într-un "complex de experiențe mentale" *), iar legile ei în "abstractări din procesele propriu-zise ale gândirii" *) Negarea a tot ceea ce este cu adevărat ideal, lupta pentru natură, pentru realitate, pentru "natural" este tendința principală a psihologismului Aceste tendințe empirice ale sale sunt rezultatul uneia dintre cele mai periculoase prejudecăți psihologice împotriva căreia Bolzano s-a răzvrătit și a luptat mai târziu împotriva succesului lui Herbart Pentru a-și susține opiniile, psihologul se referă întotdeauna la conținutul real al logicii Despre ce se vorbește constant? Despre judecăți, concepte, concluzii, temeiuri etc Nu sunt toate aceste fapte psihice, experiențe emoționale? Peste tot găsim în logica activității mentale sau a produselor lor, ca

obiecte ale reglementării practice Cum poate fi justificată efortul de a "purifica" logica din psihologie dacă logica, "din moment ce este o știință în general, este doar o parte sau o ramură a psihologiei?" "Își datorează bazele teoretice psihologiei și în special psihologiei cunoașterii " Oricât de evidente ar părea toate acestea, trebuie să fie false; acest lucru este predat de consecințe absurde, inevitabil legate de psihologism, pe care le-am subliniat deja mai sus Dar acum ideea nu este în consecințe, ci, dimpotrivă, în chiar fundamente, în premise Logica, desigur, se ocupă de judecăți, concluzii, rațiune și înțelegere; totuşi, "va fi o greşeală profundă dacă, pe această bază, se aşteaptă în cercetarea logică a legilor după care legile spirituale se produce gândirea noastră") Legile după care se desfășoară activitatea noastră mentală nu sunt în niciun caz identice cu legile logicii; deja prezența unui incorect logic, adică dezacord cu aceste legi ale gândirii * *), martor Ch Heymans S) Ibid , p ,) Herbart Lehrbuch zur Einleitung in die Philosophie IV, S der Gesammtausgabe v Kehrbach) Adevărat, Heimans, opunând lui Husserl, neagă în general faptul că gândire corectă, încercând să demonstreze că gândirea greșită există în esență, gândire "leneșă" neterminată; el neagă posibilitatea Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE vorbește despre asta Dar chiar dacă nu am fi în măsură să gândim altfel decât logic, dacă ar fi să realizăm acea coincidență ideală a "ambele legislații" pe care Windelband o consideră scopul dezvoltării umane, când "conștiința normei" va fi singurul motiv pentru a ne determina gândirea și procesele voliționale, nici atunci legile logicii și ale eticii nu vor coincide cu legea naturală a gândirii și voinței noastre Este imposibil să se confunde "conținutul legii" cu faptul recunoașterii ei în conștiință, cu faptul "judecății despre ea" * * *); Aceasta din urmă este o realitate psihică și, ca atare, ca "motiv de gândire" ne poate provoca viața psihică conform conținutului legii Conținutul însuși, adevărul care "trebuie adus la conștient", nu este nicidecum o realitate psihică și în niciun caz nu poate deveni o verigă în lanțul cauzelor psihice Așa cum legile mecanice prin care se realizează numărarea într-o mașină de calcul nu sunt identice cu legile numărării în sine, tot așa mecanismul gândirii noastre nu este deloc identic cu schematismul logic Din punctul de vedere al psihologismului, legile matematice ar trebui la fel de bine să fie legi psihologice) La urma urmei, numărul ne este dat doar în procesele de numărare; adunarea, scăderea, diferențierea și integrarea se realizează și prin activitatea noastră mentală; cu toate acestea, nimănui nu i-ar trece niciodată prin cap să transforme calculul diferențial într-un departament de psihologie pe această bază "Un matematician va zâmbi doar dacă dorește să-i impună cercetarea psihologică, presupus că îi facilitează cercetarea " "Cu procesele de numărare și cu operații aritmetice, ca fapte, ca acte mentale determinate temporar, incorectitudine logică deliberată (pp -) Esența problemei nu se schimbă prea mult de la aceasta O concluzie inconștient incorectă este logic încă o concluzie incorectă, iar o premisă falsă, oricât de făcută inconștient, rămâne întotdeauna falsă Faptul de a gândi greșit nu din punct de vedere psihologic, ci logic, rămâne neclintit de această analiză psihologică a greșelii *) Windelband Praludien Normen und Naturesetze S -) jurnal unters S ; - ; ; Ibid S - Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" G LANTS se ocupă, desigur, de psihologie Este știința empirică a faptelor psihice în general Situația este destul de diferită cu aritmetica Domeniul cercetării ei este cunoscut; se determină în întregime prin intermediul seriei ideale

cunoscute de noi: i, , Nu se vorbeşte de fapte individuale, de certitudine temporală în acest domeniu "Numărul nu coincide deloc cu actul meu sau al altcuiva de a număra " χ) Numărul este o unitate atemporală, ideală, complet independentă de conștiința oricui Matematica nu creează actele mele de numărare, ci numerele în sine, ca unități ideale, am spune noi, ca ramificații ale categoriilor matematice În mod similar, logica nu are nimic de-a face cu judecățile mele despre legile adevărului, ci doar cu aceste legi în sine Nu actul cunoașterii adevărului interesează logica, ci adevărul însuși, ca atare, și legile lui ideale Greșeala fundamentală a oricărui psihologism este că tratează adevărul ca pe un fapt psihic, amestecând adevăratul sens al judecății, conținutul ei, cu însuși actul judecății Aici se află sursa tuturor erorilor sale; de aici urmează toate cerințele sale empirice Dacă adevărul este un fapt, atunci el trebuie investigat ca fapt, adică metoda stiintelor empirice Nu există nimic mai absurd, din punctul de vedere al lui Husserl, decât a da adevărului caracterul unui fapt Numai cunoașterea noastră a adevărului are un caracter faptic, nu adevărul în sine Fiecare fapt are un caracter individual temporar; apare și dispare, poate sta într-o legătură cauzală cu alte fapte; el însuși a apărut ca rezultat al unor condiții reale și, la rândul său, este o condiție pentru alte fapte; el este o verigă într-un lanț nesfârșit de cauze și efecte și este supus necesității de fier a dezvoltării naturale Toate acestea sună a absurditate totală atunci când sunt aplicate conceptului de adevăr; nu este ceva temporar, nu poate provoca nimic , nici nu poate apărea, nici nu poate fi distrus Suma a două unghiuri dintr-un triunghi a fost întotdeauna egală cu două drepte, chiar și atunci " Pagină I) Pagina Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE când rasa umană nu știa încă nimic despre triunghiuri sau unghiuri drepte și va fi întotdeauna egală cu acestea Această propoziție nu își poate pierde niciodată adevăratul caracter atunci când este aplicată spațiului tridimensional; toate ființele care contemplă lucrurile în acest spațiu pot dispărea, iar această formă însăși poate dispărea odată cu ele (să recunoaștem!), adevărul că în spațiul tridimensional suma unghiurilor dintr-un triunghi este d nu își poate pierde niciodată sensul Aproape nimeni nu va afirma serios că adevărul legii lui Newton a apărut doar atunci când el a descoperit-o, că înaintea lui această lege nu era adevărată *) Numai actul de a cunoaște adevărul poate apărea și dispărea, nu adevărul însuși Adevărul judecății: X = nu apare și nu dispare odată cu apariția acestei judecăți în capul meu; acesta din urmă este cauzat în mine de anumite condiții, create de anumite cauze conform legilor psihicului meu Adevărul, totuși, se află în afara sferei legii cauzalității; în anexa la își pierde orice sens; numai experiențele mele sunt determinate cauzal, dar în niciun caz adevărul judecăților pe care le exprim; el poate fi fundamentat logic, dar în niciun caz nu este determinat cauzal Adevărul nu este conținut în mine - și nu depinde de mine sau de organizația mea; acest lucru este deja clar din faptul că există o serie întreagă de adevăruri despre care încă nu știm nimic și poate că nu le vom ști niciodată, deoarece ele depășesc puterea cunoașterii noastre Este posibil ca alte ființe, altfel aranjate, să aibă o perspectivă cognitivă mai mare, să poată înțelege astfel de adevăruri care ne sunt complet inaccesibile Acestea nu sunt mai puțin adevăruri; cunoașterea evidentă pe care o avem, nu își poate pierde adevăratul caracter, nu poate deveni falsă, oricine îi cunoaște, oameni, îngeri sau Dumnezeu însuși *); ceea ce este adevărat este adevărat în sine, independent de orice organizație Există,

desigur, ființe cărora adevărurile noastre le vor fi inaccesibile și care au, dacă nu mai puțin, cel puțin un cerc logic complet diferit *) Pagina) Pagina * Biblioteca "Runivers" G LANTS gozor; aceasta nu înseamnă că acele adevăruri care au un sens evident pentru noi devin false pentru ele; pur si simplu nu au habar despre ele În general, adevărul nu există pentru nimeni, este doar un mod greșit de a-l exprima; adevărul este adevăr în sine; este o unitate logică ideală, liberă de orice raport cu orice fel de organizare cognitivă, liberă în general de o relație obligatorie cu subiectul cunoaștetor) În esența sa nu stă deloc cerința de a fi conștient și cunoscut; conţine doar "posibilitatea de a fi realizat în acte de cunoaştere"; dar nu exprimă în niciun caz cerințele și obligațiile acestei realizări Din acest punct de vedere, doctrina adevărului ca valoare se prăbușește La baza acestei doctrine se află o viziune incorectă asupra esenței unei judecăți, ca "recunoaștere a valorii", ca evaluare Orice judecată, fiind, pe de o parte, legătura teoretică a ideilor noastre, include, conform acestei doctrine, pe de altă parte, întrucât se pretinde a fi adevăr, evaluare și, prin urmare, acea "latură practică a sinelui nostru", care se manifestă în normă, participă și, la fiecare judecată Această doctrină a lui Windelband *) asupra esenței practice a judecății) a stat la baza teoriei cunoașterii lui Rickert, conform căreia cunoașterea este "recunoașterea sau negarea" valorii transcendentale); prin urmare, valoarea absolută a adevărului sub forma unei "obligații transcendentale" se regăsește în fiecare judecată, fiind baza ei transcendentală Esenţei oricărei judecăţi, "sensului" ei logic îi aparţine ocuparea unei anumite poziţii) acestei valori transcendentale Această valoare este obiectul cunoașterii, este adevărul, este obligația transcendentă Direcția normativă atinge apogeul în Rickert În sistemul său, vechiul gând platonic despre prioritatea "binelui superior" asupra ființei și adevărul își găsește expresie și desăvârșire b) *) Vezi pp ioo, și y, , și urm) Îi găsim deja începuturile la Sigvart în învăţătura sa despre negaţie şi la B Erdman bandă de vânt Praludien Filosofia Wasist S -) Rickert Gegenstand der Erkenntniss Kar III, § III, IV și Kar IV, §I) Stellungnahme zu einem Werthe e) Platon Republica VI, B Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE & Adevărul este una dintre varietățile datoriei morale Voința practică, morală "precedă în mod logic voința de adevăr*) Adevărul este valoarea absolută a lui ζα?έ$οχην; esența-semnificația ei teoretică este înlocuită de valoarea ei practic-morală de esență Din punctul de vedere al lui Husserl, trebuie să atribuim teoria cunoașterii lui Rickert direcțiilor psihologice Psihologismul lui Rickert este ascuns în premisele sale și, mai ales, în doctrina judecății ca evaluare Evaluarea și valoarea presupun întotdeauna un subiect evaluator, cel puțin sub forma "conștiinței în general", în timp ce adevărul este transcendent oricărei conștiințe; este pură semnificație logică, o unitate independentă de orice conștiință În sine nu este o valoare; ea devine o valoare numai în relația sa cu conștiința recunoaștetoare și etică, iar această relație nu este esențială pentru ea Este în esență imoral; rămâne adevărul cu totul indiferent de recunoașterea lui de către oricine și rămâne deloc sub forma unei "porunci", ci sub forma unui sens pur teoretic al judecății, sub forma conținutului său logic) "Adevărul este adevăr în sine și nu pentru nimeni" Posibilitatea reală a cunoașterii sale de către cineva, realizarea ei într-un subiect gânditor este pentru ea o circumstanță accidentală și incidentală În sine este un ideal atemporal și transsubiectiv) Rickert Limitele

formării conceptelor științifice p urm) Învățătura lui Kant despre primatul rațiunii practice asupra rațiunii teoretice este logic insuportabilă prin simplul fapt că orice "comandă" a rațiunii practice, presupunând, pe de o parte, un subiect ascultător, presupune, pe de altă parte, ca un pur factor formal, un anumit conținut al "comandei" ca unitate pur teoretică Acest conținut nu poate fi produsul unei comenzi, întrucât apare numai în activitatea subiectului care se supune acestei comenzi Este imposibil să se comandă să recunoască comanda; se poate doar porunci să înfăptuiască ceva (de ex adevărul), recunoscând această poruncă Acest ceva trebuie dat ca idee de rațiune teoretică înainte de orice comandă, ca unitate logică ideală de realizat Fiecare "comandă" trebuie să știe mai întâi ce comandă; fără această cunoaştere teoretică a obiectului de comandă, însuşi actul de comandă este logic de neconceput şi, în consecinţă, fără raţiune teoretică, practic "Datoria transcendentă" ne poruncește să realizăm adevărul; pentru aceasta trebuie făcută o distincție teoretică între adevăr și minciună, altfel comanda sa ar fi o tautologie formală goală Biblioteca "Runivers " G LANTS unitate; are o ființă-semnificație ideală în domeniul logic al ideilor eterne și neschimbate Nu "există" nicăieri, nici în lume, nici în vreun Τόπος ούρα'νιος, nici în spiritul divin; nu plutește "undeva în gol", ci aparține domeniului "semnificației logice absolute", "tarâmului atemporal al ideilor eterne și neschimbate"*), în care lumea, cu toate vicisitudinile eternei ei variații , își găsește reflexia ideală "Dacă nu există ființe gânditoare, dacă sunt în general excluse de ordinea lucrurilor și, prin urmare, cu adevărat imposibile - sau dacă pentru o anumită clasă de adevăruri nu există ființe care să le poată cunoaște - atunci aceste posibilități ideale rămân fără realitate împlinită; atunci înțelegerea, cunoașterea, conștientizarea adevărurilor nu sunt nicăieri și nu se realizează niciodată Dar fiecare adevăr în sine rămâne ceea ce este, își păstrează ființa ideală" *) Deci, adevărul nu este un produs al activității subiective; sunt subiective doar procesele noastre cognitive, acele acte care dau sens experientelor noastre Adevărul însuși, ca idee, se află în afara sferei oricărei conștiințe, fie ea individuală sau generală - nu are nicio diferență Acesta este marele merit al lui Husserl în teoria cunoașterii, că a eliberat adevărul nu numai de subiectivitatea individuală, ci și de notoria "conștiință în general" "Referirea constantă", spune Husserl, "la conștiința ideală trezește un sentiment neplăcut, de parcă legile logicii, în esență, ar avea sens doar pentru acest caz fictiv, ideal, în loc de cazuri izolate date empiric" Adevărurile în sine "nu au nicio legătură directă cu acest ideal") Acum se pune întrebarea, cum poate adevărul, transcendent conștiinței, absolut independent de el, neschimbător, să intre în vreo relație cu conștiința? Cum îl putem "prinde" cu actele noastre de cunoaștere dacă nu este niciodată conținut în ele? Cum poate ceva transcendent "să pătrundă" în conștiința noastră? Cum îl putem "experimenta"? Transsubiectivitatea absolută a adevărului nu Buturuga unters B I,) Pagina) Pagina ιοο Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE cunoașterea ei este posibilă! La urma urmei, intrând în zona conștiinței, încetează să fie transcendent pentru el, prin urmare, își schimbă esența! Dar am admis că adevărul este absolut imuabil și veșnic transcendent! Cu toate acestea, această obiecție, care a ruinat filosofia lui Platon, nu privește în niciun caz sistemul lui Husserl Întrebăm în primul rând: despre ce relație ați vorbit? Ce "apucare" vrei? Nu este acest "apucare" doar un mod figurat de exprimare? Nu există și nu poate exista nicio relație reală între adevăr și actul de

cunoaștere, deoarece adevărul nu este o realitate transcendentă Trebuie să fii capabil să pui întrebări În acest caz, întrebarea este lipsită de sens; nu se poate întreba despre o relație reală în care este imposibil deloc În ce mod, de exemplu, patru picioare de cal "prind" chiar numărul ? Care este semnificația în acest caz a întrebării noastre despre "prinderea" * "intrarea", etc ? Nici unul Nu există o relație reală între vreo patru obiecte și numărul , nu se poate vorbi de vreo înțelegere aici Cu toate acestea, relația dintre conținuturile acestor concepte există; numai că nu este real, ci exclusiv logic, așa cum există în general între gen și specie Patru obiecte sunt întotdeauna cazuri speciale ale conceptului general de patru, la fel cum o anumită nuanță de roșu este un caz special de "roșu în general"; acesta din urmă este "prezent" în fiecare obiect roșu, numai că nu chiar, ci logic, la fel cum în general fiecare specie este "prezentă" în obiectul său individual În același sens, adevărul este prezent și înțeles prin actul cunoașterii; relația dintre adevăr și judecata mea este exact aceeași cu relația dintre "roșu în general" și un moment individual separat de roșu "Nu înțelegem adevărul, ca orice alt conținut empiric care apare și dispare din nou în procesul experiențelor mentale; nu este un fenomen printre alte fenomene; este o experiență în acel sens cu totul diferit în care, în general, o idee poate fi o experiență Suntem conștienți de el în același mod în care, de exemplu, suntem conștienți de roșu în general în conștiința generală Adevărul este o "idee"; *) Pagina Biblioteca "Runivers" G LANTS, ocupă un mic colț în vastul tărâm al obiectelor comune; prin urmare, nu se poate pune problema relației sale reale cu actele cunoașterii noastre; nu aparține domeniului obiectelor reale; adevărul nu este realitate, la fel ca culoarea roșie în general, conștiința nu este deloc realitate "Adevărul este o idee" Această poziție este punctul central al filozofiei lui Husserl Aici se află "principalul nou" pe care Husserl îl introduce în logică Ca orice lucru fundamental nou, este doar începutul și este departe de a fi lipsit de contradicții În această poziție, antipsihologismul atinge punctul culminant; dar conține deja elemente ale căderii inverse la psihologism Husserl însuși este încă departe de a fi eliberat de reproșul psihologismului; iar acest pericol psihologic, căruia nicio teorie a cunoașterii nu a scăpat până acum, îl întâlnește tocmai în punctul în care părea să fie cel mai îndepărtat de el - în doctrina sa strălucitoare a "ideilor" Pentru a-și elucida teoria adevărului sau "logica pură", așa cum el o numește el, trebuie să facem o digresiune destul de lungă în profunzimea operei sale filozofice - învățătura lui despre obiectele și ideile intenționate Teoria intențională este curentul predominant în epistemologie în timpul nostru Diviziunea dintre cunoaștere și subiectul ei, între știință și ființă, între adevăr și realitate într-o formă sau alta este recunoscută de majoritatea sistemelor epistemologice Filosofia identității are puțini adepți în zilele noastre) În modern B I Pagina - ; ; și colab , B II, și colab -) Doar lucrarea recent apărută a lui Palagyi, Logik auf dem Schei-dewege, devine o contradicție fundamentală cu orice "dualism *" din teoria cunoașterii și în special cu teoria intențională În ciuda elementelor psihologice și metafizice care abundă în această lucrare remarcabilă, ea prezintă un mare interes epistemologic pentru monismul său pronunțat Cu principiul său monist de bază al "unității adevărului și realității în Dumnezeu", introduce elemente ale filozofiei identității de mult uitate a lui Schelling în epistemologia modernă Din păcate, Palagyi ia în considerare doar teoria psihologică a intenționalității, deoarece și-a găsit expresia

Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE teoria cunoașterii este dominată de dualismul kantian: dualismul formei și conținutului, dualismul sensibilității și rațiunii, știința și natura, adevărul și cunoașterea etc Una dintre formele de manifestare a acestei direcții dualistice generale a logicii moderne (care își are rădăcinile adânci în tradiția istorică și motive profunde în interesele științifice ale timpului nostru) este și teorie intenționată, adică teoria dualităţii şi "orientării" actului de cunoaştere asupra subiectului său Este de obicei o presupoziție asumată tacit în investigații; uneori un produs secundar al acestor investigații, ca în cazul adevăraților transcendentaliști, de exemplu, cu Cohen Dar rareori este prezentat ca un punct de vedere principial, ca o teorie reală, pe deplin conștientă Așa este, de exemplu, cu Brentano Un element esențial al acesteia este doctrina orientării obiective a actelor mentale "Potrivit acestei teorii, orice fenomen mental este caracterizat de ceea ce scolasticii medievali numeau existența interioară intenționată a unui obiect și ceea ce am numi acum relația cu conținutul, orientarea către obiect obiectivitate imanentă"*) În același timp, Brentano prevede că obiectul "nu trebuie înțeles aici ca realitate" Această orientare sau intenție față de obiect este prezentă în fiecare experiență psihică; Acest moment de direcție sau intenție distinge fenomenele psihice de toate celelalte Voința dorește întotdeauna ceva, reprezentarea reprezintă ceva, judecata judecă ceva și așa mai departe Prin urmare, Brentano definește actele mentale ca fiind "acele fenomene care conțin în mod intenționat un obiect" Această învăţătură a lui Brentano despre natura intenţională a mentalului este transferată de Husserl din domeniul psihologiei în domeniul logicii; Prin aceasta, el a dat, pe de o parte, posibilitatea unei distincții nu psihologice, ci pur logice între actul) și pre- zhenie în psihologia lui Brentano și ignoră complet încercarea lui Meinong și Husserl de a o transfera pe terenul teoriei cunoașterii (în Gegenstands-theorie a lui Meinong) și al logicii Intenționale Inexistenz) Brentano Psihologie I,) Prin "act" Husserl înseamnă orice experiență intenționată Biblioteca "Runivers" G LANTS meta, iar pe de altă parte, și-a creat dreptul de a aplica teoria intenționalității în domeniul logic al adevărurilor pure; cu aceasta, el a pus bazele doctrinei intenționalității de ordin superior, unde polii intenționalității nu sunt un act mental și obiectul său, ci știința ideală și ființa ideală x) Nu suntem în măsură să ne oprim aici în detaliu asupra teoriei și metodei sale intenționale; prin urmare, ne vom limita la a transmite cele mai esențiale momente ale teoriei sale a obiectelor în general și a obiectelor ideale în special În acest sens, paralela cu Kant este interesantă Pentru Kant, subiectul este un produs al sintezei materialelor diverse în formele contemplației și gândirii; ambele momente sunt la fel de necesare pentru el; gândirea categorică goală nu dă încă un obiect; categoria ar trebui schematizată, adică prin intermediul schemei timpului trebuie îndreptat către multitudinea materialului sensibil pur; numai atunci sunt îndeplinite pentru Kant toate condițiile formale necesare pentru posibilitatea unui obiect; cu toate acestea, ele creează deocamdată doar un obiect posibil; obiectul trebuie adus în legătură cu experiența materială, abia atunci va deveni pentru Kant, un obiect real" Obiectul trebuie dat, așa cum spune Cohen, "indicat" nouă prin senzație*) pentru ca el să primească pentru noi sensul unui obiect real În afara realității și naturii, pentru Kant nu există obiecte; conceptul de obiect coincide cu conceptul de obiect real, real); prin urmare realitatea însăși, timpul însuși etc , nu pot

fi în niciun caz obiecte, căci ele nu pot fi concepute în categorii !) O anumită, deși minimă, proporție de psihologism rămâne în această doctrină, deoarece punctul ei de plecare este, până la urmă, teoria psihologică) Senzația în sine nu este conținută în obiect, ne indică doar prezența obiectului, așa cum un ac magnetic indică prezența unui magnet; prin urmare senzaţia şi, împreună cu ea, categoria realităţii, au un caracter pur metodologic şi nu constructiv mier Cohen Kants Theorie der Erfahrung Aufl -) Ambele concepte nu coincid cu Kant: realitatea este doar o latură, evidențiată pe un obiect real; realitatea este o categorie constitutivă, realitatea este doar metodologică; dar ambele sunt necesare Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE Nu este așa pentru Husserl El nu înţelege prin subiect neapărat un obiect real; conceptul de obiect nu este acoperit pentru acesta de conceptul de realitate; numărul " " este un obiect definit, diferit de ideea noastră de cinci; putem să adunăm, să scădem, să luăm logaritmi, să ridicăm la puteri etc , a oricărui număr A lua logaritmi ai ideilor sau conceptelor noastre este o absurditate totală; numărul este un subiect matematic, nu psihologic; nu poate fi un obiect real Prin obiect Husserl înseamnă tot ceea ce înțelegem în actul de a judeca percepția sau reprezentarea; spre ce este îndreptat actul nostru, ce intenționează, este obiectul acestui act - fie real sau ireal, fictiv sau chiar pur și simplu absurd*); nu este niciodată cuprinsă într-un act ca componentă reală a acestuia; este întotdeauna transcendent pentru el *) Să presupunem că mi-l imaginez pe zeul Jupiter; asta înseamnă că am o anumită experiență intenționată, caracterizată ca reprezentare; "Pot diseca această experiență intenționată în) analiză descriptivă după bunul plac; Desigur, nu voi găsi în el nimic asemănător zeului Jupiter: obiectul imanent nu aparține, așadar, compoziției descriptive a experienței mele") Jupiter, desigur, nu există nicăieri, cu atât mai puțin în imaginația mea Îl pot înzestra pe Jupiter cu cele mai variate calități, de exemplu, omnipotență, forță fizică etc ; Nu le pot raporta în niciun caz la ideea mea, ca la realitatea psihică În ciuda fictivității sale, obiectul pe care îl am în vedere în acest caz este fundamental diferit de actul meu; el este "prezent" în el doar intenționat, în niciun caz cu adevărat Problema nu se schimbă deloc dacă obiectul actului meu intenționat nu este o ficțiune; totuși rămâne întotdeauna fundamental diferit de act; "obiectivitatea, în general, este transcendentă actului" b) Ceea ce vreau să spun prin imaginarea unui obiect nu coincide deloc cu însuși "acțiunea de a numi B II,) V I / Unters V § P, I t) Descriere B II,) B II, S Biblioteca "Runivers" G LANTS în minte" și nu este cuprinsă în ea; Pot atribui obiectelor astfel de predicate care, în raport cu actul meu, își pierd orice sens O linie dreaptă este distanța cea mai scurtă dintre două puncte; a afirma, referitor la ideea mea de linie dreaptă, că este cea mai scurtă distanță, ar fi culmea absurdului; "Experiența subiectivă nu este ceea ce este prezent în mod intenționat în ea " Obiectul în sine nu aparține experienței; este doar perceput, dar nu experimentat și nu este recunoscut *); aceasta înseamnă că ea este prezentă în actul de a trăi doar ca obiect intenționat și nu constituie ea însăși o parte a acestei experiențe și nu intră în componența actului conștient "Lumea nu poate fi niciodată experiența unui subiect care gândește Experiența este reprezentarea lumii (das die Welt Meinen), lumea însăși este doar un obiect intenționat") Obiectul este întotdeauna transcendent față de act Totuși, această transcendență este doar logică și nicidecum metafizică; obiectul se distinge de act nu ca entitate metafizică, ci

doar ca subiect logic al predicațiilor posibile, ca centru al anumitor relații Relația intenționată nu este unul dintre tipurile de relație reală Despre relația reală a actului cu obiectul, despre interacțiunea lor reală, nu se poate vorbi aici; Interacțiunea dintre ideea mea despre zeul Jupiter și Jupiter însuși este, desigur, imposibilă, deoarece zeul Jupiter nu există nicăieri Relația intenționată este un tip special de relație destul de diferită de celelalte; nu poate fi redusă nici la o relație logică, nici cauzală, nici matematică; nu poate fi explicată, deoarece explicația este o reducere la elemente mai simple și mai înțelese; nu putem decât să o indicăm, să o descriem, referindu-ne la propriile noastre experiențe, dar este imposibil să o reducem la un alt tip de relație mai cunoscut nouă; ne este cunoscut direct din propria experiență; o serie întreagă din experienţele noastre au această trăsătură caracteristică de a se raporta la subiect, având în vedere \ acest logic) Pagina) Pagina) Pagina Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE Această proiecție a conținutului actelor noastre în afară este faptul de bază al vieții noastre și al cunoștințelor noastre; nerecunoscând-o, ne transformăm în corpuri fără viață și fără sens ale naturii moarte "Dacă suntem întrebați acum cum ar trebui să înțelegem că ceva inexistent sau transcendent poate avea semnificația unui obiect intenționat într-un act în care nu există deloc, atunci nu există alt răspuns la aceasta decât cel pe care îl avem deja dat și care de fapt este destul de suficient : obiectul este intenționat, aceasta înseamnă: avem un act cu un caracter definit de intenție, care, prin determinarea sa, face posibil ceea ce numim "intenție asupra acestui obiect" Relația dintre sine (sau experiența noastră) cu un obiect este o caracteristică a anumitor experiențe ale noastre, iar acele experiențe care o au sunt numite (prin definiție) experiențe sau acte intenționate Formulați ceea ce s-a spus Obiectul, ca obiect intenționat al predicațiilor posibile, este transcendent actului, nu este cu adevărat conținut în el și este radical diferit de acesta; relaţia dintre cele două nu poate fi nicidecum concepută ca reală, ci doar ca intenţionată; obiectul nu este "prins" de act, nu este nici experimentat, nici conştient, este doar menit, intenţia noastră este îndreptată către el; această relație intenționată este un tip complet diferit de relație, a cărei natură ne este cunoscută direct din propriile noastre experiențe Astfel, pentru Husserl, subiectul nu este nicidecum o formațiune reală, ci o unitate pur logică intenționată; el este considerat de el doar ca subiect al eventualelor predicţii În acest sens logic, obiectul intenției poate fi la fel de real, și ideal, și fictiv, și chiar complet absurd, obiect "imposibil" Husserl spune: "Ce- fie șapte trupuri egale sunt la fel de șapte lucruri, așa cum sunt cei șapte înțelepți; legea paralelogramului de forţe este la fel de un lucru ca şi oraşul Paris* Cum există acest obiect și i) B II, Biblioteca "Runivers" G LANTS dacă există deloc, din punct de vedere al logicii fenomenologice, este complet indiferent Husserl nu atinge problema metafizică a esenței subiectului; o consideră doar logic, ca subiect al unor eventuale predicții prezente intenționat în act; un astfel de subiect nu trebuie să fie deloc un obiect real, poate fi o unitate pur ideală, ca, de exemplu, toate obiectele matematice Obiectele reale ocupă doar o zonă foarte mică dintre toate obiectele cunoscute nouă; una dintre cele mai dăunătoare prejudecăți științifice este aceea de a căuta obiectivitatea doar în domeniul realului; majoritatea obiectelor pe care le știm că nu sunt reale, ci ideale Întregul tărâm al obiectelor ideale este, la rândul său, împărțit în două zone: i) obiecte individuale ideale, cum ar fi,

de exemplu, numerele matematice, legile logice etc , sau) obiecte generale ideale, cum ar fi, de exemplu, numărul în general, culoare în general etc Actul nostru intenționat poate fi îndreptat fie spre a separa lucruri reale, fie către obiecte ideale unice, ca, de exemplu, în propoziția: Scurtați un om, sau este un număr par; sau pe subiecte generale, ca, de exemplu, în judecată: omul este muritor, sau toate legile logice sunt a priori; în acest din urmă caz, avem în vedere nu o persoană individuală și nu o lege logică separată, ci conceptul lor general - "idee" Doctrina lui Husserl despre obiecte generale sau "idei" constituie partea cea mai originală a Investigațiilor sale logice* În acest punct se apropie de Platon Se poate spune că, în persoana lui Husserl, logica revine de la Aristotel din nou la principiile platonismului, doar după ce l-a curățat și eliberat de naivitățile modului de gândire antic, filtrându-l, ca să spunem așa, prin sita lui epistemologie modernă; în această îmbinare a teoriei moderne a cunoașterii cu cel mai mare sistem al antichității, într-o combinație care se dovedește a fi la fel de fructuoasă atât pentru unul cât și pentru celălalt, eliberându-l pe primul de orice psihologie, iar pe cel de-al doilea de realismul său metafizic o trăsătură fără îndoială originală a logicii lui Husserl) V P, S Iob- Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL SI PSIHOLOGII DIN ZIILE NOASTRE, PJ Învățătura lui Husserl despre subiecte generale diferă de Platon doar prin idealitatea ei tranșant exprimată; asta, desigur, este mult și chiar foarte mult; poate aceasta este diferența fundamentală; și totuși nu distruge rudenia interioară a celor două sisteme în alte privințe nu mai puțin esențiale Opoziția lor față de teoriile empirice ale abstractizării, viziunea lor asupra formării conceptelor generale, care, în opinia ambelor, se formează numai pe baza ideilor empirice, dar în niciun caz din ele, doctrina lor despre transcendența ideilor, aduceți-i atât de aproape pe baza opoziției față de punctele de vedere ale doctrinelor opuse, încât sistemele lor sunt în mod esențial legate Metoda prin care Husserl ajunge la afirmarea transcendenței și idealității conceptelor generale rămâne aceeași metodă a intențiilor, dacă se poate numi așa, i e el consideră conceptul general ca obiect al unui act intenționat, el analizează reprezentarea noastră asupra acestui obiect nu din punctul de vedere a ceea ce conține cu adevărat și care este obiectul analizei psihologice, ci din punctul de vedere al faptului că actul înseamnă că in-tinde; nu este interesat de construcția reală a actelor noastre, ci doar de relația lor intenționată cu obiecte care nu sunt niciodată conținute cu adevărat în ele Această metodă este folosită și de Husserl în doctrina sa despre idei Să presupunem că ne uităm la un obiect roșu; îndreptându-ne atenția către momentul colorării unui obiect dat, îl putem distinge dintr-o serie de alte proprietăți ale aceluiași obiect și îl putem face un obiect independent al actului nostru intenționat, independent în sensul în care îl facem și, în plus, numai ea, în afara raportului său cu alte momente, subiect al posibilelor predicții; despre acest moment de colorare putem exprima anumite judecăți cu caracter individual și temporal; putem afirma, de exemplu, că o anumită culoare, sub influența anumitor influențe chimice, poate dispărea și se poate transforma în alta Ceea ce avem în vedere în acest caz este un anumit individ, într-un loc dat și la un moment dat, un moment existent; el este unul dintre semnele care constituie cu adevărat Biblioteca "Runivers" G LANTS apăsarea unui obiect în fața noastră; poate apărea, poate dispărea, se poate transforma în altceva Dar pe baza percepției aceluiași obiect poate apărea în noi un act cu un caracter complet diferit Având în față

același obiect și acordând o atenție primordială momentului colorării lui, putem avea în vedere nu momentul individual dat, prezent aici și acum al culorii roșii, ci culoarea roșie în general, ideea de roșu, în raport cu care momentul dat este particular întâmplător Ceea ce ne referim în primul caz este destul de diferit de ceea ce ne referim în al doilea; subiectul primului act, acesta nu independent, ci real în timp, acest moment de roșu este exact ca un întreg concret, ceva individual, unii acum și aici, apărând și dispărând împreună cu el, în diverse obiecte roșii asemănătoare, dar nu identic Însăși "roșeața" (die Rote) (subiectul actului al doilea) este o anumită unitate ideală, absolut identică cu ea însăși, pentru a vorbi despre apariția și distrugerea căreia ar fi o contradicție x) Există doar obiecte concrete, lucruri individuale; obiectele comune nu pot avea nicio existență reală nici în obiect, nici în afara obiectului, nici în conștiință, nici în afara conștiinței "Un obiect concret nu conține deloc o idee ca parte " Omul nu este deloc cuprins în omul concret individual, ca parte constitutivă a sa reală; într-o persoană individuală totul este concret și totul este individual; toți constituenții săi reali dispar odată cu el; în ea totul este trecător, în ea nu este nimic etern, neschimbător, nimic "comun" Omul în general, ca conținut al conceptului nostru general despre om, nu poate dispărea odată cu dispariția acestui om individual; de aceea, nu se poate spune că "omul în general" este conturul general al omului, totalitatea trăsăturilor sale esenţiale, întrucât ele sunt date în omul individual; tocmai pentru că sunt date în persoana individuală, sunt întotdeauna ceva individual şi) V , Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE tranzitorie; generalul este etern, prin urmare nu poate fi niciodată cuprins într-un anumit obiect O ipostaza reala despre existenta unui exterior comun al constiintei este absolut imposibila La fel de imposibilă este punerea în scenă psihologică a ceea ce este comun în însăși conștiința noastră sub forma unor imagini generalizate create prin separarea și abstracția unui număr de trăsături de la baza lor specifică O astfel de înțelegere a generalului a fost mult timp distrusă de investigațiile lui Hume și Berkeley; face imposibilă majoritatea conceptelor noastre generale; nu se poate concepe o anumită imagine a unui triunghi în general; un astfel de triunghi ar trebui să nu fie nici ascuțit, nici obtuz, nici dreptunghiular, nici mare, nici mic; ca reprezentare este absolut imposibil "Teoria abstracției prin atenție" a lui Mill este la fel de insuportabilă Efectuat în succesiune, duce la negația "generalului" În urma ei, trebuie să acceptăm că conceptul de general ia naștere în noi atunci când, cu ajutorul funcției atenției, evidențiazăm o serie de trăsături asupra unui subiect dat și le facem obiectul interesului nostru exclusiv; efectuând o astfel de operație, eliberăm astfel setul dat de caracteristici din combinația lor individualizată cu o serie de alte caracteristici și obținem "general" ca rezultat E chiar asa? Obținem, prin intermediul unei astfel de selecții pe această bază particulară, o serie de momente sau un moment, ceva în comun? Nu în nici un caz Putem analiza un obiect dat sau o reprezentare dată în orice mod ne place, putem evidenția orice moment pe el, nu vom găsi nimic "comun" în ele *) Fiecare trăsătură, fiecare clipă delimitată artificial de noi dintr-un obiect concret, este întotdeauna ceva individual, existent aici și acum, apărând și dispărând împreună cu obiectul său; separarea ei de baza concretă, chiar dacă numai imaginară, produsă doar într-un act de abstracție a atenției, nu o transformă în conținutul unui concept general, într-o idee

neschimbătoare, nu îi poate conferi caracterul de atemporalitate, de eternitate) B II, I I) V II, § , , etc Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" lanz El continuă să fie acel semn individual așa cum era înainte; judecățile făcute despre el sunt, de asemenea, doar temporare, individuale "Un moment individual separat nu este în niciun caz un atribut în speță " "Generalul", "ideea", ca obiect al unui act intenționat, este întotdeauna radical diferit de "concretul" corespunzător acestuia; acele predicate pe care le putem atribui acestora din urmă își pierd orice sens atunci când sunt aplicate generalului "Propozițiile care au sens și adevăr în raport cu un singur caz se dovedesc a fi false și lipsite de sens în raport cu "specie" (specie) Colorarea își are întotdeauna locul și timpul stabilit, se răspândește pe întregul obiect, apare și dispare În ceea ce privește "tipul" de vopsea în general, toate aceste predicate sunt o prostie completă Dacă, de exemplu, o casă arde, atunci toate părțile ei ard; formele și calitățile individuale, toate părțile și momentele care o constituie în general, dispar Este posibil ca "vederi" geometrice și calitative corespunzătoare (ca conținutul conceptelor generale) să ardă odată cu el și nu este aceasta o absurditate completă? X) General, așadar, întotdeauna diferit de concret și nu poate fi niciodată redus la el și explicat din el Aceasta distruge teoria abstracției menționată; ea încearcă să explice originea generalului din particular, prezentându-l pe primul drept produsul puterii generalizatoare a abstracției cu ajutorul atenției; ea crede că, separând cu ajutorul acestei forțe un anumit moment pe un anumit obiect și examinându-l în sine, ea îl transformă astfel într-un atribut general; uitând în același timp că momentul individual rămâne ca înainte individual și nu se poate transforma niciodată într-un atribut în specie Prin urmare, teoria prezentată duce pur și simplu la negarea a ceea ce vrea să explice - la negarea conceptului general; în cele din urmă este obligat să înlocuiască conceptul general cu un semn verbal Conceptul general, ca act (și nu ca idee), nu este un produs al abstracției; abstracția nu-i poate comunica trăsătura sa caracteristică - "comunitatea"; rezultatul abstracției este întotdeauna ceva individual !) V P, § Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE dual, oarecare moment individual evidențiat pe o bază concretă; chiar în acest moment, de exemplu, colorarea roșie, nu ne mai este posibil să abstragem nimic; ca un singur moment este ultimul produs al abstracției; și în ciuda acestui fapt, ne putem raporta la ea "generalizant", o putem transforma într-o idee; poate servi drept bază pentru un act cu totul nou, în care intenția noastră nu este îndreptată către acest moment individual, aici și acum prezent, la un anumit timp care a apărut și după un anumit timp este supus anihilării, și același moment în specie - Ultimul nu poate fi în niciun fel reprezentat în imaginație, nici izolat, nici pe baza ei particulară; concret, ne putem imagina întotdeauna doar un anumit caz particular al culorii roșii în general, sau o serie de astfel de cazuri, o serie de nuanțe ale acesteia; nu ne putem imagina cea mai roșie culoare în general și nu o putem distinge în niciun fel pe o bază concretă, deoarece nu este cu adevărat conținută în ea Noul act care ia naștere pe aceeași bază concretă, actul "conștiinței comune", nu este o imagine nouă desenată pe fundalul imaginației noastre; exprimă doar un nou "mod de a ne raporta conștiința" la această bază*); această nouă relație constă în faptul că, având același obiect în fața ochilor și necreând nicio imagine nouă în imaginația noastră, avem în vedere nu acest obiect aici și acum, ci același obiect în specie, în idee; actul nou pe care îl

semnificăm (subiectiv) nu este o nouă diferență în materialul conștiinței noastre, ci doar o nouă "formă a conștiinței" *); având subiectiv și cu adevărat (nu intenționat!) același material, aceeași idee concretă, ne putem raporta diferit la ea, adică pe baza ei putem construi acte formal diferite "Ca toate diferențele epistemologice fundamentale, această diferență (individuală și generală) este de asemenea categorică Ea aparține unei forme de conștiință Originea lui se află într-un mod special de conștiință, și nu în materia schimbătoare a cunoașterii *) Vedea de exemplu B II,) Ibid * Biblioteca Runiverse G LANTSO, Această expresie poate, de altfel, să dea naștere la neînțelegeri Distincția dintre particular și general "aparține unei forme de conștiință"; originea sa se află într-un anumit mod de conștiință Înseamnă asta că obiectele comune sunt create de această formă de conștiință și nu au nicio semnificație în afara ei? Într-un astfel de caz, ele încetează să fie transcendente conștiinței! Împotriva unei astfel de interpretări a citatului de mai sus, obiectăm cu tărie Ideea este că aici avem de-a face nu cu obiectele generale și individuale în sine, ci cu actele noastre de "nume în minte"; se stabilește o distincție între "conștiința noastră a generalului" și "conștiința particularului" și se afirmă că această diferență este categorică Prin materia actului de cunoaștere se înțelege aici nu conținutul intenționat al actului, ci doar unul dintre aspectele reale ale esenței sale concrete, i e toate acele părți reale, psihice ale actului care îl constituie în ființa sa reală concretă și, mai mult, numai din latura conținutului său; materia în acest sens se poate schimba, lăsând neschimbat caracterul actului, adică însăși forma relației conștiinței cu conținutul ei și invers, materia poate rămâne aceeași, dar caracterul actului se poate schimba; pe acesta din urmă îl avem în cazul care ne interesează) Materia ambelor acte este aceeași, ambele sunt construite pe aceeași bază concretă și conțin o singură reprezentare picturală, care determină direcția actului nostru asupra unui obiect complet determinat; dar atitudinea noastră față de această chestiune, față de această bază concretă a actului, este diferită în ambele cazuri; o dată avem în vedere ceva individual, alta dată o idee: iar această diferență în modul în care ne raportăm (nu în obiectul intenționat în sine, care nu este nicidecum materia actului în sensul indicat) se stabilește pe cheltuială de formă și nu în detrimentul materiei Formulând pe scurt rezultatele criticii ambelor teorii (Locke și Mill), ajungem la afirmația că conceptele generale nu sunt produse ale abstractizării; acesta din urmă este incapabil să explice intenția lor caracteristică, care este îndreptată nu asupra individului, ci asupra generalului i) i) B II, V, § th Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE Õ Dar ce-i cu asta? ne pot obiecta dintr-o altă tabără, mai extremă; cu toate obiecțiile tale nu creezi decât un nou argument în favoarea teoriei noastre Da, negăm în mod destul de conștient toate conceptele generale; ni se oferă întotdeauna fie obiecte individuale, fie semne individuale; numai numele au un sens general; pe baza asemănării, aplicăm același nume multor obiecte și, în final, ne "obișnuim" să asociem un anumit complex de elemente de reprezentare cu un anumit nume pe care acesta începe să-l joace pentru noi sensul unui nume comun Totul este individual; acest "general" mitic aparține domeniului ficțiunilor goale și al invențiilor complet inutile; "comunitatea" stă doar în nume, întrucât suntem "obișnuiți" să le asociem atunci când privim obiecte asemănătoare; exprimă doar generalitatea unei anumite funcții mentale - de a asocia aceleași nume cu obiecte asemănătoare; nu ni s-a dat niciodată un semn identic; numai

acesta a fost ars identic ((funcția asociativă a semnelor) Acest nominalism, care neagă fundamental "generalul", amestecă domeniul teoriei cunoașterii cu psihologia "În sfera fenomenologiei și, mai presus de toate, a teoriei cunoașterii aparține ceea ce avem în vedere în timpul enunțului nostru; apoi ce constituie sensul acestui nume în minte (des Meinens), cum se construiește acest act din alte acte similare, ce forme și diferențe esențiale dezvăluie Ceea ce interesează teoria cunoașterii trebuie indicat în însuși conținutul experiențelor noastre Dacă, printre diferențele care pot fi clar indicate în acest domeniu, găsim și diferențe între reprezentările generale și cele individuale (care, fără îndoială, au loc), atunci nicio discuție despre funcții sau relații genetice nu poate schimba sau explica nimic aici Cu alte cuvinte, teoria cunoașterii se ocupă de actele noastre în relația lor intenționată cu obiectele și, dacă găsim o anumită diferență în natura intenției în sine, atunci nicio psihologie nu poate netezi i) B II, - Biblioteca "Runivers" G LANTS această diferență Indiferent de modul în care analizăm și explicăm psihologic ambele acte (de exemplu, cu o intenție generală și individuală), indiferent de condițiile pe care le punem, ca fiind necesare pentru implementarea lor în conștiința noastră, indiferent de modul în care înțelegem originea lor, diferența stabilită în caracterul intenționat se păstrează necondiționat și la nici o diferență psihologică decât origine, nu reușim să-l reducem, întrucât relația dintre actul intenționat și obiectul său nu este reală și, prin urmare, se află în afara sferei cercetării psihologice Dacă psihologia cunoașterii își propune să înlocuiască relația dată cu una alta, psihologică, atunci ea își propune să facă altceva decât a ei; poate găsi noi relații între aceleași acte, poate stabili dintr-un punct de vedere nou condiționarea lor reciprocă, dar poate schimba ceva în caracterul lor intenționat și înlocuiește diferența de intenție cu o altă diferență reală, cu siguranță nu o face în forță Diferența dintre conceptele generale și cele individuale ne este dată direct și nu poate fi spălată de nimic; totul general este etern, totul individual este trecător Ce este această comunitate? Conținutul conceptului general nu corespunde cu nimic nici în lumea reală, nici în conștiința noastră Care este esența obiectelor comune? În realitate, ele nu pot exista nici în afara actelor noastre intenţionate, nici în ele însele; realismul și conceptualismul sunt la fel de imposibile; cu toate acestea, nici ele nu reprezintă o ficțiune goală; acest lucru este deja clar din faptul că judecățile adevărate cu caracter obiectiv sunt posibile cu privire la aceste obiecte generale; este de neconceput să considerăm ca ficțiune concepte precum conceptul de mărime, cauzalitate, cantitate, calitate etc ; judecățile făcute despre ele - de exemplu, fiecare mărime extinsă poate fi măsurată sau - orice schimbare a naturii este supusă legii cauzalității - au adevăr absolut și a priori În actul nostru intenționat, fiecare specie este un obiect în sensul deplin al cuvântului*) Ca orice obiect al unui act intenționat, este diferit de acesta și nu numai Vezi, de exemplu, B II, - şi alţii Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ŞI PSIHOLOGII DIN ZIILE NOASTRE, de ce fiecare obiect este diferit de un act, dar și din cauza argumentelor care au fost înaintate împotriva conceptualismului Ideea este transcendentă pentru conștiința noastră E; este dat în afara lui, ca unitate ideală definită; se află în afara timpului și spațiului în domeniul "obiectelor ideale", în domeniul eternității atemporale; predicatele creației și distrugerii îi sunt absolut inaplicabile: întreaga rasă umană poate dispărea de pe fața pământului, toate ființele gânditoare din lume pot pieri - și, conform învățăturilor

fizicii moderne, chiar trebuie să piară, deoarece temperatura universului tinde spre zero absolut - împreună cu aceasta toată conștiința va dispărea din lume - tărâmul ideilor eterne rămâne în imobilitatea sa absolută, dincolo de sfera de influență a oricărei schimbări Toate răsturnările lumii, atât trecute, cât și viitoare, se reflectă, ca noroiurile eterne, în acest tărâm al ideilor, ca într-o oglindă imobilă; conţine a priori întreaga dezvoltare a universului de la început până la sfârşit Refractată prin prisma timpului, lumea și-a dat deja reflectarea dinainte în aceste sfere ale idealului; aceste sfere însele se află în afara lumii realității, ca idei transcendentale Aici se află principalul punct de contact al lui Husserl cu platonismul Pentru ambii filozofi, lumea ideilor este eternă și imuabilă, un tărâm absolut imobil al conceptelor generale, în afara lumii aparenței și în afara sferei conștiinței unităților ideale subiacente Această asemănare, totuși, nu îi împiedică pe ambii să difere în mod esențial în opiniile lor cu privire la natura ideilor lor Pentru Platon, cuvântul "idee* este un simbol al realității absolute] ființa ideală este cel mai înalt grad de ființă, este ființă absolută Husserl concepe natura ideilor cu totul altfel Nu există nicio idee nicăieri, nu este cu adevărat dat nici în lume, nici în conștiință, nu există cu adevărat deloc; are doar un ideal (în sensul cel mai extrem al cuvântului) fiind în afara timpului, este pură semnificație, doar un subiect logic pentru eventuale predicții, doar un obiect al adevărului îndreptat către acesta Desigur, "cel care este obișnuit să înțeleagă fiind doar re- Vezi, de exemplu, B II; yui, - ; ; și altele Biblioteca "Runivers" G LANTS ființă reală și sub obiecte numai obiecte reale, învățătura noastră reală despre obiectele generale și ființa lor va părea fundamental absurdă; dimpotrivă, cel care acceptă discursul despre ele ca un indiciu al semnificației anumitor judecăți și le înțelege ca corelate pentru subiecții acestor judecăți, nu va găsi nimic greu în ea le-am putea atașa, vreun purtător epistemologic al lor ; nu au nevoie de suport, nici de atașament Dorința de a găsi un suport pentru tot ceea ce este ideal într-o "conștiință în general" sau într-un "spirit divin" ni se pare un compromis cu "prejudecățile noastre realiste"; acest suport imaginar ne satisface temporar "nevoia metafizică", dar în esență nu face decât să întunece cerul senin al logicii pure cu o ceață metafizică; a spune că fără acest suport ideile rămân "atârnate în aer" este un produs al naivității filozofice, care preferă să le vadă mai bine într-o ceață metafizică decât în aer pur și se străduiește să-și prezinte totul în contemplație, clar Ar fi fost posibil să "contemplem" idei pe vremea lui Schopenhauer; la ora actuală suntem sceptici față de toată "inspirația" mistică; în orice caz, nu poate fi loc pentru aceste fantezii poetice în epistemologie și logică Referindu-ne la vreun "purtător" și la "contemplare directă" este ușor, desigur, să scapi de toate întrebările deranjante; dar știința nu are dreptul să le respingă cu ușurința mitologiei naive sau a poeziei fantastice Întrebarea despre experiența noastră a "comunului", a "prinderii" lui - și a cunoașterii aparține celor mai dificile întrebări ale psihologiei și logicii Care este originea conceptelor noastre generale din latura subiectivă, ca acte în care gândim o idee? Ce înseamnă a gândi în general și cu ajutorul ce metode este posibil să o "înțelegi" și să-l cunoști? Explicația obișnuită pentru aceasta se rezumă la teoria abstracției Metoda prin care ajungem la un concept general este metoda abstractizării treptate; conceptele generale sunt reprezentări abstracte In orice caz, Ch B II, S jui Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE După cum se știe deja, Husserl

consideră imposibil de explicat prin abstracție, sub orice formă am înțelege-o, o trăsătură specifică a generalității; prin intermediul acestei funcţii mentale nu putem decât să izolam, pe o bază concretă dată, un moment individual sau un complex de astfel de momente; dar niciodată în acest fel nu vom obține acea formă caracteristică de conștiință care este inerentă oricărui concept general - tocmai "comunitatea" sa, relația sa cu o idee Teoria-abstracție, realizată consecvent, duce la negarea ie-ului general la nominalism pur Mai mult, ea distruge în general orice posibilitate de gândire, presupunând că gândirea este un proces de reprezentare picturală, figurativă Dacă gândirea noastră ar trebui să procedeze în reprezentări contemplative concrete, destul de definite și nu ar ști să folosească simboluri, atunci majoritatea proceselor de gândire ar deveni imposibile Să încercăm, de exemplu, să gândim pitoresc conceptul de "religie"; ce ne imaginam in asta? Ce imagini ne trec prin cap când auzim acest cuvânt? În primul rând, imaginea bisericii luminate și cultul exterior; mai departe, când încercăm să ne imaginăm cu exactitate semnificația acestui cuvânt, imagini cu zeități și temple grecești și indiene, figuri religioase individuale, Buddha, Hristos, Luther fulgeră în fața noastră; atunci ne imaginăm cărți și învățături religioase și, în cele din urmă, probabil că suntem mulțumiți de judecata că religia este istoria "conținutului" acestor învățături, mai mult, cuvintele "conținut" și "învățătură" sunt inițial prezentate doar în forma de sunete; dacă dorim să le prezentăm și pe acestea, atunci în fața noastră vor începe din nou să plutească diverse potrivite, dar deloc corespunzătoare semnificației imaginii Cele mai multe dintre conceptele noastre cele mai elementare nu ni le putem imagina în contemplare; folosim simboluri peste tot și ne mulțumim doar cu o anumită dorință mentală de a arunca din acest simbol tot ceea ce nu corespunde conceptului propriu-zis și de a adăuga tot ce este necesar; totuși, în majoritatea cazurilor, ne limităm la această dorință, care de obicei se dovedește a fi împlinită *) B II; eu, masina Biblioteca "Runivers" G LANTS dar imposibil O mare parte din gândirea noastră este simbolică; înțelegerea acestor simboluri nu necesită deloc o contemplare picturală a semnificației lor *) Putem înțelege, de exemplu, sensul unor expresii complet absurde, ca un pătrat rotund, dar nu ne putem imagina absolut conținutul lor) "Trebuie să ne imaginăm odată pentru totdeauna că în majoritatea cazurilor de gândire nu numai inactivă și cotidiană, ci și strict științifică, imaginile nu joacă nici un rol, fie doar un rol nesemnificativ și că putem judeca și concluziona numai pe baza reprezentărilor simbolice") În cele mai multe dintre aceste cazuri, ne limităm și ne mulțumim cu o intenție simplă, o pretenție de sens și rareori o "împlinim" în reprezentare reală Ne limităm la această intenție la sens chiar și cu toate conceptele noastre generale Obiectul concret care plutește în fața imaginației noastre cu orice concept general servește doar ca simbol, cu care este asociată o formă specială de efort mental pentru generalizare, o formă specială de intenție Pentru formarea unui concept general, ca și pentru orice act de cunoaștere, desigur, este nevoie de o anumită bază concretă; un material concret, contemplativ, este o condiție necesară pentru generalizare; pe acesta din urmă îl putem produce numai pe acest material, dar numai pe el, dar nu din el; indiferent de modul în care vom analiza acest material și indiferent de ce am abstractiza din el, nu vom găsi nimic în comun în el; vom avea întotdeauna în fața noastră doar un obiect individual sau un moment individual evidențiat pe el Pentru a obține un concept general, acestui act de percepție sau

reprezentare concretă trebuie să i se alăture "un alt act nou cu un caracter cu totul special de intenții) Acest nou act, pe aceeași bază concretă, construiește un nou obiect; intenția sa nu este îndreptată către obiectul sau momentul prezent acum și aici, ci spre ideea sa; se raportează la obiect nu prin abstracție, ci prin ideare, adică văzând sau apucându-l) B II , și urm) Pagina -) Pagina) Pagina Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE de idei Husserl numește acest nou act de conștiință, prin care obiectul, ca să spunem așa, se eliberează de individualitatea sa și își dezvăluie esența ideală înaintea ideației noastre "privirii logice" *) Idearea este tocmai acea funcţie psihică specială de generalizare care ne dă posibilitatea, având ca bază o anumită reprezentare a concretului, să-i surprindem ideea şi să construim pe ea un concept general Trebuie să se distingă strict de abstractizare; ambele sunt funcții mentale, dar complet diferite); ambele sunt metode de construire a conceptelor generale, dar ambele le construiesc din laturi diferite Abstracția ne face posibilă aplicarea unui concept dat ca predicat general la o serie întreagă de obiecte individuale incluse în domeniul său Idearea eliberează acest predicat de caracterul său individual, îi conferă identitatea absolută a ideii (numai intenționat, desigur) "Comunitatea" în ambele cazuri înseamnă lucruri diferite; în primul caz este o generalitate a predicaţiei] se bazează pe asemănarea obiectelor într-o anumită relaţie] dar asemănarea presupune întotdeauna identitatea absolută a relaţiei în care se stabileşte asemănarea); și, în consecință, generalitatea în primul sens presupune generalitatea în al doilea, ca identitate absolută a conceptului cu sine însuși, ca absență a oricărei individualități în el Individualitatea este creată de o anumită poziție în timp și spațiu; tot ceea ce este în timp este individual, tot ceea ce este în afara timpului este ideal; o anumită poziție în timp și spațiu determină individualizarea și "realizarea" ideii; și invers: în eliberarea oricărui moment de influența individualizantă a poziției sale în timp și spațiu, se află idealizarea lui Dacă luăm o serie de drepte geometrice și le considerăm în afara timpului și a caracterului precis al poziției lor spațiale, atunci toate se contopesc într-o singură și aceeași linie dreaptă în general, absolut identică și lipsită de orice individualitate Această linie este exprimată prin formula analitică: Ax-j-By-j-C-o, care) V p, Adesea el numește acest proces și "abstracție" în sens pur logic, de exemplu, V II Pagină io B I Pg) B II p , -Ú ') Pagina - Biblioteca "Runivers" G LANTS Tora, cu simbolul său literal, o lipsește de orice determinare spațială, ca să spunem așa, o ridică deasupra spațiului și o eliberează de influența sa individualizantă; în același timp, această formulă o privează pe ea și pe ea de realitate; ea exprimă numai legea pură a construcţiei sale în generalitatea sa ideală Numai prin determinarea valorilor numerice A, B și C , care determină poziția liniei față de axele de coordonate, adică revenind la influența individualizantă a poziției sale spațiale, îi revenim din nou la individualitatea sa; acesta din urmă este creat prin determinarea sa spațială; considerată fără această certitudine, orice dreaptă se transformă în unul și același complex de trăsături ideale și este exprimată prin una și aceeași ecuație: Ax-j-By-j-C = o Același lucru este valabil și pentru timp Tocmai în această înălțare deasupra timpului și spațiului, în eliberarea obiectului de influența individualizantă a acestor "principia individual nationis", trebuie căutată esența ideației Această funcție nu trebuie confundată cu funcția de abstractizare din timp și spațiu; aruncând dintr-un obiect dat momentul extinderii,

formei și temporalității sale, nu obținem nici un obiect, ci doar un fel de reziduu irațional, o serie de "atomi ai sensibilității" incoerenți și dezordonați, așa cum le numește Simmel J) lipsit de orice obiectivitate Cu alte cuvinte, făcând o abstracție din timp și spațiu, obținem conceptul epistemologic de "material irațional", și nu o reprezentare logică a unui subiect general Este absolut de neconceput să abstragi dintr-o linie dreaptă forma sa extinsă; ca rezultat vom obține zero absolut; totuși, putem priva aceeași linie concretă de influența individualizantă a poziției sale în spațiu și timp, ceea ce se exprimă analitic prin faptul că privăm coeficienții la termenii necunoscuți ai ecuației sale de valoarea lor numerică definită, transformându-l într-un ecuația unei forme generale; acesta din urmă nu exprimă o abstracție din spațiu, ci mai degrabă, dimpotrivă, o lege destul de definită a construcției spațiale, doar în forma sa generală * Simmel Vorlesungen über Kant S Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE Se poate obiecta că în afara timpului și spațiului nu ni se poate da niciun obiect; nu putem contempla nimic în afara acestor condiții Destul de bine Dar nu pretindem că putem "contempla" obiecte generale Noul act care este rezultatul unei ideații nu ne oferă nicio imagine contemplativă nouă; ceea ce avem în faţa noastră în contemplare rămâne acelaşi obiect concret; dar pe această bază concretă se construiește un nou act, care exprimă doar noua noastră relație cu obiectul, o nouă formă de intenție Nu apar imagini noi în psihicul nostru; apare doar o nouă formă de intenție, adică nume în minte; dar "nu orice nume în minte (das Gemeintsein), spune Husserl, este contemplație" Nu "vedem" niciodată obiecte comune; ne străduim doar să eliberăm obiectul concret de influența individualizantă a tuturor principiilor individuationis în această luptă pentru identitate din punct de vedere psihologic și se exprimă ideea În acest act de ideare "experimentăm ideea", ne ridicăm la contemplarea lucrurilor sub specie aeternitatis Pâlagyi) face din această "înălțare spre eternitate" legea de bază a logicii și o identifică cu legea identității; el vede în această lege întruchiparea întregii esenţe a logicii; "legea identității este logica însăși"; nu exprimă o simplă identificare a lui A cu A; exprimă exaltarea A dat către eternitate; el face din fiecare A continutul etern al conceptului Această formulă: A este A, simbolizează trecerea concretului în tărâmul semnificațiilor eterne; nu exprimă "repetarea în care noi, făcându-ne propriul ecou, ne reducem la nivelul unui automat și ne mimăm"); ridică fiecare A la nivelul identităţii absolute, ideale În actul de ideație, nu "creăm" idei, ci doar le "prindem", devenim înrudiți intenționat de ele O abstractizare nu ne poate oferi niciodată un concept general; nu poate rezulta din acest particular) Ne îndoim că aceste principii sunt doar spațiu și timp -) Logik auf dem Scheidewege Pagină aio-) Ibid , p Biblioteca "Runivers" G LANTS contemplaţia, dar numai pe baza ei, cu ajutorul unui act special, idee-acţiune, care surprinde direct şi a priori ideile tuturor momentelor sale; această bază particulară și toate actele de abstractizare sunt doar ocazii pentru idee și nu pot înlocui în niciun fel acțiunea ei generalizantă particulară Această învățătură a lui Husserl despre ideație este, în esență, lipsită de căptușeală metafizică și non-știință poetică, învățătura lui Platon despre "amintire" Eliminând doctrina naiv-metafizică a contemplării ideilor de către suflet înaintea existenței sale pământești, obținem o viziune foarte asemănătoare cu cea a lui Husserl: conceptele generale nu apar din impresiile noastre; acestea din urmă doar trezesc contemplarea adormită a ideilor în mintea noastră, sunt doar o ocazie

pentru apariția lor și în niciun caz nu le conțin; o percepție concretă separată servește doar ca bază pe care se construiește un nou act de "amintire", prinzând direct și a priori ideea corespunzătoare; funcția de "amintire" este aceeași funcție de ideație îmbrăcată într-o coajă metafizică Pentru ambii filozofi, percepția noastră concretă nu este aceea din care derivăm conceptele noastre generale, ci doar baza pe care construim un nou act de relație directă cu ideea; căci ambele, în esenţă, fiecare concept comun este a priori la origine în sensul că se obţine numai pe baza experienţei, şi nu din experienţă *) Această doctrină a ideilor a lui Husserl joacă un rol enorm în întregul său sistem logic; stă la baza întregii sale logici Am spus deja că el înțelege și adevărul ca idee Pentru a clarifica acest lucru, trebuie să facem încă o mică remarcă Fiecare subiect are o idee corespunzătoare în domeniul conceptelor generale Actele și experiențele noastre intenționate sunt, de asemenea, obiecte concrete definite, și anume fenomene psihice; fiecăruia dintre ei, în același mod, deci, îi corespunde o idee definită; ne putem raporta prin idee nu numai la obiecte, ci și la noi înșine *) De remarcat că într-o astfel de înțelegere, conceptele generale se dovedesc a fi a priori doar în origine, dar nu și în semnificația lor pentru cunoaștere; a priori nu înseamnă aici necesitatea şi universalitatea relaţiei lor cu obiectele experienţei Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE Ō acte în care înțelegem sensul unei expresii sau sensul unui cuvânt Sensul și sensul cuvintelor sunt complet diferite de actele noastre, deoarece actele se schimbă constant, dar sensul și sensul rămân identice "Semnificația este ceea ce exprimă o expresie dată, rămâne aceeași, indiferent cine o exprimă și în orice împrejurări el nu o face" *) Sensul unei judecăți nu constă în acele procese mentale care însoțesc rostirea ei; judecata nu spune nimic despre aceste procese; aceste procese nu intră deloc în "sensul" ei Judecata / = nu spune nimic despre experiențele mele mentale și despre acele acte care dau sens acestor experiențe ale mele (bcdeu-tungsverleihende Akte); fiecărei judecăţi îi corespund, desigur, anumite acte în psihicul judecătorului; dar ele nu țin de sensul, de conținutul judecății sale "Cercetatorul face anumite propuneri Desigur, judecă în același timp Dar nu vrea să vorbească despre procesul de judecată propriu sau al altcuiva (das Urteilen), ci despre relațiile corespunzătoare în obiectul însuși (Sachverlialt)") Sensul judecății sale este etern și neschimbător; el este o unitate ideală; totuși actele mentale sunt individuale și trecătoare; sensul, sensul (Bedeutung) este o idee din acte singulare ale experienței "semnificative" corespunzătoare) "Idealitatea sensului este un caz special al idealității generalului în general" la Sens" este o idee, iar exemplele individuale concrete ale acestei idei sunt actele individuale corespunzătoare de a experimenta acest sens) "Semnificația" nu intră, ca componentă reală, în experiențele noastre concrete; este transsubiectiv și absolut identic; experiențele noastre cu privire la ea sunt doar cazuri speciale ale realizării sale Fiecare expresie are o anumită semnificație ideală și fiecare semnificație corespunde unui obiect intenționat anume, dar distinct) B IL S) Pagina) În II; ї, § , b *-) Pagina , ιοί Biblioteca "Runivers" G LANTS După cum sa spus deja, putem înțelege sensul oricărei expresii fără a avea în fața noastră ideea sau contemplarea obiectului corespunzător; în anumite cazuri această prezență directă a obiectului în contemplare sau percepție este posibilă; într-un asemenea caz Husserl spune că sensul poate fi "împlinit": actele (contemplarea sau percepția) în care sensul dat își

găsește "împlinirea" concretă el le numește "acte împlinitoare de sens" (bedeutungserfüllende Akte) Deci, de exemplu, împlinirea sensului cuvântului "religie" este posibilă în mod ideal, poate într-o serie întreagă de acte din diverse laturi, apropiindu-se treptat de "împlinirea" acestuia; în mod ideal ne putem imagina, prin urmare, posibilitatea împlinirii ei complete într-un singur act Dar adesea asociem cu o anumită expresie un astfel de sens, a cărui împlinire în contemplare este absolut imposibilă, de exemplu, expresia: un cerc pătrat; această expresie are un sens propriu bine definit și îi corespunde unui obiect intenționat bine definit, și anume "obiect imposibil" Pătratul rotund este departe de a fi doar un simbol, o simplă comoție cerebrală a aerului Meinong subliniază pe bună dreptate diferența completă dintre cele două obiecte: "conmoție aeriană" și "pătrat rotund"; ca expresii scrise sau vorbite, "nu conţin nici rotunjime, nici cuadrangularitate; mai mult, fie că sunt vorbite sau scrise, ele sunt asigurate de existența cea mai sigură, care, desigur, nu s-ar putea afirma despre un obiect imposibil, "pătratul rotund" însuși Această expresie "pătrat rotund" își are sensul și are obiectul ei ; dar sensul său nu își poate găsi niciodată "împlinirea", obiectul său nu poate fi niciodată "dat" în contemplare; ambele momente nu pot fi combinate într-un singur întreg contemplativ *) Astfel, orice semnificație poate fi caracterizată ca posibilă sau imposibilă, în funcție de dacă A Meinong Ueber die Stellung der Gegeiistandstheorie im System der Wissenschaíten S vó) jurnal Unt V P S -   sau nu poate avea actul său de performanță Această împlinire poate fi de diferite grade; poate fi parțial și complet; unde sensul este complet împlinit într-o percepție cuprinzătoare, ideală, acolo "avem o coincidență absolută a ceea ce este dat" cu ceea ce "însemnăm", ceea ce ne propunem; atunci "obiectivitatea ne este dată exact așa cum o intenționăm", este "actuală", este "prezentă" în fața noastră Avem în acest caz absolutul "adaequatio rei et intellectus" *) Această corespondență absolută a ceea ce înseamnă semnificația unui anumit act, cu darea obiectului în posibilă contemplare, coincidența imaginabilă în idee, este adevărul) Adevărul este ideea de adecvare absolută, ca atare) Nu presupune o coincidență reală, o reală împlinire; această coincidenţă este concepută în ea numai ca posibilă numai în idee Actele separate, unice ale acestei coincidențe sunt acte de experimentare a adevărului sau acte de dovezi Dovezile sunt "percepția adecvată a adevărului", este "experiența" adevărului, iar adevărul însuși este o idee Ca orice idee, este absolut independentă de conștiința și experiența noastră; este legată de experiențele noastre individuale în același mod în care fiecare idee este legată de cazul ei particular, așa cum, de exemplu, culoarea roșie în general este legată de diferitele nuanțe de roșu Adevărul nu este conținut în actele noastre, este doar înțeles și experimentat de eu, dar nu este niciodată conținut cu adevărat în psihicul nostru; realizarea ei în conștiința noastră înseamnă același lucru ca și realizarea generalului în particular; această realizare nu este deloc esenţială şi nici obligatorie pentru ea, * este doar posibilă Nu există o relație reală între adevăr și actul cunoașterii lui și nu poate fi, așa cum nu poate fi între cele cinci degete ale mele și chiar numărul " "; Adevărul nu "intră" în conștiința noastră, el își găsește doar realizarea concretă în ea, așa cum orice idee își găsește realizarea într-un anumit caz particular, așa cum numărul " ", de exemplu, se realizează în cele cinci degete ale mele V II) Pagina Pagină Întrebări de filosofie, KN *

Astfel, adevărurile ocupă doar un mic colț în vastul câmp al subiectelor generale; acesta este tărâmul științei pure Lumea ființei în toate detaliile ei este reflectată în acest tărâm, ca într-o oglindă nemișcată Fiecare obiect, fiecare cea mai mică parte a unui obiect își aruncă acolo umbra, fantoma sa ideală; iar această fantomă, născută înaintea obiectului însuși, trăiește acolo pentru totdeauna dincolo de spațiu și timp Lumea adevărului este lumea acestor umbre necorporale și atemporale, lumea fantomelor ideale ale obiectivității Adevărul în sine corespunde întotdeauna ființei în sine Adevărul este întotdeauna adevărul despre ceva, de aceea este necesar să presupunem, am spune mai degrabă să presupunem, un obiect; adevărul și ființa sunt două concepte corelative, fundamental diferite) și transcendente unul față de celălalt Trebuie să facem o distincție strictă între aceste două puncte - obiectul însuși și adevărul despre el; acesta din urmă poate fi el însuși subiect al unui nou adevăr îndreptat către el, dar ambele vor fi complet diferite în "sensul" lor, ceea ce este pe deplin evidențiat de diferența dintre obiectele lor, adică diferența dintre primul adevăr și obiectul său) Luați în considerare acest adevăr: o linie dreaptă este cea mai scurtă distanță dintre două puncte Dacă luăm în considerare tocmai adevărul liniei drepte și, în consecință, o facem obiectul unui adevăr nou, atunci nu-i putem atribui predicatele pe care ea însăși le atribuie obiectului său; adevărul nu este) B IT S -) Palágyi, ca monist consecvent, neagă acest lucru Adevărul și ființa sunt pentru el doar moduri diferite de a înțelege și de a examina același conținut Orice judecată are, după părerea lui, două laturi, are un "conținut dublu"; pe de o parte, spune ceva despre obiectul în sine, pe de altă parte, despre experiența mea "Mingea se rostogolește" înseamnă, pe de o parte mâna, că mingea se rostogolește și, pe de altă parte, că văd cum se rostogolește sau mă gândesc la ea; conținutul în ambele cazuri este același, doar modul nostru de a considera sau de a gândi (Besmnungsweise) este diferit (Logik pp -); "avem două moduri de a interpreta ceea ce experimentăm direct: o dată vorbim despre experiență, adică despre faptul însuși, cealaltă timp despre experiență, adică despre impresie aceste moduri diferite de considerare, aceste "perechi de judecăți" opuse, așa cum le numește el, metoda intenționată a lui Husserl, ar vedea că conținutul lor este cu totul diferit,) V I Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE este o linie dreaptă și nu poate fi cea mai scurtă distanță Prin urmare, cele două momente - pe de o parte, linia dreaptă și relația sa definită cu alte linii, și anume proprietatea sa de a fi distanța cea mai scurtă și, pe de altă parte, adevărul despre aceeași proprietate a acestei linii - sunt destul de diferite și transcendent unul față de celălalt Totuși, ambele se presupun în mod inevitabil; fiecare obiect este dat numai în măsura în care adevărul care îl afirmă este îndreptat către el "Nimic nu poate fi fără a fi determinat într-un fel sau altul; iar faptul că este oarecum determinată este tocmai adevărul în sine, care formează corelatul necesar al fiinţei-în-sine* Totuşi, "această inseparabilitate aparentă nu este identitate" Lumea ființei este un obiect intenționat al științei Din conceptul de știință, Husserl încearcă să alunge orice antropologism Știința nu constă în dezvoltarea treptată a cunoștințelor noastre; este dat ca un sistem gata făcut, etern de adevăruri, indiferent de starea cunoștințelor noastre "Orice știință în conținutul ei obiectiv, ca o teorie, este construită dintr-un material omogen, ea reprezintă un complex de semnificații (Bedeutungen) în specie" *) Materia din care se compune nu sunt procesele noastre subiective de judecată, ci doar

conținutul obiectiv, sensul obiectiv al acestor judecăți Știința nu se dezvoltă și nu progresează; doar cunoștințele noastre se dezvoltă și progresează Știința și lumea nu sunt produsele unei "conștiințe științifice" investigatoare Pentru Husserl, lumea nu numai că nu este crearea unui sine cunoaștetor, dar nici măcar nu poate fi considerată un produs al științei pure Nu trebuie uitat că punctul de vedere transcendental este absent în logica husserliană - și acesta este dezavantajul său major Din punctul de vedere al filosofiei transcendentale, o judecată adevărată trebuie, din ea însăși, cu ajutorul anumitor "metode de obiectivare", să-și creeze propriul obiect, proiectându-l în exterior, ca diferit de ea însăși El-eu sunt diferit de mine; dar, ca nu eu, se bazează B IS În acest sens, Husserl este oarecum inconsecvent "Obiectele imposibile" pe care Meinong le numără printre "obiectele fără adăpost" au o ființă ideală definită; cu toate acestea, nici un adevăr despre ele nu este posibil) B II Pagină * Biblioteca "Runivers" G LANTS oricum prin mine "Eu" nu suntem obligați să-l înțelegem ca subiect matafizic sau ca conștiință în general; "l" este știință, iar știința creează lumea ființei, considerată obiectivă A găsi acele căi sau metode, acele "categorii" de bază prin care această proiecție a obiectului în exterior, obiectivarea sau obiectivarea lui, este sarcina metodei transcendentale Husserl consideră raportul actului cu obiectul, adevărul cu ființa, știința cu lume întotdeauna numai static, stabilindu-le diferența reală și corelativitatea necesară; nu există o considerație dinamică, transcendentală pentru ea, tocmai pentru că se bazează exclusiv pe teoria intențională Teoria intenționalității, ca atare, își găsește limita în faptul relației intenționale; intenţia (orientarea) din 'partea sa reală este inexplicabilă; este un fapt și, ca atare, trebuie recunoscut Totuși, obiectivitatea, în ciuda diferenței dintre obiecte, este peste tot aceeași și constă din anumite elemente care sunt supuse fixării Aceste elemente și obiectivitatea în general, diversele sale aspecte sau "categorii" sunt, împreună cu acestea, elementele de bază ale intenției Astfel, intenția, deși din latura sa faptică, este simplă, adică în nici un alt fel de relație ca relație ireductibilă, se descompune într-o serie întreagă de momente obiectivante sau proiectante, care numai în totalitatea lor dau un obiect Intenţia presupune obiectivarea Teoria intenţională îşi caută astfel desăvârşirea în filosofia transcendentală, * nu este terminată în sine; ceea ce acceptă ca fapt, metoda transcendentală trebuie, dacă nu să explice, atunci să fundamenteze] faptul deosebirii dintre act și obiect, adevăr și ființă, necesită nu numai considerație statică, ci și dinamică; atunci se dovedește că obiectul, în ciuda diferenței sale complete față de act, este "creat" prin acest act Acest "dinamism" nu trebuie înțeles psihic; și argumente împotriva interpretării psihologice a teoriei dinamice a cunoașterii, putem găsi, stând tocmai din punctul de vedere al lui Husserl Intenţionalitatea supusă justificării transcendentale nu este deloc o intenţionalitate psihologică, ci o intenţionalitate logică de ordin superior; aceasta este dualitate și corelație! b Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE știință pură, ideală și pace Știința creează lumea din ea însăși Dar această creativitate nu este activitate; este poziţionarea logică a obiectului ca subiect al predicaţiilor posibile Fiecare judecată, prin însuși faptul validității sale logice, își obiectivează conținutul și nu poate decât să facă acest lucru, își pune conținutul ca subiect al unor asemenea predicate, care, în raport cu sine, își pierd orice sens; îl face în mod necesar obiectul său, prin

faptul, de exemplu, că îl consideră extins Această obiectivare aparține esenței ztq a sensului logic Nu actul psihic de judecată, ci doar sensul îl obiectivează; această funcţie aparţine semnificaţiei logice şi nu activităţii psihice Lumea nu este un obiect al psihicului meu, pentru că psihicul meu însuși este o parte a acestei lumi, ci doar un obiect al științei, ca sistem ideal și complet de semnificații logice Știința este un sistem ideal și lumea este obiectul ei; în formularea clară şi distinctă a acestei propoziţii stă valoarea istorică a Logicii lui Husserl Știința nu apare și nu se dezvoltă în procesul de investigare a conștiinței științifice, așa cum vrea "Școala Marburg" cu Cohen în frunte: este un sistem gata făcut, complet terminat Nu conștiința psihică și nu "gândirea pură" construiesc lumea; este construit de ştiinţă cu ajutorul categoriilor sale exclusiv constitutive Din acest punct de vedere, din punctul de vedere al științei pure în sensul husserlian, toate "categoriile reflexive") și categoriile metodologice" ale lui Windelband ale logicii lui Cohen *) se dovedesc a fi inutile și redundante; în această "metodologie de investigare a conştiinţei" psihologismul îşi găseşte ultimul refugiu Husserl, cu conceptul său de știință, îl alungă și de aici Logica nu este preocupată de investigarea conștiinței și nu de acele mijloace metodologice prin care "își atinge obiectul; condiţiile transcendentale ale investigaţiei sunt lăsate deoparte de logică; nu sunt elemente constitutive ale științei și nu aduc nimic nou în construcție *) Windelband System der Kathegorien ·) Cohen Logik der reinen Erkenntniss S Deosebit de important în acest sens este capitolul: Das Urtheil der Wirkliclikeit S - Biblioteca "Runivers" G LANTS al lumii, căci lumea este produsul și obiectul științei, și nu al conștiinței investigatoare Un fizician în cercetările sale poate folosi atât "ipotezele" cât și "senzația" ca metode de cercetare științifică În știința pură nici ipotezele, nici senzațiile nu-și au locul Semnificația metodologică a senzației în procesul de cercetare este enormă și de aceea necesită un "postulat" special în epistemologie În acest postulat trebuie determinat rolul senzației în cunoașterea "noastre" Nu conținutul senzației este obiectivat aici (aceasta este sarcina categoriilor de realitate), ci senzația însăși în semnificația ei metodologică pentru cunoaștere) Singurul mijloc posibil ca "noi" să recunoască ceva ca fiind real este apelul la senzație; prin urmare, senzația, așa cum este postulată, nu poate avea decât un sens subiectiv-transcendental; ne indică "noi" prezența reală a obiectului și necesită cunoașterea acestuia; dar cunoașterea în sine se realizează cu ajutorul categoriilor constitutive; prin urmare, senzația rămâne doar o "sarcină" sau, mai bine zis, ne pune o sarcină, și anume sarcina de a cunoaște obiectul indicat de senzație, adică pentru a-l obiectiva în "conștiința științifică" Pe tărâmul adevărurilor, și în consecință pentru teoria științei pure, acest "postulat", ca toate celelalte principii metodologice, nu are sens, întrucât pentru știința pură nu există "sarcini", nici cerințe; ea nu caută nimic și nu investighează, căci totul se găsește în ea și totul este hotărât Psihologismul în acest caz nu constă în faptul că principiile metodologice, postulate în terminologia kantiană, sunt în general prezentate; ele își au cu siguranță locul în teoria cunoașterii, tocmai ca condiții transcendentale ale investigației; psihologismul constă în faptul că sunt priviți ca factori care fundamentează știința însăși; are rădăcinile în confuzia dintre conceptul de știință cu conceptul de conștiință științifică investigatoare Separarea lui Husserl dintre condițiile "poetice" (subiective) și ideale (obiective) ale științei)

protejează teoria cunoașterii de această confuzie și astfel alungă psihologismul din ultimul său refugiu *) Cohen Kants Theorie der Erfahrung și urm Logic ff) Teoria Kants d Erfahrung) jurnal unters B I, tio- ; și urm Biblioteca "Runivers" EDMUND HUSSERL ȘI PSIHOLOGII ZILOR NOASTRE Aceasta încheie sarcina noastră de a face o critică a psihologismului modern din punctul de vedere al lui Husserl Cu toate acestea, Husserl însuși este departe de a fi lipsit de psihologie Am spus deja că psihologismul îl întâlnește chiar în punctul în care părea să fie cel mai îndepărtat de el, și anume, în doctrina sa despre idei Ea își are rădăcinile nu în această doctrină în sine, ca atare (în sine este punctul culminant al antipsihologismului), ci în aplicarea ei la doctrina adevărului și la sensul judecăților Dacă sensul judecății este o idee, adică un concept general pentru judecăți singulare separate, prin ce se deosebește de conceptul psihologic de "judecare în general" sau de "o judecată dată în general"? În același mod, dacă numărul este o idee din acte separate de numărare *), atunci cu ce diferă de aceste "acte de numărare în general"? El este, desigur, conștient de acest lucru și încearcă să se elibereze de acest psihologism; dar acolo unde se eliberează cu adevărat de ea, acolo conceptul de sens pierde în el sensul ideii de acte mentale individuale și se transformă într-un concept de "conținut" insuficient definit) În acest sens, el prezintă fluctuații constante Nu este sarcina noastră să-l criticăm pe Husserl; prin urmare, nu suntem în măsură să urmărim aceste oscilații în detaliu Arătăm doar un gol major în sistemul său, care este sarcina viitorului de completat; și aceasta este sarcina cea mai dificilă a întregii teorii a cunoașterii: relația dintre adevăr, sensul ideal al judecății și procesul mental al judecății însuși Încercarea lui Husserl de a gândi această relație ca relație dintre general și particular conține un antropologism inevitabil; deci trebuie construit diferit Cum? Viitorul trebuie să răspundă la asta Deocamdată rămâne un "miracol" inexplicabil pentru noi Un lucru se poate spune că această problemă trebuie rezolvată pozitiv; orice încercare de a nega în mod fundamental această relație duce la distrugerea teoriei cunoașterii și, prin urmare, se autodistruge Suntem de acord să declarăm această relație un miracol inexplicabil, dar nu o putem nega, căci aceasta echivalează cu negarea cunoașterii vieții R Lanz *) V I, , Vh ϊθ și DR· B· Π, , ιοί și alții) V I,)], as, V P, , și multe altele alții Biblioteca "Runivers" Problema abstracției (Pe motive de credibilitate a hotărârilor judecătorești, excepții de la care nu sunt imaginabile) eu Am definit *) sarcina teoriei cunoașterii ca fiind reducerea dovezilor psihologice asociate cu adevărurile cunoscute (așa-numitele judecăți axiomatice) la o astfel de certitudine finală sau absolută, a cărei negare ar fi nu numai imposibilă din punct de vedere psihologic, ci și lipsit de orice sens Am recunoscut ca atare punct de plecare al tuturor dovezilor afirmarea a ceea ce este prezent, adică o indicație directă a experiențelor din experiența noastră în acest moment și a calităților acestora Am văzut că există judecăți ușor de redus la această indicație așa-numitele "judecăți ale percepției" Este suficient să le dezvălui semnificația, adică de la forma lor verbală pentru a trece la conținutul lor real, adică să înțeleagă cu atenție acele părți ale experienței imediate pe care subiectul și predicatul lor le indică, pentru a înțelege că aceste judecăți exprimă doar faptul de a constata, și anume faptul de a constata că un anumit dat dat (percepție, sentiment etc) este recunoscut ca fiind similar cu alte date (cu ideea unei caracteristici) sau, mai precis, corespunzator acestei date Am examinat compoziția acestor judecăți - am constatat că subiectul lor

real este întotdeauna impresia prezentă - o experiență holistică, concretă, indiferent de ce) Vezi articolul scriitorului acestor rânduri "Despre conceptele de adevăr și fiabilitate în teoria cunoașterii" "Întrebare Philos și Psycho", , carte Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI, neindicand (Diferența dintre astfel de experiențe integrale și altele care sunt doar simboluri ale altceva, adică concepte și reprezentări generale, o constatăm, de asemenea, direct, adică atragem atenția așa cum este dată) Astfel, vorbind cu Mill, subiectele gramaticale, verbale ale "judecății percepției" sunt, propriu-zis, lipsite de semnificație logică și servesc doar ca simple note, în aceeași măsură cu numele proprii În ceea ce privește predicatele gramaticale ale acestui gen de propoziții, am constatat că sunt cuvinte co-semnificative, iar semnificațiile lor sunt întotdeauna idei generale despre cutare sau cutare calitate Totuși, propoziția în ansamblu este în acest caz o descriere a faptului că în experiența noastră directă anumite impresii prezente sunt recunoscute ca similare sau combinate (contopindu-se într-un anumit sens) cu anumite idei prezente despre anumite calități De exemplu, când spunem "acesta este alb", ne referim la corespondența senzației prezente cu "ideea" noastră de alb Astfel, alături de metoda silogistică de fundamentare a adevărurilor (și orice dovadă inductivă este și un tip de fundamentare silogistică), ni s-a deschis o altă cale: calea reducerii judecăților cunoscute la "enunțarea directă a unui fapt existent, adică, conștiința asemănării sau a combinației Adevărat, acest mod de a demonstra cu ajutorul, ca să spunem așa, "discreției directe", adică concentrând atenția asupra experiențelor prezente care ni se oferă, s-a dovedit până acum a fi aplicabil doar într-un singur caz : în fundamentarea "judecății percepției" (pe care unii logicieni, de exemplu, Sigwart, o numesc judecăți analitice) Dar din moment ce s-a dovedit a fi potrivită cel puțin în acest caz, atunci există speranța că va fi posibil pentru a-l aplica în alții Prezentul articol are ca sarcină să aplice o nouă metodă de justificare acelei clase de judecăți pe care am numit-o în ultimul meu articol "axiome de concretețe", adică la cele ale adevărurilor fundamentale, ale căror excepţii nu se închipuie, nu pot fi realizate în imaginaţie Aici Biblioteca "Runivers" LEONID GABRILOVICH După cum se știe, totul, de exemplu, aparține axiomelor geometrice, astfel încât subiectul acestui articol poate fi echivalat cu întrebarea "Prolegomenelor" lui Kant: cum sunt posibile judecățile sintetice a priori în matematică? Din simplele "judecăți ale percepției" studiate de noi, aceste judecăți diferă în două moduri: În primul rând, subiectul lor gramatical este un termen co-semnificativ și nu un simplu semn al unei întregi experiențe Termenul care servește drept subiect în aceste judecăți nu indică un anumit dat, ci un concept, de exemplu o astfel de dată care este doar un simbol sau un substitut pentru o anumită calitate sau caracteristică generală În al doilea rând, legătura a două semne sau calități ale experiențelor indicate în aceste judecăți (semnul indicat de subiect și semnul indicat de predicat) trebuie să aibă un caracter universal, adică să se întâlnească cu o necesitate necondiționată nu numai între experiențele prezente, ci și între orice date în general, dincolo de limitele experienței prezente Judecățile percepției erau judecăți imanente; "semnificația" lor era limitată de limitele experienței disponibile în acest moment; judecățile de concretețe sunt transcendentale (în raport cu experiența prezentă); semnificația lor este universală și necesară Și astfel problema apare după cum urmează : Sunt date judecăți, în care este descrisă o anumită legătură de concepte În același timp, este

recunoscut ca cert că o astfel de conexiune trebuie să corespundă în mod necesar nu numai calităților experiențelor conținute în conștiința prezentă, ci și calităților tuturor experiențelor decisive, oriunde, oricând și în orice legătură aceste experiențe apar Spunând, de exemplu, axioma unei linii drepte (o linie dreaptă este cea mai scurtă distanță dintre două puncte), suntem conștienți că aplicabilitatea acestei judecăți nu se limitează la liniile drepte observate în experiența prezentă acum, ca să spunem așa, în fața ochilor noștri Dimpotrivă, suntem convinși că ori de câte ori, oriunde și în orice situație observăm linii drepte, acestea vor reprezenta întotdeauna cele mai scurte distanțe între două puncte Dar din moment ce o comparaţie directă a conţinutului axiomei cu toate cele nenumărate Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI cazurile pe care le indică sunt imposibile, atunci există doar două căi de ieșire: fie să admitem că este absolut imposibil de verificat și fundamentat axioma și că ar trebui să o asumăm cu credință, chiar dacă numai de dragul acelui sentiment de evidență absolută cu care este conectat; sau altfel să găsească o modalitate de a reduce o judecată axiomatică la o judecată a percepției prin reducerea subiectului său abstract la un dat concret cunoscut Este a doua cale pe care am ales-o II În judecăți, o anumită legătură este întotdeauna descrisă, dar nu a experiențelor concrete holistice, ci a trăsăturilor sau calităților lor individuale Raționăm nu în reprezentări, ci în concepte, adică nu în imagini vii, ci în semne abstracte speciale, care sunt la fel de legate de calitățile impresiilor precum reprezentările sunt de impresiile holistice Reprezentarea îmi spune că dincolo de limitele experienței prezente există o anumită percepție, pentru care servește ca substitut Conceptele sunt aceiași înlocuitori Ei indică, de asemenea, ceea ce ei înșiși nu au: calitățile experiențelor primare x) Existența conceptelor și ideilor, ca fapte ale conștiinței directe, nu poate fi contestată Dar existența acelor experiențe primare, sau a acelor semne ale experiențelor primare la care ele indică, este în esență ipotetică și discutabilă Așa cum există iluzii ale memoriei, la fel sunt posibile iluziile abstracte Atât reprezentările, cât și conexiunile de concepte sunt simboluri ale realităților absente și au nevoie de acreditări Categoria adevărului le este aplicabilă Ce înseamnă mai exact conceptele? Nu percepțiile, calitățile sau semnele lor Indiferent de percepția pe care am experimentat-o, putem întotdeauna surprinde mai multe părți diferite în ea Când aud sunetul unui clopot, pot distinge în această impresie puterea sunetului, argintiitatea lui tipică, înălțimea sa mai mare sau mai mică Pe aceste laturi de beton *) Mier articol al scriitorului acestor rânduri "Über zwei wissenschaftliche Begrifíe d Denkens Arc blană Sistem filozofie , nr Biblioteca "Runivers " LEONID GABRILOVICH experiențe, pe care le distingem în ele, și ne indicăm conceptele Percepția unui sunet specific cu diferitele sale laturi sau trăsături este răspunsă de suma conceptelor: pitch-p-strength-}-timbre Când afirmăm în abstracție că fiecare sunet are înălțime, putere și timbru, atunci legătura conceptelor din această judecată abstractă indică legătura semnelor care ar trebui observate în orice percepție vie Dar care sunt semnele percepției? Ce le deosebește de impresiile holistice? Psihologia tace despre asta Pentru ea, în general, atât percepțiile în sine, cât și semnele lor parțiale individuale sunt aceleași - senzații elementare*) Desigur, nimeni nu ne împiedică să numim ceva senzații Dar trebuie să ne amintim întotdeauna că există o diferență fundamentală între un semn și o impresie totală Senzația este un element independent, poate fi trăită izolat; un semn

este întotdeauna doar o parte și nu poate fi niciodată un întreg Nu se poate spune: "Am simțit un timbru", așa cum se spune, "Am simțit un sunet" Se poate simți doar întregul sunet și în el se poate prinde sau distinge deja timbrul ca unul dintre aspectele sale parțiale Fiecare impresie este destul de suficientă pentru sine Îndepărtați restul din conștiința voastră - va rămâne în toată vitalitatea sa Putem simți un bubuit, o durere de dinți, o pată neagră, fără a percepe ceva străin Dar semnele sunt inseparabile de întregul în care gândul le-a prins Ele există doar în acest întreg, iar dacă dispare, atunci dispar și ele imediat Nu pot extrage senzația de argintiu din sunet și nu pot simți această calitate în mod izolat, sau nu pot smulge din pata roz nuanța specifică a culorii sale și să văd nu o pată, ci o singură culoare, fără formă și extindere în spațiu Calitatea nu este un element de impresie care poate fi scos, privit separat ȘI REPUS O impresie nu este formată din calități, ca un tablou mozaic de pietricele Este întreg, unificat și omogen, iar calitățile par să o pătrundă din totdeauna Exclud, desigur, astfel de lucrări psihologice precum Allg Psih loh Rehmke - cu unul, "Psych ais Erfahrungsw H Cornelius, precum și psihologia lui Brentano, pe de altă parte Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI Se dovedește o contradicție ciudată: o experiență unică și simplă, de necompunet în cele mai simple elemente, conține totuși o pluralitate Un sunet unic și simplu conține cunoștințele triple de înălțime, putere și timbru; o singură imagine vizuală - culoare, formă, dimensiune S-ar părea că fiecare dintre aceste cunoștințe necesită o experiență separată, o stare separată de conștiință Între timp, calitățile percepțiilor nu există sub forma unor experiențe separate: ele sunt atașate de impresii și contopite cu acestea într-un tot inseparabil Ne aflăm într-un cerc fără speranță, neobservați și neexaminați de psihologie Când aud sunetul unui clopoțel și observ argintiitatea acestui sunet, cunoașterea semnului sunetului, a timbrului său specific, este, fără îndoială, prezentă în experiența mea Prin urmare, această cunoaștere îmi este dată și există ca un dat special Dar acum încep să triez elementele prezente în conștiința mea și sunt convins că acest "argintiu" nu se numără printre ele Sentimentul unui sunet argintiu nu se descompune în elemente secundare, este un fapt simplu, integral, din care nu se poate distinge nimic Poate să apară în întregime și să se retragă în întregime din conștiință, dar nu există părți separate în ea care ar putea fi smulse și fixate departe de întreg Astfel, calitatea "argintie" nu face parte din acest "sunet" Dar vom căuta în zadar această calitate printre alte experiențe disponibile Fiecare dintre ele este holistic, are un conținut specific și nu este un semn al celuilalt Vom gasi in domeniul constiintei inca ganduri deosebite, acte deosebite de atentie indreptate catre senzatia de sunet Dar acestea sunt și experiențe specifice: ele indică "argintia" lor externă, deoarece un deget pe un semn indică o inscripție, dar nu o conține în sine În sfârșit, întâlnim concepte: dar sunt și date deosebite, care indică calitățile percepției, dar nu identice cu aceste calități Argintietatea prinsă în percepție nu coincide cu conceptul de argintiu Se pare că atât calitățile percepției există și, în același timp, nu există Ele există pentru că suntem conștienți de ele nu există pentru că niciunul din beton Biblioteca "Runivers" x LEONID GABRILOVICH nyh experiențele din domeniul experienței noastre nu pot fi identificate cu ele *) Există o singură cale de ieșire dintr-un astfel de impas logic: dacă semnele sau calitățile percepției nu sunt nici în interiorul datelor în sine, nici în afara lor, sau împreună cu acestea, atunci ele depind deci de

grupările în care sunt experimentate datele A experimenta sau a simți un semn ar însemna, dintr-o astfel de perspectivă, a experimenta date într-o anumită grupare sau combinație, iar a avea un concept de semn ar însemna a experimenta un simbol care indică indirect această combinație sau grupare O analiză a experienței noastre confirmă această presupunere Când aud sunetul unui clopoțel și îmi dau seama că acest sunet este argintiu, nu-mi disec deloc senzația și nu-mi smulg o parte din ea (ținetul rămâne o percepție holistică, specifică, determinată calitativ și, în plus, simplă) date): pur și simplu îl disting ca sunet de o anumită calitate, de alte sunete sau idei despre sunete, declar sau recunosc apartenența lui la un anumit grup de impresii sonore bine cunoscute de mine Astfel, percepția calității este conștiința apartenenței la un anumit grup de experiențe, sau, mai precis, la una dintre acele unități compuse în care este împărțită experiența noastră totală (se vor spune mai multe despre aceste unități mai jos) Conceptul abstract de calitate este un indiciu al unei asemenea apartenențe Acum este destul de clar de ce calitatea este inseparabilă de impresie Pentru a intra în grup, trebuie să fii prezent Imposibil de a declara apartenența *) Mier Arist Metaf III și expuse acolo απορίαι cu privire la singularitatea (numerică sau calitativă) a elementelor comune Fie generalul - singular numeric - atunci este particular (καθ'εχαστον); sau este unică calitativă - atunci unde trebuie căutată, căci până la urmă există doar particularul și pluralul (ε'νεργεία)? În cea mai recentă literatură, G Gomperz se oprește în detaliu asupra acestor dificultăți în partea a II-a a aWeltanschauungs-lehre, pp - Am făcut cunoștință cu această carte nu numai după ce am scris prezentul articol (scris aproape în întregime în), ci și după ce acest articol a fost tipărit (Cartea lui Gomperz a apărut la aproape un an după ce acest articol a fost citit sub forma unui raport în Societatea Filozofică din Sankt Petersburg) Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI scânci, neavând în fața ochilor complexul căruia îi aparține dat și în același timp dat însuși Elimină impresia din conștiință și împreună cu ea îi vei elimina calitățile, adică declarație directă a apartenenței sale la acele sau la alte grupuri De asemenea, se întâmplă ca impresia să fie prezentă, dar nu există cunoștințe despre grupurile sau entitățile cărora li se alătură Copiii pot simți sunete și chiar le pot distinge unul de celălalt fără să prindă înălțimea, puterea și timbrul din impresiile pe care le experimentează Din același motiv, numărul de semne de percepție nu este predeterminat, el poate crește pe măsură ce conștiința crește și se depun complexe persistente în ea Psihologia știe de mult timp că calitatea este inseparabilă de percepție, că o singură trăsătură smulsă din ansamblu nu poate fi simțită nici senzual, nici experimentată vizual în fantezie Cu toate acestea, atunci când descriu o abstractizare, ei nu s-au gândit să prezinte problema în așa fel încât atenția să rețină, să "fixeze" unul dintre semnele unei anumite percepții și să le renunțe sau să le ignore pe celelalte "Abstraktes Denken spune, de exemplu, Schopenhauer - besteht einfach im Fallen-lassen einiger Eigenschaften und im Festhalten anderer" Ar fi într-adevăr "foarte simplu" dacă o anumită calitate ar putea fi separată de altele Dar la urma urmei, ea există doar ca parte a unui tot indisolubil, iar atenția, prinzând un semn, primește în mod necesar în plus întreaga sumă a semnelor rămase Este un bonus foarte incomod, dar nu poate scăpa de el În plus, într-o experiență întreagă unificată (de exemplu, senzația unui sunet) nu există deloc părți, nici elemente distinse către care să poată fi îndreptată atenția Dacă luăm această senzație izolat, atunci este destul de omogenă; indiferent cum ai

privi, totul este unul și același Dacă credem, așa cum s-a crezut până acum, că calitatea este o parte a impresiei și rămâne în ea, atunci izolarea unei calități separate devine o ghicitoare inexplicabilă, iar abstracția o imposibilitate logică La ce viclenie trebuie recursă atenția pentru a avea în permanență o întreagă impresie concretă în fața sa, pentru a vedea în ea diferite laturi și chiar pentru a le separa unele de altele? Biblioteca "Runivers" LEONID GABRILOVICH De unde își are originea abstracția? Viziunea obișnuită afirmă că percepțiile sunt comparate între ele și proprietățile lor de potrivire sunt fixe Dar dacă este imposibil ca atenția să capteze și să fixeze alternativ în fiecare impresie experimentată mai întâi o parte, apoi cealaltă, dacă toate trebuie inevitabil să i se prezinte deodată, atunci este la fel de imposibil pentru el, atunci când examinează șirurile de impresii , să-și fixeze privirea asupra calităților lor omogene, ignorând complet restul Conceptele în astfel de condiții nu s-ar fi putut forma deloc, deoarece împreună cu calități omogene, de exemplu, timbru identic, ele vor fi plasate în câmpul atenției și tot ceea ce este asociat cu acestea, astfel încât rezultatul să nu fie un act de atenție îndreptat către un singur semn, dar o atenție act îndreptată deodată către toate semnele Să nu uităm că fiecare fapt al conștiinței noastre - prin urmare, cunoașterea abstractă despre caracteristicile sau calitățile impresiilor - trebuie să fie fie date specifice, adică o experiență holistică, concretă sau un grup de astfel de date Un indiciu al activității subiectului, că el se manifestă activ în procesul de abstractizare, ca și cum și-ar impune ștampila voinței sale asupra impresiilor trăite - prin urmare, ar trebui să fie deja recunoscut ca inacceptabil, că indiferent de opinia pe care o avem despre rolul activ al subiectului, rezultatele activității sale interne, în măsura în care apar în conștiință și astfel ne devin cunoscute, trebuie să ia aceeași formă ca toate celelalte fapte ale conștiinței, adică să fie experiențe specifice Să fie, într-adevăr, cunoștințele abstracte rezultatul activității subiectului În orice caz, această cunoaștere există, este prezentă în experiența directă și, la fel ca toate părțile constitutive ale acestei experiențe, trebuie date, adică, conținutul conștiinței sau un grup de astfel de date Concluzia tuturor teoriilor abstracției, atât a celor care permit activitatea subiectului, cât și a celor care o neagă, constă în presupunerea eronată că calitățile sunt conținute în percepții, sub forma unor elemente constitutive, contopite într-un tot de un indisolubil legătură Contrar acestor teorii, care duc la absurdul logic, susținem că Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI calitățile sau semnele nu sunt intercalate în impresia însăși, ci constituie, parcă, un reflex aruncat asupra ei din exterior - prin poziția sa în experiența noastră III Aș dori să rezolv și să elimin câteva neînțelegeri care ar putea apărea în considerarea opiniilor prezentate Vorbim despre întrebarea constantă, unde este granița dintre psihologie și teoria cunoașterii? Poate părea la prima vedere că, stabilind esența a ceea ce numim "calitățile" impresiilor, cobor pe teren psihologic și construiesc teorii psihologice De fapt, rămân fidel metodei mele: reducerea dovezilor psihologice la certitudinea constatării directe, sau, cu alte cuvinte, reducerea tuturor cunoștințelor noastre la așa-numitele "judecăți ale percepției" Desigur, toată experiența noastră directă este ceva dat nouă în conștiință și, în acest sens, poate fi numită psihică, astfel încât indicarea către ea (care este esența metodei mele) poate fi numită indicare psihologică Dar de vreme ce nu merg mai departe de această indicare și prin toate mijloacele verbale ale

argumentării mele doar îndrept atenția cititorului sau ascultătorului meu asupra faptelor experienței sale directe, rămân în domeniul siguranței absolute și nu mi se poate reproșa psihologie, adică în utilizarea metodelor științifice care au ca presupoziție acele propoziții axiomatice de bază, a căror validitate îmi pun sarcina de a justifica În ceea ce privește problema calităților, metoda mea este următoarea În primul rând, stabilesc ca fapt (folosind judecățile percepției) că experiența mea imediată prezentă este alcătuită din suma experiențelor, izolate și delimitate unele de altele Aceste experiențe pot fi clare sau vagi, dar în măsura în care sunt date imediat, în măsura în care le găsim în experiența noastră, ele sunt date sub forma unor unități separate, astfel încât fiecare dintre aceste părți constitutive ale experienței noastre apare ca distinctă de alții Aceasta este prima noastră "afirmație" Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" LEONID GABRILOVICH Împreună cu el, poți face a doua Experiențele care sunt delimitate și izolate unele de altele, din care constă experiența, nu sunt doar trăite pur și simplu de noi, ci sunt însoțite și de cunoașterea calităților lor Nu numai că am în experiența mea experiența vizuală a spotului, dar știu și că este alb Întrebarea este: această cunoaștere a calității este parte integrantă a experienței prezente, astfel încât aceasta din urmă să poată fi împărțită în două experiențe distincte (de exemplu, în cazul percepției unui punct vizual asupra percepției albului și a percepției? de formă spațială), sau în experiența noastră directă a unei astfel de neseparari? Nu este greu să vezi direct că experiențele nu constau în calități Percepția unui punct vizual nu este o percepție separată a albului - o percepție separată a formei Un fluier puternic de locomotivă nu este o percepție separată a sonorității - o percepție separată a unui timbru "abur" - sunet În ambele cazuri, avem în fața noastră nu o sumă sau o totalitate, nu ceva compus, ci un întreg și unic dat, în care noi - cunoaștem acest lucru ca un fapt - doar, parcă, în mod secundar îi distingem sau recunoaștem calitățile individuale Opoziția dintre a experimenta suma experiențelor separate și a vedea calități într-o singură experiență este un fapt al experienței noastre directe Acum întrebarea este, ce se adaugă la impresie atunci când se dă judecata calității acesteia? Aud un sunet și aud că este puternic Ce se adaugă, deci, în această recunoaștere a sonorității unui sunet la o simplă experiență a unui sunet? Toată lumea va spune că este imposibil să recunoașteți un sunet la fel de puternic fără a avea o amintire sau o idee despre sunete puternice și blânde Suntem conștienți că sunetul dat este puternic, adică suntem conștienți că împreună cu o anumită gamă de amintiri formează o anumită unitate superioară O persoană care nu are amintiri poate avea anumite percepții, dar nu poate exista cunoaștere a calităților sale Toate cuvintele care denotă calități - alb, zgomotos, rotund, greu - înseamnă apartenența imediată conștientă la anumite părți constitutive ale experienței; cunoașterea calităților este cunoașterea grupării de experiențe imediat conștiente sau imediat dată Aș dori să observ încă o dată că această viziune a Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI o natura calităţilor experienţelor nu este o teorie psihoetică pur și simplu afirmăm ceea ce ne este dat în experiența directă: în primul rând, diferența neîndoielnică dintre cunoașterea câtorva calități ale unei anumite experiențe și simpla sumă de experiențe concrete; în al doilea rând, prezența în cunoașterea calității însuși conținutului la care se referă calitatea (de exemplu, în perceperea sonorității celui mai puternic sunet); în al treilea rând, asocierea direct conștientă a experiențelor în grupuri (sunete,

pete, mirosuri, gusturi, zgomote, scârțâit, foșnet etc) Întreaga sarcină a argumentului de mai sus a fost doar de a influența atenția cititorului, de a concentra această atenție asupra faptelor experienței directe Se va spune că, dacă faptele declarate ar fi într-adevăr parte din datele disponibile, atunci ele ar fi, prin urmare, în mod necesar deja cunoscute în prealabil de fiecare persoană și nu ar fi nevoie să "le acordăm atenție" cu ajutorul influențelor verbale Dar nu trebuie să uităm niciodată că gândurile noastre, ca și experiențele mentale, nu coincid cu gândurile lor, adică, cu ceea ce indică aceste gânduri Gândirea noastră constă în cele mai multe cazuri doar într-un sentiment vag al unui "gust" special al cuvintelor ("aureola", - franjuri - după cum spune James), și nu într-o realizare distinctă a sensului lor Este necesar să trecem de la "gustul" sau "sensul" nedefinit "psihologic" al cuvintelor, mereu puternic colorate de funcția gramaticală, la o cunoaștere clară a ceea ce indică de fapt aceste cuvinte Sensul psihologic al cuvântului este și ceva imediat - dat, dar vag, nedefinit, polisemantic Conținutul său real este strâns împletit cu o serie întreagă de postulate nejustificate (să luăm, de exemplu, cuvântul "obiect", care include o întreagă ipoteză) Sarcina reflecției filozofice este de a izola de acest întreg vag al părților sale ipotetice, postulative În acest sens, putem spune că cel mai imediat dat este unul pentru conștiința naivă, celălalt pentru cel filozofic În primul, atenția este absorbită de conținutul vag al cuvintelor; în al doilea, câmpul atenției este ocupat nu de cuvinte, nu de învelișul lor sonor și nu de vag Ś* psihologic Biblioteca Runiverse LEONIDA GABRILOVICH "halos", ci acele date pe care cuvintele le indică Să îndrept atenția de la conținuturile psihologice vagi asociate cu cuvintele rostite mental sau verbal la ceea ce este desemnat prin cuvinte - aceasta a fost sarcina mea psihologică Dar de îndată ce cititorul a făcut tranziția, de îndată ce a reușit să-l pună față în față cu acordarea pe care o indică cuvintele și care este de obicei trecută cu vederea, adică, nu este prezentă, în domeniul atenției, deci, alături de asta, sunt date acele "afirmații" care sunt enunțate mai sus Dacă însă marea majoritate a acestor afirmații nu apar personal, atunci, repet, este doar pentru că nu există dovezi în domeniul atenției și al datului în sine, ci doar conținutul psihologic vag al cuvintelor Imediatul dat, indicat de cuvinte, este în același timp întunecat de acestea Ceva dat imediat (în sens logic) nu înseamnă încă "ceva constant prezent" (în sens psihologic) De foarte multe ori ne gândim la cuvinte fără să ne gândim la acele conținuturi pe care cuvintele le semnifică Un exemplu clasic al unui astfel de gând este faimosul cuplet Lermontov: Și Terek, sărind ca o leoaică Cu o salcie umplută pe creastă Desigur, Lermontov știa bine că leoaica nu are coamă, dar absorbit de modularea cuvintelor, el, desigur, nu s-a gândit la leoaică În esență, absolut toate metaforele (și vorbirea noastră este plină de metafore) se bazează pe faptul că gândim mai ales în cuvinte și " halourile" lor, și nu în faptele notate de cuvinte Aceasta explică și sofismele matematice, precum și multe erori abstracte Lenevia la gândire este un fapt de aceeași ordine Toată filozofia este o luptă împotriva acestei lene, o luptă împotriva gândirii în metafore și cuvinte Din punct de vedere psihologic, este o presiune care îndepărtează atenția de la cuvânt și "aureola" lui psihologică către imediatul ignorat dat Viziunea mea asupra calitatii impresiilor poate fi formulata si astfel: nici o singura impresie, luata izolat, fara legatura cu alte experiente, nu poate avea calitati; are doar specificitate; calitate Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI

poate aparține numai acelor impresii care fac parte dintr-un întreg unificat, dintr-o experiență compusă În măsura în care calitățile sunt "prinse" sau recunoscute într-o anumită percepție, aceasta este doar o parte constitutivă a unui întreg mai mare Mai departe: recunoașterea calităților presupune prezența unor grupuri corespunzătoare acestor calități, sau cel puțin gânduri, cunoștințe despre aceste grupuri Pentru a recunoaște un anumit punct drept alb, trebuie să am o "reprezentare" a albului în numerar, pentru că însăși experiența calității nu este altceva decât o conștiință a apartenenței, a unității într-o unitate superioară, a acestei reprezentări prezente cu o percepție vizuală existentă Din aceasta rezultă deja o predicție "generală și necesară" pentru viitor: dacă în viitor mi se va oferi cunoștințe despre calitatea "albă", atunci în același timp se vor oferi cunoștințe despre grupul corespunzător de experiențe ' Aici nu atingem deloc problema ce este cunoașterea în termeni psihologici: avem în vedere doar o anumită parte constitutivă a experienței; Epistemologul nu trebuie să se gândească la natura acestei părți constitutive a experienței: pentru el aceasta (adică, o parte* din experiență) este un fapt simplu În cele ce urmează, vom vorbi despre aceste componente direct verificabile ale experienței ca reprezentări generale sau "generice", în general în termeni psihologici Dar considerăm că este foarte important să stipulăm (și cerem cu tărie cititorul să-și amintească o dată pentru totdeauna această rezervă) că vom folosi termeni psihologici doar pentru comoditatea expunerii: pentru a-i oferi o mai mare concretețe Însăși latura psihologică a întrebării nu afectează în niciun fel concluziile noastre: dacă există sau nu reprezentări generice (cum spun unii psihologi) este complet neimportant pentru scopul nostru, este important pentru noi că există o parte din experiență, conștiință de apartenenţă cu care constituie recunoaşterea calităţilor: este un fapt pe care îl constatăm direct Cu toate acestea, disputele cu privire la natura psihologică a acestei componente, deși pot prezenta un mare interes pentru psihologie, nu pot afecta câtuși de puțin concluziile noastre Biblioteca "Runivers" LEONID GABRILOVICH IV Toate datele disponibile în experiență sunt aranjate în grupuri separate Un bărbat a ieșit în stradă: a văzut un cer albastru cu nori alergând peste el, pete colorate de case, siluete de figuri în mișcare, pietre de pavaj și panouri; Am auzit târâit de picioare, țipete, foșnet de roți, clopoței ale cailor trasi de cai, fluierul bărcilor cu aburi; a simțit mirosul de verdeață, mirosul parfumului unei doamne care trecea pe lângă el, mirosul de mâncare de la fereastra deschisă a restaurantului; Am simțit o animație revigorantă, veselie, încredere în forțele proprii Toate impresiile sale vizuale se contopesc în totalitatea lor într-o combinație pestriță de pete; toate sunetele prinse de urechea lui - într-un singur bubuit și bubuit comun; toate sentimentele într-un sentiment general de bunăstare Această variație, acest zgomot - aceste grupuri, formate dintr-o multitudine de date și totuși opuse unele cu altele, ca unități speciale independente, există fără îndoială ca date separate, concrete din care grupurile sunt construite Ni se oferă nu doar experiențe, ci experiențe colectate în pachete Experiența noastră se descompune direct în unități componente Este dificil de formulat clar ce cauzează o astfel de conexiune: ne vom apropia cel mai mult de adevăr dacă spunem că datele separate, deși diferă unele de altele, sunt combinate în mănunchiuri sau grupuri printr-o stare specifică de conștiință - un sentiment de similitudine sau apartenenta Nu trebuie doar să presupunem că această stare de conștiință, de asemenea, trebuie să recunoaștem în fiecare caz

individual ca atare: nu este necesar să o recunoaștem, deoarece nu recunoașterea prin ea, ci simpla prezență în conștiință determină combinarea datelor în compoziție pachete sau grupuri Când două date date plutesc împreună în câmpul atenției, atunci sunt posibile două cazuri: fie această pereche este însoțită de o stare specifică specială - conștiința apartenenței sau a asemănării - și apoi ambele date sunt recunoscute ca unite într-un grup; sau această conștiință specifică este absentă și atunci datele experimentate sunt recunoscute ca pur și simplu diferite Ar fi o greșeală să credem că noi înșine clasificăm percepțiile și doar în al doilea rând creăm grupuri din ele, sortând e ei în cutii mentale: aici este sunetul și locul lui între alte sunete; aici este un spot - trebuie atribuit impresiilor vizuale; aici este aroma - ar trebui pusă cu mirosurile De fapt, se întâmplă invers: percepțiile ne sunt date în mănunchiuri - forțat, indiferent de voința noastră, ni se impun sub această formă și deja în funcție de care dintre aceste mănunchiuri întâlnim o percepție separată, o clasificăm secundar ca fiind una sau alta scurgere Teoria asocierii spunea că omogenul este asociat cu omogenul Se dovedește o astfel de imagine, ca și cum elementele conștiinței, inițial separate unele de altele, secundar, mecanic, sunt compuse în mănunchiuri și sisteme, aranjate după trăsături identice Dar dacă se compară impresiile individuale, în ele nu poate fi găsită nici cea mai mică urmă de omogenitate Luăm experiențe simple - culori, mirosuri, sunete; ele nu mai pot fi defalcate în cele mai simple elemente concrete, care s-ar putea dovedi a fi identice, iar descompunerea în elemente abstracte presupune izolarea omogenului Ne învârtim într-un cerc logic Dificultatea este imediat înlăturată dacă admitem, împreună cu noi, că nu asocierea se explică prin omogenitate, ci, dimpotrivă, omogenitatea prin asociere Ceea ce este dat în experiența directă ca parte a unui grup, ca elemente ale unui pachet asociat, este recunoscut ca omogen cu elementele incluse în același pachet Stabilirea unei calități omogene este pur și simplu o afirmație a faptului că ambele impresii omogene ne sunt date prin experiență directă, ca părți ale unui întreg, unui grup asociat Vârâitul împușcăturii și țipetele vânzătorului ambulant sunt doar date omogene, deoarece în experiența directă sunt părți dintr-un întreg - un "mănunchi" sau unitate de sunete Acum să revenim la întrebarea cum are loc recunoașterea unei impresii și în ce constă ea Nu numai senzațiile senzoriale sunt date în mod constant în ciorchine Același lucru este valabil și pentru reprezentări Dacă suma impresiilor vizuale prezente în experiența senzorială este o unitate specială - o unitate superioară compozită, delimitată de alte senzații, atunci suma privitorului reprezentări nyh, disponibile în domeniul conștiinței - aceeași unitate specială, separată de alte reprezentări Alături de grupuri de impresii, în experiența noastră există și grupuri de amintiri În sfârșit, există complexe voluminoase, care includ atât impresii, cât și idei Întreaga sumă de elemente prezente în experiența mea acum este împărțită în grupuri separate - în mănunchiuri: vizuale, auditive, tactile, olfactive etc , iar toate astfel de complexe includ nu numai percepții, ci și imagini ale datelor dispărute pe care le găsesc în memorie Percepând perdeaua roșie și amintindu-mi pata de sânge, sunt conștient de omogenitatea acestor date, adică, Văd că ambele aparțin aceluiași complex asociativ de experiențe imediat dat Acum nu este greu de spus care este secretul recunoașterii unei impresii În fața mea este o nouă percepție Se va alătura în experiență directă unui anumit complex de experiențe Punând

acest complex în câmpul atenției, afirmând relația lui cu alte grinzi sau grupuri, recunosc astfel impresia, îi determin natura și calitatea Să constat că o nouă senzație s-a alăturat complexului sonor: știu deja că este un sunet Iată prima latură abstractă, primul semn al unei noi impresii Evident, această "parte" nu este cuprinsă în dat în sine, ci este conștiința apartenenței sale la un anumit complex de experiențe Se spune de obicei în psihologie că comparăm noul dat cu reprezentările pe care le avem, și astfel îi determinăm natura Dar ce înseamnă acest proces de comparație? Datul, acum perceput, nu poate fi identic cu reprezentarea Acestea sunt două realități diferite Ambele sunt simple, nu pot fi reduse în continuare la nimic, indecompuse în orice elemente constitutive și, prin urmare, sunt hotărât perplex, ce se poate compara și identifica în ele? Evident, întregul proces de comparație se reduce pur și simplu la a afirma că ambele date împreună constituie un întreg complex, un complex comun, delimitat și izolat de celelalte, așa cum totalitatea dragonilor galbeni de pe tapetul biroului meu formează un galben comun model și totalitatea tuturor petelor de culoare situate pe aceste imagini de fundal, o suprafață pestriță comună   Rămâne să spunem câteva cuvinte despre natura acelor "mănunchiuri" sau "grupuri" în care experiența este împărțită Nu este necesar să ne imaginăm materia în așa fel încât în fiecare dintre ele în orice moment al experienței noastre să intre în mod decisiv toate percepțiile, sau cel puțin reprezentările de un anumit fel; de exemplu, ca și cum "unitatea" sonoră pe care o am acum include toate ideile despre sunetele pe care le-am experimentat vreodată Desigur, nu există nimic de acest fel și nu poate fi Afirm pur și simplu că totalitatea experienței mele pare a fi împărțită în anumite părți componente Când vorbesc de "smocuri", am în vedere tocmai aceste părți, și deloc senzațiile individuale care le alcătuiesc Senzațiile unice se pot schimba, vin și pleacă; dar însăși diviziunea experienței rămâne neschimbată Privind îndeaproape sfera experienței mele, afirm că este complet împărțită într-un anumit număr de secțiuni separate: de exemplu, în senzații, sentimente și gânduri Fiecare secțiune, cu toată variabilitatea compoziției sale, rămâne o componentă definită și neschimbătoare în ordinea experienței totale Dacă mâine ne-am trezi cu o nouă împărțire în secțiuni, atunci fiecare impresie ne-ar părea nouă, fără precedent; nu am recunoaște nici unul Zonele se pot intersecta chiar unele cu altele și rămân în continuare definite De exemplu, experiența este complet descompusă în reprezentări și experiențe primare Dar se descompune complet și în experiențe cognitive, pe de o parte, sentimente, pe de altă parte Aceste două diviziuni se intersectează Sunt sentimente care sunt imaginate, nu trăite efectiv Cu toate acestea, zona de experiență a "sentimentului" este altceva decât zona de experiență a "reprezentării": ambele aceste "unități" apar în diferite diviziuni ale experienței Gândurile noastre au capacitatea de a indica anumite secțiuni în care este împărțită experiența, și anume secțiunile înseși, ca un tip special de unitate din care este compusă structura sau sistemul experienței, și nu experiențele individuale și nu sumele de experiențe individuale care alcătuiesc secțiuni Deci, când spun alb, nu mă refer la suma de senzații sau idei "albe", ci la una dintre acele unități compuse, la una dintre secțiuni, pe   pe care unitatea "vizuală" se împarte Trebuie doar să-mi întorc privirea spre a prezenta senzații sau idei pentru a afla că această unitate nu este o invenție, că în sistemul total al experienței există într-adevăr o secțiune vizuală, iar această secțiune, la rândul ei, constă din

unitate - alb, roșu, etc Apropo de calități, așadar, avem întotdeauna în vedere împărțirea experienței dată direct către noi, și nu suma experiențelor individuale Prin urmare, este mai bine să vorbim nu despre grupurile sau mănunchiurile din care este compusă experiența, ci despre unitățile în care este împărțită Până acum, am considerat experiența calităților doar în raport cu o percepție separată: făcând aceasta, am ajuns la concluzia că a recunoaște calitatea unei impresii înseamnă a recunoaște apartenența acesteia la o parte constitutivă a experienței, la unele grup, la o oarecare unitate Dar în măsura în care această componentă a experienței în sine nu este mai aproape de una definită, calitățile condiționate de ea trebuie să fie, de asemenea, doar o distincție preliminară a unor proprietăți încă nedeterminate Din punct de vedere psihologic, această incertitudine se exprimă în binecunoscutul sentiment vag de "familiaritate", asociat cu percepții cunoscute, încă nerecunoscute pe deplin Conștiința că o impresie aparține unei părți constitutive a experienței nu este încă o calitate definită, ci este pur și simplu o anumită calitate Când spun "acesta este un fluier", nu afirm pur și simplu că aparțin unei părți constitutive a experienței; Subliniez că experiența aparține unei unități bine definite În ce poate consta, deci, această certitudine? Evident, nu în simplă specificitate Fiecare experiență este specifică și, în acest sens, are o certitudine, adică o anumită natură definită, dată direct în experiență Dar una este să simți ceva, iar alta este să știi Se poate vedea, de exemplu, culoarea roșie, se poate simți natura ei specifică și totuși nu știe că este roșie Există o anumită impresie, dar nu există o cunoaștere certă despre ea și, deși natura ei este dată, nu poate fi considerată cunoscută Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI S Dacă anumite grupuri cărora li se alătură experiențele (atunci când le distingem calitățile) ar fi doar "sigure" în același sens ca orice impresie specifică, atunci nu am cunoaște anumite judecăți: "aici este roșu", "aici este fluier", "aici" este un pătrat" Ar trebui să ne limităm la a afirma: "aici este dat, alăturat cu acesta", "aici este dat, asemănător cu acesta" Este evident că acele părți ale experienței noastre de care se alătură experiențele, pe lângă specificul lor imediat, au încă un alt tip de determinare, care permite nu numai experiența "naturii" lor, ci și o recunoaștere complet exactă a acesteia Când recunoaștem o calitate și îi dăm un nume specific, să spunem, de exemplu, "șuierat", impresia este constatată ca aparținând unei anumite părți constitutive a experienței și, în același timp, această parte este determinată Latura psihologică a problemei, desigur, nu ne interesează nici în acest caz Este important pentru noi să precizăm faptul că cunoștințele despre calitatea unei impresii, împreună cu cunoștințele despre apartenența unei impresii la o anumită componentă a experienței, includ cunoștințe despre această parte în sine Dar dacă calitatea unei impresii individuale nu este altceva decât o afirmație că face parte dintr-un grup? atunci cunoașterea acestor grupuri în sine este, evident, aceeași constatare și, la fel cum este de neconceput să recunoaștem o impresie, dacă o luăm separat de "grupul" ei, de acea componentă superioară a experienței căreia îi aparține, tot așa este imposibil de recunoscut chiar această parte, luând-o ca pe ceva separat, separând-o de o unitate și mai voluminoasă Este evident că ultima unitate va fi totalitatea experienței? astfel încât numele calităților să fie insigne pentru identificarea locului respectiv? pe care data înzestrată cu această calitate o ocupă în întregul compus al experienţei sale goale Vorbesc aici despre idealul recunoașterii - acela, desigur, doar un caz ideal imaginar, când

recunoașterea nu s-a oprit pe jumătate (pe unele, deși foarte voluminoase, dar totuși subordonate componentă a experienței), ci a dus de fapt la sfârșit De fapt, majoritatea impresiilor noastre sunt definite calitativ foarte vag Cât de rar ne gândim măcar la flori când privim natura înconjurătoare! Chiar mai rar urcăm în Biblioteca "Runivers" LEONID GABRILOVICH recunoașterea noastră de mai sus În cele mai multe cazuri, o oprire are loc la o componentă relativ ierarhică nu foarte înaltă a experienței, care nu mai este recunoscută în sine, ci este pur și simplu indicată simbolic (prin gândire) Dar această latură psihologică, desigur, nu elimină câtuși de puțin indiscutabilitatea faptului că am stabilit că fiecare pas de cunoaștere, fiecare pas de recunoaștere este o declarație de apartenență la o unitate superioară, că numai aceasta are certitudine, a cărei se constată apartenenţa acestei unităţi superioare şi că deci certitudinea deplină Recunoaşterea, adusă la sfârşitul ei, este un sistem sau scară de enunţuri care urcă la unitatea completă a întregului volum de experienţă directă Exprimând tot ceea ce a fost spus în cuvinte oarecum diferite, ne putem rezuma gândul după cum urmează: Experiența noastră prezentă, directă, în măsura în care părțile ei constitutive nu sunt pur și simplu experimentate, ci și recunoscute, nu este o împletire haotică de experiențe, ci este un sistem armonios de grupuri separate unele de altele și aranjate într-o ordine ierarhică Primul grup sau unitate superioară este întregul volum de experiență, adică suma tuturor experiențelor cuprinse în acesta Putem gândi simbolic la această unitate, folosind, de exemplu, concepte precum "conștiință", "existență în conștiință" etc Acest grup superior este împărțit în mai multe subordonate, opuse unul altuia: să spunem în grupuri de impresii, idei și sentimente Despre aceste unități subordonate putem gândi din nou simbolic, iar când, de exemplu, spunem "simțire", avem în vedere una dintre câteva unități definite din care constă unitatea superioară "toată experiența" Grupul de impresii se împarte, la rândul său, în grupuri subordonate de ordine inferioare, de exemplu, grupul vizual într-un grup de impresii roșii, albastre etc Recunoașterea constă în constatarea apartenenței unei anumite impresii la un anumit grup și apoi în recunoașterea acestui grup ca o anumită parte constitutivă a unei unități superioare Recunoașterea adusă la bun sfârșit, sau recunoașterea destul de exactă, ar fi astfel o definiție exactă Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI lenezia locului ocupat de anumite date în sistemul experienţei directe Este evident că această recunoaștere are ca premisă prezența acestui sistem, și numai în raport cu acesta are sens în general Dar din moment ce acest sistem este dat, atunci toate "locurile" acestui sistem sunt date cu deplină certitudine obiectivă, astfel încât recunoașterea unei impresii și a calităților ei (ceea ce este posibil doar dacă această impresie este parte integrantă a sistemului) trebuie , în raport cu acest sistem au întotdeauna un caracter neechivoc și definit Teoriile logice moderne, de altfel, cele mai eterogene (voi numi chiar și Husserl și Rickert), încearcă să tragă o linie ascuțită între natura psihologică a conceptului și semnificația lui logică și se subliniază adesea cu o urgență deosebită că sensul de conceptul nu este ceva dat, nu este un conținut psihologic specific Ca dovadă, se subliniază că conceptele, ca conținuturi psihologice, sunt multiple, schimbătoare și nedefinite, în timp ce sensul lor logic apare în fiecare caz individual a fi singular și constant egal cu el însuși O excelentă fundamentare a acestui adevăr poate fi găsită în studiile logice ale lui Husserl (Log Unters , I) Subscriem pe deplin acestei concepții și am dori să o completăm doar cu indicația că sensul logic

al conceptului este locul definit de acesta în sistemul experienței noastre directe În măsura în care conceptele noastre indică calitățile experiențelor (și vom încerca să arătăm mai jos că semnificația oricărui concept, chiar și cele mai complexe concepte de relații, se rezumă în cele din urmă la o astfel de indicație a calităților), fiecare dintre conceptele noastre este doar un semn îndreptat către un loc specific din sistemul experienței noastre prezente Acest loc nu este o experiență psihologică; dar într-un anumit sens poate fi numit ceva dat nouă, deoarece gruparea de experiențe care constituie experiența noastră prezentă este și ea dată, și nu compusă de noi În mod logic, orice concept, orice termen care denotă o anumită calitate, presupune existența unui anumit sistem de experiență (adică o anumită grupare ierarhică a datelor) în care acest concept sau acest termen indică un anumit loc Acest Biblioteca Runiverse LEONIDA GABRILOVICH un loc pare întotdeauna a fi ceva unic și constant egal cu el însuși: oriunde, oricine și în orice condiții vorbește despre "roșu" și "rotund", acești termeni se referă întotdeauna la același obiect "(desigur, nu în sensul lucru , și în sens general, un obiect de gândire): la un sistem de conținuturi grupate într-un anumit fel și la un anumit loc în acest sistem Să nu uităm că condiția aplicării unui concept la un anumit conținut este recunoașterea acestui conținut: recunoașterea presupune întotdeauna prezența unui sistem de experiență definit, egal cu sine Astfel, sensul logic al conceptului nu este o experiență psihologică fluctuantă, ci ceva, pentru a folosi Husserl, "ideal": și anume, un anumit loc într-un anumit sistem; o definiție exhaustivă a conceptului ar fi una care ar indica acest loc cu deplină claritate și certitudine Desigur, o astfel de definiție nu poate fi mai verbală: ar trebui redusă la o indicație directă Fiecare concept este un nume propriu - înțeles nu în relație cu datele individuale incluse în domeniul său, ci în relație cu acel loc anume dintr-un anumit sistem unic de experiență către care se referă Se poate spune că în legătură cu acest sistem nu există deloc termeni generali: există doar nume individuale pentru anumite locuri ale acestuia Astfel, termenul "roșu" - general în raport cu impresiile roșii - este în același timp un nume individual pentru locul pe care îl ocupă grupul de conținuturi roșii ale conștiinței în experiența disponibilă În același sens, toate celelalte nume de calități sunt nume individuale Ne-am apropiat de disputa dintre realism și nominalism Există universalia în afara obiectelor individuale? Întrucât logica modernă vede în fiecare concept un sens "ideal existent", independent de esența psihologică a conceptului ca experiență, ea tinde în mod natural către realism și, de exemplu, teoria lui Husserl este cel mai autentic realism logic (cf Logische Unter- astfel Bd II p urm) Care este atitudinea noastră față de această dispută? Definim "conținutul ideal" al conceptelor ca un loc destul de definit într-un sistem ierarhic definit Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI experienţă Acest loc nu este ceva independent de conținutul individual al conștiinței, adică ceva care ar putea exista fără ele Dar, în același timp, este, fără îndoială, ceva singular, la fel cum sistemul ierarhic al experienței, care este condiția oricărei recunoașteri, este și el singular Generalul poate fi numit general numai în raport cu multiplicitatea obiectelor individuale incluse în volumul său logic; dar ca loc exact și definit al unui sistem, el este în sine singular v Indiferent de orice teorie psihologică, am afirmat:) Că experiențele ne sunt date în grupuri și apartenența la unul sau altul determină calitatea experiențelor de care suntem conștienți) Că aceste grupuri constituie un sistem în care întregul

volum de experiență servește drept unitate ierarhică cea mai înaltă) Că recunoașterea calității unei impresii dusă până la capăt presupune nu numai constatarea apartenenței unei impresii la un anumit grup, ci și constatarea poziției acestui grup în întregul sistem al experienței, i e ascensiunea de la o anumită unitate subordonată la una superioară La ultimul punct este necesar să ne oprim mai detaliat Ideea este despre condițiile de aplicabilitate la impresii ale anumitor concepte, de exemplu, roșu, rotund, acru Pentru a putea face acest lucru cu deplină certitudine, a spune cu deplin drept logic "asta este roșu", este necesar, afirmăm noi, nu numai să se precizeze apartenența la un anumit grup, ci să se determine exact poziția acestui grup în întregul sistem ierarhic al experienţei Dar, desigur, asta nu înseamnă că faptul psihologic al recunoașterii conține întotdeauna o ascensiune către o unitate superioară Din punct de vedere psihologic, gândim întotdeauna în experiențe simbolice speciale, de foarte multe ori chiar direct în cuvinte și suntem ghidați de un simț orb al certitudinii (instinct logic) Cerința de a urca la o unitate superioară nu privește simbolurile psihologice (concepte, ca date mentale) Biblioteca Runiverse LEONIDA GABRILOVICH și nu secundarul lor - substituenții simbolici (cuvinte), ci sensul logic al gândirii Se presupune că sensul conceptelor rămâne neschimbat și identic Acest lucru este posibil doar cu condiția ca calitățile indicate de concepte să rămână identice Este evident că ultima condiție prealabilă trebuie să fie existența unui sistem de experiență care este într-un anumit fel disecat Dacă nu ar fi acest sistem constant identic și autoegal, nu ar putea fi vorba de identitatea invariabilă a calităților și deci de constanța conceptelor "Roșu" într-un moment al experienței mele ar putea însemna un lucru, la altul ceva complet diferit, în funcție de asocierea întâmplătoare Simpla specificitate a experiențelor, sau a grupurilor cărora le aparțin, nu ne poate ajuta cu nimic în acest caz, căci specificitatea este pur și simplu conștientizarea unei anumite calități, deloc cunoașterea calității sau a identității unei anumite calități cu altul experimentat anterior Prin urmare, unele încercări existente în știință de a vedea în recunoașterea calităților o experiență directă sau percepție a "esențelor abstracte", "elementelor generale" sau direct "ideilor de specii" (specii), așa cum s-ar dori, pe de o parte, Remke , pe de altă parte (într-un sens ușor diferit) lui Husserl Această renaștere epistemologică a platonismului pare să fie complet inconștientă de faptul că nu este suficient să "ai în fața ta" sau să "percepi direct" o "idee specifică" (chiar ideea de "roșu"); mai trebuie să cunoaștem această idee, ca atare Altfel, vom avea în fața noastră doar o experiență specifică de prisos, și în niciun caz cunoașterea calității invariabil identice O astfel de cunoaștere este posibilă numai dacă există într-un anumit fel un sistem de experiență disecat, neschimbător, și este posibil în mod fundamental să ne raportăm la acest sistem, urcând la cea mai înaltă unitate, fiecare impresie recognoscibilă Întrebarea este: ce ne garantează imuabilitatea acestui sistem în sine? Evident, însuși faptul recunoașterii (logice), adică știind că această calitate este absolut identică cu cea experimentată anterior Această cunoaştere presupune că ambele calităţi Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI atribuite aceluiaşi sistem Dacă acestea din urmă s-ar schimba, atunci posibilitatea oricărei identificări ar înceta imediat și toate conceptele noastre și-ar pierde complet sensul, sau mai degrabă, orice sens Până atunci, până învățăm ceva, adică recunoaștem într -o anumită privință identică cu cea dintâi, vom avea în fața noastră un sistem neschimbător de experiență

Odată cu dispariția sau schimbarea ei, continuitatea conștiinței se va pierde imediat și totul va trebui să ne apară ca absolut nou, nesupus subsumării în conceptele noastre anterioare Având în vedere acest lucru, având conceptul în fața noastră, putem indica a priori anumite condiții absolut semnificative (absolut-giltige) pentru aplicabilitatea acestuia: suprema acestor condiții este prezența acelui sistem de experiență în raport cu care conceptul își trage întreg sensul Ni se va spune: ei bine, ce se întâmplă dacă acest sistem se schimbă? Într-un astfel de caz, toate conceptele care există printre noi (al căror sens este absolut definit) și-ar pierde complet sensul, iar dacă presupunem că cuvintele ar rămâne aceleași, atunci sensul lor ar fi deja diferit și "roșu ", "rotund", "direct, "două", etc nu ar însemna ce este acum Din definirea adevăratului sens al conceptului, ca loc anume într-un anumit sistem de experiență, decurge o propoziție extrem de importantă despre fiabilitatea unor judecăți a priori care au aspectul de a fi sintetice Când distingem între judecățile analitice și cele sintetice, avem în vedere o anumită relație între anumite conținuturi psihologice care sunt denumite în mod obișnuit concepte Acestea sunt un tip special de simboluri sau icoane asociate cuvintelor Multă vreme a predominat în logică convingerea că investigarea corelaţiilor dintre aceste realităţi psihice este sarcina sa reală Din ce în ce mai mult devine clar că studiul acelor formațiuni complexe care merită denumirea de "concepte psihice" sau "Begriffsvorstellungen", precum și legile legăturii, schimbării, apariția acestor formațiuni și condițiile pentru apariția sentimentelor care însoțesc ele (de exemplu, sentimente de convingere sau încredere) , este o parte integrantă a Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" LEONID GABRILOVICH Dacha psihologiei, logica este supusă să se îndrepte către luarea în considerare a semnificației sau semnificației acestor date simbolice (adică la ceva în afara lor care indică); că nu ar trebui să studieze simbolurile în sine, ci acele obiecte sau acele relații pe care aceste simboluri le înlocuiesc sau le simbolizează Pentru o asemenea distincție între psihologie și logică, mai ales s-au făcut multe - în psihologia lui Brentano, în teoria cunoașterii - Husserl Dacă luăm în considerare din acest punct de vedere împărțirea judecăților în analitice și sintetice, rezultă că această împărțire este mai mult psihologică decât pur logică Ce numim judecata analitica? O astfel de legătură între două concepte, unde predicatul nu adaugă nimic la conținutul subiectului, astfel încât, gândind subiectul, gândim astfel predicatul Gândindu-ne, de exemplu, la conceptul de "corp", ne gândim astfel la extensia inerentă acestuia Înseamnă aceasta că predicatul (lungimea) apare numai atunci când este dezvăluit sensul subiectului (corpului)? Cu greu se poate spune Cazul ideal al unei judecăți analitice este acela în care noi înșine construim conceptul de subiect, prin definiție arbitrară, și, ca semn, includem în el și viitoarea judecată de predicat Aceasta înseamnă că substratul psihologic al subiectului include substratul psihologic al predicatului; că ar trebui să numim o judecată analitică ideală una în care subiectul este un simbol compus format din mai multe alte simboluri Și dacă da, atunci nu este necesară nicio desfășurare a simbolurilor, nicio trecere dincolo de natura lor psihologică, nici o ascensiune la sensul lor: este suficient să dezmembram, să analizăm simbolul compus în elementele lui simbolice Desigur, nicio cunoaștere nu poate fi construită din acest tip de judecăți analitice, cu excepția identităților plictisitoare Va fi o adunare aritmetică și o plasare a conceptelor, fără a urca la baza lor vizuală (anschaulich), combinația foarte inutilă asupra căreia și-a batjocorit Schopenhauer Gândul se va

învârti la nesfârșit în domeniul simbolicului, adică având sensul de icoane condiţionale Pentru cunoaștere, este necesar altceva: este necesar din subordinea psihologică straturile de concepte urcă la adevăratul lor sens, adică la acele obiecte și relații pe care le simbolizează Știm (din toate cele de mai sus) ce fel de obiecte și relații sunt acestea Am văzut că oricare dintre conceptele noastre indică un loc definit în sistemul ierarhic al experienței noastre Astfel, fiecare concept are ca premisă necesară o structură definită, invariabil identică a acestui sistem Substratul psihologic al acestui concept (de exemplu, conceptul de "curbă", "roșu") nu include conceptul acestui sistem Când ne gândim la un concept, experimentăm pur și simplu un anumit conținut simbolic sau un sistem de conținuturi simbolice; despre structura tuturor experienței noastre, desigur, nu ne gândim deloc Prin urmare, putem spune că acest sistem cu toate caracteristicile sale nu face parte integrantă din conceptele noastre, ceea ce, totuși, nu împiedică să fie premisa lor neschimbătoare și necesară din punct de vedere logic Acest lucru se arată imediat, de îndată ce noi din experiența psihologică a conceptului, adică, de la o simplă "ține în minte" o icoană simbolică, trecem la dezvăluirea logică a sensului acesteia Imediat, "prin contemplare" (ca, de exemplu, în geometrie, unde acest lucru se manifestă deosebit de clar), conceptul nostru devine în corelație necesară cu o serie întreagă de alte concepte, la prima vedere, aparent complet străine (de exemplu, conceptul a unei linii drepte cu conceptul despre cea mai scurtă distanță) Aceasta este "judecata sintetică a priori" Întrebarea este: de unde vin? Răspunsul lui Kant a fost, după cum știm, "din contemplație" Prin gândire, Kant a înțeles coeziunea și combinarea substraturilor psihologice ale conceptelor, adică • înlocuitori simbolici Dar aceasta este o viziune pur psihologică Desigur, gândirea psihologică, adică convergența și divergența conceptelor, însoțite de un sentiment de certitudine sau de certitudine (sau, așa cum le place normativiștilor să spună, "conștiința datoriei absolute", de parcă această conștiință cu un titlu atât de tare nu ar fi același sentiment psihologic!), a desigur, mecanismul gândirii nu este altceva decât în gruparea conținuturilor simbolice, nu constă; dar alături de aceste conținuturi simbolice, există și sensul lor logic, iar pentru a-l descoperi trebuie să trecem peste la contemplare, adică să îndepărtăm atenția de la conceptele psihologice, de substrat, de la ceea ce James numește "halouri" de cuvinte, iar noi, în vorbirea cotidiană, gândurile, spre ceea ce indică aceste "halouri" și gânduri, i e la grupurile aranjate ierarhic de experiențe "vizibile" care constituie experiența noastră imediată Atunci se va dovedi că niciunul dintre conceptele noastre nu poate avea vreo semnificație dacă este luat într-o formă izolată Că întreaga sa natură logică constă într-o anumită relație cu un anumit loc definit în sistemul experienței noastre și, prin aceasta, cu o serie de alte concepte destul de definite Și aceste corelații necesare constituie judecăți sintetice a priori Aceste judecăți pot fi numite sintetice deoarece nimic din natura psihologică a conceptelor interconectate în mod necesar nu indică o astfel de conexiune necesară Nu există nimic în natura psihologică a conceptului de "albastru" care să-l împiedice să fie asociat cu conceptul de "geamăt" sau "aromă": și într-adevăr poeții au un anumit drept psihologic de a vorbi despre "sunete albastre" Nu există nimic în natura psihologică a conceptului de "linie dreaptă" care l-ar forța să fie asociat cu conceptul de "cea mai scurtă distanță"; și într-adevăr din punct de vedere psihologic

nimic nu ne împiedică să "ne gândim" la linii care sunt mai scurte decât o linie dreaptă Dar dacă ne îndreptăm atenția către acel loc specific din sistemul experienței noastre, care este indicat de conceptul de "albastru", atunci se dovedește că acest loc este indicat și de conceptele de "non-sunet", "non -geamăt", "nemiros" ; iar dacă ne îndreptăm atenția către locul indicat de conceptul de "linie dreaptă", vom vedea că același loc este indicat de conceptul de "cea mai mică distanță" Fiecare concept, dacă luăm sensul său logic, este un postulat În oricare dintre ele există o cerință de a ține cont doar de anumite componente ale experienței și de a ignora complet restul Compararea conceptelor într-o judecată este un fel de comandă complexă, iar această comandă nu este întotdeauna fezabilă Dacă cineva i-ar lua în cap să-ți ordone: "Căutați un obiect în această cameră, dar mai întâi ieșiți din el și sub nicio formă să nu îndrăzniți să vă întoarceți în el", atunci ați lua în considerare să spuneți: Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI maro nebun Dar toate judecățile care contrazic "concretețea" nu sunt altceva decât astfel de ordine Lasă-i să-ți spună, de exemplu: "soneria este albastră sau galbenă" Aceasta înseamnă că trebuie să căutați un dat care este adiacent grupului de sunet și, în același timp, nu este adiacent acestuia, ci face parte din alte grupuri Este clar că această cerință nu este îndeplinită, că un astfel de dat nu poate fi găsit și nu doar media reprezentărilor disponibile în experiență, ci, în general, între orice date Impacticabilitatea unor astfel de judecăți, care conțin cerințe contradictorii, se dezvăluie în primul rând în ideile care se află în conștiința prezentă Dar falsitatea lor nu se limitează la această sferă Sensul său este păstrat pentru orice fel de experiență Niciuna dintre ele nu poate satisface cerința de a intra într-un anumit complex și, în același timp, de a nu intra în el Judecata, irealizabila in reprezentari, i e contrar concretităţii, are aspectul unei judecăţi sintetice; la prima vedere, nu conține o contradicție Între timp, există o contradicție Neînțelegerea provine din faptul că conceptele constitutive ale judecăților sunt luate într-o formă neextinsă, nu în întregul lor complet, ci doar în prima fază a "clarificării" lor Când spun "sunet", nu construiesc întreaga serie de postulate cuprinse în acest concept, ci mă limitez doar la primul pas: arătarea grupului sonor La fel, atunci când spun "albastru", eu, fără a extinde întregul lanț de cerințe cuprinse în acest concept, mă mărginesc la a indica grupul "albastru" Având în vedere acest lucru, se are impresia că există semne contradictorii în conținutul ambelor concepte Dar de îndată ce aceste conținuturi sunt desfășurate, apare o contradicție ascunsă Arătând una dintre părțile constitutive ale experienței "sunet", o deosebesc prin urmare de cele opuse, iar judecata: "sunetul nu poate fi albastru", în raport cu conceptul extins, se dovedește cu siguranță a fi analitică Această judecată are o semnificație decisivă pentru orice conștiință în care există concepte comparabile, unde există "sunet" și există "albastru", și deci praștia ierarhică a experienței corespunzătoare acestor concepte De aici universalitatea și necesitatea și certitudinea apodictică necondiționată Biblioteca "Runivers" LEONID GAVRILOVICH, Astfel, imposibilitatea unei judecăți, imposibilitatea realizării ei concrete, nu este altceva decât un indiciu că judecata conține postulate care se contrazic direct Ireprezentabilitatea se reduce la inconsecvență și, prin urmare, în esență, se dovedește că Hume are dreptate, raportând axiomele matematice la categoria adevărurilor analitice Teoria abstracției prezentată în general are multe puncte de contact cu Hume *), în special cu "Distincția rațiunii" a acestuia Hume

a înțeles destul de clar (pe care mulți încă nu vor să-l înțeleagă) că semnele și calitățile impresiilor nu pot fi, la rândul lor, realități concrete, psihice; a înțeles că o calitate sau un semn nu este o parte sau un element al dat, ci doar exprimă apartenența acestuia din urmă la un anumit complex de experiențe Conștiința unei asemenea apartenențe a lui Hume, după cum știm, se numește asemănare Față de o astfel de terminologie, nu am avea nimic în principiu de obiectat dacă nu ar exista conceptul de grade diferite de similaritate, care sugerează că însăși conștiința "asemănării" trebuie, pentru a-i determina gradul sau natura, trebuie, la rândul său, , recunoaște, găsirea între diferite "asemănări" "asemănări" de ordin secundar etc și așa mai departe până la infinit Psihologul german Cornelius a căzut tocmai într-un asemenea "regressus ad inhnitum" atunci când vorbește pe larg despre serii de asemănări și nu observă că fiecare dintre aceste serii presupune o infinitate deja finalizată de acte logice Am ales termenul de "apartenență" pentru că o astfel de desemnare nu încurcă gândul și nu îl duce la el presupuneri despre diferite grade sau tipuri de apartenență Când recunosc ceea ce este dat, adică Sunt conștient de apartenența sa la un anumit complex de experiențe, atunci însăși conștiința apartenenței nu ar trebui, la rândul ei, recunoscută Pur și simplu îl experimentez în specificul său și chiar această experiență determină unificarea datelor în diverse pachete sau grupuri Desigur, acest lucru nu exclude posibilitatea ca, prin abstracție ulterioară, împreună cu conștiința apartenenței, să se formeze și conceptul de apartenență În ceea ce privește gradele de "asemănare", diferența lor Despre Hume, Tratat asupra naturii umane VI ed de Th H Green și Th Grose Londra, , pp - Locul indicat nu este reprodus în "Solicitare" Biblioteca "Runivers" PROBLEMA ABSTRACȚIEI este determinată nu de faptul că există diferite tipuri de conștiință de apartenență (această conștiință în fiecare caz individual nu este recunoscută ca atare, ci este pur și simplu experimentată și, prin urmare, nu poate avea specii), ci de faptul că o dată se alătură unui număr mai mare de complexe identice și astfel există puține diferențe între ele, în timp ce altele, dimpotrivă, se învecinează împreună doar două sau trei complexe și în acest fel dezvăluie diferențe mai mari x) Cercurile violet și roz sunt mai asemănătoare decât violet și albastru, deoarece sunt adiacente nu numai "imaginilor vizuale", complexelor "rotunde", ci și complexului "roșu", în timp ce cercul albastru nu este adiacent acestuia din urmă complex VI Într-o formulă concisă, esența părerii mele cu privire la posibilitatea unor judecăți sintetice a priori referitoare la matematică poate fi exprimată după cum urmează: Până acum s-a presupus în mod eronat că calitățile pe care le percepem în percepțiile noastre aparțin acestor percepții înseși, reprezintă părțile sau elementele lor constitutive Deci, dacă luăm o percepție separată în mod izolat, atunci în sine îi putem vedea calitățile, precum pietrele care o alcătuiesc într-un mozaic Desigur, cu o asemenea viziune asupra chestiunii, părea complet inexplicabil cum se putea face a priori presupuneri cu privire la legătura dintre calitățile percepțiilor care nu au fost încă testate și părea și mai inexplicabil cât de miraculos sunt aceste presupuneri, sub forma de axiomele geometriei, se dovedesc a fi cele mai de încredere și neo disputate din toate judecățile noastre Particularitatea vederii mele constă numai în faptul că văd în calitățile percepțiilor nu elementele sau părțile constitutive ale acestora din urmă, ci conștiința apartenenței lor la acele unități sau grupuri de experiență în care experiența este împărțită Astfel, dacă luăm percepția în mod izolat, în afara

conexiunii cu volumul integral al experienței directe, atunci în această percepție izolată, deși are specific, nu se poate descoperi o singură calitate și, prin urmare, nu se poate spune nici măcar una despre astfel de percepţie !) Mier Aristotel, Metaph , cartea V (IV), cap , despre conceptele de ομοιον și ανομόιον; cf de asemenea Husserl, Log Unt despre conceptele de identitate și asemănare Biblioteca "Runivers" LEONID GABRILOVICH predicat Acesta va fi ύλη αόριστος lui Aristotel, în contrast cu conținutul înzestrat cu calități, din ολον, care sunt posibile doar în contextul experienței directe Astfel, după ce am recunoscut esența calităților și am definit-o ca conștiința apartenenței la o anumită parte componentă a experienței imediate, trebuie inevitabil să recunoaștem în această experiență cu structura ei specifică tipică condiția necesară pentru recunoașterea calităților impresiilor Prin urmare, toate judecățile despre calități sunt făcute din judecăți despre impresii care nu au fost încă experimentate, adică din judecăți, în raport cu experiența prezentă a transcendentului, ele se transformă în judecăți despre compoziția și structura experienței noastre prezente, adică în judecăţi imanente ale percepţiei De aici autenticitatea lor incontestabilă Structura actuală a experienței noastre imediate joacă în acest caz același rol ca la Kant, apercepția transcendentală, rolul condițiilor doar pentru cunoașterea abstractă, dar chiar și pentru experiența concretă, adică experiențe de percepții unice înzestrate cu calități conștiente O astfel de experiență a percepțiilor dotate cu calitate devine posibilă numai dacă structura experienței noastre prezente este păstrată, adică, rămâne identică, căci numai în raport cu acest sistem calitățile există și pot fi recunoscute Dar la Kant rămâne inexplicabil modul în care spațiul a priori, dacă vorbim despre geometrie, sinteza produsă de subiectul nostru înainte de orice cunoaștere, înainte de orice reflecție, ne devine cunoscută și, mai mult, sub forma unor judecăți de încredere - a priori, universale și necesar, - în timp ce noi ei ar trebui să învețe doar empiric despre rezultatele acestei sinteze (Prof M I Karinsky) Conform concepției dezvoltate de noi, o astfel de cunoaștere a priori este o consecință necesară a faptului că recunoașterea tuturor calităților spațiale este condiționată de structura existentă a experienței noastre directe și, prin urmare, recunoașterea acestei ordini este suficientă pentru compilarea universală, necesar și anticipând toate judecățile de experiență despre calitățile spațiale Pentru a spune și mai succint, îmi pot exprima punctul de vedere după cum urmează: judecățile despre calitățile impresiilor au propriile lor subiect exprimat, dar constant, structura totală a experienței noastre prezente și, în raport cu acest subiect, sunt judecăți unice ale percepției Gabrielovici Biblioteca "Runivers" Doctrina lui Plotin despre gândire și ființă) Întrebarea existenței reale este poate cea mai fundamentală întrebare pentru filozofarea gândirii Desigur, toată semnificația ei i se dezvăluie doar treptat; de asemenea, se înțelege că numai în rezultatul final al dezvoltării ei este destinată să ajungă la convingerea, motivată de întreaga ei mișcare anterioară, că această întrebare poate fi rezolvată satisfăcător pentru ea, adică, cerințele corespunzătoare ale legilor sale inamovibile într-un fel numai în cazul în care deja în formularea sa nu va exista o negare ascunsă a unor astfel de legi, i e numai cu o formulare bine-cunoscută, strict definită Dar, la începutul dezvoltării sale, gândirea umană este atât de departe de a se îndoi de corectitudinea acelei înțelegeri a existenței, care este determinată de conștiința directă, încât toată atenția ei este îndreptată doar spre studiul obiectului, care, în

convingerea sa, are o existență atât de reală, până la stabilirea sursei supreme și a compoziției principale a prezentării ei în independența ei absolută față de lumea exterioară Curând însă, multitudinea de erori ale simțurilor exterioare, variabilitatea dovezilor lor și contradicția fără speranță descoperită de Zenon între definițiile lumii sensibile, finite în conținutul lor imediat în formele sale de bază de spațiu și mișcare, și nesfârșitul proces care nu se oprește în analiza sa înainte la ce limită a gândirii se află discrepanța dintre lumea sensibilă și cerințele făcute de gândire lumii) Prelegerea probă susținută la Universitatea din Moscova Biblioteca "Runivers" A KU BI C KI Y la conceptul de existență reală, ei sunt îndemnați să introducă o completare extrem de importantă la conceptul de existență reală: își păstrează caracterul de bază de existență independentă, dăruire absolută, dar în același timp este deja definită ca existență adevărată, în contrast la fals, doar senzual, aparent subiectiv, și aceasta este ființa reală se dovedește a fi singurul obiect al gândirii raționale, astfel încât Parmenide se vede deja în dreptul de a declara: gândirea și ființa sunt una și aceeași (το αυτό νοείν εστιν τε χαί είναι) Cu alte cuvinte, un gând este în mod inevitabil direcționat către o ființă care îi este adecvată Semnificația acestui pas trebuie apreciată pe deplin Lumea, "așa cum este cu adevărat", este stabilită prin corelarea cu natura gândirii și astfel adevărata ființă se dovedește a fi, parcă, într-o oarecare dependență de cunoașterea rațională Dar ce este această dependență? Mărturisirea ei, cu toată importanța ei, conține un pericol extrem de mare Din moment ce "ființa-în-sine", care, până la urmă, și-a păstrat caracterul inițial de dăruire absolută sau de independență completă, întrucât această ființă trebuie să fie un corelat adecvat al gândirii și să aibă în ea criteriile "adevărului" său, atunci primul iar concluzia inevitabilă cu privire la aceasta este că gândirea trebuie să găsească în ea doar o colecție a acelorași momente logice înzestrate cu existență independentă, care până acum și-au format esența Ființa "adevărată" se dovedește a fi un gând ipostatizat, opus unui gând cunoscător Acestea sunt produsele întregii filozofii raționaliste care l-au precedat pe Plotin; așa este cel puțin semnificația lor în dezvoltarea treptată istorico-filosofică a problemei ontologice Ideile lui Platon, formele lui Aristotel, atomii și golul "materialiștilor" sunt toate principii logice ipostatizate care există separat de gândire și în care găsește obiecte adecvate pentru cunoașterea ei Nu este nevoie să spunem aici că pentru toți acești filozofi este o sarcină imposibilă să scoatem din totalitatea conținutului reprezentat de lumea exterioară logica sa, înțeleasă exclusiv de minte și astfel supusă transformării în elemente adevărate existente / astfel încât Platon ezită constant pentru ce obiecte, adică Biblioteca "Runivers" DOCTRINA LUI PLOTIN DESPRE GÂNDIRE ŞI FIINŢĂ $ pentru care ingrediente ale ideilor lumii exterioare pot fi recunoscute și pentru care nu, iar Aristotel se află într-o dificultate constantă, care parte a acestei lumi poate fi atribuită materiei și care parte unei forme logic cognoscibile: dacă ne limităm să luăm în considerare conținutul a lumii, experiență care se deschide înaintea individului, apoi în ea lah nu există loc pentru niciun principiu logic universal, iar toate elementele extrase din ea și înzestrate cu existență independentă rămân ficțiuni ale imaginației sau credinței Este esențial pentru noi acum să observăm un alt neajuns al acestui punct de vedere Cu exterioritatea completă pe care ființa o păstrează aici în raport cu gândirea, aceasta din urmă va reprezenta doar o reflectare a ființei, închisă în sine,

iar corespondența copiei care ia naștere în ea în timpul cunoașterii cu originalul complet separat de ea va fi doar o coincidență complet întâmplătoare Unde este, în acest caz, criteriul de corectitudine a cunoașterii, unde este garanția că reprezintă adevărata cunoaștere despre ființa actuală? Pentru a găsi un astfel de criteriu, însăși natura relației dintre gândire și obiectul său trebuie formulată diferit, înlocuind corespondența dintre ele prin dependența reală a obiectului de gând sau coincidența reală a acestuia cu acesta Pe această ultimă cale s-a îmbarcat Plotin, iar această cale l-a condus la o transformare importantă a conceptului de ființă inteligibilă, care pentru prima dată în cazul său renunță în mod destul de conștient semnul existenței independente Adevărat, după cum vom vedea din expunerea ulterioară, Plotin, în ciuda toată rigoarea și consistența gândirii sale, nu a fost încă în stare să se elibereze de dorința de a ipostaza unele dintre conceptele sale de bază și de momentul ființei metafizice în sine, expulzat într-un loc al sistemului, întors în alții, ceea ce a cauzat o serie de dificultăți fără speranță pentru construcția sa generală Dar datorită abstracției înalte și a consistenței logice stricte a conținutului principiilor sale supreme, suntem încă capabili să urmărim ce loc și ce semnificație i se atribuie conceptului de ființă în cadrul sistemului său, deoarece acesta pornește exclusiv din caracterul intern și interconectarea acestor principii În același timp, însă, va fi necesar să remarcăm constant schimbarea generală care se introduce în toate A 'KU BITSKY construcție prin toamna care o cuprinde - rearanjare într-un punct de vedere dogmatic Principiul principal al filozofiei lui Plotin este conceptul de principiu suprem, a cărui natură întreagă este epuizată de un moment de unitate absolută Nevoia de a recunoaște o astfel de origine este determinată în primul rând de necesitatea de a fundamenta orice varietate dată într-o unitate superioară, care este o condiție pentru o astfel de varietate, fără de care însăși existența sa este imposibilă: "totul nu este unul", spune Plotin în al -lea cap z~eykn j-oñ nn , se păstrează prin puterea unuia și este ceea ce este datorită lui; dacă nu a devenit una și constă din mai multe părți, atunci este încă imposibil să spunem despre el "există" Și într-un alt loc (VI, , i) el încearcă să arate această semnificație decisivă a unității într-un număr de exemple diverse: și cu privire la ceea ce, pe orice bază (colaterală), i se atribuie Într-adevăr, ce ar fi această ființă dacă nu ar fi una: căci dacă i-ar fi luată unitatea, nu ar fi ceea ce se numește Nu se poate vorbi de o armată dacă nu reprezintă unitate, nici de cor sau de turmă dacă nu formează una Dar exact în același mod, nu se poate vorbi despre o casă sau o navă dacă nu există unitate în ele, deoarece, până la urmă, atât casa, cât și nava reprezintă ceva una, iar dacă aceasta este aruncată, atunci casa va nu va mai fi o casă, iar corabia nu va mai fi o navă În același mod, corpurile de plante și animale, dintre care fiecare este ceva una, pierzând această unitate dacă sunt tăiate în bucăți, pierd astfel esența lor anterioară, încetând să mai fie ceea ce au fost, dar devenind diferite și, în plus, astfel încât să reprezinte din nou o anumită unitate În egală măsură, avem sănătate "când trupul este organizat într-o anumită unitate, iar frumusețea, când părțile sunt supuse unei unități comune, și virtutea sufletului, când este unită într-un principiu și într-o singură armonie" Chiar și principii generale și de bază precum gândirea și ființa, chiar și ele reprezintă o anumită dualitate (deci, pluralitate), deoarece ființa, ca obiect al gândirii, este indisolubil corelată DOCTRINA LUI

PLOTIN DESPRE GÂNDIRE ŞI FIINŢĂ SI fân cu ea (și invers); în consecinţă, nici în gândire, nici în fiinţă inteligibilă nu putem avea principiul cel mai înalt, iar dualitatea lor trebuie să fie unită într-un singur principiu suprem (III, ,) Astfel, unitatea, așa cum este postulată în mod necesar de orice mulțime, este condiția supremă pentru ea și, prin urmare, atunci când se pune întrebarea cu privire la natura principiului primar comun a tot ceea ce există, s-ar părea, firesc, în esența sa, că fi definit ca Unul Dar se dovedește imediat că, devenind primul principiu, momentul unității își schimbă în mod esențial caracterul: deși era condiția cea mai înaltă pentru varietate, ca principiu al unificării sale, a fost indisolubil legat de el și a presupus această varietate la în aceeași măsură ca ea însăși trebuia să fie; acum, ca început, de care depinde totul și care el însuși nu mai depinde de nimic, trebuie să pară autosuficient și complet (αυτάρκης thy τέλειος), astfel încât legătura sa cu totalitatea a tot ceea ce este condiționat de el să se dovedească a fi nu mai mult reciprocă, dar unilaterală Anterior, unitatea era o condiție de a fi datorată unei diferențe și multiplicități date inevitabil în aceasta din urmă; astfel unitatea însăși, ca atare, nu era ființă Acest personaj trebuie să rămână cu el și acum, iar Plotin declară categoric și în repetate rânduri că primul său principiu este condiția ființei și, prin urmare, nu trebuie să fie el însuși de conceput ca existând: este dincolo de limitele esenței, dincolo de limitele existenței, unul nu pot spune despre asta "este" Dar, pe de altă parte, cum se poate vorbi de ceva absolut autosuficient, având o cauză nu în afara lui, ci în sine (αίτιον έαυτου, VI, ,), fără a-i atribui o oarecare realitate? Și acum vedem cum (în capitolul al cărții a -a din Enn) Plotin declară cu adevărat: "dacă fără unul este imposibil să gândești sau să spui ceva, atunci cum este posibil ca acel fără de care ea este imposibil să gândești sau să spui ceva? Prin urmare, trebuie desemnat ca un singur existent (εν ον), dar inexistent, și apoi unul; căci în ființă și în aceea ar fi deja o anumită mulțime" Deci, cel trebuie să existe Plotin se dovedește a fi incapabil să reziste până la capăt din punctul de vedere că principiul logic de a explica ființa nu ar trebui însuși supus Biblioteca "Runivers" A KUBITSKII de considerat în raport cu predicatele ontologice Prezentarea sa a primului principiu ca dat în plenitudinea absolută și completitatea autosuficientă a principiului îl atrage irezistibil pe un teren dogmatic Și între timp, după ce a intrat în el, acest prim principiu se găsește într-o poziție complet contradictorie Pe de o parte, ca având natura în pură unitate, ea nu poate fi înzestrată cu realitate, deoarece aceasta ar introduce în ea o multiplicitate inevitabilă și ar contrazice simplitatea care îi este obligatorie}; pe de altă parte, incapacitatea de a consecvență nu considerați-o ca pe un îndemn real - Mai exact, seria lui de afirmații, care toate au sens numai în condiția existenței sale originale Am subliniat deja că acest tip de afirmație este definiția acesteia ca fiind complet independentă, autosuficientă și perfectă (în sensul completitāții și completitāții complete) Pe același teren se naște concluzia lui Plotin, care este complet contrară naturii originare a unității (de asemenea, deja schițată mai sus), că Unul nu poate fi dat împreună cu cei mulți, adică în - o legătură cu el care este esenţială pentru el însuşi De fapt, susține Plotin, dacă ar fi dat împreună cu o mulțime, atunci ea, împreună cu această mulțime, ar forma o nouă mulțime, care, la rândul ei, ar avea nevoie de o unitate superioară care o leagă și, în plus, de o unitate care se află în evitarea progresului în infinit - nu ar mai fi dat "împreună" cu ceea ce este

condiționat de acesta, ci ar rămâne în sine, în deplină independență față de acesta Nu ar trebui să se vorbească despre o asemenea condiție independentă (continuă Plotin) doar dacă existența unui principiu care unește o mulțime, prin însăși natura sa, ar putea avea loc numai în legătură cu această mulțime, doar ca parte a întregului complex format prin ea; dar atunci ar deveni dependent de altul, nu ar exista la fel de simplu și, negând existența simplului, ar trebui inevitabil să negați existența oricărui compus, care, la urma urmei, nu este întotdeauna altceva decât o colecție de simple părți (V ,$) Acest ultim argument justifică în mod deschis independența Unului față de mulțimea subordonată acestuia prin recunoașterea că este independent inerent Unului, ca un moment absolut simplu, Biblioteca "Runivers" DOCTRINA LUI PLOTIN DESPRE GÂNDIRE ŞI FIINŢĂ S realitatea și așa mai departe devine posibil să se stabilească că transcendența Celui introdus aici de Plotin în raport cu orice mulțime se sprijină pe o premisă dogmatică, contrazicând direct stimulul logic principal al sistemului (acest stimul: unitatea este principiul unirii mulțimii) și prin Plotin însuși, destul de des și categoric negat Nu este, așadar, de mirare că sub acțiunea a doi factori inconsecvenți, Plotina Unificată se găsește într-o poziție deosebit de nefavorabilă în problema principală pentru sine - în problema naturii relației sale cu lumea pe care o fundamentează Ea trebuie să fie sursa întregii realități pentru această lume; între timp, transcendența ei, bazată pe realitatea sa independentă, desființează pentru ea posibilitatea unei legături logice cu lumea: "adevărul despre ea este că nu se află nicăieri", spune Plotin, "și minciuna că este undeva, - altfel ar fi în altul" (V, ,), iar a fi în altul la ea - dată fiind transcendența sa - este, desigur, imposibil Pe de altă parte, simplitatea sa absolută, care decurge din unitatea sa, excluzând orice definiție reală din conținutul său, îl privează de posibilitatea de a fi primul principiu ca "totalitatea întregii realități" (omnitudo reali-tatis), urmând model al lui Dumnezeu al conștiinței ulterioare, care, ca ipostazat suma tuturor definițiilor pozitive, are ocazia de a pune lumea ca limitare temporară sau negație parțială Dar pentru asta, același caracter al unității sale, de care trebuie să depindă orice mulțime, ajută la restabilirea conexiunii logice a Unului cu lumea, ruptă de momentul transcendenței Unul nu trebuie să fie în nimic altceva, dar nu trebuie să lase nimic; nu ar trebui să fie oriunde, dar în același timp ar trebui să fie peste tot; în consecință, "pretutindeni va fi în sine" (πανταχού έσται έ<ρ εαυτού), și "nu va fi nimic care l-ar avea în sine și împreună cu asta - ceva care nu l-ar avea în sine a avut" (ουδενδς ενός) εχοντος αυτό ουδ' αύ μή έχοντος, V, ?) În cuvintele de mai sus ale lui Plotin, cu mare claritate, lupta ca transcenderea Unului în raport cu lumea, cauzată de realitatea autosuficientă a Unului, este dusă constant cu imanența lumii în Unul, Biblioteca "Runivers" A KUBITSKII prins de dependenţa logică a lumii de Unul Contradicția de aici (conform justei observații a lui Zeiler, este deja înrădăcinată în conceptul de bază al unui "principiu autosuficient") este ireconciliabilă în limitele premiselor lui Plotin și, prin urmare, Plotin trebuie să apeleze la o serie de comparații şi imagini pitoreşti pentru a înlocui măcar această cale fire imposibilitatea formulării logice "Închipuiți-vă un izvor care nu are deja alt început și care s-a revărsat în toate râurile, dar în același timp nu s-a împrăștiat în ele, ci rămâne calm în deplină integritate; și în același fel imaginați-vă că râurile care curgeau din el nu s-au repezit încă în locuri diferite și sunt toate împreună, dar fiecare știe deja unde își va îndrepta jeturile Sau imaginați-vă viața

unei plante uriașe, care s-a răspândit peste tot în ea, în timp ce sursa ei rămâne pe loc și nu a fost împrăștiată peste tot, rămânând ferm într-o singură rădăcină El a dat plantei toată viața ei din belșug, dar el însuși a rămas așa cum era, neavând (această) viață din belșug în sine, ci fiind primul ei principiu "(III, , io) În plus, Plotin recurge în mod deosebit la imaginea luminii care emană continuu din Soarele neschimbător Dar în toate aceste comparații, ambele tendințe conturate de noi sunt exprimate doar cu aceeași forță și toate nu fac decât să precizeze contradicția pe care am stabilit-o Prin urmare, nu trebuie să ne oprim asupra unei analize speciale a acestora și nu există nicio speranță de a găsi în ele cheia soluționării problemei de nerezolvat pe care o ilustrează Caracterul de bază al principiului suprem plotinian este acum destul de definit Plotin este incapabil să o gândească altfel decât ca real, dar în același timp - datorită unității sale absolute - este forțat să o plaseze în afara limitelor ființei Acesta din urmă nu a fost încă introdus legal în structura generală a sistem, iar acum este necesar să ne gândim la modul în care Unul provoacă apariția lui Și în această - cea mai importantă pentru noi - întrebarea deducerii bătăliei din Plotin, se dezvăluie imediat din nou dualitatea caracterului Unului Ca principiu al unității supreme, ea necesită în primul rând un subordonat Biblioteca "Runivers" DOCTRINA LUI PLOTIN DESPRE GÂNDIRE ŞI FIINŢĂ el şi mulţimea supusă corelării logice cu el Ca suprarealitate existentă de neînțeles, în ființa sa închisă și autosuficientă, s-ar părea că ar fi trebuit să reziste la crearea a ceva care depășește limitele sale Pentru a face posibilă o astfel de creație, Plotin trebuie să ia toate măsurile pentru a distinge principiul său original de cel cu adevărat existent, precum ființa parmeniană, (pentru care odihna veșnică, imuabilitatea totală este pe atât de inevitabil, pe atât de o necesitate fatală) -fatal pentru că înzestrat cu o astfel de natură privează astfel începutul de posibilitatea de a fi început - nepermițând nimic în afara lui însuși pentru care să poată servi drept condiție) El trebuie, așadar, să sublinieze în Unitatea sa acea latură în care ea nu participă încă la ființă și o precede și să o înzestreze cu un moment de cauzalitate, după ce a extras acest moment din conceptul de condiție supremă a tuturor ființelor - chiar dacă numai cu prețul unei petiții de principii explicite Trebuie dovedit că unul creează altceva, adică că este originea "Desigur", argumentează Plotin, "trebuie să vină ceva din asta: altfel, ce fel de început ar fi?" (i-lea cap - -a carte - -a enn) Acest moment de cauzalitate - în limbajul ontologic încă inevitabil al lui Plotin - este îmbrăcat sub forma unui act creator prin care Unul - în virtutea perfecțiunii sale absolute și prin analogie cu tot ceea ce este cumva perfect - creează în abundența sa celălalt, yoi υπερερυ'η y aì τδ υπερπλήρες αυτου πεποίηζεν άλλο (V, , v) Ce ar trebui să fie creat până la început? Momentul unității de la început cere să fie o pluralitate Un moment de perfecțiune suprareală - să fie imediat următorul în ordinea descrescătoare a perfecțiunii - realitatea absolută După cum am indicat deja mai sus, multiplicitatea care își are locul în realitate este, în primul rând, dualitatea ființei și gândirii inevitabil legate între ele și, prin urmare, aceste două principii acționează ca primul produs al "debordării" Unu Concluzând deja în ei înșiși o anumită multiplicitate, ei sunt în același timp ei înșiși și, eventual, o unitate completă, deoarece, introducând prima - de bază - diferență, ele sunt toate- Questions of Philosophy, Vol Biblioteca "Runivers" A KU B I C KI Y cu aceasta, ei postulează unificarea începuturilor opuse în această

distincție - o unificare creată nu numai de prezența unei condiții supreme comune ambilor, ci și de o identitate de bază a naturii lor Aici nu mai avem o simplă corespondență între ființa adevărată și gândul care o cuprinde, ci cerința coincidenței lor deplină: "rațiunea și ființa sunt una și aceeași (νους χαί ον ταυτόν)", declară categoric Plotin în capitolul a -a carte A -a Enn , - căci obiectele (πράγματα) ale minții nu o preced, așa cum obiectele percepției senzoriale o preced pe aceasta din urmă, dar mintea în sine nu este altceva decât obiectele sale (αυτός ο νους τά πράγματα) " Deosebit de caracteristic și important este modul în care se realizează identitatea postulată aici între ov și νους Prima sa parte - declararea existenței cu adevărat ca obiect de gândire adecvat pentru identificarea lui ov și νοητόν - a fost deja trecută în dezvoltarea anterioară a gândirii filosofice și aici Plotin a trebuit doar să repete formula deja obținută - εν τη ενεργείς τό ον χαι τ ο νοητόν V, ?, Dar apoi face un alt pas extrem de important înainte și declară că adevărata ființă nu este, prin însăși natura ei, altceva decât imaginabilitate, ca fiind în general; materia, nu poate avea loc în minte (του'των ουχ έν τω νω το είναι); dar în ceea ce privește acele obiecte care sunt libere de (astfel) materie, pentru ele ființa constă în moMoj pentru a fi gândibile ναι) VI, , Iată legătura dintre ființă și rațiune devine deja directă, apare adevăratul-existent ca conținut imanent al gândirii și doar o analogie ascunsă cu conștiința, care conține inevitabil un moment de dualitate (reflexivă), ne obligă să recunoaștem aici prezența și unele diferențe La finalul prezentării noastre, vom vedea că această diferență, pe care Plotin se străduiește totuși să o păstreze pentru a păstra dualitatea gândirii și ființei de care are nevoie și, prin urmare, a motiva unificarea lor supremă într-o singură sursă, este că această diferență este justificată de el prin consideraţii care nu decurg direct din original natura fiinţei şi gândirii stabilite de el Între asta la Biblioteca "Runivers" DOCTRINA LUI PLOTIN DESPRE GÂNDIRE ŞI FIINŢĂ identitatea cunoscută aici dă imediat dreptul la o concluzie de o importanță extremă, care în ochii lui Plotin este stimulentul decisiv pentru recunoașterea corectitudinii concepției sale asupra raportului dintre ființă și rațiune "Dacă rațiunea nu ar fi identică cu obiectul ei", spune Plotin, "atunci nu ar fi adevăr; căci atunci mintea care cuprinde obiectele (τα όντα) ar avea în sine doar o reflectare ele, diferite de obiectele în sine, și acesta nu este adevărul "(V\ ") Și dacă cunoașterea minții ar fi condiționată de obiecte exterioare, atunci ce criteriu ar avea pentru a distinge dacă ideile sale sunt adevărate sau nu, adică -e dacă corespund sau nu obiectelor; iar adevărul ar fi în obiecte și nu în minte (V, , i) Aceste considerații par atât de convingătoare lui Plotin încât, pe baza lor, se consideră îndreptățit să stabilească natura de bază a adevărului", "adevărul real (ή όντως αλη'όεία) nu este de acord cu nimic altceva, ci numai cu el însuși, și nu afirmă și nu este altceva decât ea însăși și este tocmai ceea ce afirmă" (V, ,) Vedem, așadar, cum lui Plotin însuși identificarea făcută de el se dezvăluie în partea cea mai profundă (și poate nepieritoare) a semnificației sale - identitatea gândirii și a ființei se dovedește a fi o condiție necesară pentru adevăratul adevăr al cunoașterii Principalul succes obținut de Plotin în chestiunea relației dintre gândire și ființă a fost stabilit acum de noi Dar pentru a putea da o evaluare finală a acestei relații, mai trebuie să urmărim exact la ce anume atribuie Plotin acea ființă adevărată / al cărei sens esențial l-a recunoscut ca fiind imaginabil, sau fiind în xox Fiind determinată în natura sa sub influența celor două fapte ale

gândirii plotiniene evidențiate mai sus, totalitatea realului cu adevărat acceptat de el va trebui să-și dezvăluie atât relativa legitimitate, cât și inconsecvența sa ultimă Conform învățăturilor lui Plotin, adevărata ființă aparține ideilor-Conceptul lor, el le-a extras din sistemul platonician, reținând pentru ei semnificația realităților exemplare atribuite lor de Platon și schimbându-se doar în sensul stabilit mai sus de natura lui existența inerentă pietrelor prețioase Deci- * Biblioteca "Runivers" A KU BITSKII Astfel, adevăratul-existent, care s-a unit cu mintea într-o dualitate indisolubilă și a reprezentat astfel primul pas de la Unul spre multiplicitate, acest existent se dovedește a conține o nouă multiplicitate în limitele sale și se transformă într-un întreg sistem de entități dotate cu ființă, a căror apariție în cursul deductiv Dezvoltarea sistemului plotinian pare la prima vedere complet nemotivată, și care au ocazia să înlocuiască ființa originară, de bază, s-ar părea, doar datorită influențelor istorice Dar dacă urmărim cu atenție modul în care Plotin descrie rolul creator al principiului unic suprem în procesul de creare a lumii, atunci vom vedea că această pluralitate de idei este o consecință necesară a naturii logice a unității pe care o acceptă "Părea să debordeze, iar excesul său a creat altul " Prin acest "celălalt" se înțelege de obicei dualitatea ființei și rațiunii Dar să aruncăm o privire mai atentă la modul în care apare acest "celălalt"? "Și ceea ce a apărut", continuă Plotin, s-a întors către Unul și a primit plinătatea și (apoi) s-a dovedit a se uita la sine și așa mai departe a devenit mintea Și rămânerea ei nemișcată în raport cu ființa creată, iar contemplația îndreptată spre ea însăși a creat rațiunea În acest loc, ceea ce iese direct din Unul se distinge deja clar de ființă și de minte Se dovedește a fi anterioară ambelor, și atât ființa, cât și mintea apar datorită faptului că "ieșirea" imediată sau produsul Unului "se adresează" acestuia și este determinat prin ea Prin urmare, în propria sa natură, se dovedește a fi încă complet nedeterminată și vedem cu adevărat că Plotin într-o serie de locuri caracterizează această ieșire imediată ca άπειρον, αόριστον, βί́έπον ις οΰπω ίδο' σα (în ultimele două definiții prin comparație cu "viziunea inconștientă" subliniază momentul "conversiei" sale la Unul, precedând imediat "viziunea conștientă" - o anumită activitate contemplativă a minții) În ceea ce privește ființa și rațiunea, primul (după cum se poate vedea atât din cele de mai sus, cât și din mai multe alte locuri) este produsul definiției unui sub indefinit Biblioteca "Runivers" DOCTRINA LUI PLOTIN DESPRE GÂNDIRE ŞI FIINŢĂ un strat prin Unul, o definiție, în urma căreia se creează o realitate, precis delimitată în însuși adâncurile ei și ferm întărită în distincțiile introduse în ea, și aceasta înseamnă o realitate care formează o pluralitate de forme sistematic conectate; la rândul ei, raţiunea nu este altceva decât pătrunderea în totalitatea formelor numite prin principiul unităţii şi corelarea lor cu acest principiu Înțelegând în limbajul său figurat formarea rezultată ca "pace" (V, i, : στάσις τοϊς νοητοις ορισμός χαί μορφή), și trecerea de la un obiect al minții la altul, care unește conținutul minții, ca "mișcare " rațiune, Plotin reduce așadar diferența dintre ființă și rațiune la următoarea formulare, acum complet de înțeles pentru noi : "o idee (adică ființa inteligibilă) își are esența în repaus, fiind limita în rațiune, iar rațiunea este mișcarea sa, pentru ca totul, atât odihna cât și mișcarea, să fie una" (VI, ,) Astfel, vedem că atât mintea, cât și ființa apar ca urmare a definiției unei presupuse nedeterminare a Unului prin intermediul acestui Un Prin urmare, această nedeterminare trebuie să formeze -

conform interpretării noastre - un ingredient foarte real al principiilor Unice create Și într-adevăr, studiind structura principiilor de bază ale sistemului lui Plotin, constatăm că, întrucât ființa sa nu mai este o simplă unitate, ci o multiplicitate de "idei" legate într-un întreg, el distinge în cadrul acestei ființe, pe de o parte, o oarecare originalitate individuală, constituind fiecare dintre idei, iar pe de altă parte, o bază comună pentru toate, desemnând prima ca forma (μορφή) a unei idei separate, iar a doua ca materie Aceasta din urmă (pe care Plotin, ca bază a lumii inteligibile și, spre deosebire de materia lucrurilor sensibile, o numește materie inteligibilă - ύλη νοητη') și, prin urmare, nu este altceva decât cea care stă la baza totalității ideilor și în sine este încă nedeterminat prin forme individuale de substrat, îndeplinind, așadar, aceeași funcție pe care, în înfățișarea apariției lumii din Barajul Unic, o atribuie incertitudinii create direct de Unul Identificarea materiei inteligibile cu această nedeterminare devine deci foarte probabilă Biblioteca "Runivers" A K U B I C KI I, nym, iar această probabilitate se transformă în certitudine atunci când întâlnim într-un loc afirmația lui Plotin că materia inteligibilă este infinitul, care se presupune a fi un act creator direct al Unului "Materia și în domeniul inteligibil este și infinitul", subliniază Plotin în capitolul al -lea Cartea - nd Enn , - și acest infinit se naște din infinitul Unului, sau din puterea lui, sau din eternitatea sa - și, mai mult, în așa fel încât infinitul nu este în Unul însuși, ci Unul îl creează După ce am stabilit în acest fel sensul materiei inteligibile a lui Plotin, nu putem doar să o punem într-un context coerent cu totalitatea principiilor plotiniene, în timp ce până acum apariția ei în sistemul lui Plotin a fost explicată doar prin influența lui Platonic sau Construcție aristotelică (Zeller, Vacherot, J Simon), sau a primit o interpretare cu totul fantastică (ca, de exemplu, în cea mai recentă lucrare despre Plotin, aparținând profesorului Drews, unde autorul îl identifică cu sufletul lumii generat de rațiune); obţinem aici şi materialul final pentru finalizarea evaluării noastre a sistemului de principii supreme ale lui Plotin din punctele de vedere pe care le-am stabilit pentru o asemenea evaluare Dacă materia inteligibilă creată de Unul are ca scop - la fel ca "neființa" (μή ον) a lui Platon în Sofistul său - să fundamenteze posibilitatea unei pluralități de idei, Plotin afirmă direct că "separarea părților unele de altele are ca bază materia, întrucât ea a fost cea care a suferit (în același timp) dezmembrarea, "ni se pare corect să avansăm afirmația că materia inteligibilă nu este, din punct de vedere logic, altceva decât un moment al unei multitudini nedefinite, postulat în mod necesar de conceptul de unitate aflat la început Unitatea este unitatea multora; dacă este dată unitatea, ea trebuie neapărat corelată cu o anumită diversitate și, prin urmare, primul principiu, care este unit în natura sa, pune în primul rând în mod necesar principiul unei astfel de diversitate, o materie nedefinită, din a cărei combinație cu unitatea principiului iniţial trebuie să ia naştere întregul sistem de definiţii posibile Dar aici intră în joc al doilea stimul, ontologic, al viziunii asupra lumii a lui Plotin Unit Biblioteca "Runivers" DOCTRINA LUI PLOTIN DESPRE GÂNDIRE ŞI FIINŢĂ începutul nu este doar principiul unității pure, ci este εν ον - cea mai înaltă realitate, sau mai precis, suprarealitate, care este un factor creator care creează o serie de forme de ființă care descrește treptat în perfecțiunea lor Așadar, începutul imediat postulat de el - materie inteligibilă - este proclamat și adevărul pentru o realitate cunoscută (în contrast cu materia lumii senzuale -

inferioară): "acolo", adică în domeniul inteligibilului, "forma este ceva adevărat", spune Plotin, și, în consecință, la fel este și substratul Prin urmare, cei care declară că materia este o esență ar fi considerați că fac ceea ce trebuie dacă ar vorbi despre acea materie - inteligibilă Căci în acea lume substratul este esența" (II,) Cu toate acestea, din cauza caracterului indefinit, nu poate fi ipostatizat ca un principiu independent, al doilea cel mai bun al său, și prin urmare, în sistemul general al principiilor plotiniene, se dovedește a fi doar un ingredient postulat de natura principiului primar a realității principale create de acest principiu inițial, iar suprema dualitatea minții și a ființei, în identitatea lor esențială între ele Dar în acest context, identificarea acestor două principii nu mai este considerată de Plotin doar ca dizolvarea ființei inteligibile în natura minții, reducând esența acestei ființe la a fi condiționată de gândire; apare în el ca o conexiune cu adevărat existentă de idei separate într-o singură unitate comună, caz în care diversitatea ideilor separate este desemnată ca ființă, iar legătura lor într-un întreg - ca minte "Acolo totul este împreună", spune Plotin, "și atunci totul nu este mai puțin separat unul de celălalt Rațiunea este totul împreună și în același timp nu împreună, întrucât fiecare moment component este o forță specială; iar rațiunea în deplinătatea ei cuprinde totul, precum un gen îmbrățișează speciile și, ca întreg, părțile sale" (V, ,) Astfel, corelarea ființei cu rațiunea capătă deja interes și importanță, nu în măsura în care se realizează astfel condiția necesară pentru posibilitatea unei cunoașteri adevărate (deși acest motiv a fost înaintat ca principal la identificarea principiilor numite) , ci pentru că aici se instaurează o oarecare realitate metafizică, depășind în felul ei perfecțiunea, și Biblioteca "Runivers" A KUBITSKY, anticipând deci în fiinţa sa lumea percepţiei senzoriale Trebuie să indice pentru această realitate un conținut concret, neextras din lumea sensibilă și independent de ea, și aici Plotin se vede nevoit să recurgă la o imagine la fel de fermecătoare în impresia ei imediată, pe atât de neputincioasă să-și rezolve propria imagine - într-adevăr imposibil - sarcină, de a elibera ideile umane Forma empirică pentru ei, exprimându-le în absolutul lor - în propriile lor - nu are o însămânțare: "Să apară în sufletul mingii, care în felul lor, toate în mișcare, sau în generație, sau - o dată, sau - o dată , celălalt este în repaus Aceasta este imaginea lumii sensibile, în spatele căreia Plotin introduce acum imaginea creatorului său, lumea inteligibilă "Ținând această imagine în minte, imaginează-ți alta, deturnând de la prima întreaga masă a substanței sale; abstractați, de asemenea, definiții spațiale și orice idee despre materie și nu încercați să înlocuiți prima apariție cu alta, mai puțin materială în compoziția sa; dar, chemând pe zeul care a creat mingea, a cărei formă o ai în tine, roagă-l să coboare (acolo) Și va apărea în toată ținuta lui, cu toți zeii care sunt în el, și unul, și găzduind pe toți, ca fiecare dintre ei găzduind pe toți, căci toți sunt legați într-unul și se disting prin forțele lor separate, dar prin principalele lor forțe mare putere totul este unul Sau, mai degrabă, un singur zeu suprem sunt toți împreună; căci, după apariția tuturor, nu există nicio pagubă în ea Toate sunt împreună și fiecare în același timp este mai ales de ceilalți, neseparate de niciun interval și neavând nicio formă sensibilă "(V, ,) Totul trebuie să fie în toate - acest lucru este cerut de principiul unitatea logică în raport cu mulţimea subordonată acesteia Dar acest "totul în toate" trebuie să fie înzestrat cu propriul său conținut special, independent de lumea empirică, întrucât "există cu adevărat"

înaintea lui Și vedem că Plotin este capabil să răspundă cererii pentru un astfel de conținut doar printr-o serie de predicate negative care nu spun nimic "Existența reală" a lumii inteligibile a smuls-o din lumea simțurilor și, cu atâta dificultate, identificarea ființei și minții, realizată prin aceasta, și-a pierdut posibilitatea Biblioteca "Runivers" DOCTRINA LUI PLOTIN DESPRE GÂNDIRE ŞI FIINŢĂ să-și împlinească chemarea unei condiții necesare în cunoașterea adevărului: ființa lumii sensibile nu mai putea fi cuprinsă în adevăratul ei sens, iar distincția gradelor de ființă în conformitate cu gradele de perfecțiune a condus la recunoașterea realitatea lumii sensibile ca umbră a ființei (V, ,), iar cunoașterea ei o adevărată cunoaștere fantomă Pe de altă parte, "adevărul autentic", stors în limitele lumii inteligibile, a degenerat inevitabil în intuiție intelectuală, în care - așa cum s-a văzut deja într-o oarecare măsură și din exemplele date mai sus - toate distincțiile logice sunt în cele din urmă șterse ia - există adevărată pace în același timp adevărată mișcare etc La fel, ipostaza Celui suprem a împiedicat-o să fie adevărata temelie pentru lumea inteligibilă; întrucât Unul are ființă în sine, legătura sa cu această lume rămâne de neînțeles Lumea ideilor conține deja în sine plinătatea realității și găsește pentru sine plinătatea unificării - în unitatea rațiunii Singurul principiu suprem în transcendența lui se dovedește a fi de prisos pentru el Iar pentru a-l păstra pe Dumnezeul său - Unul său - ca principiu suprem în sistemul de principii ale minții identificate cu ființa, Plotin ar trebui să-l introducă - ca ingredient principal - în limitele acestui sistem Desigur, un astfel de pas nu era fezabil pentru strădania lui constantă de a ipostaza principiile individuale ale explicației gândirii Desigur, o astfel de absorbție a lui Dumnezeu de către rațiune nu putea fi realizată decât cu prețul abandonării panteismului și înlocuirii lui cu panlogism Dar numai în acest fel s-ar formula problema naturii principiului suprem în conformitate cu legile fundamentale ale gândirii cognitive, care numai după aceasta își poate prelua întreaga povară a rezolvării sale A Kubitsky Biblioteca "Runivers" Referitor la o carte remarcabilă Sexul și caracterul lui Weininger a fost publicat într-o traducere bună și o ediție bună Această carte a atras deja atenția și merită atenție Nu este bine doar dacă Weininger devine la modă, dacă se răspândesc unele dintre ideile sale, care pot părea picante și distractive, idei care aveau justificare în subiectivitatea pasională a bogatei sale individualități, dar dăunătoare și vulgare în consumul de masă Ti-ar plăcea atât de mult să -l vezi pe Weninger apreciat, așa că nu și-ar dori ca Weiningerismul să devină o modă În cartea de tineret a lui Weininger există o lovitură de geniu, din această carte sumbră miroase a prospețime Aceasta este o carte foarte înălțătoare și inspirată Weininger este fiul culturii spirituale germane, în el se simte spiritul lui Kant, Schopenhauer, Schelling, R Wagner, spiritul idealismului și romantismului german Dar există și o diferență profundă în ea față de cultura și filosofia germană modernă Cartea lui Weininger, cartea unui tânăr de de ani, este poate cel mai frapant fenomen al culturii germane moderne; după Nietzsche, nu era nimic atât de semnificativ în această cultură în scădere În această carte, spiritul idealismului și romantismului german ajunge la chinul religios O singură linie îl desparte pe Weininger de acceptarea religioasă a creștinismului, iar faptul că nu poate trece pe această linie îl distruge Weininger nu vine în lumea religioasă, dar este impregnat de o dragoste reverentă, aproape religioasă, pentru adevăr și adevăr și îi inspiră pe alții cu dragostea de perfecțiune În aceasta el este înrudit

cu scriitori precum Fichte, Carlyle, L Tolstoi; acţionează benefic chiar şi atunci când exprimă idei evident false Biblioteca "Runivers" PRIVIND o carte REMARCABILA Ceea ce vrăjește în cartea lui Weininger nu sunt ideile sale teoretice, prea adesea exagerate și false, ci suflarea evazivă a întregii cărți În carte se revarsă suflarea idealismului etern, o ostilitate profundă și pasională față de pozitivism, față de cultul cantităților și al temporalității, dragostea față de calități și eternitate Opiniile specifice ale lui Weininger despre femeie, despre bisexualitatea ființei umane etc , vor avea cel mai mare succes Există mult interes pentru aceste opinii, dar aș dori să atrag atenția asupra unor aspecte complet diferite ale cărții În doctrina sa despre geniu, Weininger se ridică mai presus de orice altceva deasupra spiritului timpului nostru, mai presus de toate el însuși este un geniu A existat o latură eternă a romantismului și aceasta este ceea ce dezvoltă Weininger, care ghidează spiritul romantismului prin focul purificator al criticii filozofice Se simte și rudenia lui Weininger cu Carlyle, cu cultul său al eroilor Epoca noastră are nevoie de o renaștere a însăși ideea de geniu Aproape nimeni din timpul nostru nu leagă visul său de renaștere a omenirii cu geniul, toată lumea leagă visul unei noi vieți cu puterea cantităților, cu mecanica forțelor "Apercepție universală, judecată universală, atemporalitate completă" - aceasta este ceea ce Weininger vede ca fiind esența geniului "O persoană ar trebui să fie numită un geniu atunci când trăiește într-o conexiune conștientă cu întreaga lume Numai ingeniosul este divinul în om " "Un geniu este acea persoană care a ajuns la conștiința propriului sine " Dar conform gândirii profunde a lui Weininger: "cel mai înalt individualism este cel mai înalt universalism" "În geniu, ideea de om este pe deplin dezvăluită El ne proclamă pentru eternitate ce este un om: un obiect, al cărui subiect este întregul univers Geniul, conform învățăturilor originale ale lui Weininger, este inerent nu numai acelor oameni care sunt de obicei numiți genii "Geniul este o idee de care unul se apropie, celălalt rămâne departe de ea, o idee de care unul se apropie repede, celălalt se apropie de ea, poate doar spre sfârșitul vieții " Weininger este un susținător înflăcărat al doctrinei platonice a ideilor și el aplică metoda platoniciană la orice; pentru el atât masculinul cât și femininul și geniul sunt idei cu care realitatea empirică coincide într-o măsură mai mare sau mai mică Biblioteca "Runivers" ΰ NIKOLAI BERDYAEV grad mai mic Ideea de geniu este ideea principală a lui Weininger; în spatele ei vede mântuirea, în el universul, plinătatea ființei, și în același timp conștiința de sine a sinelui, afirmarea personalității Geniul este conștiința valorilor, o atitudine pozitivă față de lucruri și, în același timp, geniul este eliberarea de puterea timpului - atemporalitate Geniul lui Weininger se distinge de talent, deoarece principala caracteristică a geniului este universalitatea percepției, pe care talentul poate să nu o aibă Geniul poate fi în oameni care sunt pur și simplu înzestrați, și chiar în oameni care sunt mediocri în alte momente ale vieții; în momentele de mare suferință sau extaz, geniu, iluminare poate apărea percepția universală a lucrurilor Remarcabilă este și învățătura despre memorie a lui Weininger, cu care el asociază conștiința ego-ului, conștiința valorii, geniul și atemporalitatea "Idealul unui geniu ar fi o astfel de ființă care are tot atâtea "percepții" cât și "apercepții" Nevoia de nemurire este, de asemenea, legată de memorie Memoria este o victorie în timp, este afirmarea sinelui împotriva puterii timpului În capitolul despre logică și etică, Weininger conectează normele etice și logice cu memoria El interpretează critica normativă într-un mod deosebit și

trage concluzii ample din această doctrină Dar mai ales trebuie spus că Weininger este un psiholog remarcabil, un clarvăzător al elementelor spirituale El înțelege sarcinile psihologiei într-un mod foarte ciudat, iar serviciile sale către psihologie vor fi în continuare recunoscute Weininger se referă cu o negare caustică și plină de spirit la "psihologia fără suflet"; vrea să-și revină la psihologie sufletul pierdut; prin aceasta el se deosebește nu numai de pozitiviști, ci și de cea mai mare parte a neo-kantienilor Weininger visează la o nouă știință, caracterologie sau biografie teoretică, care să înlocuiască vechea psihologie abstractă și lipsită de suflet Are ideea unei noi psihologii concrete, care să studieze ceea ce vechea psihologie nu făcea deloc, să studieze, de exemplu, problemele psihologice ale "crimei, prieteniei, singurătății" Weininger și studiază probleme psihologice concrete - masculinitate, feminitate, geniu, talent, maternitate, erotism etc Multe observații și generalizări psihologice ale lui Weininger uimesc prin puterea intuiției lor, fără de care nu se poate fi un adevărat psiholog Psihologia va ieși atunci doar pe o nouă și un mod roditor, când nu se limitează la studiul senzațiilor și al fenomenelor spirituale elementare și cele mai generale ale cunoașterii, voinței și simțirii, ci face ca obiectul studiului său fenomene atât de complexe și concrete, cum ar fi, de exemplu, idolatria, suferință, copilărie, mândrie, melancolie, asceză etc Fenomenele concrete și complexe, cu adevărat "psihice", nu numai că nu sunt studiate de psihologia modernă, dar nu pot fi studiate prin natura metodei sale Weininger este foarte interesant aici, el deschide o nouă cale Înainte de Weininger, nimeni nu întreprinsese un asemenea studiu psihologic al masculinității (M) și al feminității (F) În acest domeniu, Weininger este lovit de un amestec de intuiții aproape geniale, de intuiții profunde asupra caracterului unei "femei" cu generalizări foarte infide, nedrepte și nefondate Există ceva agonizant și misterios în atitudinea lui Weininger față de F Acea pasiune cu care Weininger neagă sufletul din Zh, neagă orice relație a lui Zh cu logica, cu etica, cu geniul, cu conștiința lui "eu", cu adevărul și adevărul, este plină de ceva nesănătos, un fel de groază experimentată Adevărat, Weininger nu vorbește despre femeie, ci despre M, ca idee platoniciană care poate fi întâlnită la bărbați, la fel ca la femei se poate găsi începutul lui M Dar construcția lui Weininger este logic arbitrară și de nesusținut, întrucât el atribuie lui M totul este valoros pozitiv și îl face pe bărbat purtător de M, iar F atribuie tot ceea ce este negativ, lipsit de valoare și face din femeie purtătoare de F Arbitrariul, subiectivitatea și nedreptatea construcției de bază a lui Weininger nu l-au împiedicat să spună amarul adevărul despre femei Doctrina genidei ca stare caracteristică a unei femei este foarte adevărată și interesantă De asemenea, este adevărat că doar un bărbat interpretează genida feminină Foarte profundă este și doctrina opoziției dintre sexualitate și erotism Cu erotica, Weininger leagă sentimentul de opoziție dintre individ și familie și sentimentul de mântuire și mântuire M este doar o proiecție în lumea exterioară a păcatului M, iar iubirea este o sete de răscumpărare a păcatului Un bărbat nu iubește niciodată o femeie și o femeie nu este demnă de iubire; el își pune doar "sufletul" într-o femeie, își pune ideea de perfecțiune, valoarea lui Aceasta este ideea de erotism pur Atitudinea senzuală pentru o femeie există o sursă de păcat și sclavie Weininger ajunge la predicarea ascezei extreme, în care vede eliberarea de F, adică din păcat și rău Weininger are un sentiment de personalitate tensionat, pasional, un

sentiment de "eu" și o ostilitate nu mai puțin pasională și indignată față de rasă Tot ceea ce este impersonal, elementar, animal, generic este urât de Weininger În aceasta, Weininger se află la un nivel foarte înalt de conștiință, iar cartea sa reflectă în mod strălucit acea criză a elementului naștere, care este atât de dureroasă pentru umanitatea modernă Conștiința de sine a individului, conștiința naturii superioare a omului, se ridică împotriva sclaviei elementului tribal impersonal Weininger urăște F atât de mult pentru că vede în acest început un element ostil personalității, ostil rațiunii și conștiinței, care leagă familiei, productivității generice, elementul ostil nemuririi Un sentiment de personalitate și o sete de nemurire îl determină pe Weininger să nege maternitatea El dezmintă maternitatea, deoarece vede o opoziție profundă între creativitatea noilor generații și creativitatea valorilor spirituale Pentru el, maternitatea este un instinct inconștient, animal și, prin urmare, nu ridică o femeie Tut Weininger este aproape de Platon Vl Solovyov provenea și de la Platon, dar el cunoștea rezultatul creștin Weininger duce o luptă continuă împotriva spontaneității și inconștienței în numele rațiunii și al conștiinței În aceasta, el se opune spiritului vremii, spiritului conștiinței decadente, cufundat în inconștient, contrar tuturor normelor elementelor De asemenea, se luptă cu decadența etică, cu negarea naturii absolute a moralității, cu lipsa de scrupule și imoralitatea modernă Weininger, cu criticile sale, servește renașterii spirituale, convertirii omului la valori eterne și la nemurire Weininger stă la baza filozofiei kantiene; dar el nu seamănă cu tipul obișnuit de neo-kantian - în esență un pozitivist: el înțelege că cel mai important lucru la Kant este doctrina sa despre dualitatea naturii umane, filosofia sa morală Weininger are un profund respect pentru filozofie; în acest sens el este un german tipic El nu este doar un idealist, ci și un spiritist, el combină critica lui Kant cu monadologia spiritualistă a lui Leibniz Dar spiritismul lui Weininger este dualist, Biblioteca "Runivers" PRIVIND O CARTE REMARCABILA părăsește ruptura duhului și a cărnii și este ostil cărnii Dacă Weininger ar fi ajuns la conștiința creștină printr-o nouă filozofie, atunci ar fi depășit dualismul, iar spiritismul său ar fi devenit monostic, nu negând trupul, ci spiritualizând trupul La Weininger se poate vedea moarta și impotența unui idealism romantic non-religios Cu toată înțelegerea psihologică a lui Weininger, cu o înțelegere profundă a răului într-o femeie, el nu are o înțelegere adevărată a "esenței unei femei și a semnificației ei în univers" Weininger își pune toate speranțele în victoria finală a masculinității asupra feminității, care va fi victoria spiritului asupra cărnii, a lumii eterne asupra lumii perisabile Și creștinismul vede o înclinație spre rău la o femeie, învață că natura feminină s-a dovedit a fi deosebit de susceptibilă la rău, dar creștinismul învață și că natura feminină s-a dovedit a fi receptivă la cel mai mare bine, a fost fertilizată de Duhul lui Dumnezeu și a dat naștere în trup către Fiul lui Dumnezeu Numai credința în Hristos l-ar putea salva pe Weininger de privirea lui mohorâtă asupra unei femei Învățătura lui Weininger despre erotism conține o parte din adevăr, dar el nu ajunge la ideea unirii erotice a bărbatului și femeii în existența eternă Erotica lui Weininger este iluzorie; ființa reală nu se realizează în ea Cultul Madonei este o înșelăciune pentru el, visul iubirii este o iluzie O persoană rămâne cu sine, singură, dragostea adevărată pentru altul și ceilalți îi sunt inaccesibile Weininger cheamă la un efort eroic de auto-mântuire, eliberare prin forțele proprii de trup, de această lume, de femeie Dar

nu există unde să aştepte ajutor, nu există har Există mândrie şi îngâmfare în această idee de auto-mântuire Weininger s-a sinucis, iar în cartea sa există un presentiment al acestui sfârşit teribil Weininger îl iubeşte pe Hristos şi creştinismul, dar pentru el Hristos este doar un geniu religios, doar marele întemeietor al religiei El vede în evrei aceeaşi forţă rea ca şi în femeie şi vede isprava lui Hristos în biruinţa asupra evreilor *) Şi aşteaptă un nou religios Ostilitatea lui Weninger faţă de "evreinţă" nu are nimic de-a face cu antisemitismul vulgar şi nu poate fi exploatată de instinctele antisemite Din punctul de vedere al lui Weininger, antisemitismul modern este el însuşi impregnat de spiritul "evreimii" În părerile sale despre evrei, Weininger îl urmează în principal pe R Wagner Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV un geniu care va învinge din nou "evreiul" care ne-a infectat întreaga cultură "Spre noua evreie, noul creştinism se repezi spre lumină Omenirea tânjeşte după întemeietorul unei noi religii, iar bătălia se apropie de un sfârşit decisiv, ca în primul an al erei noastre Omenirea trebuie din nou să aleagă între evrei şi creştinism, gesheft şi cultură, femeie şi bărbat, rasă şi personalitate, lipsă de valoare şi valoare, viaţă pământească şi superioară, între Nimic şi Dumnezeu Dacă Weininger ar fi simţit că Hristos nu este întemeietorul religiei, ci al religiei, şi-ar fi imaginat soarta în lume mai puţin sumbru Dar simţea că lumea se îndrepta către o nouă viaţă religioasă, că se apropie momentul alegerii decisive Weininger este unul dintre puţinii oameni ai culturii moderne care mărturiseşte cu voce tare căutările şi chinurile religioase şi anticipează o renaştere religioasă · N Berdyaev Biblioteca "Runivers" În ceea ce priveşte autobiografia pr Nietzsche La începutul iernii anului , prima ediţie a autobiografiei lui Nietzsche a apărut pentru prima dată în formă tipărită şi imediat epuizată, sub titlul "Ecce Homo" sau "Cum devine ceea ce este" *) Cea de-a doua ediţie este de aşteptat să fie finalizată până în toamna anului viitor Aşa-numitele ediţii postume, în cele mai multe cazuri, nu sunt în totalitate proprietatea autorului lor, deoarece sunt pregătite pentru tipărire de către alţii, totuşi, "Ecce Noto" aparţine unora dintre acele puţine care au fost complet finisate şi tăiate pentru tipărire de propriul lor autor Manuscrisul "Ecce Noto" a fost trimis de Nietzsche în , în formă terminată, editorului Naumann, şi numai evenimente externe - o întârziere a traducerilor străine, care urmau să apară în acelaşi timp, apoi boala lui Nietzsche şi consideraţiile aflate acum în afara controlului său - a împiedicat publicarea sa imediată În ciuda dorinţei clare şi adesea exprimate a lui Nietzsche de a-şi vedea autobiografia tipărită înainte de apariţia Reevaluării tuturor valorilor*), administratorii moştenirii sale literare, în special profesorul Overbeck de la Basel, decid să oprească tipărirea deja începută Overbeck îl convinge de acest lucru pe unul dintre cei mai credincioşi prieteni ai lui Nietzsche, Peter Gast, iar la martie îi scrie editurii cu un ordin final de a sorta tipul deja terminat al primelor două foi Nota de afaceri a firmei cu privire la scrisoarea lui Overbeck se termină scurt şi simplu cu întrebarea despre începerea publicării Manuscrisul merge mai întâi pentru depozitare la Peter Gast; în *) "Wie man wird, was man ist") "Umwerthung aller Werthe" Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" c n Polovtsov În , Gast îi transmite surorii sale Nietzsche Elisabeth Fehrster-Nietzsche Dar şi în ediţia completă a operei lui Nietzsche, sub îndrumarea participanţilor la aşa-zisa Autobiografia lui Archive-Nietzsche nu se potriveşte Sora Nietzsche scrie următoarele despre acest subiect: "Până la cărţi şi

articole atât de revoltătoare și neadevărate despre Friedrich Nietzsche, care, deși acum mai rar, dar apar totuși în tipărire, găsesc cititori care nu se îndepărtează de ele cu deplină indignare, până atunci , mi se pare, încă nu a venit momentul publicării" *) Abia la începutul acestei ierni, în octombrie , a apărut în sfârșit prima ediție a Esse Noto, din chiar manuscrisul scris de mână al lui Nietzsche, care în urmă cu douăzeci de ani a fost trimis de autor editorului său Cartea conține, pe lângă o autobiografie, supervizată de publicația Profesorului asociat al Universității din Leipzig Raul Richter) Începând cu o paralelă unilaterală între Nietzsche și Fichte, postfața lui Richter conține apoi istoria scrierii "Ecce Noto" și toată ezitarea cu publicarea lui Într-o serie de fragmente este relatată corespondența lui Nietzsche pe acest subiect cu prietenii și editorul; de aceea nu mă voi opri aici asupra acestei întrebări; nici nu intenționez să transmit aici în special conținutul "Ecce Noto" Scopul principal al acestui articol este de a indica acele puncte care mi se par esențiale pentru o evaluare imparțială a acestei lucrări) *) "Werke lui Friedrich Nietzsche" Brut ° gesamt-Ausgabe; Abth und Klein ° gesamt-Ausgabe; Abth) El Forster-Niet^schc: "Das Leben Friedrich Nietzsche's" II B S) De asemenea, deține, de altfel, cele mai bune prelegeri despre Nietzsche în Germania: "Friedrich Nietzsche, sein Leben und sein Werk" Lpzg , a) Fragmentele din "Ecce Homo" vor fi de acum încolo marcate cu literele E H și cu indicarea paginilor Extrasele din scrisorile pe care le-am preluat în cea mai mare parte din biografia lui Nietzsche întocmită de sora sa; titlul exact a cărții a fost deja dat mai sus, pentru concizie vor fi notate cu literele FN Citate din "Also sprach Zarathustra" (A s Z) și alte citate din ediția completă a lui Nietzsche se referă la paginile întregului ediţia octavei mici În note, în original sunt date doar acele cuvinte ale lui Nietzsche, care prezintă dificultăți deosebite la traducere și, în orice caz, conțin valori artistice de nedescris Biblioteca "Runivers" PRIVIND AUTOBIOGRAMA FR NIETZSCHE Ca toate lucrările lui Nietzsche, așa "Ecce Homo" oferă, în primul rând, material inepuizabil pentru neînțelegeri atât din partea așa-zișilor nietzscheeni, care exagerează adesea unilateral ceea ce este departe de a fi cel mai esențial în învățătura lui Nietzsche, și din partea multor oameni în care asociațiile ferm plantate exclud posibilitatea unei evaluări corecte a unuia sau altuia conținut nou Dar, pe de altă parte, "Ecce Noto", din nou, ca toate lucrările lui Nietzsche, conține o bogată sursă de introspecție psihică profundă, în care fiecare filosof-psiholog va găsi valori rare pentru el însuși și fiecare persoană vie se va întâlni întrebări care îl îndeamnă la o meditație serioasă Autobiografia a fost scrisă, la fel ca majoritatea lucrărilor lui Nietzsche, într-o explozie de inspirație: de la octombrie până la noiembrie , un an deja bogat pentru Nietzsche în rezultatele creativității Înainte de a ne lansa în autobiografia în sine, este esențial să ne imaginăm, în primul rând, condițiile de apariție a acesteia și fundalul stărilor psihice, a căror expresie este în mare măsură Condițiile din viața lui Nietzsche, care au precedat scrierea autobiografiei sale, sunt profund tragice Poți să-ți dorești singurătate și să te bucuri de ea, dar este dificil să-ți dorești singurătate Între timp, Nietzsche a fost condamnat la singurătate rece și completă, cu aspirațiile, tristețile și bucuriile sale extraterestre în jurul său De-a lungul întregii vieți a lui Nietzsche, tragedia luptei unui om extraordinar cu singurătatea lui continuă Toate lucrările lui Nietzsche reflectă momente ale acestei lupte Dar poate că autobiografia lui este cea care vorbește cel mai

clar despre ultima sa victorie și ultima și ultima sa înfrângere La începutul anului , în martie, Nietzsche îi scrie o scrisoare surorii sale, următoarele pasaje din care mărturisesc clar starea sufletului său "Trimit o tensiune insuportabilă zi și noapte, cauzată de sarcina care mi-a fost stabilită și de nefavorabilitatea absolută a tuturor celorlalte condiții pentru rezolvarea acestei sarcini: în aceasta din urmă, în orice caz, se află principalul rău Senzație de singurătate, lipsă de iubire, ingratitudine generală și chiar lipsă de conștiință față de mine "De ce sunt lipsit de orice consolare, orice Biblioteca "Runivers" V N POLOVTSOV profundă simpatie, orice fel de reverență sinceră? Sănătatea mea, sub influența vremii neobișnuit de frumoasă, a hranei bune și a plimbărilor viguroase, rămâne într-o stare destul de bună Nimic nu doare, doar bietul suflet Nu vreau să tac despre faptul că iarna a fost extrem de bogată în achiziții spirituale pentru sarcina mea principală, prin urmare, spiritul nu este bolnav Totul este mare, doar bietul suflet doare" (FN -) Și apoi în toamna acelui an: "Cu toate acestea, rămâne adevărat că aproape fiecare scrisoare care mi-a venit de câțiva ani îmi sună deja cinism: și în relațiile binevoitoare cu mine este mai mult cinism decât în orice ură Voi spune asta fiecăruia dintre prietenii mei în față, că niciunul dintre ei nu a considerat vreodată necesar să-și dea osteneala să studieze în mod corespunzător cel puțin una dintre lucrările mele: presupun din cele mai mici semne că până și conținutul le rămâne necunoscut "(FN ¡;EH -) Un singur eveniment din - poate fi menționat ca exemplu de atitudine pozitivă față de ideile lui Nietzsche: Georg Brandes deschide un curs de prelegeri despre filosofia lui Nietzsche la Universitatea din Copenhaga Din scrisorile lui Nietzsche reiese clar cu ce surpriză recunoscătoare acceptă această manifestare de interes și atenție serios, dar, desigur, acest eveniment nu este în sine, dar, cel mai important, puterea creativității și bucuria creativității creează lui Nietzsche oportunitate încă o dată de a depăși singurătatea grea și apăsătoare Se mută la Torino, unde atât orașul, cât și clima îl mulțumesc și nu reușește decât să vadă bucuria vieții în creativitate și doar în lumina ei să privească trecutul, prezent și viitor În această dispoziție, de ziua lui, Nietzsche își începe autobiografia cu o coardă de bucurie și eliberare Nu am văzut niciodată atât de multe și atât de bune lucruri la un moment dat Dar degeaba mi-am îngropat azi al patruzeci și patrulea an Aveam dreptul să fac asta: ce era viața în el, atunci *) Scrisorile lui Nietzsche către Brandes sunt atașate de aceasta din urmă în la articolul său despre Nietzsche din Vezi Georg Brandes, Eseuri "Menschen und Werke", Frankfurtam M , pp - Biblioteca "Runivers" PRIVIND AUTOBIOGRAMA FR NIETZSCHE X salvat, apoi nemuritor Prima carte, Reevaluarea tuturor valorilor, Cântecele lui Zarathustra, Amurgul zeilor, experiența mea de filozofie cu ciocanul, toate sunt daruri ale acestui an, chiar și ultimul trimestru al acestui an Cum aș putea să nu fiu recunoscător pentru toată viața mea?" X) Cu o secvență destul de înțeleasă din punct de vedere psihologic, Nietzsche, în această dispoziție de eliberare, își începe autobiografia nu pentru oameni, ci cel mai important pentru el însuși El îi scrie surorii sale: "Scriu în această toamnă de aur, cea mai bună pe care am trăit-o vreodată, o privire asupra vieții mele, numai pentru mine" (FN) Dacă în acel moment cineva ar putea să-i dea o mână prietenoasă de înțelegere, sau chiar să-l salveze în pacea viitoare a singurătății sale, această victorie a lui, poate, nu ar fi ultima Dar niciunul nu s-a întâmplat Voi sublinia câteva dintre evenimentele ulterioare din această toamnă care caracterizează, în termeni generali, atitudinile pe

care Nietzsche a trebuit să le experimenteze Ca răspuns la trimiterea lui "Der Fall Wagner", el primește o lovitură crudă și nedreaptă din mâna prietenoasă a lui M F Meisenburg; răspunsul său la aceasta, sau mai bine zis, unul dintre multele răspunsuri scrise și netrimise (vezi FN) mărturisește toată amărăciunea și durerea cu care a acceptat această nouă dovadă de neînțelegere a celor mai apropiați prieteni Pe de altă parte, unii wagnerieni amărâți depășesc toate limitele în dorința lor personală de răzbunare (vezi FN -) Nu se aude o singură voce prietenoasă printre atacurile ostile Ca un verdict asupra cruzimii contemporanilor săi și a lașității sau neglijenței prietenilor săi, cuvintele și întrebarea lui Nietzsche sună acum: "Ar fi o chestiune de onoare pentru prietenii mei să susțină numele meu și siguranța mea publică și să creeze un gard pentru mine, în spatele căruia nu puteam fi supus unei perversiuni grosolane: eu însumi "În această zi perfectă, când totul se coace și nu doar strugurii devin maronii, o rază de soare a căzut asupra vieții mele: m-am uitat înapoi, m-am uitat afară, nu am văzut niciodată atât de multe și atât de bune deodată Nu degeaba mi-am îngropat azi patruzeci și patru de ani, mi s-a permis să-l îngrop, ceea ce a fost în viața lui este salvat, este nemuritor Prima carte a unirii tuturor valorilor, cântecele lui Zarathustra^, amurgul lui Dumnezeu^ încercarea mea de a filozofa cu ciocanul - Toate darurile din acest an, chiar și din ultimul său trimestru, nu ar trebui să-i fiu recunoscător toată viața mea să fie"? Biblioteca "Runivers" B eu ПОЛОВЦОВА nu ar trebui să miște un singur deget în acest scop! - "Cum se face că nimeni nu se simte niciodată ofensat când mă umple cu calomnii?" (FN -) Ținând cont de atitudinile extrem de nefavorabile ale celor din jur, dintre care cele menționate nu servesc decât ca exemple tipice și cele mai apropiate, devine limpede că ascensiunea veselă de la începutul autobiografiei nu putea rămâne mult timp Curând, gândul de a scrie o autobiografie numai pentru sine este înlocuit cu altul Nietzsche încă mai speră să convingă oamenii, să le explice ce este și ce vrea Hotărăște să-și publice autobiografia și chiar deodată în trei limbi (franceză, germană și engleză), deoarece de mult a câștigat încrederea că alte popoare sunt mai capabile să-l înțeleagă decât compatrioții săi sau, mai degrabă, semi- compatrioți, deoarece el își subliniază adesea și deliberat originea semi-slavă În autobiografia sa, el exprimă această încredere în următoarele cuvinte: "La Viena, la Sankt Petersburg, la Stockholm, la Copenhaga, la Paris și New York, oriunde mă găsesc; Rămân necunoscut doar în ţara plată a Europei - Germania" (E N) x) Și mai departe: "Cititorii și ascultătorii mei firești sunt deja ruși, scandinavi și francezi; vor continua să fie ei din ce în ce mai mult?" - (E H on) Hotărând să imprime Ecce Noto, Nietzsche indică două motive principale după care se ghidează: primul este să nu mai raționeze și să se mai certă despre sine ca persoană privată, să-și lege pe ale sale în mintea altor oameni, așa cum este legat de el el însuși, numai cu cu ideile sale, în particular pentru a-l face să vadă generalul, și nu în particularul general Acest motiv este exprimat clar, de exemplu, în următorul fragment dintr-una dintre scrisorile de atunci: "Întrebarea cine a fost dezvăluită de mine cu deplină claritate pentru toată veșnicia următoare într-o lucrare care este acum tipărită În viitor, nimeni și niciodată nu trebuie să aibă grijă de mine, nu numai de acele lucruri pentru care exist" (E N Postfață) Vezi și Prefața la "Nietzsche contra Wagner", GesamteAusgabe Bd VIII s Biblioteca "Runivers" PRIVIND AUTOBIOGRAMA FR NIETZSCHE Al doilea motiv pentru publicarea unei autobiografii este pregătirea acesteia pentru partea teoretică intenționată a filosofiei, pentru o lucrare mai amplă:

"Reevaluarea tuturor valorilor" Într-o scrisoare către Naumann, Nietzsche numește autobiografia "o lucrare extrem de pregătitoare" Într-o scrisoare din noiembrie către Georg Brandes, el vorbește despre aceasta ca pe un prolog la Reevaluarea tuturor valorilor O serie de extrase din scrisorile citate în postfața lui R Richter și în biografia lui Foerster-Nietzsche exprimă aceste două motive principale în forme diferite Dispariția treptată a ridicării vesele a spiritului răspunde tonului autobiografiei; Nietzsche nu o scrie calm, scrie cu o provocare Ultimele capitole nu mai poartă umbra acelei bucurii a victoriei care sună la începutul "Ecce Noto" Dar în final, ca și la început, autobiografia este complet lipsită de orice fel de atac personal Nietzsche suferă nu pentru el însuși personal și nu pentru cutare sau cutare caz particular, el suferă pentru sarcina lui și "despre om în general" (A SZ) Acesta este fluxul de dispoziții care creează fundalul psihologic al autobiografiei Pe ea, ea ar trebui să apară mai clar în contururile ei detaliate Al doilea pas către o înțelegere serioasă a "Ecce Noto" necesită o clarificare preliminară a relației cu această lucrare ca autobiografie Două puncte în această direcție, pentru a evita neînțelegerile evitabile, trebuie în orice caz luate în considerare Dacă două persoane pronunță aceleași cuvinte, aceasta nu înseamnă că conținutul acestor cuvinte ar trebui să fie același Ar fi o greșeală profundă să presupunem că Nietzsche asociază cu cuvântul I ceea ce este asociat în mod obișnuit cu el în viața de zi cu zi Pentru Nietzsche, la fel ca și alte nume proprii folosite de el în lucrările sale, este doar o modalitate de a exprima într-o formă mai figurativă sarcinile și ideile generale ale învățăturii sale Ca și cuvintele de mai sus ale scrisorii ("în viitor, nimeni nu ar trebui să aibă grijă de mine, ci doar despre lucruri pentru care Biblioteca "Runivers" V N POLOVTSOV care exist"), la fel și întregul prim paragraf al introducerii lui Nietzsche la "Ecce Homo", ca să nu mai vorbim de multe alte indicații și confirmări directe și indirecte ale aceluiași gând, nu lasă nicio îndoială că cuvintele: "Wer ich bin" "Cine sunt eu" nu este altceva decât o formulă scurtă pentru expresia: "care este esența acelei doctrine a căreia eu sunt un proclamator?" Într-o formă care nu permite două interpretări, următoarele remarci ale lui Nietzsche indică aceeași valoare supra-personală, euristică, a "numelor proprii": răul comun, dar evaziv, dar greu de înțeles" (E H) Și mai departe, referitor la folosirea (în "Unzeitgemãssen") a numelor lui Wagner și Schopenhauer, Nietzsche remarcă: "Am folosit două tipuri cunoscute și încă neconstituite, întrucât folosesc ocazia, pentru a exprima ceva, pentru a avea la dispoziția mea câteva formule de prisos, semne de prisos, imagini verbale de prisos "(E N -) Raoul Richter subliniază, de asemenea, în absența lui Nietzsche a relației obișnuite cu "eu" al cuiva în postfața sa El subliniază faptul important că toată gândirea lui Nietzsche și toate experiențele lui "nu au fost niciodată îndreptate spre beneficiile propriei personalități, spre gloria ei, mândria ei, fericirea ei, dimpotrivă, au apărut întotdeauna serviciu în numele esenței valorilor stabilite "(E N Postfață,) Și așa, oriunde Nietzsche vorbește despre eu-ul său, el vorbește în el și prin el despre acea sarcină generală care îi absoarbe întreaga viață și toate interesele sale Este clar că în acest caz această formă personală de exprimare capătă proporții corespunzătoare conținutului ei suprapersonal Având în vedere acest lucru, nu se poate decât să se repete părerea lui Richter: ceea ce, la o privire superficială, în cuvintele lui Nietzsche pare a fi o expresie a exaltării extreme a personalității, atunci când este adâncit în esența interioară a celor

spuse, este plin de entuziasm pentru sarcina sa de autosubordonare (E N Postfaţă,) Al doilea punct se află în legătură cu primul Nu mai puțin decât cel care ia "Eul" lui Nietzsche pentru eu-ul personal de uz cotidian, se înșală și cel care se așteaptă să găsească în autobiografia lui Nietzsche așa-numitul transfer "obiectiv" al exteriorului cu Biblioteca "Runivers" PRIVIND AUTOBIOGRAMA FR NIETZSCHE viața și datele private despre caracterul său și viața lui (E N Postfață,) Raul Richter, fără să cadă în prima, cade complet în a doua greșeală Cineva poate fi uimit de contradicția din sine cu care se exprimă această așteptare a imposibilului, că cel puțin în autobiografii oamenii geniali vor fi angajați într-o iluminare "obiectivă" a experiențelor lor interioare și exterioare, cu alte cuvinte, vor privi la lumea nu cu ochii lor, ci cu ochii altcuiva, "lens nym" Când este aplicată lui Nietzsche predicatorul, cerința de a privi lucrurile cu propriii ochi, această așteptare sună aproape o ironie tragică Autobiografia lui Nietzsche nu înseamnă a da și nu dă, fie în raport cu eul personal, fie în raport cu condițiile exterioare ale vieții sale, mesaje și descrieri "obiective", ci tocmai din acest motiv înseamnă și face posibil să se uite în însăși esența evaluărilor sale creative autor, de aceea este o valoare reală, nu numai "obiectivă", ci și pozitivă pentru cercetări serioase ulterioare asupra a ceea ce și în numele a ceea ce a trăit, a gândit, a simțit, a suferit și s-a bucurat la genialul autobiograf După ce s-a clarificat fondul psihic pe care a fost creată autobiografia și au fost evidențiate principalele neînțelegeri care ar putea împiedica evaluarea corectă a acesteia, rămâne de făcut încă un pas și de abordarea însuși a conținutului ei Dar lucrărilor lui Nietzsche se poate aplica într-o măsură specială ideea că întregul prezent este una cu forma de exprimare, una cu dezvoltarea lui treptată Scopul paginilor următoare nu este, așadar, să încerce să transmită ceea ce se găsește în Ecce Noto, ci mai degrabă doar să indice ceea ce se poate căuta în el, în legătură cu distribuirea conținutului său, așa cum autorul însuși o da Zarathustra spune: lucrul mare despre un om, ceea ce poate fi iubit într-un om, este că el este o tranziție către un scop mai înalt, și nu un scop autosuficient În primele capitole din Ecce Homo, Nietzsche oferă imaginea tocmai unei astfel de persoane, în care acest moment de mișcare, momentul de tranziție, trecerea de la tensiunea extremă a aprecierilor existente, când o persoană, sau o idee, sau un sentiment, devine "decadent" în sensul propriu al acestor cuvinte, să Biblioteca "Runivers" V N POLOVTSOV următoarea etapă - noi sentimente, noi afirmații și o reevaluare a vechiului În această etapă, o persoană devine ceea ce este Un astfel de om de tranziție la următorul este pentru Nietzsche - Ecce Noto Primele capitole din "Warum ich so weise bin" (-), Warum ich so klug bin (-) conțin o imagine a condițiilor pentru apariția, dezvoltarea celor mai îndepărtate scopuri ale esenței umane, în imaginea care Nietzsche întruchipează revelațiile, experiențele și aspirațiile filozofiei sale În aceste capitole, el stabilește o sarcină dificilă pentru o persoană "de a deveni ceea ce este" și indică condițiile interne și externe ale acestei căi pentru sine Totodată, dă și noile sale estimări pentru o serie de probleme, atinse și nu, rezolvate și nerezolvate de vechea morală Dacă acest cuvânt nu ar avea prea mult din conținutul tradițional pe care Nietzsche l-a aruncat la o provocare mortală, s-ar putea spune că aceste primele capitole conțin principalele prevederi ale eticii lui Nietzsche Întrebări de relații în cel mai larg sens al cuvântului: relații cu oamenii - milă și răzbunare, atitudine față de sine -

alegerea dușmanilor (pentru filozof - alegerea problemelor) demne de atenție, și nu neglijare, condiții de singurătate și interioare puritate, condiții de alimentație, climă, odihnă (rolul lecturii, cunoașterea muzicii), toate acestea, întrucât este o condiție pentru creativitate, o condiție pentru mișcare, o condiție pentru a se regăsi, este un obiect de reevaluare și alegere "Omul de succes" este el însuși un principiu de selecție, un "criteriu de alegere" și respinge multe lucruri ca fiind lipsite de valoare Nietzsche vede adevăratul însoțitor al tuturor noilor afirmații, reevaluări și alegeri în sentimentul instinctiv interior Este necesar să aveți cel mai fin instinct pentru manifestarea lui, este necesar să eliminați tot ceea ce poate interfera cu el și apoi apare într-o persoană ceea ce Nietzsche numește fidelitatea instinctului (Instinktsicherheit, Instinktgiwissheit), indicația căreia o persoană nu se amestecă cu alte impulsuri În ea constă garanția eliberării de tot ceea ce este adus din exterior și posibilitatea de a merge pe calea spre a deveni ceea ce este Biblioteca "Runivers" DESPRE AUTOBIOGRAFIA FR NIETZSCHE Õ I Rolul enorm pe care Nietzsche îl atribuie sentimentului instinctiv interior ca criteriu de evaluare reamintește fără să vrea rolul lui δαιμόνιοι la Socrate și imperativul categoric, în forma sa pură, fără conținutul determinat ulterior adăugat la Kant Doar δαιμονιον lui Socrate este prin excelență criteriul negației, în timp ce "instinctul" lui Nietzsche afirmă și neagă în același grad Și nu mai mult decât imperativul lui Kant, sentimentul instinctiv interior al lui Nietzsche are în vedere justificarea libertății și a voinței de sine, aceasta se înțelege din întreaga învățătură a lui Nietzsche cu dovezi depline Acest criteriu se impune prea mult Merită să ne amintim cel puțin următoarele cuvinte ale lui Zarathustra: "Ești liber, spui? Vreau să aud ideea ta principală, și nu că ai aruncat cu asta sau cutare jug Ești așa încât să îndrăznești să arunci de pe acest jug? Sunt oameni care, aruncându-și subjugarea, au aruncat cu ea și ultimul lucru care era valoros în ei Liber de ce? Până atunci, Zarathustra nu are ce face Dar privirea ta trebuie să-mi spună clar - a cui? Ești capabil să-ți stabilești binele și răul tău și să-ți recunoști voința ca pe o lege asupra ta? Ești capabil să devii judecător și răzbunător al propriei legi? Îngrozitoare este singurătatea cu judecătorul și răzbunătorul propriei legi (A s Z ,) În această combinație de indicații ale sentimentului instinctiv interior cu imensitatea responsabilității față de sine, există granițe pe care doar foarte puțini, puternic voiți și creativi, sunt capabili să le depășească "Eu sunt lege numai pentru cei ce sunt cu mine, nu sunt lege pentru toți" (A s Z ,) *) "Frei nennst du dich? Deinen herrschenden Gedanken will ich horen und nicht, dass du einem Joche entronnen bist "Bist du ein Solcher, der einem Joche entronnen durfte? Es giebt manchen, der seinen letzten Werth wegwarf, als er seine Dienstbarkeit wegwarf Freiwovon? Era schieri das Zarathustra! Hell aber soli mit dein Auge hunden: frei gio^i,? "Kanst du dir selber dein Bõses und dein Gutes geben uni deinen Willen über dich selbst aufhangen wie ein Gesetz? Kannst du dir selber Richter sein und Radier deines Gesetzes? "Furchtbar ist das Alleinsein mit dem Richter und Rãcher des eigenen Ge-setzes" Biblioteca "Runivers" V N POLOVTSOV Aceste prime capitole, consacrate problemei găsirii omului pe sine însuși, sunt urmate de capitole care caracterizează esența operelor lui Nietzsche Prima dintre ele ("Warum ich so gute Bûcher schreibe", -) oferă o descriere generală a atitudinii față de cititori, a trăsăturilor stilului și a conținutului Urmează capitolele despre fiecare lucrare separat Die Geburt der Tragodie (Nașterea tragediei, -), cu prima sa

afirmare dionisiacă, cu prima sa condamnare a decadenței sub forma unei reevaluări unilaterale a rațiunii în persoana lui Socrate "Die Unzeitgemãssen" ("Unzeitgemâsse Betrachtungen"-"Considerații în afara timpului", -), cu provocările lor către lume, duc la o criză în "Menschlihes Allzumenschliches" ("Human Too Human", -) , un monument al idealurilor distruse și cucerite, "un monument al autoeducației severe" "Morgen-rõthe" ("Zorii dimineții", -), cu care Nietzsche își începe "campania împotriva moralității", și "Die frõhliche Wissenschaft" ("Știința veselă",) pregătesc eliberarea finală și o nouă sinteză superioară în "Also sprach Zarathustra" ("Așa a vorbit Zarathustra", -) Fiecare dintre aceste capitole conține istoria apariției lucrării luate în considerare, principalele motive care au fost decisive pentru Nietzsche la redactarea acesteia și relația în care aceasta îl reprezintă cu dezvoltarea trecută, prezentă și viitoare a sarcinii De asemenea, starea de spirit care a fost exprimată predominant în Menschliches Allzumenschliches și a condus la stabilirea așa-numitei faze "pozitiviste" în dezvoltarea lui Nietzsche primește aici o iluminare definită și profundă Dar, așa cum sa spus deja, ar fi cel puțin naiv să ne așteptăm ca propriile opinii ale lui Nietzsche asupra operelor sale să coincidă în mod necesar cu opiniile "obiective" ale "istoricilor" săi Și este de la sine înțeles că pentru evaluarea dezvoltării sale, opiniile exprimate de el, atât în profunzime, cât și în subtilitatea analizei, sunt o sursă incomparabil mai valoroasă pentru considerații serioase despre esența și semnificația învățăturii sale decât orice construcții din această direcție, ca, de exemplu, cea dată de Raul Richter în ultimul, cel mai puțin reușit capitol al deja amintit Biblioteca Runiverse DESPRE AUTOBIOGRAFIA FR NPCSHE mai sus prelegeri despre Nietzsche *) Încercând să împace tot felul de alte puncte de vedere "obiective", dar nu mai puțin direct contradictorii asupra lui Nietzsche, Richter însuși îl pune în legătură cu o asemenea varietate de învățături filozofice binecunoscute încât, ca urmare, orice legătură internă a ideilor dispare fără un urmă, și nu mai avem de-a face cu învățătura lui Nietzsche , în ansamblu, ci cu o serie de, neavând în sine o semnificație semnificativă, părți separate, rupte din întreg, în numele principiului procrustean: a stoarce tot ce este nou , indiferent cât costă, într-un anumit cadru "Also sprach Zarathustra" este pentru Nietzsche punctul cel mai înalt al operei sale Zarathustra afirmă, "până la îndreptăţire, până la eliberarea şi a tot ceea ce a trecut" (E N , jui) Dacă Nietzsche vorbește despre învățăturile lui Zarathustra ca fiind cele mai sublime, cele mai profunde care au fost date vreodată omenirii, atunci gândul la orice fel de laudă de sine ar trebui să fie departe Este necesar să înțelegem cum descrie Nietzsche starea creativității sale pentru a înțelege atitudinea sa impersonală față de lucrările sale Ele i se dau și de parcă i-ar fi fost date, nu ca despre ale lui, el vorbește când le discută: ceva care șochează, care se întoarce cu susul în jos până la miez Asculți, nu cauți, iei fără să întrebi cine dă; precum fulgerul fulgeră gândul, cu necesitate, într-o formă care nu admite nicio îndoială, n-am avut niciodată de ales "Totul se întâmplă în cel mai înalt grad involuntar, dar parcă într-un flux de sentiment de libertate, necondiționalitate, putere, divinitate Natura involuntară a imaginii, comparația este cel mai uimitor lucru; ideea a ceea ce este o imagine, ce este o comparație dispare Totul este dat ca fiind cel mai apropiat, cel mai simplu, cel mai corect" (E N , - *))) Judecător secolul "Semnificația istorică a acestei filozofii" str și далье) Termenul revelație, în care Sino dintr-o dată, cu o certitudine și o delicatețe nebănuită, Ceva devine vizibil, audibil,

Ceva care zguduie și supără în adânc, descrie pur și simplu faptele Se aude, nu se caută; se ia, nu se întreabă cine dă; un gând fulgeră ca fulgerul, cu necesitate, în formă fără ezitare - n-am avut niciodată Biblioteca "Runivers" B N ПОЛОВЦОВА După ce a pătruns anterior în această dispoziție, trebuie să citiți cuvintele lui Nietzsche despre Zarathustra - "Această carte, vorbind de-a lungul mileniilor, nu este numai cea mai înaltă carte care există doar, o adevărată carte a aerului de munte - întregul fapt al omului constă într-un adâncime infinită dedesubt - dar este în același timp cea mai adâncă, născută din bogăția interioară a adevărului" *) (E N ,) Și atunci aceste cuvinte nu vor fi o expresie a unei încrederi de sine incredibile, așa cum poate părea la prima vedere, ci într-adevăr pentru starea obișnuită a oamenilor de jumătate de măsură și jumătate de dorințe - o expresie a unui aspect aproape incredibil, profund, sincer și fără margini convingere în propriul adevăr, în plus, adevărul neprimit de la alții b, neinventat, ci dat, găsit așa cum este, în chiar adâncurile și înălțimile vieții interioare, în deplină perfecțiune și inaccesibil oricărei schimbări arbitrare în perfecţiune Zarathustra încheie prima parte a sarcinii lui Nietzsche - stabilirea afirmațiilor principale (la-Sagen) și începe a doua, care neagă și reevaluează deja pe baza a ceea ce a fost afirmat (Nein thun) A doua parte a sarcinii lui Nietzsche este de a spune nu la tot ceea ce este nedemn de viață în numele da vieții "După ce partea de afirmare a sarcinii mele a fost rezolvată, o altă parte a stat la coadă - cea de negare, de distrugere: o reevaluare a valorilor existente până acum, o mare bătălie, o provocare pentru o decizie finală" *) (E N , Yu -) Descrierea acestei a doua părți începe cu capitolul "Jenseits von Gut und Bõse" ("Despre avea de ales " Totul se întâmplă involuntar în cel mai mare grad, dar parcă într-o furtună de sentiment de libertate, de necondiționat, de putere, de evlavie Aceasta este natura involuntară a imagine, pilda cea mai ciudată; nu se mai are idee despre ce este o imagine sau o comparație, Ailes se oferă ca expresie cea mai apropiată, cea mai corectă, cea mai simplă" (См также Total Ediție Vol VI vi) A) "Această carte, cu o singură voce de-a lungul mileniilor, nu este doar cea mai înaltă carte care există, cartea actuală Hohenluit - întregul fapt al omului se află extrem de îndepărtat sub ea, este și cea mai adâncă, cea a celor mai lăuntrice bogății născute din a adevărului") "Nachdeni der jasagende Teil meiner Aufgabe gelost war, kam die neinsa-gende, neinthuende Halite derselben an die Reihe: die Umwertung der bisheri-gen Werthe selbst, der grosse Krieg,-die Heraufbeschwôrung einesidung de" Biblioteca "Runivers" PRIVIND AUTOBIOGRAMA FR NIETZSCHE acea latură a binelui și a răului", -) cărți de negare și distrugere prin excelență, cărți de "critica modernității", "fără milă și condescendență" Continuă în capitolul "Genealogic der Moral" ("Genealogia moravurilor" -), unde, însă, ia naștere deja crearea noului în locul celor distruși În "Genealogie der Moral", după imaginea poetică a lui Nietzsche, după o muncă aspră, mai întâi cercetări la rece, apoi îndoieli și căutare neliniştită, în final, de fiecare dată, cu tunete, "printre norii groşi se face vizibil un nou adevăr" H (E H-,) În "Gotzen-Dämmerung" ("Amurgul idolilor", -), după cum spune Nietzsche, vechile adevăruri cad ca fructe supracoapte din suflarea unui vânt puternic al sarcinii tot mai nemăsurate de a reevalua toate valorile Ultimele capitole poartă, în special, amprenta trăirii problemelor atinse cu sânge Capitolul "Der Fall Wagner" (-ii) începe cu cuvintele: "Pentru a evalua corect această operă, trebuie să suferi de soarta muzicii, ca dintr-o rană deschisă" *) (E N , y) Ultimul

capitol din "Ecce Noto" poartă titlul "Warum ich ein Schicksal bin" ("De ce sunt stâncă", iob -) Noile afirmații necesită reevaluări, reevaluările necesită negarea vechiului, ceea ce mai înainte părea de neclintit Negația este inseparabilă de afirmare (E H , -) Dar dacă se proclamă noi valori și se indică noi căi, atunci nimeni și nimic nu poate face asta ca și cum nu ar fi acolo Creatorul și vestitorul lor poate, așadar, să spună cu dreptate: "Eu sunt vestitorul lor vesel și cu aceasta devin soartă") (E N , tinerețe) În acest ultim capitol cade asupra a doi dușmani forța negației lui Nietzsche, care decurge cu fatală necesitate din afirmațiile pe care acesta le propune din nou Primul inamic este "bunul, binevoitor, virtuosul" ("die Guten, die Wohlwol- H AM Scliluss jedes Mal unter schauerlichen Detonaticnen, eine pence Wahrheit zwischen dicken Wolken sichtbar "') "Umdieser Schrift gerecht zu werden, muss man am Schicksal der Musile wie an einer offenen Wunde leiden") Ich bin deren froher Botschafter, ebendamit bin ich auch ein Schicksal " Biblioteca "Runivers" V H POLOVTSOV Icnden, die Wohlthâtigen") (EH, ii ^ Nietzsche se referă în "Ecce Noto" la cuvintele lui Zarathustra: "Binii nu sunt capabili de creativitate, cei buni sunt întotdeauna începutul sfârşitului" (E N , ; A s Z) "Și pe cel care creează îl urăsc cel mai mult, pe cel care le călcă vechile mese și valori; pe el îl numesc criminal" *) (A s Z ,) Al doilea dușman principal al lui Nietzsche este morala creștină în general Cu doctrina ei a tăgăduirii de sine și a autodepersonalizării (Entpersõnlichung, Entselbstung), cu doctrina ei a răzbunării, lui Nietzsche i se pare cea mai mare crimă împotriva esenței omului, împotriva afirmării creativității Este o crimă împotriva vieții însăși În aceste ultime capitole, în caracterizarea "dușmanilor", Nietzsche se caracterizează încă o dată cu o claritate deosebită, adică esenţa învăţăturii sale Împotriva neputinței creatoare a "virtuoșilor", pentru care orice încălcare a vechilor lor valori recunoscute este o crimă, el pune puterea creatoare a unei noi afirmări și a unei reevaluări fără milă La morala tăgăduirii de sine, a autodepersonalizării, el îi opune sarcina de a se regăsi, de a deveni ceea ce este Autobiografia este urmată de unul dintre dithy-rambs dionisiaci, cântecul lui Zarathustra "Glorie și eternitate" ("Riihm und Ewigkeit" EH, -) Nietzsche însuși intenționa să o publice ca o concluzie a Ecce Noto, dar nu a dat o decizie finală în această direcție Ultima mențiune despre ea, în primele zile ale lunii ianuarie , se încheie cu o cerere către editor de a trimite înapoi manuscrisul poeziei, dar nu dă explicații suplimentare în această privință După Ecce Hoto, Nietzsche scrie Nietzsche contra Wagner (Nietzsche contra Wagner), iar de ceva timp a avut îndoieli cu privire la care dintre aceste două lucrări ar trebui să apară prima tipărită Hotărând în favoarea acestuia din urmă, Nietzsche propune să publice apoi "Ecce Noto" în trei limbi - franceză, germană și engleză - în , dar în orice caz înainte să apară "reevaluarea tuturor valorilor" i) "-Die Guten- die kõnnen nicht schaffen, die sind immer den Anfang vom Ende " "Den Schaffcnàen hassen sie am meisten: den, der Tafeln bricht und alte Werthe, den Brecher,- den heissen sie Verbrecher" Biblioteca "Runivers" DESPRE AUTOBIOGRAFIA LUI FR, NIETZSCHE Deja în ultimele capitole din "Ecce Homo" se simte clar toată amărăciunea acumulată a singurătăţii; La sfârşitul anului are loc un alt eveniment, nesemnificativ în sine, dar umplând măsura cu toată viaţa de suferinţă acumulată Nietzsche primește o scrisoare în care, sub pretextul adevărului, i se spune o minciună despre singura persoană care îi este încă apropiată, sora lui Potrivit scrisorii, ea își dă acordul pentru publicarea articolului soțului ei îndreptat

împotriva "Also sprach Zarathustra" "Inima goală bate uniform", dar inima rănită a poetului-filosof, în legătură cu activitatea psihică intensă din ultimele luni, nu poate rezista nici măcar acestei lovituri El intră într-o stare de excitare extremă, însoțită de o pierdere completă a somnului, și recurge la droguri puternice narcotice Singurătatea se ridică în toată groaza ei goală și învinge omul Semnificația acestei scrisori false pentru înfrângerea finală și finală a lui Nietzsche în lupta lui dificilă este evidențiată de scrisoarea lui Nietzsche de totală indignare și disperare către soțul surorii sale, care, printre altele, conține următoarele cuvinte: "Iau un medicament după altul, și totuși neputând să dorm, astăzi voi lua atât de mult să-mi pierd mințile" (FN, -) Anul a adus cu sine și ultima victorie a bucuriei creativității asupra golului împrejurimilor, iar primul acord victorios al începutului "Ecce Noto" va rămâne martor al acesteia, dar a devenit și anul ultimului înfrângere Cu aceasta se încheie tragedia vieții lui Nietzsche Anii de după debutul bolii lui Nietzsche pot servi drept o confirmare indirectă a faptului mai sus amintit, care este foarte semnificativ pentru înțelegerea "Ecce Noto", a rolului subordonat pe care l-a jucat "eu" personal în viața sa, în sensul obișnuit al cuvântului și, în același timp, măsura în care cererile sale fundamentale pentru eliminarea oricărei îngăduință și milă au fost puse de el pentru lupta în numele unor idei generale largi, cereri complexe profunde ale "depărtatului" , și nu în numele pretențiilor față de vecinul imediat, care este scopul - atât cu un punct de vedere general filozofic, cât și cu cel psihologic al superficialului și al brutului - adică, numit viziune egoistă Chiar și în boală, unde de multe ori motivele ascunse ale cuvintelor Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" S in N POLOVTSOV iar acțiunile oamenilor ies în evidență cu o acuitate deosebită, "eu" personal al lui Nietzsche rămâne ca înainte fără manifestare; absența completă a "egoismului" în adevăratul sens al cuvântului a devenit prea organică pentru el Iată ce scrie sora lui despre asta: "Este imposibil de transmis ce pacient emoționant a fost Subtilitatea sentimentelor sale, noblețea întregului său caracter, delicatețea și dorința de a aduce bucurie s-au manifestat într-un mod uluitor Nici medicii nu puteau explica acest tip extraordinar de pacient altfel decât spunând că întreaga lui ființă era atât de îmbrăcată de noblețe și spiritualitate, încât nici pe vremea când voința a dispărut și nu mai putea acționa în numele unor scopuri, în acest sens respect nu a existat nicio schimbare în comportamentul lui" (FN,) De asemenea, a făcut o impresie neobișnuită vizitatorilor săi Ca exemplu, pot fi citate cuvintele lui H Lichtenberger, profesor la Universitatea din Nancy, care a petrecut o săptămână în la Weimar, reședința lui Nietzsche în ultimii ani de viață* "Acest sfârșit de viață nu este sinistru și nici lamentabil de funebru, așa cum și-ar putea imagina cu ușurință Pn Există în declinul lent al acestui iubit entuziast, al vieții, al acestui apologe al energiei, al acestui profet al Supraomului, nu știu ce frumusețe melancolică și liniștitoare Fruntea lui este întotdeauna admirabilă, privirea lui, care pare parcă "întors spre interior", are o expresie indefinibilă și profund mișcătoare" (FN,) Întrebarea cât de mult ar putea fi deja reflectată boala în ultimele capitole din "Ecce Noto" este atinsă (deseori chiar în relație cu majoritatea lucrărilor lui Nietzsche), din păcate, nu numai de oameni care consideră anormal tot ceea ce nu corespunde cu "normele" lor personale și nu numai "medici", așa cum a spus pe bună dreptate Raoul Richter, ci și așa-zișii prieteni ai lui Nietzsche De fapt, această

întrebare este de importanță secundară pentru o evaluare serioasă a lucrărilor sale Că, până în , suferința fizică nu a răspuns niciodată la claritatea gândirii sale, mărturisește însuși Nietzsche chiar la începutul Ecce Noto "Toate morbide h Există o traducere în limba rusă a operei lui Lichtenberger: Filosofia lui Nietzsche Ed revista "Biblioteca științifică populară" Transl ed Genkel Biblioteca "Runivers" PRIVIND AUTOBIOGRAMA FR NIETZSCHE stările intelectului, chiar și acea pierdere parțială a conștienței la care duce febra, mi-au rămas până acum complet străine, a trebuit să fac cunoștință cu semnele și comunitatea lor doar într-un mod științific "(E H , ij) Dar chiar și în afară de aceste dovezi, nu contează cât de sănătos sau bolnav a fost o persoană, dacă în lucrările sale o serie întreagă de oameni fără prejudecăți care simt seriozitatea vieții, de exemplu, Georg Brandes, au găsit și găsesc mult mai adânc și conținut mai valoros decât în multe lucrări ale unor oameni despre a căror sănătate nu a existat niciodată nici cea mai mică îndoială în nimeni Ediția Ecce Noto a apărut în ediția de tip Lnxus O carte de de pagini costă de mărci, iar o ediție și mai luxoasă costă de mărci (aproximativ io și de ruble) Cu toate acestea, o astfel de ediție corespunde la fel de puțin seriozității dispoziției lui Nietzsche, pe cât i-ar corespunde o ediție neglijentă pe hârtie săracă și gri În acest tip de publicație, omagiind bunele aspirații ale editorului, poate doar o dată se subliniază că încă nu a venit momentul să luăm în serios lucrul de valoare pe care l-a dat singurul psiholog de acest fel dintre filosofi După cum s-a spus deja, toată prima ediție s-a vândut în Germania în întregime imediat după apariție Prețurile celor câteva exemplare returnate la vânzare aproape s-au dublat Dar chiar și acesta cu greu poate fi privit ca un mare pas înainte spre un studiu serios al lui Nietzsche, mai degrabă mărturisește dezvoltarea acelui nietzscheism, care a fost menționat mai sus Și este puțin probabil ca Nietzsche însuși să fi fost mai mulțumit de acest succes la modă al operei sale Nu degeaba spune în "Ecce Noto": "Cum aș putea eu, cu acest sentiment de distanță, să-mi doresc măcar să fiu citit de acei "moderni" pe care îi cunosc!" (E N , -) *) Chiar și într-o perioadă în care Nietzsche rămânea complet necunoscut în Germania, Georg Brandes scrie despre el ca pe o minte remarcabilă, ale cărei lucrări merită să fie "studiate, discutate, disputate și asimilate" (G Brandes Eseuri , p ,) Biblioteca "Runivers" de cărți și broșuri noi, "Ecce Noto", la fel ca Zarathustra - "Cartea pentru nimeni și pentru toți" ("Ein Buch fur Alle und Keinen"), Nietzsche o scrie pentru oricine în care izvorăște izvorul propriei sale esențe, pentru oricine în care această sursă poate uneori să se reverse cu un curent larg, cu o singură aspirație și o singură bucurie - să devină ceea ce este; și nu scrie pentru nimeni, deoarece scrie nu din nevoia de comunicare, ci din nevoia de creativitate Trebuie să ne amintim încă o dată descrierea de mai sus a operei sale: "Deodată, cu o acuratețe și o subtilitate de nedescris, ceva devine vizibil, audibil; ceva care șochează, care se întoarce cu susul în jos până la miez A asculta, nu a privi; iei fără să întrebi cine dă; precum fulgerul fulgeră un gând, p necesitate, într-o formă care nu admite nicio îndoială Oricare ar fi receptarea noii opere a lui Nietzsche, oricât de diverse, pozitive sau negative ar fi, opiniile și atitudinile față de conținutul ei, dar ceea ce este scris în acest fel conține valori psihologice de mare importanță, demne de laudă și blam V N Polovtsova Cărți și broșuri noi primite de la editori Vaschide, N Essai sur la Psychologie de la Main Paris Art C fr (Bibliothèque de philosophie expérimentale dirigée par M Peillaube) Gordins V și A Metodă imitativă și inteligibilă de predare

a alfabetizării Vilna Art C k Zenzinov, M M Ceai și datorie M Art ib C la Ilyin, Vl Materialism și empiriocriticism Moscova Art C p o k Ed "Legătură" Ivanin, Semyon Pe malul marii Odesa Art ib C yu k Krassovsky, S S Despre limbi și obiceiuri Emisiune I si II SPb Artă - pIOO C I ISS k Reisner, M A Andreev și ideologia sa socială SPb Art C i r Ed "Semănat" Remy de Gourmont Leda și Gioconda SPb Art XII - C i r k Ed de la Semănat" Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Rozanov, V Impresii italiene SPb Art IP - C i r deci k Rubinshtein, M M Ideea de personalitate ca bază a unei viziuni asupra lumii Moscova Art IV - C k Savelov, L M În apărarea savanților comisiilor de arhivă Tver L Discurs rostit de președintele Societății Istorice și Genealogice de la Moscova Sykorskiy, I A Fundamentele psihologice ale educației și formării Kiev Ed al -lea Artă Ts și r Cercul părinţilor din Sankt Petersburg (-) St Petersburg Surovykin, V A De la Ostrogozhsk la Tobolsk Moscova Tarle, E V Clasa muncitoare în Franța în timpul revoluției Ch I Sankt Petersburg Art Statutul societății "Dombratsnoi druzhyna" Harkov Filevskyi, Ioann' Despre importanța creștinismului pentru știință Harkov Art ib Ts k Al lui N V Gogol ca publicist religios Harkov Art Volkmann, Paul Materialistische Epoche und monistische Bewegung Berlin Art C și M Edițiile "Intermediarului": Tolstoi, L Ursa Major C la L Dumnezeu este unul pentru toți C la L Ilyas C la L Trei fii C la L rege asirian C la L Unde este iubire, acolo este Dumnezeu C la L finul C la L De cât pământ are nevoie un om? C la L Trei bătrâni C la L Lasă focul, nu-l stinge C L Povestea lui Ivan cel Nebun C la Lukyanskaya, V Răspunsul unui mort C la Senkevici, muzician G Yanko C Hugo, V Săracii oameni C la Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI haine albe C j la Bezrodnaya, Yu Goliat Magnanim C la Olar autodidact C la Teleshov, N Acasă C la Gorbunov-Posadov, I Fiica unui nobil chinez C la Daudet, A Naufragiu C la Omelko este un condamnat fugit C la Smirnov, V Cântăreţul Musa C la Gorbunov-Posadov, Prințul schilodit C la Teleshov, N Cu Dumnezeu! C la Gorbunov-Posadov, I Khristianochka C la L Animale milostive C la Gogol, N V proprietarii de pământ Starosvetskie C la L Pardesiu C la L Cum s-a certat Yves IV cu Iv Npkif C la L Viaţă C k Moscova Biblioteca "Runivers" ANUNTURI În toate librăriile cunoscute DE VÂNZARE: PROF A I Vvedensky Eseuri filozofice Emisiune I Despre filozofie în Rusia, despre misticismul și critica lui V S Solovyov, despre liberul arbitru, despre sensul vieții, despre raportul dintre credință și cunoaștere Prețul pe care îl frec V Windelband Istoria filosofiei antice Traducere din germană, ed prof A I Vvedensky a -a ed Preț ruble V Windelband Istoria noii filosofii în legătură cu cultura generală și științele individuale Ed a II-a, reeditată de prof A I Vvedensky pe a -a germană volume Pret ruble d s TF Societatea filozofică din Sankt Petersburg; Problema I Descartes Reflecții metafizice Transl editat și cu un articol de Prof A I Vvedensky Descartes și raționalismul Preț I p Problema II și III Malebranche Căutarea adevărului Transl ed şi cu un articol de E L Radlov Pret ruble Problema IV Berkeley Tratat! despre începuturile cunoaşterii umane Transl ed și cu un articol de N G Debolsky Pret cop Problema K Aristotel Etică Transl și articol introductiv de E L Radlov Pret rub cop Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Cercetare filozofică, = - recenzii etc publicată sub redacția prof G Chelpanova CONŢINUT TI Vol al -lea Shcherbina, Doctrina lui A M Kant despre lucrul în sine Weinstein, A E Doctrina realității Schubert-Soldern Chelpanov, G I Avenarius și școala lui TI Vol al -lea Shcherbina, A M Doctrina lui Kant despre lucrul în sine (sfârșit) Zѣnkovsky, VV Starea actuală a problemei psihofizice Schlett, G G

Problema cauzalității în Hume și Kant (Introducere) Chelpanov, G I Apriorism și empirism (replica prof Gilyarov) TI Vol al -lea Shpett, G G Problema cauzalității în Hume și Kant Chelpanov, G I Recenzia Op I S Vândut "On Memory" Raport de activitate Psych Seminarii pentru anii - T II Emisiune al -lea Blonsky Doctrina lui Berkeley despre realitate Prețul pentru fiecare număr este de p Depozitul de publicații în redacția revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" și în librăria lui N P Karbasnikov, Moscova, Mokhovaya, împotriva Universității Biblioteca "Runivers " ANUNTURI O carte nouă este epuizată: În memoria lui L I Polivanov (La ani de la moartea sa) Publicația Societății Foștilor Elevi ai Gimnaziului L I Polivanova Portret Eseu biografic - Vlad Solovyov: Necrologul lui L I Polivanova -L Lopatin: Personalitatea și opiniile lui L I Polivanova -L Belsky: L I Polivanov ca profesor - V Giatsintov: Despre caracteristicile lui Lev Ivanovici -A Wenk-stern: L I Polivanov și cercul Shakespeare -A Sli-vitsky: L I Polivanov după amintirile mele personale și după scrisorile sale - Din lucrările lui L I Polivanova: Reflecții filosofice O scrisoare către un romancier aspirant - Anexă: Regulamentul Premiului L I Polivanov Un interes deosebit este materialul scris de L I Polivanov: cele două articole sus-menționate din lucrările sale inedite și numeroase fragmente din scrisorile lui L I Polivanov incluse în "Memoriile" lui A Slivitsky (din perioada gimnaziului până în ultimii ani ai lui) viata lui) Destinând colecția în principal celor care l-au cunoscut și apreciat personal pe L I Polivanov, și mai ales pentru numeroșii săi studenți, compilatorii colecției speră ca personalitatea originală a lui L I Polivanov și activitățile sale din domeniul științei, literaturii și sociale și pedagogice să atragă interes general, în afara cercului de oameni care l-au cunoscut Pret p k Veniturile din publicație merg către Societatea foștilor elevi ai Gimnaziului L I Polivanov Depozitați edițiile la tipografiile Tva I N Kushnerev și K (Moscova, str Pimenovskaya, s d) -F- Telefon nr - , - Biblioteca Runiverse